

Māris Druva

**PASAKA PAR
DZĪVI**

Dokumentāls romāns un scenāriji

Saturs

Ekskursanti no Ķekavas	4
Rīgas Centrālcietums.....	40
Zvans.....	74
Skumjās dzemdības.....	90
“Dievs, Tava zeme deg!”	107
Depresija un vilciens.....	148
Radošais darbs Centrālcietumā.....	169
Saldā indes garša	183
Probācijas dienests	190
Lūgšanu brokastis	201
Vidusskola.....	212
Krusta nesēji	274
Rozenštrauha dziesmas	294
Raimonda Paula Dievišķais granīts	305
Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!.....	320
Vēstule prezidentam Rinkēvičam un viņa atbilde ...	324
Aucei – 100.....	328

Ekskursanti no Ķekavas

Tarkovskis, Jusovs, Soloņicins, Burļajevs, pieci dažāda vecuma zirgi, divi suņi un milzīgs zvans. Viņi turpina darbu pie filmas “Andrejs Rubļovs”, Krievija, 60. gadi. Vizijas par rituālu, viņi trīsreiz iet apkārt zvanam. Tad Melnais Suns pieiet pie Tarkovska, uzsit ar ķepu pa plecu un teic – Tikai šeit tu vari strādāt, Andrej!

Viņi ceturto reizi grib iet apkārt zvanam, bet Klibais Zirgs saka:

– To nevajag vairs darīt.

Ak, ja viņš tad būtu zinājis, cik nežēlīgi viss būs. Zirgi samīdīs cilvēkus, un cilvēki sakropļos zirgus. Tik nežēlīgi viss būs. Bet vai zvans skanēs? Suņi ir tie paši, kas 60. gados Maskavas restorānā “Severnij” stipri iereibuši piesēda Andreja Tarkovska galdiņam un slavēja viņa filmu “Ivana bērība”, teica, ka suņiem būtu liels gods filmēties pie Tarkovska. Tajā janvāra naktī Raimonds Pauls un Vladimirs Visockis ar plašu vērienu svinēja savas dzimšanas dienas. Ir nežēlīgais “Andreja Rubļova” laiks, un viņi nav atstājušies no Tarkovska. Melnais Suns vēlāk saņem lomu filmā “Stalkers”. Lielais, baltais pūdelis, kurš ļoti līdzīgs tam, kādu Mihails Barišņikovs atstāja Ļeņingradā, kad pats aizbēga uz Rietumiem, netika Andreja Tarkovska ievērots, viņu nefilmēja. Bet Melnais Suns vēlreiz pateica – Andrej, tikai šeit tu vari strādāt. Vai zvans skanēs?

*

Mūsdienas. Vecauces baznīca. Māris sēž pie rakstāmgalda savā kabinetā, kas ir otrajā stāvā, un skatās uz baznīcas

teritorijas mazajiem vārtniņiem un mašīnu stāvlaukumu, kas turpat netālu. Drīz ieradīsies ekskursantu grupa no Ķekavas. Pie durvīm klusu pieklaudevēja, pēc aicinājuma ienāca kaķis-mācītājs, vārdā Bāzilis.

– Sveiks, priekšniek! – Bāzilis sniedza ķepu.

– Sveiks, sveiks, mācītāja kungs! – Māris laipni uzņēma viesi, kurš pēdējā laikā ne visai bieži apciemoja viņa kabinetu, lai arī baznīcā bija vairākas reizes nedēļā. Lieta tāda, ka Bāzilis ir šīs telpas savai kaķu-suņu draudzei, un viņiem dievkalpojumi sākas sešos no rīta.

Bāzilis izskatījās saguris. Tieši šorīt bija viņu dievkalpojums un, kas zina, varbūt visu nakti sprediķi rakstījis, varbūt kādas citas problēmas, no kurām šis kaķis-mācītājs saguris. Arī sunīšiem, kaķīšiem nav viegla dzīve, tāpat ir savas grūtības gan laicīgajā, gan draudzes dzīvē. Viss kā pie cilvēkiem. Māris nojauta, kāpēc Bāzilis nācis, ne jau tāpat vien kafiju padzert, patērzēt. Nē, kaķis uzsācis kādu īpašu darbu – rakstīt par atgriešanos dzīvē, it kā savu autobiogrāfiju, it kā romāna veidā to visu gribot izstāstīt. Viņu, lūk, ieinteresējusi Māra pieredze Centrālcietumā, gribot to salīdzināt ar paša pieredzēto Krievijas ieslodzījumu vietās.

– Atvaino, Bāzili, autobuss piebrauca, redzi, ekskursanti no Ķekavas. Man jāiet sagaidīt.

– Bet ko man iesākt? Speciāli taču nācu, pat pagulēt nepaspēju, – Bāzilis sasita ķepas.

– Tev atliek gaidīt, vai arī nāc citu reizi.

– Cik ilgi būsi aizņemts ar tiem viesiem?

– Kā parasti, pusotru stundu.

Māris aicināja ķekavniekus baznīcā un lūdza sasēsties solos. Baznīcā jau spēlēja ģitāru un dziedāja Igors Semuškins. Igors ar brāli Albertu dzied katru svētdienu, sāk stundu pirms dievkalpojuma un arī dievkalpojuma laikā dzied korāļus, kā arī tad, kad ērģelniece Ingrīda Petrauska un dziedātāja Vija Kursiete

iet pie Dievgalda. Ekskursanti sasēduši baznīcas solos, dziesma noklust, un Māris sāk stāstījumu.

– Esiet sveicināti Vecauces baznīcā. Es esmu Māris Druva, Vecauces baznīcas draudzes priekšnieks, atbildu arī par tūrismu un kultūras programmām baznīcā. Man jūsu ekskursijas vadītāja teica, ka jums ir zināma informācija par Latvijas televīzijas konkursu skati “Mana kultūrvieta”, un jūs esat redzējuši Vecauces baznīcas reklāmu televīzijā. Jā, jūs pašlaik atrodaties visas Zemgales reģiona kultūrvieta numur viens. Un mēs piedalījāties lielajā finālā Rīgā, kur nācās sacensties ar tik izcilām kultūrvieta kā kinoteātris “Splendid Palace” Rīgā, Latgaļu koncertzāli “Gors” Rēzeknē, Popes muižu Kurzemē un autobusu pieturu Vidzemē. Galveno balvu neieguvām, bet esam gandarīti par finālu. Vecauces baznīcas mūra ēkas aizsākums ir 1740. gadā. No 16. gadsimta šeit bija koka baznīca, kura nodega. Dievkalpojumi mums notiek katru svētdienu vienpadsmitos, darbojas arī Svētdienas skola. Šeit vienmēr bijusi tikai un vienīgi baznīca, arī visus Padomju laika gadus. Vienīgi Vācu laikā, 1943. un 1944. gadā, šeit bija arī hospitālis. Daudz baznīcā saglabājies no Latvijas Pirmās Brīvvalsts laika, bet daudz paveikts arī pēckara gados – sienu apdare ar koku, parkets altārdaļā, soli un, pats galvenais, 2014. gadā uzstādītas ērģeles, kuras Rīgas meistari Vācijā nojauca, atveda uz Auci un pusgada laikā samontēja. 2014. gada 28. jūlijā, Auces novada svētkos, mūsu ērģelniece Ingrīda Petrauska spēlēja pirmo koncertprogrammu. Ērģeles baznīcā bijušas jau no 19. gadsimta, bet Otrā pasaules kara laikā tika izpostītas. Mūsu baznīca Auces novadā un plašākā apkārtnē kalpo arī kā lieliska koncertzāle. Šeit spēlējuši tādi ērģelnieki kā Tālvāldis Deksnis un Aivars Kalējs, bieži muzicē brāļi Petrauski, jo viņi ir aucenieki, un viņu mamma vairāk nekā trīsdesmit gadus ir Vecauces baznīcas ērģelniece, jau minētā Ingrīda Petrauska.

Baznīcā notiek mākslas darbu izstādes. Pašlaik jūs gar sienām redzat fotomākslinieces Dzintras Žvaginā izstādi. Vēl nesen šeit bija kinorežisora Jāņa Streiča gleznu izstāde, un divus darbus viņš dāvināja baznīcai – “Rogovka” un “Latgale”, kurus redzat pie kāpnēm uz balkonu. Savukārt, divi darbi baznīcā palika pēc koktēlnieka Anša Vācieša izstādes, virs kanceles “Lūdzējs” un pie izejas durvīm “Sargājošā roka”.

It kā maza pauzīte, jo Māris ar roku norādījis, kur katrs darbs atrodas, un vieni, lūk, skatās uz “Lūdzēju”, kurš lūdzās kancelei. Pauzītes laikā kāda sieviete vaicā, vai Māris ir vietējais, cik ilgi draudzē un cik ilgi par priekšnieku draudzei.

– Esmu piedzimis un uzaudzis Sibīrijā, Omskas apgabala Belostokas sādžā. Vecāki tika izsūtīti no Blīdenes pagasta. Latvijā atgriezāmies 1956. gada Ziemassvētkos, bet tuvākā gada laikā pierakstīties pilsētā neizdevās, tas bija 1958. gada aprīlī, kad ģimene beidzot varēja sākt dzīvot Aucē. Es tikai nesen uzzināju, ka mamma mani vedusi uz šo baznīcu. Klases salidojumā man Astrīda Melbārde pateica, ka viņa mani pirmoreiz ieraudzījusi baznīcā vēl pirms tam, kad mēs abi sākuši iet pirmajā klasē. Pēc šī klasesbiedrenes atgādinājuma es tagad to it kā mazliet atceros. Man ir svēta šī ziņa, mani vecāki bija kristīgi cilvēki, uzdrošinājās mani kristīt Penkules baznīcā 1957. gada 9. jūnijā, tāpat drīz pēc atgriešanās no Sibīrijas, un ievēduši mani Vecauces baznīcā pirms es vēl skolā sāku iet. Pēcāk tikai reizēm mamma uz šejieni atnāca. Vecāki atklāti nepretojās varai, biju gan oktobrēns, gan pionieris un komjaunietis. Ļoti apzināti no partijas izdevās izvairīties. Iesvētīts esmu šajā baznīcā. Tas notika šādi – 2000. gada jūnijā es atgriezos no trīs mēnešu darbošanās Ņujorkā. Biju ieguvis Mihaila Barišņikova autogrāfu, parakstu uz sava projekta bukleta, kur arī Barišņikova vārds un portrets. Ne prātā nevarēja ienākt, ka nu tikai sāksies problēmas manā dzīvē, viss iepriekšējais ir nieks. Par šīm problēmām jums

neko nestāstīšu un nevienam nestāstīšu... nu... varbūt..., teiksim, kaķim atklāšu daļu noslēpuma. Manas problēmas gan kļuva acīmredzamas, un kaimiņiene, arī šīs baznīcas ilggadēja kalpotāja, Anna Mieze pie manis uz mājām atveda mācītāju, kurš tikko uz Auci bija pārcēlies no Zaļeniekiem un sācis kalpot Vecauces draudzē, Valdi Bercu. Atveda uz mājām mācītāju. Ar to tad viss arī sākās, ceļš uz šejieni. Paldies mācītājam Valdim Bercam. 2000. gada rudenī uzsāku iesvētes mācības, un pēc pusgada, 2001. gada 15. aprīlī, Lieldienās, es pirmoreiz varēju iet pie Dievgalda un pārkrustīties pret šo altāri. Nelabais neguļ nekad, pēc iesvētes visas nelaimes sākās, par ko, iespējams, tikai kādam kaķītim būs lemts zināt. No 2002. līdz 2008. gadam es nedzīvoju Aucē, kalpoju Sv. Jāņa baznīcā Rīgā un četrus gadus Sv. Sīmaņa baznīcā Valmierā, kopā ar mācītāju Valteru Korāli.

Valmierā sākās arī manas baznīcas zvaniķa gaitas. Es tur sadraudzējos ar cienījamā vecumā esošo zvaniķi Imantu Toču, un viņš mani sāka apmācīt, sakot:

– Kad es vairs nebūšu, tev, Māri, būs jāpaliek manā vietā. – Imants iezvanīja kādu garīgās mūzikas koncertu un zvanu tornī nomira. Es divus gadus paliku par vienīgo zvaniķi Valmieras Sv. Sīmaņa baznīcā. 2008. gada augustā atgriezos Aucē un kļuvi par zvaniķi mācītāja Valda Berca draudzē. Pēc manas iniciatīvas atsākām iezvanīt Svētvakaru sestdienās un arī Jaunā gada pirmās minūtes. 2013. gadā notika draudzes padomes vēlēšanas, es tiku ievēlēts gan padomē, gan valdē. Tālāk valdei jāievēlē draudzes priekšnieks. Pirms vēlēšanām nebija vienošanās par to, kurš vadīs draudzi, tāpēc to tagad nācās atrisināt. Piedāvāja Arnim Krūzmanim, atteicās, piedāvāja Mārītei Vasiļevskai, Irisai Kurpniecei, atteicās. Un tad ērgelniece Ingrīda Petrauska pateica: – Mārim jābūt par priekšnieku, – un šo ierosinājumu apstiprināja vienbalsīgi. Faktiski mani ievēlēja Ingrīda, un es atbildēju ar to, ka viņai jābūt grupas sastāvā, kura vasarā lidos

uz Norvēģiju pie mūsu draugu baznīcām Rigē un Eholdē. Vienu gadu norvēģi brauc pie mums, nākamo mēs pie viņiem. Tovasar mēs aizlidojām trijātā – es, Ingrīda Petrauska un mācītājs Jānis Ginters, kurš kalpošanā nomainīja Valdi Bercu, jo mācītājs Bercs guva smagas traumas vecajā pasta ēkā, kritot cauri bēniņiem, un veselības dēļ vairs nevarēja kalpot. Visu to stāstīdams, Māris uzmanīgi vēro klausītājus, jo jāpieņem lēmums par tālāko sadarbību ar atbraukušajiem viesiem no Ķekavas. Jāsajūt, kas šai auditorijai visvairāk varētu interesēt. Grupā ir apmēram 25 visdažādākā vecuma cilvēki, sākot no skolēniem līdz pensionāriem. Dažreiz tas pat ir labi, tur interešu dažādība, un tikšanās sanāk krāsaināka. Kā parasti šādās reizēs, kad jāsgaida viesi, ierodas palīgos kāds no draudzes aktīvistiem un, ja lielāka ekskursantu grupa, tā pēc pirmās iepazīšanās sarunas un stāstījuma par baznīcu, tiek dalīta divās daļās, un turpinās baznīcas apskate, kur vienu grupu vada Māris, bet otru kāds no atnākušajiem palīgiem. Šoreiz atnākusi Aldona Auziņa, kura baznīcā atbild par altāra ziedu kompozīcijām, diakonijas darba vadītāja Laima Strazdiņa un Svētdienas skolas skolotāja Iriša Kurpniece. Ja arī nav jāvada grupa, tad atnākušie draudzes cilvēki vienkārši parunājas ar viesiem, jo vienmēr atrodas kopīgas intereses, un viens cilvēks nevar visu izstāstīt. Ir arī tāds noteikums Vecauces baznīcā, ka kastītēs saziedoto naudu skaita vismaz divi cilvēki, un tas tiek darīts pēc katras ekskursantu grupas, jo par tūrismu iegūtā nauda tiek uzskaitīta atsevišķi no baznīcas kopējā budžeta. Grupa šoreiz nav jādala, un visi tiek aicināti pa auceniēka Kostjas Žasina taisītajām skaistajām koka trepēm kāpt uz Mākslas telpu, un šajā laikā atkal spēlē un dzied Igors Semuškins. Vecauces baznīcas Mākslas telpa pārsteidz visus, ieskaitot Latvijas televīzijas pārstāvjus, dažādu konkursu žūrijas, arī tūristus un, protams, dažādu konfesiju baznīcu kalpotājus.

– Baznīcas daļa, kurā pašreiz atrodamies, tika piebūvēta 1866. gadā un šajā, otrajā stāvā, 150 gadus nekas nebija noticis, tā stāvēja tukša, vien dažas ķieģeļu kaudzītes, dzeloņdrašu ruļļi un būvgruži. Padomju laikā šeit bija domāts izbūvēt mācītājam dzīvokli, bet mācītājam Valdim Bercam bija ideja par Svētdienas skolas telpām. Nekas no tā netika realizēts un 2015. gada aukstā decembra dienā, kad Probācijas dienesta nozīmētam darbiniekam Vitautam Vadeiķim nebija īsti ko darīt, teicu, lai ņemas klāt šai telpai. Tā viss sākās. Tieši pēc 150 gadiem, 2016. gada 10. jūnijā, Baznīcu nakts laikā Mākslas telpa tika atklāta. Uz šī galda ir visa Vecauces baznīcas vēsture ar tās grāmatām. Diemžēl saglabājies ir ļoti maz, ir divas grāmatas no Ulmaņlaika un viss pārējais no Padomju laika. Telpā ir daudzu mācītāju foto, lūk, mācītājs Jānis Turks, kurš kalpoja no 1934.–1944. gadam. Lūk, mācītājs Armands Akmentiņš, kurš mūsu baznīcā kalpoja Atmodas laikā. Es atnācu pie mācītāja Akmentiņa 1988. gada oktobrī, biju nodibinājis teātra studiju pie Rīgas Latviešu biedrības, bet mūsu mēģinājumu telpas bija Vecauces pilī. Teicu Akmentiņam, vai mēs ar jauniešiem nevarētu nākt baznīcā runāt dzeju, un mācītājs ļoti labi uzņēma šādu piedāvājumu. Baznīcas dievkalpojumos, arī 1988. gada Ziemassvētkos, skanēja padomju laikā aizliegto autoru teksti – Leonīds Breikšs, Zenta Mauriņa, Andrejs Eglītis. Savukārt, mācītājs Jānis Ozols kalpoja padomju laikā no 1966. līdz 1986. gadam. Baznīcu grāmatas un fotogrāfijas liecina, ka draudze Padomju gados darbojusies ļoti aktīvi, man bija liels pārsteigums kristīto un iesvētīto grāmatās lasīt arī partijas darbinieku vārdus. Paslepus gan tas noticis, mācītājs braucis uz mājām vai arī ceremonijas notikušas baznīcā ārpus dievkalpojumu laika. Kā jau iepriekš teicu, es Padomju laikā baznīcā nebiju, vien reizēm mana mamma, tāpēc ļoti interesanti uzzināt par tā laika baznīcas dzīvi. Mākslas telpu, kā arī visu

baznīcu caurvij Bībeles citāti un ievērojamā fotomākslinieka Gunāra Janaiša darbi. Pēc Auces svētku organizatora Arnolda Sabuļa pasūtījuma Gunārs Janaitis portretēja Auci un tās iedzīvotājus 2000. gadā, svētku laikā notika šo darbu izstāde, kas vēlāk ceļoja arī citās izstāžu vietās, līdz ar Arnolda Sabuļa atraitnes Katrīnas Sabules gādību uz palikšanu nonāca Vecauces baznīcā. Gunārs Janaitis ir aucenieks un 1949. gada 25. martā, būdams pusaudzis, slepus no krūmiem fotografēja aizvesto vilcienu. Šī fotogrāfija redzama biezajā grāmatā “Auce tevi vārdā sauc”. Šo grāmatu producējis un veidojis Gunārs Janaitis. Darbs pie tās sākās jau 90. gadu beigās, bet grāmatas prezentācija notika 2013. gadā. Mākslas telpā ir divi Janaiša fotodarbi – brāļu Petrausku foto kopā ar māsām Aneti un Agati, kā arī skolotāju Ilgas un Frīda Sarceviču ģimene. Bet par Biblii kā galveno pasaules un arī šīs baznīcas grāmatu, lūk, viens no citātiem līdzās Sergeja Jeseņina portretam.

“Izmet skumjas no savas sirds un turi tālu nost no savas miesas ciešanas, jo jaunība un tumšās matu cirtas ātri zūd.”

(Sal. māc. 11–10). Sergejs Jeseņins saka to pašu:

“Un dzērves skumji aizlido

Un nenozēlo vairs neko...”

Vai arī šāds Bībeles citāts uz ķieģeļu sienas līdzās režisora un rakstnieka Kārļa Pamšes portretam un Ņujorkas metro kartei, Bībeles citāts, kas stāsta par jebkuru Latvijas mazpilsētu šodien:

“Cik vientuļa ir kļuvusi šī pilsēta, kas bija ļaužu pilna.” (Ro..... dz. 1–1). Tad Māris Druva iet pie lenšu magnetofoniem un vienu no tiem ieslēdz. Skatītāju un klausītāju reakcija paredzama, vienmēr tāda šeit piedzīvota – jaunie brīnās, kas tie par ripuļiem tur griežas un kur tā skaņa no tādām lentītēm var rasties. Kāds gan ieminās, ka vecvecāku mājās tādas kastes redzējis, bet pensionāri smaida un māj ar galvu – labi atceramies, kā nu ne, cik nav spēlēts un dancots, un pudele griezta pie šādas

mūzikas. Mākslas telpā skan Raimonda Paula mūzika ar Friča Bārdas tekstu, skan leģendārā aktiera Imanta Skrastiņa balss:

“Un zaru altārī tumšajā
Divas sveces drīz plīvo un lokās –
Un ceļos kā lūgšanā nokritis
Es sniedzu pēc tām savas rokas.”

Mūzikai skanot, Māris turpina stāstījumu par Mākslas telpu.

– Kā redzat, te arī vecā tipa televizors un videomagnetofons ar VHS lielajām kasetēm. Mākslas telpas atklāšanas dienā, piemēram, visiem bija iespēja skatīties koncertizrādi “Dievs, Tava zeme deg!”, kas notika 2007. gada 5. augustā Rīgā, Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā. Šī aparatūra jauniešiem arī sveša, tāpat kā kasešu magnetofoni, bet šajā baznīcā tādā formātā glabājas unikāli ieraksti. Piemēram, audiokasete ar ierakstu, kur pie slimā aktiera Edgara Liepiņa ierodas Mūrmuižas muzikanti. Ir tikai viens vienīgs šā notikuma ieraksta eksemplārs, un tas atrodas šeit, katrs, kas to vēlas, var paklausīties. Tas notika 1995. gada 28. augustā Mārsnēnos, Cēsu rajonā, daktera Jāņa Šmita mājās, kur viņš bija uzņēmies glābt mirstošo aktieri, bet no tā nekas nesanāca. Edgars Liepiņš nomira 1995. gada 13. septembrī plkst. 23.08. Bet 28. augustā, divas nedēļas pirms aktiera nāves, uz Mārsnēnu “Rijkuriem” atbrauc muzikanti ar akordeonu un saksofonu, un muzicēšana var sākties tieši pie slimā aktiera gultas. Dakteris Jānis Šmits ierakstam ieslēdz visparastāko kasešu magnetofonu un lūk, šis unikālais stāsts, kurā skan arī Edgara Liepiņa balss un komentāri. Pēc 10 gadiem, 2005. gada 2. augustā es “Rijkuros” filmēju Edgara Liepiņa kādreizējo kolēģi, Jaunatnes teātra aktieri Rūdolfu Plēpi tajā vietā, kur atradās Liepiņa nāves gulta. 2016. gadā es producēju divas Raimonda Paula dziesmas no Edgara Liepiņa repertuāra aktieru Karīnas Lučiņinas un Rūdolfā Plēpja izpildījumā. Dziesmas ierakstijām Nacionālā teātra studijā Valda Zilvera vadībā. “Trīs runči” un

“Naktī upē pīles kliegz”, kur izmantoti muzikāli fragmenti no Mūrmuižas muzikantu spēles pie Aktiera nāves gultas. Runājot par tiem 1995. gada notikumiem Mārsnēnos, nevaru nepieminēt to, ka Mākslas telpā ir VHS kasete ar unikālu ierakstu – Joahims Zīgerists pie Edgara Liepiņa Mārsnēnos 1995. gada 2. septembrī, tātad 10 dienas pirms Aktiera nāves, un tur viņi runā par to, kā uzvarēs rudenī gaidāmajās Saeimas vēlēšanās. Un Zīgerists būtu uzvarējis ar Liepiņa palīdzību, ja vien pēdējais nenomiris. Zīgerista partija togad jau tā ieguva trešo rezultātu, un ja tur vēl būtu Liepiņa “Jā!” pa visu Latviju, uzvara garantēta. Visu, par ko es tagad stāstu, jūs varat noskatīties manā YouTube kanālā, ierakstot “J. Zīgerists pie Edgara Liepiņa”, un tur būs arī aktieris Rūdolfis Plēpis. Visa vērtīgākā un unikālākā informācija par Edgaru Liepiņu, kāda vien sastopama Latvijā, ir šeit, Vecauces baznīcas Mākslas telpā. Tikai šeit jūs varat apskatīt, piemēram, Edgara Liepiņa ēdienkarti, rakstītu ar viņa pavārites roku, pēdējam desmit Aktiera mūža dienām šajā “grēcīgajā pasaulē”. Visu to pašu var sacīt par dzejnieku Andreju Eglīti. Viss par viņu ir šeit. Nacionālā fonda materiāli sen izvazāti vai nozuduši, par to pats pārliecinājies, kad 2007. gadā izstaigāju Dzejnieka takas Stokholmā. Man bija tas gods ar Andreju Eglīti iepazīties personīgi 2003. gada 14. jūnijā Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā, kur kopīgi noklausījāmies kantāti “Dievs, Tava zeme deg!” kora “Sonore” un diriģenta Edgara Račevska izpildījumā.

Māris Druva rāda sienu, kura visa veltīta dzejniekam Andrejam Eglītim, komponistei Lūcijai Garūtai un kantātei “Dievs, Tava zeme deg!”. Šeit arī par tāda paša nosaukuma koncertizrādi, kuru iestudējis Māris, tā rādīta daudzās Latvijas baznīcās. Sienai līdzās plauktiņš, uz kura Māra Druvas grāmata “Vai Andrejs Eglītis?” un 1972. gadā Vācijā izdotā skaņuplate ar kantātes ierakstu, arī mācītāju attēli, kuri saistīti ar šā projekta realizāciju – Vilis Vārsbergs, Ieva Graufelde, Valters Korālis. Vēl

arī DVD ar astoņu stundu ilgu filmmateriālu par Dzejnieku un dažādiem laikiem viņa dzīvē, no kuriem ļoti nozīmīgais Vācu laiks Latvijā, kad tapa mūžīgā, Latvijas tautai svētā kantāte. Māris aicina skatīt nākamo sienu, veltītu avīzei “Pierobeža”, kuru Māris, būdams redaktors, izdeva kopā ar uzņēmējiem Aigaru Balodi un Andri Bronušu, kuriem 90. gados piederēja firma “Orions”.

1994. gada februārī, klātesot pūtēju orķestra “Rīga” kvintetam un aktierim Edgaram Liepiņam, tika prezentēts Auces un tās apkārtnes avīzes “Pierobeža” pirmais numurs. Avīze tika izdota Latvijā populārā laikraksta “Nakts” paspārnē ar tās mākslinieka un maketētāja Arta Rutka un Agra Brasliņa līdzdalību. Jau pēc triju numuru izdošanas “Pierobeža” tika nominēta gada preses balvai “Sudraba nagla” divās kategorijās – labākais reģionālās preses redaktors un mākslinieks. Vēlāk avīze kļuva par konkurējošo izdevumu Dobeles rajona laikrakstam “Zemgale” un visbeidzot par Latvijas Skolēnu kultūras avīzi “Pierobeža”. Šai kultūras avīzei bija interesanta pēdējā lappuse, kurā tikās viens latviešu mācītājs un viens krievu ģēnijs. Vai Māris 1997. gada vasarā, intervējot Rīgas Jaunās Sv. Ģertrūdes mācītāju Jāni Ginteru, varēja iedomāties, ka pēc 15 gadiem abi būs saistīti ar Vecauces baznīcu, viens – kā mācītājs, otrs – kā draudzes priekšnieks, līdz 2019. gada maijā Jānis Ginters pārcēlās uz Ameriku un sāka kalpot Milvoku draudzē, vadot tur dievkalpojumus gan angļu, gan latviešu valodā. Bet toreiz, 1997. gada rudenī, iznāca Latvijas Skolēnu kultūras avīzes “Pierobeža” kārtējais numurs, kur pēdējā lappusē rakstīts par latviešu mācītāju Jāni Ginteru un krievu ģēniju Vladimiru Visocki. Ar šīs avīzes numuru rokās tad arī Māris sagaidīja mācītāju Ginteru Vecauces baznīcā 2011. gadā.

Kāda ķekavniece, izrādās, ir bijusī auceniece, beigusi Auces vidusskolu un interesējas, vai daudzi cilvēki baznīcas grāmatās atrod savus radu rakstus un vai viņai būtu cerība atrast savējos.

Māris atbild, ka, lai gan grāmatu maz, radu raksti visai bieži tiek atrasti. Ļoti interesanta ir 1939. gadā iesāktā Dievgaldnieku grāmata, kurā cilvēks tajā dienā, kad gāja pie Dievgalda, pierakstīja savu vārdu, uzvārdu un adresi. Šajā lielajā, biežajā grāmatā ieraksti beidzas tikai 1966. gadā, un daudzi šeit atraduši liecības par savu radinieku kādreizējo klātbūtni Vecauces baznīcā.

Kāds kungs izbrīnīts par milzīgo grāmatu daudzumu baznīcā, un Māris stāsta, ka tieši grāmatu dēļ šeit viss arī sācies.

– 2015. gada rudenī man piezvanīja Aldona Auziņa un vaicāja, vai es negribētu paņemt savas grāmatas, ko ar ierakstiem dāvināju literatūras skolotājai un klases audzinātājai Jadvigai Kupcei. Tur esot mans pirmais romāns ”Vidusskola”, stāstu krājums “Mirkliis pieteikumam”, jau minētā “Vai Andrejs Eglītis?”. Mana skolotāja 2015. gadā, būdama cienījamā vecumā, aizgāja mūžībā, un tagad viņas dzīvokli pārņēma pašvaldība. Aldona gājusi palīgā dzīvokli atbrīvot no mantām, mēbelēm un atradusi manas grāmatas. Tajā pašā mirklī pieņemu lēmumu, ka jāglābj pilnīgi visa skolotājas bibliotēka un lūdzu Aldonai pagaidām visas grāmatas aizvest uz savu māju, jo tad vēl nebija nojausmas par šādu telpu, kurā atrodamies. Jau 2016. gada martā bija izgatavoti plaukti no kastēm, kurās no Vācijas tika atvestas ērģeles, un skolotājas Jadvigas Kupces grāmatas no Aldonas mājas pārvedām uz baznīcu. Šeit arī skolotājas fotoalbumi, diplomu, brilles, kā arī viņas pāragri mūžībā aizgājušā dēla Igora akordeons, viņa fotoalbumi par muzicēšanu uz kruīza kuģiem un atmiņas par skolas gadiem Aucē. Savukārt dažos plauktos ir grāmatas, ko Atmodas laikā baznīcai dāvināja tautieši no Zviedrijas, Vācijas, Amerikas. Tie ir trimdā izdotie autori, kuri padomju laikā šeit bija aizliegti vai arī daļēji atļauti – Andrejs Eglītis, Leonīds Breikšs, Zenta Mauriņa, Alfrēds Dziļums un daudzi citi. Ir mākslas grāmatas un, protams, daudz reliģiskās

literatūras, jo mācītājs Guntars Rēboks, kurš kalpo Anglikāņu baznīcā un brīdi dzīvoja Aucē, aizbraucot kalpot uz Angliju, atstāja Mākslas telpai savu bibliotēku. Ir izcila literatūra krievu valodā, Čehova kopotie raksti 12 sējumos, tāpat Dostojevskis, Turgeņevs, Sergeja Jeseņina kopotie raksti piecos sējumos. Latvijas Radio 4 (Doma laukums) žurnāliste Olga Gudina veidoja par mani stundu garu pārraidi ciklā “Neparastā province”. Kad viņa ieraudzīja šo bibliotēku, labu brīdi nevarēja parunāt. Lai nu ko viņa būtu iedomājusies redzēt lauku baznīcā, tikai ne tik izcilu literatūru krievu valodā.

Visi, protams, pamanījuši Jāņa Anmaņa gleznoto Andreja Eglīša portretu, kurš rotā jau minēto veltījumu sienu, un Māris aicina pievērst uzmanību vēl diviem Anmaņa oriģināldarbiem – “Zeltitais klusums” un “Vientuļais”, pie šīs gleznas kāda kundze pieteica Jāni Grotu un norunāja viņa rindas:

“Vakars. Stepe. Vēju zirgi.

Vēju zirgos trauc tu pats.”

Māris saprata, ka tā ir dāvana, šis kundzes runātā dzeja, un atklāja, ka viņš kopš 1976. gada meklē Jāņa Grota dzejoli, kuru var ieskicēt šādi:

“Aizsnieg lauki, aizsnieg grāvji, ceļa grambas aizsnieg, tikai mīlestība neaizsnieg...”

Un kundze teica: – Jā, es zinu šo dzejoli, es zinu, par ko jūs runājat. – Steigā pat tika pāršķirstīta Grota grāmata “Dziļos sniegos”, taču tā dzejoļa nebija. Māris jau zināja, ka tā tur nav. Brīnums ir cits – ka pa šiem daudzajiem gadiem ir atradies tikai viens cilvēks, kurš saprot, par ko ir runa, kurš dzirdējis, lasījis šo dzejoli, tāpat kā toreiz, janvāra klusā vakarā to dzirdēja Māris. Caur vairākām istabām, no tās vienas, kurā vecs radioaparāts. Kluss radio, 1976. gada februāris.

Kundze dzejoli neatsūtīja. Vēl bija vairākas grupas no Ķekavas, katrā vismaz pa vienam Auces vidusskolas absolventam

un kāds arī kristīts šajā baznīcā. Cita kundze ieskaitīja Vecauces baznīcas kontā 1500 eiro. Tobrīd tas bija glābiņš baznīcai. Kāda kundze, Anta Gaisa. Dievkalpojumos pateicāmie viņai. Aizlūdām.

– Bet tagad parādišu dažus eksponātus, kuri pat piederētos galvaspilsētas muzejiem. Lūk, neliela grāmatiņa vecajā drukā. I. Vainoža “Kopoti raksti” un titullapā Austras Skujiņas autogrāfs, paraksts, datēts ar 1932. gadu, un tas ir oriģināls. Tas ir kā pirmsnāves autogrāfs, jo Skujiņas dzīve beidzās 1932. gada 3. septembrī Daugavas viļņos. 1979. gadā es Auces kultūras namā organizēju Austras Skujiņas atceres vakaru sakarā ar viņas 70 gadi un uz pasākumu aicināju režisoru Kārli Pamši, kurš, savukārt, līdzī atveda dzejnieces māsu Mildu Ložu. Un, lūk, autogrāfs Austras dzeju grāmatā “Krīt manā pavasarī sarma”, Milda Loža ierakstīja: “... bet mīlai pēdējai un pirmai nav beigu. 16.III.1979.” Toreiz arī Kārlis Pamše uzdāvināja mazo grāmatiņu senā drukā ar Austras Skujiņas, kā es to nosaucu, “Pirmsnāves autogrāfu”. Man ir tāda vīzija, ka dzejniece parakstījās augusta beigās, tad, kad kāds teica, ka vasara aizejot. Un tā arī notika, vasara beidzās.

Māris iet pie melna smokinga, kurš pakārts līdzās Kārļa Pamšes portretiem.

– Šajā smokingā Jekstes kungs stāvēja pie ASV prezidenta Kenedija zārka. Jekste ir mūsu izcilās aktrises Antas Klints brālis. Viņš pēc Otrā pasaules kara bēgļu gaitās nokļuva Amerikā un kļuva par ASV prezidenta Roberta Kenedija padomnieku, tādēļ loģiska bija viņa atrašanās pie prezidenta zārka. Jekstes kunga meita Zane pateicībā par Kārļa Pamšes grāmatu “Anta Klints” atveda no ASV zīmīgo smokingu un uzdāvināja to Kārlim Pamšem, Anta Klints taču Zanes kundzes tante. Īpašās reizēs režisors un rakstnieks Pamše uzvilka smokingu, piemēram, vizītē pie Valsts prezidenta Zatlera, bet pēc režisora nāves viņa

ģimene, dēls Māris Pamše un meita politoloģe Ilze Ostrovska, smokingu dāvināja Vecauces baznīcas Mākslas telpai. Ilze Ostrovska uzdāvināja izcilus trauku komplektus, kuri ikdienā un svētku reizēs tiek šeit lietoti.

Buklets ar nosaukumu “Is this Baryshnikov?” ar viņa portretu un paraksts uz bukleta krievu valodā: “Mārim – paldies! Mihails Barišņikovs”. Vērtējums par Māra Druvas darbu Ņujorkā un viņa grāmata, izdota 2002. gadā paša dibinātā izdevniecībā “M. D. Ideju centrs” – “Vai Barišņikovs?”.

2013. gadā kinofestivāla “Baltijas pērle” direktore Marina Lipčenko Mārim Druvam noorganizēja satikšanos ar izcilo krievu kinorežisoru Andronu Končalovski, lai Māris varētu informēt par savu projektu “Andrejam Tarkovskim 80”, parādīt koncertizrādes afišu ar Kseniju Sidorovu galvenajā lomā. Končalovskis parakstījās uz afišas, un šis autogrāfs mīt Vecauces baznīcas Mākslas telpā. Vēl viens režisora autogrāfs ir uz 1998. gada “Baltijas pērles” bukleta. Kāds kungs vaicā, kāda tad Mārim izglītība, ja viņš spējis izveidot tādu telpu.

– Savu izglītību uzskatu par lielisku, lai arī ne vienmēr izdevās iekļūt tajās mācību iestādēs, kurās vēlējos mācīties. Pēc Auces vidusskolas absolvēšanas 1969. gadā, vēlējos studēt žurnālistiku Latvijas universitātē, kur neieklejumu, bet mani ieskaitīja, uzņēma neklātienes studijām Filoloģijas fakultātē, kur ar lielām grūtībām mācījos divus gadus. Par spēcīgu skolu līdz pat šodienai uzskatu darbu Rīgas Kinostudijā, kur par apgaismotāju nostrādāju trīs gadus. Apgaismošanas prožektorī, kas tavā rīcībā, atrodas līdzās operatora kamerai, tātad tuvu visam tam galvenajam, kas notiek filmas uzņemšanas laukumā. Es taču apzināti gāju uz Kinostudiju, lai mācītos, un tur nu tik tiešām to var izdarīt – mācīties, ja vien ir tāda vēlšanās. Par vienu no augstākajiem punktiem Kinostudijas laikā uzskatu iepazīšanos ar izcilo latviešu kinooperatoru Māri Rudzīti. Līdz

tādam iepazīšanās līmenim, ka satiekoties Rīgā uz ielas, ne tik vien sasveicinājāties, bet reiz tādā tikšanās un sarunas laikā, kas notika uz Suvorova (Marijas) ielas, garām gāja Rudziša kaimiņš un aicināja līdzī, uz ko Meistars atbildēja: – Tu pagaidi mani, es parunāšos ar kolēģi un tad iešu. – Būt Māra Rudziša nosauktam par “kolēģi”! Tie, kas viņu zina, saprot, ko tas nozīmē. Jā, bija laime arī šņabi kopā iedzert. Izdevās strādāt izcilāko Latvijas kinorežisoru klātbūtnē, lai minu Aleksandru Leimani, Gunāru Piesi, Jāni Streiču, ar kuru sadarbojāties vēl šodien. 1974. gadā J. Vītola Latvijas valsts konservatorijā uzņēma pirmo klātienes kursu Kultūras un Mākslas zinātņu fakultātē, tautā sauktajos “kultūrdarbiniekos”. Konkurss bija trīs uz vienu vietu, tiku uzņemts. Tā kā pirmais klātienes kurss, mums tika pievērsta īpaša uzmanība ar ļoti plašām, daudzveidīgām mācību programmām un labiem, izciliem pasniedzējiem. Un pati vide jau daudz nozīmēja – Konservatorija! Un leģendārā vīriešu kopmītne Komunālā (Vāgnera) ielā 2. Šī kopmītne jau pati par sevi ir augstskola, lai arī reizēm ar mīnusa zīmi, jo uzdzīve sita augstu vilni. Ak, ja tās sienas mācētu runāt!

Studentu apliecībās mums bija ieraksts “Teātra fakultātē”, un šis ieraksts deva vēl vienu lielisku skolu, jo ieraksts krievu valodā “Teātra fakultātē” atvēra durvis visiem dižākajiem krievu teātriem Ļeņingradā un Maskavā. Leģendārais Jurijs Ļubimova teātris Tagankā! Tur taču vispār mirstīgajiem nebija iespējams iekļūt. Neiespējami tur ietikt! Bet mums, studentiem, no Rīgas, vienmēr kāda vietīņa atradās, kaut ejā piesēsties, kaut uz kāpnītēm pastāvēt, kad tev garām paiet ģeniālais Vladimirs Visockis un citi Tagankas varenie. Tāda, lūk, skola! Efrosa izrādes, Tovstonogova teātris Ļeņingradā. Kā studiju laikā ceļš uz šiem teātriem iesākās, tā turpinās līdz šai dienai. Protams, arī muzeji! Īpaši jau Puškina muzejs, Tretjakova galerija Maskavā un Ermitāža, Krievu muzejs

Ļeņingradā. Man bija tā laime 1974. gada sākumā trīs mēnešus strādāt Ļeņingradā pie Jāņa Streiča filmas “Mans draugs Sančo”, es ļoti iepazinu Krievu muzeju un Ermitāžu, es tās zāles no galvas zināju, par ko liecināja piecinieks mākslas vēsturē pie Aijas Nodievas vasaras sesijā, noslēdzot pirmo kursu Konservatorijā. Tie, kas zina Aiju Nodievu, saprot, ko nozīmē “teicami” viņas priekšmetā.

Satriecoši skaista un nežēlīga ir skola pasaules centrā – Ņujorkā, kur es pirmoreiz nokļuvu 1996. gada pavasarī, pateicoties Sorosa fonda konkursam, kurā ieguvu tiesības uz šo savu sapņu teritoriju – Ņujorku, pēc tam gan pusotru mēnesi nācās darboties Sentluisā. Vairākkārt esmu bijis Ņujorkā un varu teikt, ka esmu patiesi ieelpojis šo pilsētu, īpaši, kad biju spiests strādāt paklāju tīrīšanās firmā, nācās iznēsāt reklāmlapiņas, tad braukt par šoferi un visbeidzot arī tīrīt paklājus, tai pašā laikā domājot par savu romānu un animācijas filmu “Vai Barišņikovs?”

Māris rāda dzeltenās reklāmas lapiņas “Carpet cleaning”, kuras Ņujorkā spraudis mašīnām aiz stiklu tīrītājiem. Tad vēl Māris rāda matemātikas skolotāja Ērika Danenberga dienasgrāmatas, bibliotēku, plašu atskaņotāju, *Bellacord* plašu kolekciju. Tas viss šeit ar skolotāja meitas Daces atļauju un gādību. Lielākai daļai aucenieku skolotājs mācīja matemātiku un mūžībā aizgāja 95 gadu vecumā.

Ir atsevišķs stends profesionālam trompetistam, mūziķim, diriģentam Arnoldam Sabulim, kurš 1995. gadā Latvijā iedibināja tradīciju “Pilsētas svētki” un sāka, protams, ar Auci. Ir piemiņas vieta izcilajam flamenko ģitāristam Andrim Kārkliņam, jo viņa atraitne, Raimonda Kārkliņa, ir Auces meitene, un arī Andris bieži koncertēja Aucē, piedalījās estrādes svētkos un Māra režisētajā koncertizrādē “Dievs, Tava zeme deg!”. Mākslas telpā ir daudz materiālu par Latvijas izcilo soloģitāristu Māri Beļicki, kurš ir Auces mūzikas skolas absolvents un 1978. gadā Raimonds

Pauls “Modo” sastāvā Vjačeslava Mitrohinu nomainīja ar Māri Beļicki. Laikā, kad “Modo” vadību pārņēma Zigmaris Liepiņš, tā sastāvā spēlēja divi aucenieki – soloģitārists Māris Beļickis un basģitārists Māris Ārents. Drīz gan sākās bēdīgas dienas, abi Māri no “Modo” sastāva bija spiesti aiziet, Māris Beļickis traģiski gāja bojā 1981. gada 4. janvārī Rīgā, Engelsa (Stabu) ielā 61. Daiga Mazvērsīte, žurnāliste, bija atbraukusi uz Auci, kad gatavoja rakstu par Beļicki žurnālam “Ievas stāsti” (Nr. 25, 2012.). Māris Druva tad iedeva daļu no fotogrāfijām, kas publicētas, un uz lenšu magnetofona atskaņoja iespaidīgo Beļicka solo un vokālu Ulda Stabulnieka skaņdarbā “Uz priekšu!”, tas ir ansambļa “Tip Top” laikā. Vēl iespaidīgāks šajā skaņdarbā ir basģitārista Mišas Haruka vokāls, jo pat Daiga Mazvērsīte nespēja noticēt, ka tas ir vīrieša vokāls, ar tik neticamām augšām. “Uz priekšu!” Mākslas telpā nākas klausīties īpašās reizēs. Piemēram, 2019. gadā speciāli no Tukuma atbrauca viens no “Sīpolu” dibinātājiem, meklēja Māra Beļicka kapu. Viņam tika ieteikts aiziet uz Luterāņu baznīcu, jo tur esot visa informācija par Beļicki. Protams, ka tika atskaņots “Uz priekšu!”, tāpat kā 4. martā Mārtiņam Braunam, kurš bija Māra Beļicka klasesbiedrs Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā. 2001. gada 24. novembrī Auces kultūras namā Māris Druva organizēja Beļicka 50. dzimšanas dienai veltītus estrādes svētkus, pirms tam intervējot Kārli Beinertu, Viktoru Zemgalu, Zigmaru Liepiņu, Mirdzu Zīveri un Raimondu Paulu stāstījumam par Beļicki un mūzikas dzīvi Aucē sešdesmito gadu beigās un septiņdesmito sākumā, kad šeit uz ballēm brauca publika no Rīgas un visas Latvijas. Ballēs spēlēja arī Mārtiņš Brauns, Mareks Opeškins, Miša Haruks, kas, starp citu, bija arī izcils futbolists, spēlēja slavenajā “Daugavā”. Ballēs spēlēja arī spilgti tolaik vēl vietējie muzikanti – brāļi Sabuļi, brāļi Semuškini, Māris Ārents, Ilgonis Januzis, Guntars Andersons, Antons Daubars, Raimonds Rasa, brāļi Vežuki, Valdis Vanadziņš, kurš bija Māra Ārenta

klasesbiedrs Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā un kura dēļ šobrīd ir populārais Latvijas džeza pianists Kristaps Vanadziņš. Auce 1969. gadā bija bāzes vieta Alvja Birkova organizētai grupai, kura piedalījās tā gada slavenajā “popseišenā” Daugavas sporta namā. Grupu sauca “Dzintara lelles” ar jau minētajiem Beļicki, Braunu, Haruku, Beinertu, Zemgalu tajā. 1969. gadā festivāls Daugavas namā Latvijas mūziķiem bija tikpat nozīmīgs un atmiņā paliekošs kā pasaulei Vudstokas festivāls, kas arī notika tajā pašā gadā. Par to visu var lasīt un skatīt Vecauces baznīcas Mākslas telpā, jo šīs telpas izveidotājs un draudzes priekšnieks Māris Druva kā basģitārists arī ir viens no seno dienu ballišu, kāzu un banketu spēlētājiem. Un kur nu vēl kopējie koncerti ar šeit jau minēto slaveno aktieri Edgaru Liepiņu. Mākslas telpā ir CD disks “Latvijai 100. Sarunas un dziesmas”, kurā Ilgonis Januzis un Māris Druva dalās atmiņās par neaizmirstamajiem koncertiem ar Hugo Djego – Edgaru Liepiņu.

Mākslas telpā virs galda, uz kura baznīcas vēsture un baznīcas grāmatas, karājas vēsturiskais torņa gailis. Šķiet, Otrajā pasaules karā baznīcas gailis ir cietis daudz vairāk nekā pati baznīca, visu sāpi nabadziņš ņēmis uz sevi, jo ir ložu un šķembu caururbts un nomainīts tikai 2000. gadā un nu radis Mūža mājas un Mūža dziesmu kādā neparastā telpā, kurā pašlaik no lenšu magnetofona skan Ērika Kleptona grupas “Cream”, “Polician” un “Born Under a Bad Sign”. Sākot ar 60. gadu beigām, Lapinskis visu Latviju apgādāja ar kvalitatīviem ierakstiem. Laika pārbaude, arī šobrīd ieraksti labi skan kādā mazpilsētas baznīcā. Tā, starp citu, sākas žurnālista Jāņa Lāča sižets LTV1 par Vecauces baznīcu, tieši ar šo Lapinska ierakstu, ar “Cream”. Bet cauršautais gailis ik nedēļu iedziedas par sāpīgo karu, par Vācu laiku – “Bij’ vasara toreiz tik zaiga...” Katru nedēļu gailis iedziedas. Gandrīz visas detaļas Mākslas telpā ir no šīs baznīcas un atrastas bēniņos, kur tagad Kamerteātris un izstāžu zāle. Visi plaukti

taisīti no Pirmās Latvijas brīvlaika soliem, pie griestiem tā laika lustras, telpu sadala sena altārdaļa, un, kas visinteresantākais, baznīcas bēniņos atradās arī kādreizējā Auces kinoteātra četri kopā savienoti krēsli. Uz viena no tiem rakstīts “17. rindā”. Ai, kādas atmiņas par šo veco, dārgo kinoteātri, kurš pārstāja eksistēt 1968. gadā. Pati kinoteātra ēka vēl ilgi stāvēja neskarta, turpat bija grupas “Jolana”, kuras sastāvā muzicēja Modris un Vilnis Vežuki, Antons Daubars, Ilgonis Januzis un Raimonds Rasa, mēģinājumu telpa. Tagad pāri palicis nav nekas, vien šie četri krēsli baznīcā. “Saimes galds” ar mīkstiem sēžamajiem tam apkārt. Jo ādas dīvānu un mīkstos krēslus baznīcai dāvinājis Agris Kalniņš un tajos tagad katru svētdienu pēc dievkalpojuma sēž draudzes ļaudis. Sarunas pie tējas un kafijas, notikumu apspriešana, gan laicīgo, gan baznīcas. Šeit pabijuši arī augstākie Luteriskās baznīcas pārstāvji, gan prāvests Oskars Laugalis, gan Liepājas diacēzes bīskaps Hanss Martins Jensens, kurš pēc Jāņa Gintera aizbraukšanas uz ASV jau trīsreiz kalpojis Vecauces baznīcas svētdienas dievkalpojumos un uzņēmies atbildību par turpmāko draudzes garīgo dzīvi, nozīmējot ikdienas kalpošanai evaņģēlistu Jāni Spudas, kurš ar ģimeni dzīvo Penkulē, tātad ļoti tuvu Aucei. Līdzās Jekstes kunga smokingam atrodas plauktiņš ar Māra Druvas grāmatām. Izdevniecības “Solvita” 2018. gadā izdots romāns “Skumjās dzemdības” un tās pašas izdevniecības 2019. gadā izdots ideju, stāstu un pasaku krājums “Depresija un vilciens”. Tās ir Vecauces baznīcas radītas grāmatas. Turpat arī Māra Druvas pirmais romāns “Vidusskola”, ko 1988. gadā izdeva “Liesma”. Māris ar šo savu grāmatu paspēja ielēkt pēdējā vagonā tajā vilcienā, kas aizveda lielās tirāžas. “Vidusskolu” izdeva 30 tūkstošos eksemplāru. Un vēl uz plauktiņa Māra Druvas un Artūra Mačiņa veidotā 16 mm filma “Mazpilsēta un vilciens” par leģendāro “Līvu” spēlēto balli Vecauces pilī 1985. gada 16. oktobrī. Tikko par filmu ieinteresējās Mareks

Bērents, kurš veido Latvijas roka anotāciju, filmu paņēma digitalizēšanai. Filma skatāma Youtube, ierakstot “Mazpilsēta un vilciens”. Mākslas telpā ir durvis, kuras ved uz Māra Druvas kabinetu. Jā, jā, uz to pašu kabinetu, kur šodien jau pabija kaķis-mācītājs, vārdā Bāzilis. Mārim ik pa brīdim nākas piedomāt, kur šis īpašais kaķis ir tagad un vai nāksies ar viņu runāt par Rīgas Centrālcietumu pēc tam, kad ķekavnieki būs aizbraukuši.

Uz durvīm tā pati koka plāksnīte, kas senos gados rotāja Konservatorijas kopmītņu Rīgā, Komunālā iela 2, 18. istabiņas durvis, uz plāksnītes rakstīts – Druva Māris, kurš tagad aicina viesus pa nelielām grupiņām nākt apskatīt savu kabinetu ar dušu, tualeti un izlietni. Kabinets, kā jau draudzes priekšniekam pieklājas. Viesi īpaši tiek aicināti pievērst uzmanību izcilai Bībeļu un Dziesmu grāmatu kolekcijai, kura baznīcā veidojusies daudzus gadus un tagad novietota šajā kabinetā. Jāsaka gan, ka reizēm ekskursanti, ieraudzījuši kolekciju, ir pieteikušies, ka viņiem mājās esot īpaši sena Bībele vai Dziesmu grāmata, un esot ar mieru to dāvināt Vecauces baznīcai, lai tak Svētie raksti tiekot apskatei, ko tad mājas plauktā stāvēšot. Un tik tiešām! Vairāki ievērojami papildinājumi pēdējos gados. Šeit bijuši arī Lutera akadēmijas pasniedzēji un augsti novērtējuši kolekciju. Uz galda goda vietā, ko tur slēpt, Atzinības raksts “Mārim Druvam par aktivitāti sabiedriskās un kultūras dzīves organizēšanā un novada vārda popularizēšanā.” Parakstījusi Auces novada domes priekšsēdētāja Vija Keršus un pasniegts šis Atzinības raksts Auces kultūras namā, svinīgajā pasākumā, kas veltīts Latvijas simtgadei, 2018. gada 18. novembrī. Prieks! Lepnums! Turpat līdzās otra, skaisti ierāmēta atzinība “Zemgales Laiks Ziedonim cildina Māri Druvu nominācijā Zemgales Kedas”. Cildinājumu parakstījušas: Imanta Ziedoņa fonda “Viegli” padomes priekšsēdētāja Žanete Grende, “Zemgales laiks Ziedonim” 2018. laureāte nominācijā “Zemgales Kedas” Elīna Apsīte, Imanta Ziedoņa muzeja projektu

vadītāja Maija Jaunzeme, biedrības “Zemgales Laiks Ziedonim” vadītāja Elizabete Pavlovska, latviešu valodas un literatūras skolotāja, grāmatu autore Elizabete Leite. Atzinība pasniegta svinīgā pasākumā Līvberzes kultūras centrā 2019. gada 31. maijā. Prieks, lepnums! Protams, kā vienā, tā otrā Atzinību pasniegšanas reizē daudz vērtīgu dāvanu un ziedu.

Pretim galdam un ornamentētajam logam ir parakstu siena ar daudzu Latvijā un ārzemēs pazīstamu personu autogrāfiem, tur ir mācītāji, mūziķi, režisori, aktieri, Auces un novada iedzīvotāji, arī Māra mīļie sādžinieki no Omskas apgabala Belastokas, no turienes arī kastīte ar kādas būdiņas, kurā Māris piedzimis un uzaudzis, drupačām. Māris pats atgriezās šajā būdiņā pēc 60 gadiem, 2017. gada 5. augustā, un tajā pat vakarā sādžas klubā notika Māra radošais vakars, skanēja Latvijas radioteātri krievu valodā ierakstītā aktrises Karinas Lučiņinas monoizrāde “Pasaka par Kaiju”, tā izskanējusi arī Latvijas radio “Doma Laukums” un Ņujorkas Krievu radio, bet internetā noklausāma, ierakstot “Сказка о Чайке”. Kā vienmēr un arī šoreiz, politiski represētās personas ieinteresējas par fotoattēliem un liecībām no Sibīrijas.

Parakstu siena, neapšaubāmi, radusies Tagankas un Jurija Ļubimova kabineta ietekmē. Šis kabinets ar leģendārajiem parakstiem uz sienas bija redzēts attēlos, bet Māris kabinetu dabā redzēja, kad 1982. gadā uz Taganku aizveda Viktora Astaņeva stāsta “Gans un gane” dramatisējumu, ko jau Latvijā bija iestudējis Radioteātris Imanta Skrastiņa režijā. Toreiz arī bija īpaša reize, kad Māris Maskavā, Tagankas teātrī, Čehova “Trīs māsu” pirmizrādē sēdēja partera 6. rindā pa vidu. Kaut kur tālu aizmugurē toreiz sēdēja Arnolds Liniņš un Latvijas Dailes teātra pārstāvji, kad izrādes laikā skatuves sānu siena iegrimst grīdā un skatam paveras iela ar Cara orķestri. Īpaša tā reize Maskavā bija arī tāpēc, ka nākamajā vakarā Māris skatīja “Trīs māsu” pirmizrādi Bronnajas teātrī Anatolija Efrosa režijā. Bet liecības

par visu šeit teikto var skatīt Vecauces draudzes priekšnieka kabinetā, lūk, Tagankas teātra kvadrātveidīgā emblēma līdzās krustam un *Gucci* smaržu pudelītei. Un vēl kāda slavēna fotogrāfija ar autogrāfu sienām Tagankas teātra dibinātāja kabinetā, kad 1989. gadā Jurijs Ļubimovs, tikko atgriezies no izsūtījuma Rietumos, stāv sava kabineta durvīs, bet viņa krēslā aiz rakstāmgalda sēž Nikolajs Gubenko. Tā kādreiz gadās ar tiem krēsliem un vietām. Viss mainās.

Ietekmīga parakstu siena bija arī režisora Kārļa Pamšes kabinetā vasarnīcā Vecāķos, tur bija arī Māra Druvas paraksts, atstāts laikā, kad viņš studēja Konservatorijā un daudz laika pavadīja tajā vasarnīcā, jo kopš 1974. gada kinoekspedīcijas Jāņa Streiča grupā Ļeņingradā ir draugos ar Kārļa Pamšes dēlu un savu vārda brāli Māri. Ir sava ietekme arī Vecāķu vasarnīcas sienām tam, ka līdzīgs kabinets 1983. gadā izveidojās Vecauces pilī. Tāds tas pastāvēja 10 gadus, Vecauces kluba vadītāja Māra Druvas kabinets.

Kāda politiski represētā persona ilgi aplūko fotogrāfijas un suvenīrus no Omskas, no Sibīrijas un vaicā Mārim, vai viņi visi atgriezušies toreiz un kāds liktenis šeit, Latvijā, vai vecāki dzīvi.

– Māsiņa Baiba, būdama 9 mēnešus veca, izturēja visu garo ceļu vagonos, ratos, kamanās, bet nomira Belastokas sādžā 1949. gada 17. aprīlī. Es piedzimu pēc viņas nāves. Atgriezāmie visi. Vecāki gāja bojā autokatastrofā 1977. gada 21. augustā. Biju pabeidzis 3. kursu Konservatorijā, tikko nosvinējis 27. dzimšanas dienu.

Kabinets, Mākslas telpa apskatīta, un Māris pa koka kāpnēm, kuras taisījis Nauris Henniks, viesus aicina augšup uz Kamerteātri un izstāžu zāli.

Pats uzkāpis un paraudzījis uz nelielo skatuvīti, Māris jau kuro reizi šodien iedomā par mācītāju Bāzili, varbūt kaķis grib runāt ar viņu par savu izrādi, par “ģeniālo projektu”, kā pats

to dēvē? Runcis Vecauces baznīcas Kamerteātri grib iestudēt Mihaila Bulgakova “Meistaru un Margaritu”. Margaritas lomai viņš izvēlējies Kseniju Sobčaku. Runcis Bāzilis, kad te pirmoreiz uzkāpa augšā, no pārsteiguma atslīga uz Agra Blumberga taisītā sola, ilgi bolīja lielās acis, kustināja ūsas un ar ķepu sāka kasīt sānu un kūlāt asti, kas nu nekādi nepieklājas solidam kaķu mācītājam.

– Kas to visu izdomāja un te uztaisīja? – beidzot ievaicājās Bāzilis.

– Es, kas gan cits, – pārlicinoši atbildēja Māris.

– Un skatuve?

– Arī skatuvi izdomāju.

– Tad taču tu esi īsts Konstantīns Trepļovs no Čehova “Kaijas”.

– Jā, tikai aiz skatuves nav ezera...

– Nevajag ezera, nevajag! – Bāzilis sāka vicināt ķepas, – te taču ir brīnišķīga, dziļa, tāla perspektīva, visa plašā bēniņu telpa, un tajā tu esi iebūvējis skatuvi.

– Atklāti sakot, es tikai reizēm palīdzēju, bet visu te būvēja, cēla Nauris Hennihs, Raimis, Andris Dreijers, Ivars Elgutis un vēl citi vīri.

– Es šeit iestudēšu “Meistaru un Margaritu” ar spožām Maskavas un Pēterburgas zvaigznēm. Ksenija Sobčaka man spēlēs Margaritu...

Ķekavas tūristi atgriezta Māri realitātē, un viņš sāka stāstīt par Kamerteātri ar 70 skatītāju vietām un skatuvīti, kura domāta gan baznīcas Svētdienas skolas bērnu priekšnesumiem, gan Ilgonim Januzim, Igoram Semuškinam un citiem Auces un novada māksliniekiem, bet par slaveniem krievu aktieriem neteica ne vārda. Ķekavnieki Māri nesaprastu, lai arī pats viņš nešaubījās ne brīdi, ka kaķa-mācītāja Bāziļa aicināta šurp trauksies ne tikai Sobčaka, arī visa tā plejāde, ko runcis nosauca. Jāzina taču, kas ir kaķis-mācītājs! Bet par to vēlāk.

Šobrīd Māris stāstīja par Harija Reiha gleznu izstādi, kas gar vienu skatītāju telpas pusi. Harijs un Ilze Reihai 2008. gadā nopirka mājas "Putni", kas pie Putnu meža ceļā uz Lielauci un pārcēlās uz šejieni no Jūrmalas. Aldona Auziņa savā dzimšanas dienā 2009. gada 8. aprīlī Māri iepazīstināja ar šo ģimeni, un tā sākās sadarbība. "Konstantīna Treplova skatuve" tika uzbūvēta arī Putnu pagalmā un tur, sadarbojoties ar Rīgas kinostudiju, tika veidota koncertizrāde "Filmproves Antona Čehova Kaijai". Harija un Ilzes meita Zane turpmāk piedalījās Māra Druvas veidotajās koncertizrādēs visā Latvijā, bet daudzas Harija gleznas atrada lielisku mājvietu Vecauces baznīcā. Bet gar otru skatītāju telpas malu ir skatāmi Bēnes Mākslas skolas absolventes Līgas Holodņikovas darbi, kas ir īpatnā tehnikā veidoti un skatītājiem patīk. Šajā telpā bijusi arī Jāņa Streiča gleznu izstāde, Ilmāra Reimaņa pinumi, Anša Vācieša koka tēlniecība un Ritas Bričkus filca darinājumi. Māris aicina ķekavniekus doties Bāzila nosauktajā "perspektīvā", tas ir, cauri bēniņiem. Pa ceļam liels vides objekts, ko sauc "Dieva kaķene un žagari". Savulaik mācītājs Valdis Bercs bija atradis un atvedis uz baznīcas teritoriju tādu īpatnu koka veidojumu, kas izskatās kā puisēļu kaķene, tikai simtkārt palielināta. Tā šis dabas veidojums tur ilgus gadus pie šķūņa stāvēja, un ilgus gadus Māris domāja no tā taisīt "Dieva kaķeni", kurā milzu akmens. Beidzot ar Jāņa Mudrona palīdzību objektu izdevās izveidot un nu tas tūristu apskatei. Līdzās "Dieva kaķenei un žagariem" jelgavnieka Eduarda Kapša fotoizstāde "Reliģija", liels, mistisks krusts apvieno visus šos darbus. Eduards Kapša ir auceniēks, kurš sen jau dzīvo Jelgavā, viņam pieder fotosalons "Kodak-Aura" Sudraba Edžus ielā. Māris sen jau kā ar Eduardu sadarbojas dažādos projektos.

Visu plašo bēniņu telpu caurvij lieli plakāti ar Latvijai nozīmīgiem gadskaitļiem – 1918., 1920., 1941., 1944., 1988. un tā tālāk. Šie plakāti ir no Māra kādreiz veidotās koncertizrādes

“Cauri gadsimtam”. Kā jau iepriekš teikts, arī Bībeles citāti, šoreiz uz kādreizējās Svētdienas skolas tāfeles ar krītu uzrakstīts – Jā, es labi zinu – Tu ievēdīsi mani nāvē, visu dzīvo sapulcēšanās vietā! Sj. 30–23

Turpat, līdzās lielajai skolas tāfelei, aucenieces Daces Bumbieres gleznas, kā arī dažādas interesantas, ar baznīcu saistītas detaļas, piemēram, rokraksts uz koka sijas, datēts ar 1836. gadu, kādas sena amatnieka kurpes, piesistas pie tās pašas sijas, pirmais baznīcas reklāmas plakāts, kas tika uzstādīts tūlīt pēc pirmā ērģelmūzikas koncerta 2014. gada augustā – “Skan jaunās ērģeles.” Baznīca atvērta katru dienu. Izejot cauri bēniņiem, ekskursanti nonāk tornī un atliek kāpt augšup pie baznīcas zvana, kas uzrunā pilsētu katru nedēļu. Vai izdodas uzrunāt? Reiz kāda sirma tūriste skūpstīja šo zvanu un ilgi pie tā stāvēja, ilgi to glāstīja. Lieta tāda, ka īstais Vecauces baznīcas zvans kara laikā zudis un šis 40. gados atvests no Ķērkliņiem. Sirmā kundze ieraudzīja uzrakstu – “Ķērkliņu baznīcas zvans no 1924. gada”. Sirmā kundze glāstīja šo uzrakstu, viņai vectēvs bijis zvaniķis Ķērkliņu baznīcā un, lūk, kā saskaras vectēva un mazmeitas rokas caur zvana raupjo virsmu. Tornī līdzās zvanam ir četras lielas lūkas un nu tās attaisītas, lai viesi var skatīt Auci, lai arī tāds īsti labs un tāls skats ir tikai vēlos rudenos, ziemās un agros pavasaros, jo salapojušie koki vasarās aizsedz tālumu, pat Vecauces pili, kura tepat līdzās, nevar saredzēt. Vienmēr, kad zvans uzrunā pilsētu, lūkas ir atvērtas, un vienmēr, tikai sadzirdot zvana balsi, pie dzelzceļa stacijas sākas atceres pasākumi 25. martā un 14. jūnijā. Zvana balss tad sasauc kopā aizvestos. Arī Māra māsiņu Baibu no tālās Belastokas sādžas kapiem Omskas apgabalā.

Kāpjot lejā pa torņa kāpnēm, garām Izstāžu zālei un Kamerteātrim, ekskursanti nonāk plašajā balkonā, kurš dalās divās daļās. Pirmā ir skatītāju, klausītāju daļa, šeit arī soli un

pastāvīga ekspozīcija “Auce Pirmās Brīvvalsts laikā”. Šo izstādi jau 2010. gadā iekārtoja mācītājs Valdis Bercs un draudzes cilvēks Aivars Krastiņš. Šīs ekspozīcijas atklāšana notika 2010. gada 8. maijā, 12. maijā iznāca Dobeles rajona laikraksts “Zemgale” ar plašu reportāžu no šī pasākuma, arī daudz foto. Jau 15. maijā Māris ar šo avīzi rokās iesoļo Jonkeru baznīcā Ņujorkā un rāda to kādreizējam Vecauces baznīcas mācītājam Jurim Saivaram – sak, paskaties jaunāko informāciju par savu kādreizējo draudzi. Jau sen kā mācītājs Saivars kalpo Ņujorkas latviešu baznīcā, tāpat divi Vecauces baznīcas pēckara mācītāji ir Amerikā – Ginters un Saivars. Toreiz Māris no Ņujorkas uz Auci atveda unikālas bildes, ko atrada “Daugavas vanagu” namā Bronksā – sabumbotais Auces centrs 1944. gada septembrī, tur labi redzams arī tas ēku kvartāls, kas pēc kara tika nojaukts un tā vietā tagad skvērs ar Gļeba Panteļejeva veidoto pieminekli Ludvigam Teterim. Attēlos arī milzīga bumbbedre uz centrālās Raiņa ielas, kā arī vietējie iedzīvotāji un vācu karavīri savās pēdējās dienās, vismaz šeit, Aucē. Otrā balkona daļa ir ērģeļu telpa ar skaistām sadalījuma barjerām un podestiem korim, kā arī platforma, uz kura atrodas ērģeles. Visus koka darbus veica baznīcas draudzes valdes cilvēks un lielisks galdniekmeistars Jānis Segliņš, bet pašas ērģeles, kā jau teikts, pusgada laikā iebūvēja Rīgas meistari Miks un Viesturs. Šeit arī plaukti un skapiši, kur glabājas ērģelnieces Ingrīdas Petrauskas nošu pakas, grāmatas un burtnīcas. Ērģeļu telpā atrodas arī sintezators ar apskaņošanas aparatūru, bet, pateicība Dievam, ērģeles kalpo labi, un šis rezerves variants reti kad vajadzīgs. Un vēl šeit lielisks 19. gadsimta instruments ir kāju minamais harmonijs, kurš vēl 80. gados šeit lietots un uz kura spēlējis arī mācītājs Ginters, kad bijis baznīcas ērģelnieks, tas ir, 80. gadu beigās. Ērģelniecei un draudzei nezūd sapnis šo instrumentu restaurēt, jo tā ir lieliska baznīcas muzikālās vēstures liecība.

Katrā pusē balkonam (luhtai) ir kāpnes, kas ved lejā uz baznīcas zāli jeb kuģi. Un tādējādi kopā ar ekskursantiem no Ķekavas ir apiets pilns aplis. No zāles augšā uz Mākslas telpu, no turienes augšā uz Kamerteātri un Izstāžu zāli, pēc tam tornis, no kura lejā uz balkonu – ērģeļu telpu un no balkona uz zāli, kur pirms 70 minūtēm bija sasveicināšanās un pirmie vārdi par baznīcu. Šajā zāles pusē pie ieejas un izejas ir jau minētās Jāņa Streiča gleznas un Anša Vācieša “Sargājošā roka” un vēl trīs mūzikas instrumenti, divas elektriskās ērģelītes un harmonijs, pie kura Māris vienmēr sēžas, ar kājām min pedālišus un spēlē savas iemīļotās frāzes, tā demonstrējot ciemiņiem, cik šis instruments lieliski skan. Tā Māris to demonstrēja arī televīzijas ļaudīm, un šie motīvi skan fonā, kad žurnālists Jānis Lācis stāsta par Vecauces baznīcu kā par lielisku kultūrvietu. Māris vienmēr aicina arī viesus spēlēt un gandrīz katrā ekskursantu grupā atrodas kāds, kas ar lielu interesi sēžas pie senā instrumenta un spēlē ko savu. Gadās arī tā, ka ne tikai spēlē, bet arī dzied, ir kori bijuši, ir ansamblī un solisti, pat mazi koncertiņi sanākuši.

Līdzās instrumentiem ir Vecauces žoga posms, kādus divus metrus garš un gandrīz tikpat augsts. Tā ir atmiņa no liela pasākuma, kas šeit notika, kad svinēja baznīcas žoga pēdējā posma montāžu. LMT izsludināja projektu konkursu, kurā baznīca pieteicās un ļoti sīvā konkurences cīņā ieguva 2000 eiro jaunas sētas uzlikšanai visapkārt baznīcai. 2017. gada 22. oktobrī šis projekts noslēdzās, baznīcas altārdaļā tika novietots karkass, pie kura skrūvēja žoga dēlišus, tā teikt, montēja pēdējo posmu. Pa vienam dēlītim ieskrūvēja visi – mācītājs Jānis Ginters, Auces novada domes priekšsēdētāja Vija Keršus, Auces Katoļu baznīcas priesteris Uldis Cēsnieks, kinorežisors Jānis Streičs, aktrise Karina Lučiņina, LMT pārstāvji, strādnieki, kas realitātē arī šo žogu taisīja – Agris Blumbergs, Raimonds Dumbrovskis, Jānis Segliņš. Protams, arī priekšnesumi Karinas Lučiņinas un

Jāņa Streiča izpildījumā, arī akordeonisti Ilgonis Januzis un Māris Druva. Un baznīcā tūristu apskatei tagad šis baznīcas žoga posms ar LMT reklāmu, avižu rakstiem un daudziem foto no pasākuma.

Jau tajā brīdī, kad ekskursanti ir balkonā, baznīcā atkal spēlē ģitāru un dzied Igors Semuškins. 300. dziesma no Vecās dziesmu grāmatas skan brīdī, kad ķekavnieki dodas ārā no baznīcas: “Ņem manu sirdi, žēlotāj.” Kopā būšanas mirkļi. Baznīcā.

“Tā būsīm viena sirds, viens gars,

Ak Kungs, caur ticību, Tu vīna koks un es Tavs zars,

Tā augļus nesīšu.”

Aiz durvīm sākas baznīcas saimniecības teritorija un kāds kungs, ieraudzījis malkas grēdas, vaicā, kā ar apkuri baznīcā.

– Jūs jau redzējāt divas lielās krāsniņas baznīcas zālē, tāpat sakristejā un Mākslas telpā, arī mācītāja kabinetā. Mums ir kurinātājs Rimants, kurš prot savu darbu ļoti labi, kurināt sākam oktobrī un beidzam aprīļa sākumā. Tā saskaldītā malka, ko jūs redzat, tiks vesta šķūnī tikai nākamā gada rudenī, divas vasaras malkai jāžūst, tāds ir cikls. Apmēram 15 kubikmetri malkas nepieciešami vienai sezonai, tas ir, divas kravas un par kravu caurmērā maksājam 200 eiro, tātad 400 eiro jāērķina uz sezonu. Arī mīnus trīsdesmit grādos normāli jūtamies Dievkalpojums un normāli pie kafijas galda Mākslas telpā. Papildus iznāk kurināt koncertos, pasākumu dienās. Andis un Līga Januši sestdienās iztīra, sakopj baznīcu, Andis arī iezvana Svētvakaru. Tālāk Māris rāda un stāsta par īpašajām apbedījumu vietām, kas ir visapkārt baznīcai un uz kapakmeņiem, uz kuriem senus laikus vēstoši uzraksti. Šeit pieminēklis grāfam Mēdemam, kuram piederējusi Vecauces pils un pieminēklis grāfam Pālenam. Bet baznīcas teritorijā memoriāls 1941. un 1949. gadā Aizvestajiem, tas sastāv no augstiem betona stabiem ar melnu krustu katrā no tiem un simboliskām dzelzceļa sliedēm, kas caurauž šos stabus.

Kā radās šis memoriāls? Tie daudzie betona stabi atklājās zem nojumēm baznīcas dārzā, kas 2019. gadā pamazām tika nojauktas. Stabu tiešām bija daudz, gandrīz trīsdesmit, tie palikuši pāri, kad pēckara gados taisīja žogu, tajos katrā bija krusts, un tādi visapkārt baznīcai redzami arī šodien, vien pavasarī Jānis Ošķis tos restaurēja un krustus iekrāsoja baltus. Bet tie pāri palikušie, kādreiz nevajadzīgie? Ko ar tiem darīt? Sakraut vienkārši kaudzē? Atdot Vecauces saimniecībai iebetonēšanai būvlaukumos vai guldīt izdangātos lauku ceļos? Tie taču baznīcas stabi, ar krustiem. Un beidzot Mārim radās ideja tos vienkopus tur stāvus rakt zemē, pēc tam notīrīt un krustus krāsot melnus un tad vēl tās sliedes starp krustiem, tas viss par kaut ko vēstīs, kad te 25. martā un 14. jūnijā baznīcas zvans sauks, pulcinās uz atceri. Viens ir izdomāt, pavisam kas cits – realizēt ideju. Stabi ļoti smagi, labākajā gadījumā tos četri vīri varēja kustināt, un pamazām sākās darbs. Atcerei. Vajadzēja organizēt brigādi, stabus savilkt no attāļajām vietām, tad rakt bedres, sēdināt tajos stabus, limeņot, lai būtu taisni un arī noteikts ornaments jāveido. Vairāki tur dabūja muguras sāpes, arī Māris, arī Dzintars Valdmanis un Andris Dreijers, iespējams, arī Ivars Elgutis un Ivars Grundmanis. Pagāja vairākas nedēļas, darbs tika paveikts, un ir vēl viens objekts, ko rādīt atbraucējiem. Galvenais, ka stabi kalpo, krusti kalpo, tie nav saberzti betonā vai guldīti dubļos.

Māris vēl rāda un stāsta par lielajiem saimniecības vārtiem, pa kuriem traktori ievēd malku, šeit iebrauc kalpotāju, arī viesu mašīnas un transports, kurš, piemēram, atved skaņu aparāturu koncertam. Un pa šiem vārtiem, pa celiņu, kurš kaisīs skujām uz Mūža mājām, ved draudzes cilvēkus, pie vārtiem paliek eglītes nolauztām galotnēm. Vārti aizveras. Uz mūžu.

Kāds vaicā, kā tiekam rudenos ar lapām galā, jo teritorijā ļoti daudz koku.

– Nav viegli, rīkojam talkas oktobra beigās, novembra sākumā. Sagrābtās lapas velkam, nesam, vedam uz trim kaudzēm baznīcas teritorijā, tad izņemam sētas posmus, lai var iebraukt traktori, mašīnas un pateicība Vecauces saimniecībai, Indrai Eihvaldei, kas organizē un aizved lapas. Tikai 2018. gadā, pateicoties “Leader” projekta finansējumam, baznīcai pielika ūdens notekas, bet tā ir vēl viena nopietna rūpe, šīs notekas katru rudeni jāiztīra no lapām. Arī šeit jācer uz Vecauces saimniecības palīdzību. Baznīca ir Kultūras piemineklis, jau sen tika aizrādīts par lietusūdeņu slikto ietekmi uz mūriem un nepieciešamību gādāt par notekcaurulēm.

– Vai pilsēta baznīcai palīdz? – kāds vaicā.– Jā, mums ļoti laba sadarbība ar pilsētas un novada vadību. Tā tas bija Ginta Kaminska novada, pilsētas vadīšanas laikā, tā tas ir šobrīd, kad novadu pārvalda Vija Keršus. Visiem lielajiem projektiem – uzbrauktuves ierīkošanai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, laukuma iekārtošanai pie baznīcas ieejas, fasādes remontam, siju restaurācijai – ir nepieciešams 10% līdzfinansējums, ko arī saņemam. Sociālais dienests nozīmē palīgstrādniekus, un arī tas ir atbalsts, ka Domes cilvēki apmeklē baznīcu, koncertus, pasākumus, Krusta ceļu, visbeidzot, iepriekšējās un tagadējās Domas vadītāju autogrāfi lasāmi uz Parakstu sienas, kas draudzes priekšnieka kabinetā. Vēl vairāk, toreizējais Domes priekšsēdētājs, tagadējais Latvijas pašvaldību vadītājs Gints Kaminskis bija pats pirmais, kas parakstījās uz šīs sienas, tas notika 2016. gada 11. novembrī. Tā runādami, viņi gāja garām baznīcas rietumu puses fasādei un nonāca pie ozolkoka stenda ar stikla pārklājumu, ko šeit 2016. gada maijā uztaisīja Kostja Žarins un Māris Pavlovskis. Stends un tam līdzās iestādītais kociņš ir piemiņa 32 vācu karavīriem, kuru mirstīgās atliekas baznīcas teritorijā atrada 2016. gada aprīļa beigās. Lieta tāda, ka Guntis Gristiņš ar savu mazo ekskavatoru raka tranšeju ūdeņu pievada

trasei no savienojuma mezgla, kas pāri ielai pie pretējās mājas, uz baznīcu. Trase sanāk kādus 100 metrus gara, zeme mīksta, koku sakņu nekādu un rakšana veicās raiti, līdz Andris Dreijers un Normunds Robežnieks, kuri toreiz palīdzēja ūdens apgādes ierīkošanā baznīcā, pamanīja izraktu zābaku, sāka pētīt, un pēc zoles secināja, ka tas ir vācu karavīra zābaks, turpat bija manāmi arī kauli. Vēl pakašāja zemi un kaulu aizvien vairāk, līdz atklājās viss skelets, vācu ķivere ar galvaskausu tajā un satrunējuši apgērba gabali. Tūlīt tika zvanīts vietējiem speciālistiem šādos jautājumos, atbrauca Andis Dambergs, pēc tam Jānis Mudrovs, Jānis Ošķis, Kostja Žasins, Māris Pavlovskis. Kamēr visi pulcējās, tie pirmie bija atrakuši vēl trīs skeletus un tālāk jau tika zvanīts Tālim Ešmitam uz Rīgas Brāļu kapu komiteju, iesākās rūpīgs atrakšanas darbs, kur Guntis Grintiņš ar ekskavatoru vairs noņēma tikai augšējās velēnas un vēl mazliet, bet tālāk viss darbs ar mazajām lāpstīnām, skrāpekļiņiem, slotiņām un tā veselas trīs dienas 2016. gada 26., 27., 28. aprīlī. Baznīcas teritorija izrakņāta, zemju kalni, tranšejas un skatītāju, padomdevēju pūli. Pēc ļoti rūpīgas meklēšanas un garā kapa vairākkārtējas pārbaudes secināja, ka ir 32 vācu karavīru mirstīgās atliekas un veiksmē tā, ka pie katra skeleta tika atrasts arī žetons, pareizāk sakot, puse no apaļā žetona, jo otrai pusei ir jābūt vācu arhīvā, pēc kā arī varēs atpazīt kritušos, tātad kāds no šiem karavīriem, garu ceļu gājis, atgriezīsies mājās. Vācu laikā tika dziedāts “Paliec sveika, baltā bērzu birze...”, tika dziedāta “Lili Marlen” un “Mazā kaija”. No tā visa vēl atmiņas Vecauces baznīcas dārzā zem stikla – kāda ķemmīte, rokaspulkstenis, karotīte, tūbiņas ar krēmu rokām un žetons ar vārdu un personas šifra numuru. Vai uz šejieni atbrauks tava tālā, miļā meitene no Vācijas ar savu vārdu uz lūpām? Vai tas pulkstenis un gredzens ir tās meitenes dāvināts? Vai viņa to visu atpazīs, kad atbrauks uz Vecauces baznīcu? Izrādās, ka vāciešiem bijusi informācija par to, ka

baznīcas teritorijā apbedīti 20 viņu kritušie karavīri, un Atmosdas laikā uz šejieni braukušas pat vairākas ekspedīcijas, meklējušas apbedījumu vietu, bet neko nav atradušas. Un tikai pateicoties tam, ka Vecauces baznīcas draudzei ar norvēģu baznīcu atbalstu bija iespēja rakt trasi un ievilkāt ūdensvadu, šis senais noslēpums atklājās. Ja ne, tad vēl šodien viss būtu zem zemes – gredzens, ķemmītes, un *Lilly Marlen*. Māris pagriezās, lai viesiem no Ķekavas rādītu pēdējo apskates objektu – vasaras skatuvi un tiltu starp Dzejnieci un Dzejnieku, un ieraudzīja, ka skatītāju solos līdzās Igoram Semuškinam, sēž mācītājs-kaķis Bāzilis. Mārim tas mazliet nepatika, jo no kaķa varēja sagaidīt pārsteigumus, taču svētais tēvs sēdēja, galvu nodūris, ķepas sakrustojis uz apaļā vēdera un domīgs raudzījās uz lielo, balto krustu, kas aiz skatuves. Krusts zemē tika ierakts mācītāja Akmentiņa un Lielās Atmosdas laikā. Kā Bronušs Andris stāsta, tad Akmentiņš ilgi staigājis pa teritoriju un beidzot, nostājies uzkalniņā, teicis, ka še varot likt krustu, te apakšā neviens neguļot. Kaķis tā arī nenovērsa skatu no krusta, it kā pirmoreiz to redzētu, tā arī neiejaucās Māra stāstā par koncertiem un izrādēm, kas notikušas uz skatuves un līdzās tai. Bet koncertu bijis daudz. 2014. un 2015. gada vasarās te katru sestdienu pulksten sešpadsmitos sākās lielāki un mazāki koncerti. Visu vasaru un katru sestdienu. Bieži te spēlēja un dziedāja Oskars Jomants, bieži bija tā, ka tikai daži skatītāji, pat viens vai divi sēdēja solos. Bija reizes, kad trompeti spēlēja mācītājs Jānis Ginters, akordeonu Māris Druva, bet dzeju runāja mācītāja sieva Sandra Gintere. Ir muzicējuši jaunieši no Baptistu baznīcas, arī mūzikas skolas audzēkņi, bet skaistākie brīži bijuši, kad pirms sešiem sāk skanēt dziesma. Šīs dziesmas laikā atskan baznīcas zvans, jo Andis iezvana Svētvakaru, tad dziesma apklust un paliek tikai zvana balss, sestdienas vakarā. Skaisti. Svēti.Un, protams, šeit arī lielās koncertizrādes ar koriem, orķestriem un profesionāliem aktieriem, kad arī pilns zālājs ar skatītājiem un

tilts tiek izmantots, pa to viens otram pretim iet Dzejnieks un Dzejniece. Ar tādu mērķi 2015. gada pavasarī pie Agra Kalniņa garāžām Patērētāju biedrības sētā tilts arī tika būvēts, lai uz tā satiktos Rainis un Aspazija. Māris togad palīdzēja Auces novada muzeja vadītājai Inai Bojārei un režisēja Muzeju nakts pasākumus, kuri notika Auces centrā, Aspazijas laukumā. Togad Muzeju nakts tēma bija – Rainim un Aspazijai 150, tāpēc Māris izdomāja šo dzejnieku tikšanos uz augsta tilta. Dzejnieka lomā Agris Kalniņš, bet Līga Januša – Aspazija. Abi tā vakara aktieri, arī baznīcas draudzes cilvēki, bet baznīcai noteicošā loma, režisors ir draudzes priekšnieks. Izrādes galveno muzikālo motīvu Raiņa–Dārziņa “Mūžam zili” uz trompetes spēlē mācītājs Jānis Ginters, mūziķis ar absolūto dzirdi un Konservatorijas izglītību. Kā jau teikts, ar pirmo iepazīšanās sveicienu Māris vēro katru ekskursantu grupu baznīcā un domā, vai piedāvāt un vai izdosies šī noslēdzošā daļa, kurā vīri un puīši ir Dzejnieks, bet visas sievas un meitenes ir Dzejniece. Viņi kāpj uz tilta, iet viens otram pretim – Dzejnieks un Dzejniece. Tas vēl nekas, ir jārūnā arī dzeja, vīriem vīriešu dzeja, sievietēm – sievietes. Un tad nu, kā kuro reizi – Rainis un Aspazija, tad Ziedonis un Elksne, Vācietis un Ķempe, Grēviņš un Strēlerte, Grots un Skujeniece, šoreiz arī Jānis Ziemeļnieks:

“Atkal mūzika, mūzika lejas,
Un kā viņi uz atvaru nes.”

Un Austra Skujiņa:

“Es mirusi sen jau.
Bet aizvien vēl sāp rēta,
Ko tu man reiz siti.”

Vai par atrakto gredzenu? Vai kāds atbrauks tam pakal? Visbeidzot visi sasēžas solos iepretim skatuvei, Māris ņem akordeonu, Igors ģitāru, ir izdalītas lapas ar Rūtas Skujiņas dzeju un viņi vienotā korī nodzied “Jāņu nakts”. Vasara pašā plaukumā.

“Ir atkal Jāņu nakts un atskan līgo
Vējš klusos kokos skumji kokli kar.
Man matos sirmi pavedieni stīgo,
Bet sirds vēl sāp tāpat kā tovakar.”

Kaķis nedziedāja, bet pārdomu pilns turpināja raudzīties krusta virzienā. Ķekavniekus neizbrīnīja šī kaķa–mācītāja klātbūtne, kas zina, varbūt arī viņiem Ķekavā ir sava kaķu, suņu un citas dzīvās radības draudze ar savu mācītāju. Ar maršu viesi tiek pavadīti līdz autobusam. Māris vēl neaizmirst atgādināt, lai pasveicina kursa biedreni, Ķekavas kultūras nama direktori Vēsnu Ozoliņu.

Baznīcā Iriša Kurpniece, Laima Strazdiņa un Aldona Auziņa ber ziedojumu kastīšu saturu uz galda, saskaita naudu. 87 eiro. Ja vismaz reizi nedēļā būtu tāda ekskursantu grupa! Bet diemžēl Auce nav ne Sigulda, ne Cēsis un arī ne Ķekava, uz kuriem brauc tūristi. Jādzīvo un jātic tam, kas ir šeit un šodien. Māris dodas uz savu kabinetu, kur to gaida kaķis–mācītājs. Par ko būs saruna? Par “Meistaru un Margaritu” vai par Rīgas Centrālcietumu?

Pēcvārds

Par iepriekš lasīto skatīt Māra Druvas YouTube kanālā.

1. “Aucei – 100. Mūzika”

<https://youtu.be/2RPtsy-QdLg?si=qVs3LQqrAdEsEd55>

2. “Vācu karavīru apbedījumu atrakšana Vecauces baznīcas dārzā 2016. gada aprīlī”

https://youtu.be/1kzYATPUwXw?si=7C_dkV8AlqKx-KTb

Par iepriekš lasīto skatīt Māra Druvas FB lapā.

1. “Soloģitāristam Mārim Beļickim – 50”

<https://www.facebook.com/share/p/o1ig4wTFRZFGpj5t/>

2. “Mākslas telpa Vecauces baznīcā” (LTV ziņu sižets)

<https://replay.lsm.lv/lv/ieraksts/ltv/143082/makslas-telpa-baznica?fbclid=IwAR2lMpj17QI9QOAgH1-2rhETpsoGad9jfhoyLNH0HmjKxJiEZkQMZQ9lMeU>

Rīgas Centrālcietums

Jā, kaķis-mācītājs jau sēdēja Māra kabinetā un uz rakstāmgalda nolīcis diktofonu, vairākus fotoaparātus un vairākus bločiņus, tā teikt, sarunai gatavojies ļoti nopietni un bez kāda ievada paziņoja, ka vēlas uz klausīt daudzas liecības par Rīgas Centrālcietumu no cilvēka, kas tur pabijis ilgāku laiku, daudz ko pieredzējis šajā ieslodzījuma vietā, un kaķis cerot sagaidīt patiesus, neslēptus stāstus, viņu kā nopietnu mācītāju neinteresējot izpušķota, liekulīga informācija.

– Man, priekšniek, ir maz laika, – tā Bāzilis, – un tu jau zini, ka drīz došos ilgos komandējumos un mēs vienmēr atliekam un atliekam šīs sarunas par Centrālcietumu.

– Jā, bet mēs arī atliekam sarunas par Krievijas cietumiem un tālajām Ziemeļu zonām, kur tu, kaķi, esi pabijis.

– Vispirms par tevi, priekšniek, vispirms par tevi, bet es parādā nepalikšu, atbildu par vārdiem (отвечаю за базар).

Tad, kad pirms 20 minūtēm baznīcas dārzā ekskursanti no Ķekavas kopā ar baznīcas pārstāvjiem dziedāja Rūtas Skujiņas “Jāņu nakts” vārdus un starp viņiem, kā pati nevainība, sēdēja pavecs kaķu mācītājs un klusās skumjās vēroja lielo, balto krustu, kas te zemē rakts tautas Atmodas laikā, nevienam pat prātā nevarēja ienākt, ko šis kaķis piedzīvojis Krievijas ziemeļos, kādās šausmu zonās pabijis. Neviens nekad neko nevar pateikt par likteni. Nekad un neko. Emīlija Benjamiņa reiz nāca no greznas balles, 1941. gada jūnijā. Bagātā, lepnā Benjamiņa siltā naktī, tikpat siltā lietū. Viņai patika iet basām kājām un dārgās kurpes nest katru savā rokā. Basām kājām, siltā naktī, siltā lietū, ar dārga šampanieša dzejas rindām lepmi paceltā galvā. Un vēl – tajā pašā

naktī basām kājām uz netīra lopu vagona grīdas un no slapjās kleitas tikšņ pēdējie mirkli šajā zemē, kādreiz tik brīvā, skaistā Latvijā. Aizcērtas netīrā vagona durvis. Ardievu! Nākamie, kas aizcirtīsies, būs Mūžības vārti. Tas notiks tālos, saltos bada laukos, tālā, svešā zemē. Ardievu, brīvā Latvija un brīvā dzīve! Vai kāds to varēja pateikt? Tomēr, jā! Izņēmums! Vilceni-čigāniete, no kuras kvēlošām acīm un ļaunajiem pareģojumiem visi baidījās un bēga. Un tikai viņa zināja un neviens pat nojaust nevarēja, ka no greznības, lepnām pilīm līdz bada laukiem ir tikai mirklis, trīs pilieni no slapjas kleitas. Bet Vilhelmu Ūzi tikpat tālos, saltos bada laukos svešā zemē varēja izglābt viņa paša šokolāde. Trīs gabaliņi šokolādes katru dienu, un tu esi glābts. Ūze milzu šokolādes kārbu uzdāvināja Vilceni-čigānietei, kad viņa paredzēja nāvi tālos, svešos laukos. Uzdāvināja šokolādi par šiem ļauniem vārdiem, jo tiem neticēja. Un vilcene ar šo dāvanu, ķepām pie krūtīm piespiedusi, steidza uz mežu un gaudoja visu nakti pret baltu mēnesi. Gaudoja par cilvēku neticību. Tad Dievu būtu lūguši, ja Vilceni-čigānietei baidījās ticēt, lai tas sargā viņu zemi un sargā pašus. Lūdzāt? Acīmredzot par maz. Un ko teikt kaķim-mācītājam par cilvēku stūrgalvību? Šis taču ir tas pats Bāzilis, kurš jau kopš 1997. gada Ziemassvētkiem sāka Ņujorku brīdināt no lielas nelaimes 2001. gadā. Kaķa sprediķi bija pilni brīdinājuma vārdus, saucienus un lūgšanu. Vai kāds tos uzklausīja? Nē, kaķi-mācītāju nosauca par jukušu un gribēja izdzīt no Ņujorkas kopā ar sabiedrotajiem – kraukļi Savrasovu un Veco Žurku, kuri tāpat brīdināja un kļiedza. 11. septembra traģēdija viņus visus trīs dziļi satrieca, un viņi vainoja sevi, tātad, nebija atraduši īstos vārdus, ja jau cilvēki viņiem nenoticēja. Nu, vai kāds šodien, skatīdamies uz rimto runci starp dziedātājiem baznīcas dārzā, spētu pateikt, ka tas ir tas pats varens mācītājs, kuram neizdevās glābt Ņujorku? Vai kāds no ķekavniekiem ieminējās – klau, vai tas nav tas pats?

Nē! Taču Bāzilis mierīgi staigā pa Auces ielām, un tikai retais zina, kāda vara viņa ķepās. Viņš un viņa komanda pēc Ņujorkas traģēdijas pārcēlās uz Maskavu, kaķis mainīja konfesiju, kļuva par pareizticīgo tēvu un kopš 2002. gada ir Krievijas prezidenta Vladimira Putina padomnieks ārkārtas jautājumos un tāds tas ir arī šodien. Vai kāds to spēj iedomāties un saprast? Nē, nekad! Tikai daži un Vilcene-čigāniete, kura joprojām naktīs gaudo par cilvēku neticību un to, ka kāds kādam ko zog. Ir vasara, kāda tante staigā pa savu kartupeļu lauku un lasa kolorādo vaboles. Vai šai tantei, staigājot pa kartupeļu lauku, var ienākt prātā tāda doma, ka viņa pēc pāris nedēļām sēdēs Centrālcietuma kamerā? Pasakiet to viņai, ka neviens nav brīvs no cietuma. Neviens! Tas nekas, ka tante uz jums skatīsies kā uz jukušu. Tas nekas. Lai arī viņai pašai vajadzētu padomāt par sevi, ko darīs tad, kad sēdēs cietumā. Māris Druva, iespējams, arī uz jums būtu skatījies kā uz jukušu, ja jūs viņam Ņujorkā uz ielas būtu teicis – tev, draudziņ, nāksies ilgi sēdēt Rīgas Centrālcietumā. Vai vēl trakāk, ja jūs to pateiktu dzīvoklī, kas atrodas Centrālparkā, kur Māris dzer vīnu ar Barišņikovam tuviem cilvēkiem. Kāds Centrālcietums! Tu ko, sajucis esi?

Bet 2002. gada 11. aprīlī tas notika ļoti vienkārši. Pašā Auces centrā, kad Māris gāja garām avižu kioskam, pie viņa piebrauca policijas mašīna un viņam labi pazīstamais policists Zigis Zoltners pavēra mašīnas durvis un teica:

– Kāp nu iekšā, Mārīt. Es neko nevaru darīt, tā vajag.

Jāsaka, tajā brīdī Māris nāca no slimnīcas ķirurģijas nodaļas, no daktera Vaira Jēkabsona, kur pēc smagas dzeršanas un uzdzīves bija gulējis piecas dienas. Jēkabsons kārtējo reizi bija piecēlis, bet, kā mēdza teikt Mūžībā esošais mūziķis Arnolds Sabulis, cik dienas dzer, tik jāatiet. Bet dzerts bija vairāk par piecām dienām, tātad, kad tevi sēdina policijas mašīnā, lai vestu ne jau uz kādu labu vietu, tu neesi vēl atgājis no uzdzīves un pēc

Zoltnera, it kā līdzjutīgā uzaicinājuma, sāk trīcēt un tādu trīcošu tevi iaved Auces policijas iecirknī Raiņa ielā, kas līdzās tai vietai, kur senos laikos bija tevis dievinātais kinoteātris. Policijas iecirknī arī visi taču labi pazīstami un mazliet tā kā vainīgi jūtoties – sak, Māri, ko mēs varam darīt, tāda pavēle no augšas. Viņi arī īsti nesaprot, kāpēc tāda pavēle: sameklēt un arestēt Māri Druvu. Kas noticis? Ko viņš izdarījis? Neviens neko nezina, jāgaida, kamēr atbrauks mašīna no Dobeles un aizvedīs to, kurš izskatās ne visai pārlicinoši. Saprazdams, ka tiks aizvests tālumā, Māris lūdza atļauju zvanīt un meklēt kādu mirkļa palīdzību. Vairāki numuri neatbildēja, kādas personas nebija Aucē un beidzot izdevās sazvanīt savu kādreizējo pamatskolas sola biedru Gunti Svilānu, viņš paspēja atvest cigaretes un bundžiņu ar Liepājas šķīstošo kafiju. Guntis ieradās gandrīz reizē ar to Dobeles policijas mašīnu, paspēja atdot precī un pamāt ar roku.

Dobeles izolators Mārim jau pazīstams, jo pirmoreiz viņu uz šejieni atveda februārī no Madonas un noturēja trīs dienas. Lieta tāda, ka 2002. gada janvārī Māris devās uz Madonu pie Imanta Pulksteņa, lai rastu tur mieru un varētu pabeigt rakstīt romānu par Mihailu Barišņikovu. Miera ostā gan neiznāca pietāt, jo drīz pēc ierašanās Madonā Māris kopā ar Imantu un Intaru Zommeru sāka spēlēt krogā “Šlāgeris”. Jāspēlē gan bija tikai nedēļas nogalēs, bet radās iespēja realizēt kādas citas idejas un sākās visai vētrains dzīve, kā rezultātā Madonā neuzrakstītās romāna nodaļas vēlāk it veiksmīgi rakstījās Rīgas Centrālcietumā. 2002. gadā bija Ziemas olimpiāde un tieši rītā pēc Latvijas–Kanādas hokeja spēles Imanta Pulksteņa kabinetā Madonas rajona un pilsētas Domes ēkā, kur Māris tolaik dzīvoja, ieradās trīs formās tērpti vīri – policijas eskorts no Dobeles. Kabinets atradās ceturtajā stāvā, un Māris kā arestētais cauri visiem domes stāviem un koridoriem tika vests uz policijas mašīnu, kas piebraukusi pie Domes ēkas durvīm. Iespaidīgs skats, jo Māris tolaik Madonā jau bija paspējis

iegūt publicitāti sakarā ar pie “Šlāgera” organizētajiem realitātes šoviem, ar topošo romānu par Barišņikovu, ar Ņujorkas stāstiem. Māri brauca filmēt “Bez tabu” no TV3, prese, radio gan no Rīgas, gan vietējā. Un, še tev! Trīs policistu ielenkumā uz mašīnu un prom uz Dobeles izolatoru.

– Pag, pag, – kaķis pacēla ķepu, – tu jau esi man stāstījis, bet vēlreiz atkārto par to iemeslu, kāpēc tevi tā, policistu eskorts brauc no Dobeles uz Madonu, tas taču tev nav ceļa gabaliņš Auce–Bēne. Iemeslu mini, iemeslu.

– Cirtu vectēva mežā kokus bez atļaujas. Tas notika Zebrenes pagastā. Pat es tos kokus necirtu, bet man pazīstami cilvēki, jo viņi zināja, ka esmu mantojis sava vectēva mežu 1,7 hektāru platībā, un viņi arī zināja, ka vectēvs bija klāt manā piedzimšanas brīdī tālajā Sibīrijas sādžā Belastokā, Omskas apgabalā, no kurienes arī reizē ar vectēvu un citiem ģimenes locekļiem atgriezāmies:Latvijā.

– Ko apkusi? Stāsti, par ko tevi cietumā iesēdināja, ne jau par to, ka bez ciršanas atļaujas gāji savā mežā, – un runcis ar ķepu uzsit pa diktofonu, sak, man skaņa rakstās.

– Izrādījās, ka tas vairs nav mans mežs, kurā sūtīju cilvēkus izcirst kokus par 674 latiem. Citi ļaudis bija pārrakstījuši īpašumu, tos 1,7 hektārus meža un 40 hektārus zemes uz sava vārda, tā kā biju zadzis viņu mežu. Tur vēl no malas iejaucās visādi ziņotāji un, kad mani sāka vajāt, es to neņēmu nopietni. Es arī ignorēju dažādus policijas, arī prokurora izsaukumus ierasties pie viņiem, uzskatīdams, ka esmu ņēmis savu mantu, kura atnāca pie manis caur Sibīrijas ciešanām. Gribēju pārdot kokus, lai atkal varētu doties uz Ņujorku. Mani meklēja Aucē, Rīgā, bet tad uzzināja, ka dzīvojos pa Madonu, spēlēju “Šlāgeri” un esmu aizņemts ar uzdzīvi. Atbrauca man pakaļ. Pēc trim Dobeles izolatorā pavadītām dienām atgriezos Madonā un viss turpinājās, tikai dzīvesvietu Imants bija sameklējis citu, ne vairs savā kabinetā.

Turpinājās arī draudi un izsaukumi no prokuratūras puses, un marta beigās jau vairs nebiju nekāds krogus spēlētājs un šovu vadītājs, ar mokām atkūlos līdz Aucei un meklēju palīdzību Auces slimnīcā pie daktera Jēkabsona.

Kaķis nesaprašanā bolīja acis, jo viņam kā kriminālo pasauli zinošai būtnei, stāsts nelikās ticams, tur kaut kādi gali negāja kopā, nesapasēja. Kaķis sāka sprauslot, bet Māris neuzskatīja par vajadzību mācītājam sniegt sīkākus paskaidrojumus, jo arī pats daudz ko nesaprot šajā dzīvē. Māris turpināja stāstīt par 2002. gada 11. aprīli, kad no slimnīcas gultas pārsēdās policijas mašīnā un tā īsti attapās jau atkal Dobeles izolatorā. Attapās tādā ziņā, ka jāspēlē uz to, uz ko var spēlēt. Viņš taču tikko no slimnīcas! Zāles nav dzertas! Jo policisti, lūk, nekaunīgā veidā viņu arestējuši uz ielas, kad slimnieks gājis uz aptieku pēc zālēm. Noteikti jāsauc ātrā palīdzība, kas arī tiek izdarīts, un nu tie ārsti groza Māri, mēra tur visu kaut ko un ir nesaprašanā, ko ar šo aizturēto darīt. Māris arī pieprasa telefonu, zvana Vitālijam Kvitkovam, ar kuru pazīstams kopš 1958. gada aprīļa, kad no Sibīrijas atbraukusi ģimene sāka dzīvot Aucē, Amatnieku ielā 10, kur dzīvoja arī Vitālijs ar tēvu un māti. Mārim tik tiešām bija daktera Jēkabsona izrakstītās receptes, lai arī viņš šaubījās, ka šeit un tūlīt dabūs, piemēram, nervu zāles vai imovanu, ko parasti pēc dzeršanām lietoja. Savā milzīgā naivumā un nezināšanā Māris Dobeles izolatorā un vēlāk arī Centrālcietumā spēlēja kaut kādu muļķīgu teātri, jo domāja, ka ir iespējams izkļūt no šīm restēm brīvībā. Nē, tas nav iespējams! Un tie, kas tagad lasa šīs rindas, atcerieties, neviens jūs no kameras neizlaidīs. Neviens! Nekad! Tikai zārkā var izkļūt no šejienes un vēl caur tiesas zāli. Ja kaut kas tāds ar jums notiek un jūs iesprosto šaurā, aizrestotā telpā, tad cietiet klusu, nerunājiet, nekliežiet, nepazemojiet sevi ar lētu teātra spēlēšanu. Ir jāiztur, un tas ir viss. Ir jāiztur, cita ceļa nav un nekad nebūs. Centrālcietuma karantīnas kamerā Māris

nokļuva piektdienas vakarā un jau zināja, ka šeit atradīsies līdz pirmdienas rītam, kad visus “raus augšā” uz īstajām kamerām. Neliela telpa ar dēļu lāvām, aizrestoti pagraba logi bez stikliem, aukstas aprīļa dienas un nakts. Kāds pārsteigums bija dažiem jauniepatzītiem kameras biedriem, kad Māris no sava plastmasas maišeļa izņēma bundžīņu ar Liepājas šķīstošo kafiju. Neticami! Kā tev tas izdevās? Lieta tāda, ka mantu un somu pārbaudēs Māris patrāpījās vai pēdējais un tie uzraugi izskatījās noguruši, rupji un arī steidzīgi, piektdienas vakars kā nekā, tāpēc Māra “vīstiņu” pat īsti neapskatīja. Un šeit, 30. kamerā, Māris uzzina ko jaunu, viņi ber šķīstošo kafiju plaukstās un pēc tam mutē. Vai kāds zināja, ka no sausās kafijas pulvera var apreibināties? Izrādās, ka var. Cik nu tur tās kafijas vienā mazā, Svilāna dotā, bundžīnā, un tomēr kādiem pieciem sešiem, ieskaitot pašu bundžīņas īpašnieku, sanāca. Vēl tur kādi septiņi liekie, kuri tiek turēti attālumā no Liepājā ražotās preces. Katram sava vieta arī šajā kamerā, kur viņi būs kopā vairāk nekā divas dienas. Nav pienākusi vēl nakts, kad kāds ir dabūjis pa galvu ar lāvā izlauztu dēli, pirmās asinis kamerā, bet ne pēdējās. Čīkst kameras durvis, tiek ienests paliels katls un nosviests galda vidū, tā putra vai biezenis, sauc, kā gribi, kvalitāte nemainīsies, un tas uz visiem līdz nākamajai reizei kaut kad citā dienā. Kā lai to putru vai biezeni ēd, ja tev nav ne karotes, ne bļodas? Bet tā jau tava problēma un, galu galā, ir tev līdzās kameras biedri un, kas zina, kāds uz brīdi iedos savu karoti, ar ko no kopēja katla pastrēbt. Grūti tagad pateikt, vai visiem bija lemts pie tā katla tikt un vai vispār katru tur laida pie tā katla, Māris nevar sūdzēties, putru nogaršoja, pat ieēst dabūja, pirms karote bija jāatdod. Tur Aucē, pie tā avīžu kioska, Mārim tā kā mazliet sala ar to paplāno ādas jaciņu, viņam tanī brīdī nevarēja, nespēja rasties tādas vīzija – ar šo jaciņu plecos aukstā cietuma kamerā uz netīriem dēļiem. Taču tā nu bija, nācās aukstumā trīcēt uz augšējās lāvas un klausīties, kā tur divi pārspriež to

drausmo dubultslepkavību Saulkrastos, kā viņi abi pārdzīvo, cik neveiksmīgi slēpuši liķus un ka, iespējams, vajadzējis tos vispirms sadalīt un tad vest daudz tālāk, nekā viņi to izdarījuši. Tad atkal sit to nelaimīgo, bet varbūt sit citu? Un vai atkal sit ar dēli? Un vai atkal ir asinis? Un ko viņi dala savā starpā? Par ko tas viens maksā? Un cik ilgi vēl maksās? Vai turpinās to darīt kādā citā kamerā, kad pirmdien viņus visus “pacels augšā”. Taču pēc kāda laika, jau tad, kad Māris atbildēs par “zirga” kustību visā korpusā, viņš sapratīs, ka cietumā nekas nenotiek tāpat vien. Tāpat vien nerauj dēli no lāvas un nesit otram pa galvu. Nejauši pa galvu tu vari dabūt uz ielas, cietumā tā nenotiek. Pārsvārā nenotiek. Tāds jauks atmiņu brīdis no tās aukstās 30. kameras ir tāds, ka Artūrs sestdienas pēcpusdienā teica:

– Māri, tev vajag mazliet pagulēt, ņem manu jaku un atpūties. – Pirms tam viņi bija sēdējuši uz augšējās lāvas un runājušies. Abiem augstākās izglītības, lai arī atšķirīgas, Artūrs bija ar Politehniskā institūta diplomu un arī viņa atrašanos karantīnas kamerā nez vai kaķu mācītājs Bāzilis izprastu. Lai arī aprīlis, bet Artūram mugurā bieža ziemas jaka. Varbūt bija laiks sagatavoties ceļam uz šejieni? Taču, kad Māris ietinās šajā biežajā jakā, viņš laimīgi aizmiga uz vairākām stundām un sapnī redzēja tanti, kura no kartupeļu lakstiem lasa kolorādo vaboles. Viņa izdarīja lielu kļūdu, bet varbūt tas aiz nezināšanas. Tante kolorādo vaboles un arī kāpurus meta stikla burkā. Tā bija kļūda! Vaboles ir jāmet vienā burkā, bet kāpuri otrā. Katram insektam sava burka. Samest visu kopā, tas ir noziegums! Par šādu pārkāpumu tantei piesprieda trīs gadus cietumā un ievada 30. kamerā, kur viens no tiem slepkavniekiem gribēja tanti nosist ar dēli. Māris pamodās. Viņš saprata, ka neviens cilvēks vai cita dzīvā radība nevar būt pasargāts no cietuma. Arī tante, kas nevainīgi lasa kolorādo vaboles no kartupeļu lakstiem. Pienāca pirmdienas rīts 30. kamerā, visi ieslodzītie rausās no

pirmā un otrā stāva lāvām, sastājās ap galdu, kura vidū katls, kurā reiz bija sautējums vai putra, un, acimredzot, visai garšīgs ēdiens, ja jau katls tikpat kā tukšs. Sākās “celšana uz augšu”, kas negāja nemaz tik raiti, no koridora uz koridoru, no viena stāva uz citu un bieži nācās uzturēties mazās, šaurās starpkamerās jeb “boksikos”. Mārim pirmā nopietnā problēma šīs “celšanas uz augšu” laikā tāda, ka skaļās priekšā stādīšanās brīdī, kad jāpasaka vārds, uzvārds un pants, pēc kura apcietināts, viņš pantus sajauca, 109. vietā nosauca 119. pantu. Nu, mīļie! Milzu atšķirība starp šiem pantiem, momentā var sajust šo atšķirību pēc apkārtējo reakcijas – nu, vecīt, tev nebūs labi! Viss kaut kā nogludinājās un nākamajās reizēs Māris neko vairs nesajauca – 109. pants 1. punkts. Vērās 1. korpusa 72. kameras durvis, un Māris ar sarullētu matraci, bļodiņu, karoti vienā rokā, bet savu plastmasas maišeli otrā, burtiski tika izgrūsts pa durvīm, un tās aizcirtās aiz muguras. Viss. Te nu tu esi, viens pret vienu ar šo īpatnējo dzīves situāciju. Māris tā stāvēja un pirmais, kas iekrita acīs, lielās kameras galā trīsstāvīgas gultas un tur augšā, tajā trešajā stāvā, katrā gultā sēž pa diviem taviem likteņa biedriem. Kā pūces sēž, pa divi, pa divi. Iespaidīgs skats un pauze, kurā ne tikai tie no augšas, bet arī visi pārējie uz tevi veras un īpaši jau no viena, no tuvākā kameras stūra, kur uz tādiem kā ķieģeļiem kaut kas cepas. Vēl pēc brīža varēja saost gaļas smaržu un, šķiet, pat ar garšvielām. Kā mājās. Silti, omulīgi, ne tā, kā iepriekšējās divas dienas, vien restes logos bez stikliem, bet te, redz, silti, pat televizors ar multenēm, gaļiņa cepas, un Māris savā naivumā iedomāja, ka tās “pūces” pie griestiem gaida maltīti.

– Nu, ko te ienāci, ko vajag? – Zema, piesmakusi balss vaicāja no gaļas cepēju kompānijas. – ...– Ko gribi, es prasu? Neredzi, ka kamera pārpildīta, tev cietumā vietu trūkst? – Tā pati balss neatkāpās. – ...– Panāc tuvāk, mēs tev pastāstīsim, kas darāms. Panāc tuvāk, es teicu!

Viss bija sācies – jāiet. Matracis, bļodiņa un maišelis jāatstāj pie durvīm, tāpat to visu tūlīt izmetīšot ārā. Līdzās gaļas cepējiem nācās stāvēt kājās. Viņi bija četri, kas nu tagad mazliet upurēšot savas dārgās minūtes, lai iestāstītu jaunatnācējām, kā sameklēt gultas vietu cietumā. Vai tad atnācējs pats neredzot, ka 28 ieslodzītajiem paredzētajā kamerā viņi dzīvojot 40. Viņi būšot augstsirdīgi un neizmetīšot mantas koridorā, ja Māris apstaigāšot kameru un kādu pierunāšot ņemt sevi blakus gultā, re, cik daudzi šeit guļ pa divi. Ak tad tāpēc tās “pūces” pie griestiem un pa divi, pa divi, tā iedomājās Māris un drīz atkal kļūdījās, jo uz vaicājumu, ar ko nodarbojas, atbildēja, ka esot rakstnieks, svarīgu grāmatu pašlaik rakstot. Šie sasiit plauksta un teic, ka te pilna kamera ar rakstniekiem un māksliniekiem, viens vairāk vai mazāk, kāda tam nozīme. Patiesībā tas ir rituāls, kas godam jāiztur, jo Māra vecuma cilvēkus cietumā vairs nesit. Bet arī psiholoģisko spiedienu no tik rūdītiem partneriem ir grūti izturēt, tu esi viens, viņi vairāki un, bez tam, mainās savā starpā, kāds uzliek gaļas gabalu uz šķīvja, aiziet kaut kur sānis to apēst, bet vietā nāk cits pratinātājs. Pavīd pat iespēja gulēt pašam uz līdzatnestā matrača, bet tikai pie parašas, tas ir, tualetes poda sienas. Drīz vien gan tiek piedāvāts apsēsties, un Māris kļūva drošāks, pārliecinātāks, neatkāpās no tā, ka ir rakstnieks un ka ir labākais no spalvas brāļiem, kādi vien šajā kamerā atrodas. Tas gan pārgalvīgi teikts, jo tu taču neko nezini par tiem 40, kas tev apkārt. Varbūt, ka starp viņiem tiešām kāds izcils rakstnieks, kurš gan nekad neko npublicēs un nomirs nezināms, bet tas jau nemazina vērtību tām rindām, ko viņš radījis un vēl radīs. Viņš varbūt dižākais no visiem, jo tikai Dižais to var izturēt, dienu, kad aiz cietuma mūriem tava meitene kādam citam saka “jā” vārdu, bet tev vēl pieci gari gadi priekšā, kas radīs rindu aiz rindas, lapu aiz lapas. Dižāko, kas jebkad ir uzrakstīti. Mārim ļoti gribējās gaļu, kas izskatījās satriecoši labāk par to divu dienu

putras katlu uz karantīnas kameras galda, sen nebija redzēta un baudīta tik kārdinoša maltīte. Kļūdities vairs nedrīkstēja. Māris gaļu neprasiņa un neviens arī netaisījās viņam to piedāvāt. Taču pozitīvais bija tas, ka pēc divu stundu sarunām kameras “ruļevojis” jeb galvenais atļāva matraci nolikt līdzās savai gultai un jautājums par uzturēšanās vietu Rīgas Centrālcietumā bija atrisināts. Mārim noticeja pat tik tālu, ka iedeva labu papīru, rakstāmo, un Māris sāka sacerēt vēstuli Latvijas prezidentei Vairai Viķei-Freibergai. Vēstule sanāca gara, vajadzēja daudz papīra, jo vispirms tika radīts melnraksts, un vēlāk naktī darbu tirrakstā varēja atrādīt Andrim, tā sauca “ruļevuju”. Tā kā lapu daudz, tur gandrīz vai viss Māra skaudrais dzīvesstāsts, tad Andris un viņa komanda ātri nevarēja pieņemt lēmumu, vai vēstuli no rīta atstāt pie durvju lodziņa, tas ir, izlaist no kameras. Tikai tā tur viss notika, bez kameras vadības atļaujas ne vārda, ne rindiņu tu neizpauđisi uz āru. Nākamās dienas laikā viss tika izlasīts, apspriests un nolemts, ka Prezidentei būs iespēja lasīt šīs, cietuma sāpēs rakstītās, rindas. Tādējādi Māra statuss kamerā mainījās, viņš varēja kopā ar vadoņiem pastaigāties pa apli kameras centrā. Jā, “pūces” no augšas un vēl daudzi citi uz to raudzījās ar izbrīnu, otro dienu kamerā un jau staigā pa apli centrā. Viņiem tas nebija un nebūs lemts, lai arī gadu šeit dzīvotu, lai arī divus gadus. Māris staigā pa kameras centru, uzsmēķē pēdējo cigareti, kas vēl no Auces. Kāds pienāk klāt vai arī apdzen tevi tajā aplī un vaicā: – Покурым? Uzsmēķēsim? – Tas nozīmē, ka tev jādod daļa, daži dūmi no tās puscigaretēs, kas vēl palikusi. Mārim izdevās dažas cigaretes pēc tam paprasīt un tas arī viss, jo “ruļevojis” Andris pateica:

– Tu domā katru dienu tā staigāt pa kameru un bičot? Tā tas nebūs, gaidi, kamēr tev atsūtīs naudu, ja ne, atmet smēķēšanu. Es reiz tāpat atmetu un nesmēķēju arī šodien. – Tā sākās Māra nesmēķēšanas periodi cietumā, lai arī pēc tam gadījās kameras,

kur cigaretes dažādu iemeslu dēļ bija pieejamas un smēķēšana atsākās. Aizskrienot notikumiem pa priekšu, jāteic, ka Mārim visu šo garo mēnešu laikā neviens nekādu naudu tā arī neatsūtīja, bet maizi gribējās vairāk nekā cigaretes. Vienīgi Arnolds Sabulis atsūtīja 10 latus, bet tas bija noslēguma posmā, un Māris, jau brīvībā būdams, speciāli brauca uz Centrālcietumu, lai saņemtu šos latus un pēc tam, bagāts jūtoties, Rīgas centra kinoteātrī “Daile” skatījās filmu “Neuzticīgā” ar Gīru un Leinu galvenajās lomās. Arnolda Sabuļa vēstule, ko kaķis-mācītājs Bāzilis tagad paņem lasīšanai.

Sveiks, Māri!

Saņēmu Tavu vēstuli, taču jau pirms tam biju informēts par Tavu kļūmīgo stāvokli. Kaut gan kļūmīgo ir ļoti mīksti teikts. Kārlis man darīja zināmas Tavas likstas un nedienas.

Teikšu atklāti, ka neticēju, ka par tādu “noziegumu” cilvēku var arestēt un gandrīz pusgadu turēt cietumā. Biju pārliecināts, ka Tu esi kaut ko citu sastrādājis, daudz smagākas lietas, kuras tiešām ir sodāmas. Kārlis man iedeva izlasīt Tavu vēstuli, un es nolēmu pats pārliecināties par šo situāciju. Vēl pirms Tavas vēstules saņemšanas es biju Dobelē pie prokurora Grausa un mēģināju noskaidrot, kas tad īstenībā ir noticis. Pirmo reizi man lieti noderēja domes deputāta statuss, jo mani nevarēja vienkārši izlikt no kabineta vai nerunāt ar mani. Negribīgi un locīdamies šis kungs bija spiests man šo to paskaidrot. Nepasakot līdz galam, uzsverot sev izdevīgo, ķeroties pie demagoģijas, viņš tomēr mani pārliecināja, ka nospiedošā vairumā Tevis teiktais ir pilnīga taisnība, Protams, ka viņam nav neviena Tevis parakstīta pavēste par izsaukumu pie prokurora. Telefona saruna nekādā gadījumā nav juridisks fakts. Viņa atsauce, ko tad viņam bija darīt, ja Madonā paziņo, ka Tu tur nedzīvo, Aucē Tevis nav, ka pēc telefona sarunas Tu neierodies, neiztur nekādu kritiku. Juristam jau nu

to vajadzēja zināt. Novada prokuroram, manuprāt, ir pienākums visu noķārtot juridiski pareizi un likuma robežās. Diemžēl tā tas nav izdarīts, no kā man secināt, ka Tavs arests ir likuma pārkāpums. Pants, pēc kura Tevi apsūdz, iespējams, pieļauj piemērot drošības līdzekli arestu, taču veids, kā tas ir izdarīts, nav cilvēka prātam aptverams. Es lūdzu pateikt man tiesneša uzvārdu, kurš akceptēja Tavu arestu, lai varētu aprunāties arī ar viņu. Kā jau var iedomāties, es saņēmu atteikumu, jo tas nebūtu ētiski, ka es pie tiesneša mēģinātu noskaidrot taisnību. Nešaubīgi arī tas liecina par prokurora godaprātu un arī par zināmām bailēm, lai šī lieta netiktu objektīvi izskatīta. Jebkurš advokāts, kuram ir tiesības iepazīties ar lietas materiāliem un kurš var norādīt uz juridiskajiem pārkāpumiem, viegli tiktu ar to galā un, iespējams, Tu jau būtu brīvībā.

Es, protams, neattaisnoju Tavu nodarījumu, lai kādi apstākļi Tevi spieda to darīt, taču gan sodam, gan drošības līdzeklim jābūt adekvātam nodarījumam. Diemžēl veselības stāvokļa dēļ (jo tur, lai kā arī turētos, nav iespējams mierīgi diskutēt), gan arī finansiālo apsvērumu dēļ es diemžēl neko vairāk Tavā labā izdarīt nevaru, lai kā man to gribētos, jo šovasar mainīgā laika dēļ vai kādu citu iemeslu dēļ jūtos diezgan slikti. Vēl, protams, arī Auces svētki, kuri, kā Tu pats zini, atņem ļoti daudz enerģijas.

Tevis pieminētos juristus es nevaru nekādi sazvanīt. Vienam ieslēgts faksa aparāts un neviens neatbild. Otrs nekad nav sastopams. Nezinu, vai tā ir sekretāre, kas atbild un prasa, kādā jautājumā. Es gan mēģinu stāstīt, bet uzreiz ir jūtams, ka nav ne mazākā interese. Trešajam nevaru dabūt telefonu. Citos advokātu birojos, kur esmu zvanījis, sauc uz tikšanos un piedāvā noslēgt līgumu. Ja man būtu pietiekami daudz finanses, tad es to, protams, varētu izdarīt. Tomēr tā tas nav un acīmredzot neko vairāk es izdarīt nespēšu.

Es arī neticu, ka visa Tava lieta ir prokurora muļķība, nekompetence un pašdarbība. Ja to sauktu skaļā vārdā, tad es domāju, ka tā ir neliela sazvērestība pret Tevi. Vai tas ir kāds, kam Tu esi kaut ko nodarījis, vai aizlicis kāju priekšā, bet skaidrs ir, ka prokurors pats tādu muļķību nedarītu, jo tas var draudēt viņam ar pietiekami lielām nepatīkšanām. Domā pats, Māri, kurš ir ieinteresēts un kuram ir izdevīga Tava atrašanās cietumā. Vienkārši tāpat nekas nenotiek.

Man pašam, kā jau teicu, veselība nav tā labākā. Auces svētki nāk virsū ar milzu soļiem. Palīga neviena man nav, izņemot ģimeni, un ko viņi lielu var man palīdzēt. Andris ir prom Vācijā un orķestrī jau tagad ir gandrīz tikai bērni un jaunieši. Savā ziņā tas jau nav slikti, bet lielākā daļa nezina un nesaprot, kas tas orķestris īsti ir, un ko un kā vajadzētu darīt. Tāpēc arī ņemos viens pats, jo nevar jau taču visu šo lietu pārtraukt. Gribētos būt klāt tavā tiesas prāvā, bet 1. augustā mēs ar orķestri izbraucam uz Vāciju.

Ceru, ka visas Tavas nedienas ar to arī beigsies. Nekāds lielais padomdevējs es neesmu, bet Tev būtu jāpadomā, kā dzīvosi tālāk. Māri, nedusmojies, bet dzīvot tā, kā līdz šim, nevar. Tas ir strupceļš. Es gribētu Tev vēl kaut kā palīdzēt, bet zināmu iemeslu dēļ tas nav iespējams. Mierīgi padomā par manis pieminēto sazvērestību. Lai Tev ir spēks visu izturēt un savaldīt savu niknumu. Turiet pāri tai pelēkajai masai, kas to vien gaida, kā iebāzt sprunguli ritenī. Esi stiprs, Māri!

Turies, Arnis.

11.07.2002.

P.S. Izsūtu Tev 10.– Ls. Satiku Rolingstonu, daudz ko izrunājām. Freimanis ir viņam pazīstams. Māris izstāstīs viņam Tavu situāciju. Varbūt, ka kaut kas izdosies. Cerība mirst pēdējā.

Izlasījis vēstuli, Bāzilis to ilgi pētīja, tad pacēla it kā pret gaisu un atkal pētīja. Tā kameras “grāmatvedis” ik pa

brīdim cēla pie acīm savu šķiltaviņu, lai skatītu, cik tajā vēl degmaisījuma, it kā nu tur daudz kas varētu mainīties, teiksim, piecu minūšu laikā.

– Tad tu saki, ka šie desmit lati, kurus tev vēlēja Sabulis, bija vienīgā nauda no voļas (brīvības)? Bet kur tavi paziņas no kriminālajām aprindām, kur draugi, galu galā, kur sieva un meita? – Runcis bija pilnīgā nesaprašanā, jo savās ieslodzījuma reizēs neko tādu netika pieredzējis, viņu vienmēr kāds “sildīja” no ārpuses.– Par sievu runājot, mums bija tiesa un mēs izšķīrāmies 2000. gada 6. martā, meitai tad bija 15 gadu. Izšķīrāmies tā, ka pēc tam runas nevarēja būt par to, ka bijusi sieva varētu man sūtīt maizi uz cietumu, bet no tiem, kas paši zonās bijuši, neviens pat iedomāties nevarēja, ka ar mani kas tāds varētu notikt un patiesi arī neko nezināja. Mana kaimiņiene Mirdza Krūzberga, kura pēc manu vecāku nāves kļuva par tādu kā aizbildni un palīgu dzīvē, cienījamā vecumā būdama, darīja visu, lai nodibinātu manus kontaktus ar ārpasauli, bet nekas liels viņai neizdevās, jo nebija īstas atsaucības, noticešanas faktam par cietumu un arī tas, ka labāk tālāk no tādām lietām, ko var zināt, kas dzīvē var atgadīties, bet atgadīties var viss, arī tas, ka ne tā tu kolorādo vaboles salasi burciņā. Kļūdījies, draudziņ, tad nu atbildi gan par sevi, gan par nesalasītajām vabolēm, kuras turpina grauzt un grauzt. Arī tas, ka tu būtībā esi viens šai pasaulē, kādā brīdī visi pabēg nost. Varbūt neviens arī nebija tev līdzās un klātbūtne bija tikai apmāns? Ej nu tu sazini, kā tas viss notiek, bet kāzu valsi aiz cietuma mūriem brīvībā bieži spēlē. Un kāds cits skūpstā to meiteni, kura tev pārtrauca rakstīt jau pirmajā gadā. Tā, lūk, dzimst skarbā cietumnieku folklorā, kura piepilda restorānu zāles un ļauj dzert to kausu, ko kāds ar savām sāpēm tev pildījis.

Mirdzas Krūzbergas vēstule.

Sveiks, Māri!

Tavu vēstuli saņēmu. Šoreiz atnāca ātri. No Tavas iepriekšējās vēstules, kuru biji rakstījis Guntim. Zvanīju divreiz, lai nāk pakaļ. Vakar atnāca. Sadevu visas tās adreses, kuras Tu biji rakstījis. Vai viņš ko kārtos, nezinu.

Šodien aizgāju pie Sabuļa Kārļa. Viņš teica, ka satīcis vai sazvanījis kādu cilvēku, kurš teicis, ka Tu vēlākais nedēļas laikā tikšot mājās.

Tad jau redzēsim. Labi būtu, varētu visu sākt kārtot un domāt par dzīvi tālāk.

Tavu stāvokli tagad saprotu.

Ceru, ka drīz būsi mājās.

Turies – Mirdza

18. maijs

Dienā, kad vēstule sāka ceļot pie Prezidentes, Māri piemeklēja temperatūras sajūta. “Ruļovojs” Andris iedeva lielu sīpolu un Māris to apēda, klāt piedzerot tēju, un izdevās aizmigt, lielajā kamerā ritot parastai pēcpusdienas dzīvei – tie, kas to drikstēja, staigāja aplī pa kameras centru, kāds atkal kaut ko cepa, kāds lasīja avīzi, bet liela daļa sēdēja savās gultās un apātiski skatījās televizora ekrānā, kur rādīja multiplikācijas filmu par kādu varonīgu zaķi, kurš nevienam negrieza muguru, arī šim ieslodzīto baram 72. kamerā.

Kad Māris pamodās, zaķis bija zudis, bet tā vietā Harijs Spanovskis dziedāja “Sudraba mēnestiņu”. Kāda dāvana tā Mārim! Brīnišķīga dāvana un arī temperatūras sajūta zudusi. Dzirdot šīs skaņas un vārdus:

“Balti dārzi, kad plaukst,
Balti putni, kad skrien...”

atmiņā pusaudzā gadi un kādām alkām un cerībām tika stāvēts pie Vecauces pils, kad tur iekšā balle, kur tev vēl nav lemts būt, tikai iztālēm klausīties brīnišķās “Sudraba mēnesteņš” skaņās, kā tās tercās spēlē trompete un alta saksofons – Arnolds Sabulis un Raimonds Rasa – “Prieks, kas bija tik tāls, šonakt kļuvis tik īsts”. Un cik daudzreiz vēl tika klausīts šis trompetes un saksofona duets, kas atgādināja naktī uzietu ārzemju radiostaciju ar tādu pašu tercu skanējumu tajās. Un tas viss atnāk pie tevis šodien, kad tu guli uz matrača, kuru tev atļāva nolikt uz grīdas līdzās kameras priekšnieka gultai. Tu to panāci ar savu sakāmo divu stundu garumā, kad tur līdzās tik kārdinoši smaržoja cepta gaļa. Tev vēl vairāk sāka ticēt, kad pienāca ziņas par tevi no āra – tur viss kārtībā ar to puisi, viņam nav nepatīkšanu brīvībā. Visu par tevi zina un zinās cietumā, tu ne no viena nenoslēpsies, ja “brīvībā” būsī sataisījīs kādam vai kādiem nepatīkšanas. Tevi atradīs un Māris pēc kādas nedēļas pats strādās “pie loga”, caur kuru nāk un iet visas ziņas, kā šodien par tevi. Tā ir fantastika! Kādu dienu 72. kamerā, kur tikai nedaudzi ir latvieši, piemēram, Andris, kas arī pārrauga kameru, un nedaudzi starp pārējiem, kuri saprot latviešu valodu, skan leģionāru dziesma “Dzintra”, ko reiz Brīvajā Latvijā komponējis Alfrēds Vinters.

“Dzintra, latvju meitene mīļotā dārgā

Vēsma lai no tevis man sveicienus nes.”

Vinters, kurš toreiz vēl nebija aizgājis tālu, kurš cerēja atgriezties – “Mājās, kamēr pārnākšu es...”, nevienu nespēja uzrunāt cietuma kamerā, ne aplis pārstāja kustēt, ne tā roka nolaidās, kura pret gaismu pacēlusi šķiltaviņu, un lāpāmadata netrāpīja pirkstā, adata turpināja aizraut caurumu. Bet Māris? Viņš vienkārši bija apmulsis no šī sirreālā skata, saprata, ka tikai šeit to var ieraudzīt un nekur citur. Dzintra tikai šeit var būt lepna un droša par sevi, redz, neviens par viņu neinteresējas, un tāds skats ir neaizmirstams, jo karavīru kompānijās un brīvā

pasaulē viņai pat reizēm uzmākušies, bet šeit visiem vienlga – “Dzintra, latvju meitene mīlotā dārgā...” Un vēl ļoti iespaidīgs ir skats, kad sešos no rīta Latvijas televīzijā tiek spēlēta himna, bet pa kameras centru jau soļo tie, kuri agri cēlušies. Vai skaisti?! Bet neaizmirstami gan! Tā pagāja nedēļa, un Māris labi jutās, jo bija siltumā, labi paēdis un pietiekami cienīts. Kad pusdienlaikā atvērās kameras durvis un “balandjors” jeb ēdiena iznēsātājs sāka liet zupu šķīvjos, no tā stūra, kur cep gaļu un kur notika pratināšana, atskanēja saucieni: – Manu porciju atdod rakstniekam! – Un kāds cits piebalsoja – Manējo arī! – Māris varēja paēst tā, kā sen nebija ēdis, jo krogā “Šlāgeris” muzikantiem papildporcijas nedeja. Māris pie sevis nodomāja, ir vai nav Prezidente jau izlasījusi viņa garo vēstuli, kuru viņš nekad nevienam vairs nerādīs, te kameras vadība izlasīja, vēl Prezidente un viss. Kad Māris pēc daudziem gadiem šo garo ziņojumu pārlasīja, tad izbrīns pārņēma, kāpēc mēs visi vēl esam dzīvi un pasaule nav sabrukusi. Tieši tā tur rakstīts, sak’, netikšu no cietuma izlaists, būs lielas briesmas un nelaime valdīs pār pasauli, pirmkārt, jau slavenā dejotāja Barišņikova dzīve būs lemta nebūtībai un viņa mākslinieka karjerai nāve un, otrkārt, visa Latvijas kultūras dzīve sabruks un tur nekas vairs nepaliks pāri, vien pa tām drupām staigās no cietuma izlaistie noziedznieki un tad, zini, par Dzintras drošību neviens vairs nevarēs galvot. Dzintra, “latvju meitene mīlotā, dārgā”, var tikt ļoti pazemota. Tad nu, Prezidentes kundze, padomājiet labi, ar ko jums darišana un pieņemiet pareizu lēmumu Māra Druvas sasāpējušās problēmas risinājumam, galu galā, arī Jūsu nākotne var tikt apdraudēta. Kad Māris domāja par savu uzrakstīto eposu, vērās kameras durvis, un viņš ar visu matraci, bļodiņu un paunu, kurā vairs tikai viens T kreklis un vēl šis tas, jo ļoti labu melnu, Ņujorkā pirktu, kreklu tanī iesākumā šeit kamerā viņam nācās “uzdāvināt” kādam skūtgalvim, jo tad vēl skaļi

par rakstnieku viņu nedēvēja un zupas šķīvjus nepiešķīra, tika aicināts ārā no kameras. Māris bija pārliecināts, ka jau pēc pāris stundām staigās pa Rīgas ielām un prātos, kā tikt uz Auci, taču ceļš izrādījās visai īss, jau pēc pārdesmit minūtēm viņa priekšā vērās citas kameras durvis un tur gultu nenācās meklēt, jo tā bija 2. korpusa, pēc eiro standartiem izremontētā, 248. kamera, kas ir divvietīga. Gulta pienācās 2. stāvā, bet lejā gulēja Normunds. Jā, vēstule Prezidentei bija nostrādājusi, Māris no pārpildītas, neremontētas kameras nokļuva tādā mitekļi, kāds brīvībā ir ne katram. Normunds bija 20-gadīgs puisis, kurš iecienījis Rīgas naktsklubu “La Rocca” un arī kamerā klausījās tiešraides no šīs izklaides vietas, kas tagad atradās kādreizējā Operetes teātra ēkā, bet teātri savulaik vadīja Kārlis Pamše un ar Raimonda Paula “Māsu Keriju” kļuva ļoti populārs, atpazīstams visā Padomju Savienībā. Bet tagad no šīs bijušās Operetes mākslas svētvietas skan agresīva tehnomūzika un Normunds, to klausīdamies, staigā pa kameru – divi soļi uz vienu pusi, pagrieziena, divi soļi atpakaļ, tā Māris gūst ieskatu jaunākajās tehnomūzikas attīstības tendencēs, bet šis mazais radiouztvērējs, ko Normundam uz cietumu atnesusi mamma, ir koplietošanā, un Māris bieži klausās izglītojošus raidījumus Latvijas Radio 1. Reizi nedēļā kamerā ienesa sarakstu ar precēm, kuras iespējams iegādāties, ja vien ir nauda. Lielajā kamerā Mārim naudas vēl nebija, bet tur viņš tika labi paēdināts gan no valsts puses, gan no likteņa brāļiem, taču mazajā, sterilajā kabinetā tas viss zudis, toties ir cerība, ka drīz vien kāds atsūtīs 10 latus un tad varēs nopirkt tik daudz ko, maizi beidzot varēs saēsties, arī kādu konfekti saldajam un arī šķīstošo kafiju varēs iedzert, bet nekādā gadījumā to sausu ēst, kā samācija karantīnas kamerā.

Katru nedēļu Māris sataisīja sarakstu, ko pirks par 10 latiem, bet, aizsteidzoties notikumiem priekšā, jāsaka, ka visi sapņi par ēdienu tā arī palika uz papīra un jāsamierinās ar to, ko tev iedod

kameras biedrs Normunds – kādu konfekti, kādu cepumu, arī pa tasītei kafijas.

Vēlamo pārtikas preču saraksts.

24.VII. Veikals (ceru, ka būs):

maize 1,20, kafija 1,00, saharīns 0,65, prjaņiki 1,60, konfektes 0,65, tēja 1,00, zobu pasta 0,50, aploksn. m. 0,40, ķiploki 0,40, margarīns 0,45, nazis, k. 0,04, desa 1,00, bārdas sk. 0,40, cigaretes 1,50, 10,79 rakstāmais, burtnīca, krūzīte

– Pag! Pag! – kaķu mācītājs augstu pacēla ķepu. – Bet kur tad alkohols, cigaretes un čefīrs?

– Visās sešās kamerās, kurās pabiju, alkohola nebija, pat neredzēju to lietojam, no cigaretēm nācās atteikties arī 248. kamerā, jo Normunds nesmēķēja, bet čefīru mani mācīja dzert jau karantīnā, jo, kad biju tur vienu otru pacienājis ar Liepājas šķīstošo kafiju, mani aicināja pie čefīra krūzītes. Mēs stāvam aplī, un krūzīte, kurā sabērta paciņa melnās tējas, pēc tam ar “traktoru” vārīta ūdens pārlieta, tad nostādināta zem pāri pārlikta dēļa gabala, ceļo no rokas rokā un katrs iesūc pa trīs maziem malciņiem, un tāpat riņķo aizsmēķēta cigarete. Tā tas sākās ar pirmo kameras dienu un ar retiem izņēmumiem turpinājās visu garo ieslodzījuma laiku visās sešās kamerās. Tas ir neatņemams rituāls, vai ir tev atsūtīta nauda vai nav. Ja būs iespējams un uzvedīsies kā cilvēkam pieklājas uzvesties, čefīra malciņus tev neviens nežēlos.

– Bet alkohols? Vai cietumā sākās tavs nedzeršanas posms dzīvē? – kaķis gribēja zināt.

– Viens, kārtējais nedzeršanas posms sākās gan, lai arī tādi dzīvē bijuši daudzi, sākot ar 1980. gadu, jā, jā, to pašu gadu, kad Maskavā Olimpiāde, kad Visockis nomira un saliktām rokām uz krūtīm tur gulēja dīvāniņā un kāds to visu fotografēja, jo domāja,

ka tikai apmāns, ka aktieris uz brīdi rociņas salicis vienu uz otras un tūlīt celsies savai Tagankai par godu. Nepieciēlās vairs. Tajā gadā arī Lenonu kāds trakais karstgalvis nošāva. Un tādā nozīmīgā gadā radās naiva doma, ka jābeidz vienreiz tā dzeršana, nu cik tad var. Ak, ja zinātu toreiz, cik tālu vēl līdz finālam. 30 gadus jau tu nevari būt pārliecināts, ka noteikti sasniegsi 60 gadu vecumu un vēl vairāk. Bet tanī pirmajā reizē gadu izdevās noturēties. Ļoti savdabīgs atturēšanās posms sākās 1984. gada janvārī, kad jau strādāju Vecauces pilī par kluba vadītāju, uz kurieni mani 1983. gada oktobrī no fabrikas "Jūrmala" kurinātavas ataicināja LLA mācību un pētījumu saimniecības "Vecauce" direktors Juris Ārents. Un, lūk, tikko trīs mēnešus nostrādājis jaunajā amatā, iekritu milzu dzeršanās un aizmirsu par labdari Ārentu. Plostojām pamatīgi, Ārents pat aicināja palīgus un braukāja pa Auci mani meklēdams, it kā visiem zināmās vietās, kur mani varētu atrast, jo bija kaut kāds pēkšņs pasākums saimniecībā jāorganizē un jāvada, bet Druva pazudis kaut kur bez pēdām. Kādreiz jau tā sanāk – ja labi dzer, tad arī labi maskējies. Toreiz izdevās, bet kad dzeršana beidzot galā un kad kādu vakaru, lai arī trīcošs, atslēdzu Vecauces pils lielās durvis, tad tur foajē mani sagaidīja pats direktors, jo viņš taču pilī dzīvoja. Saruna bija ilga un smaga, toreiz prātā nenāca, ka līdzīgu sarunu piedzīvošu Centrālcietuma pārpildītā kamerā. Kur nu! Pat dzērāja murgos tāda aina neatplauka. Beidzot Ārents ņēma telefona klausuli, zvanīja partijas sekretārei Zauerei un teica:

– To Druvu vairs nevajag aizmigt. Mēs jau te ar viņu visu izrunājām.

– Sākās mans 2 gadu un 3 mēnešus garš nedzeršanas, nepīpēšanas posms. Ārentam biju solījis, ka viņam ar mani problēmu vairs nebūs. Solījumu pildīju, atsāku dzert, kad 1986. gada pavasarī Ārents aizgāja pensijā un saimniecību sāka vadīt Ludvigs Teteris. Bet tu paklausies, kaķi-mācītāj, tie divi

gadi, trīs mēneši, tas bija kas neticams, kā tā var nedzert! Es taču tajā laikā spēlēju basģitāru pie Ilgoņa Januža, mums bija grupa, kāzas un banketi katru piektdienu, sestdienu. Tolaik jau parasti bija divu dienu kāzas, tātad, svētdienas pievakarē atbraucām mājās, man vienmēr maisiņi ar karbonādēm un kotletēm sunim Reksim, bet tūdaļ jādomā par nākamās otrdienas, trešdienas koncertiem pa Latviju kopā ar Edgaru Liepiņu, nu un kur tad vēl pasākumi Vecauces pilī, kas mans pamatdarbs. Redz, cik daudz var izdarīt arī bez dzeršanas un arī tad “jūra līdz ceļiem”, nevajag nemaz šņabi.

– Tu tik raiti visu stāsti, lai arī zinu vairāk par tevi un to, kā cietumā dzer čefīru. Tev kādreiz pastāstīšu...

– Nevis kādreiz, bet šodien pat, tu man, svēto tēv, kaķi, stāstīsi, jo soli jau pārāk sen.

– Tāpat, kā tu man. Bet šodien tikai par tevi. Tātad, pēc cietuma “skaidrā” posma atsāki dzert?

– Jā, 2004. gada pavasarī, kad dzīvoju Rīgā, Elizabetes ielā 101, līdzās bijušai pasta ēkai.

– Un kad pēdējā glāzīte? Tev taču tagad tāds garāks nedzeršanas posms?

– Mana pēdējā glāzīte, pēdējā cigarete 2004. gada 30. oktobrī, kad gulēju sasists kādā Bolderājas saimniecības ēkā. Kā šodien atceros to glāzi ar apšaubāma satura “krutku” un kontrabandas cigarešu paku, kas līdzās tai glāzei. Toreiz roka pastiepās gan pēc glāzes, gan pēc cigaretes. Drausmīgs lietus aiz tās saimniecības ēkas durvīm un es tā lietus skarts, slapjš. “Trīs pilieni no slapjas kleitas” – ir tikai mirklis, kas tevi šķir no vienas dzīves otrā. Un neviens nezina, kad tas mirklis pienāks. Vilcene-čigāniete gaudo Bolderājā. Viņa it kā sāk par tavu nāvi, bet tad pārdomā, gaudo par savu skarbo dzīvi, kas vien viņai zināma.²⁴⁸ kamerā kopā ar Normundu Māris nodzīvoja gandrīz mēnesi, pamazām pierada, jo dienas vilkāš gausi, no nedēļas uz nedēļu ceri, ka veikalā varēsi

nopirkt maizi un konfektes, bet cerību rats dzīvi ātrāk uz priekšu nevirza, drīzāk bremzē ar šaubu, neticības ēnu, kas klājas pāri spodrajām sienām, un tik ļoti gribas atpakaļ uz lielo kameru, kur “rit dzīve”, lai arī ieslodzīto skūtgalvju bars ir pilnīgi vienaldzīgs pret Dzintru “latvju meiteni mīloto, dārgo” un nebūt nedomā apstādināt savu apla gaitu kameras centrā, kad skan “Dievs, svētī Latviju”. Mārim cietumā sākās dažādas veselības problēmas, nācās rakstīt iesniegumus, lai tiktu pie ārsta, kurš vairākkārt pateica, ka šeit viņi neko palīdzēt nevar un jācenšas tikt ārā, brīvībā un tur jāiet pie ārstiem, bet kāda pavecāka, apaļīga dakteriene caur brillēm ilgi pētīja Māra ādu un krievu izloksnē pateica: “Kaskis. Tas ir kaskis.” Jau pēc stundas Mārim vajadzēja vākt paunas un doties lejā uz karantīnas-ārstēšanās kameru, kur atkal tas pats, kas pirmajā reizē – lāvas ar pusizlauztiem dēļiem, neaizstikloti logi un šoreiz tikai daži kameras biedri, kuri pašlaik rūpējās, lai “zirgs”, tas ir, saziņas aukla ar citām kamerām un “obsčagu”, normāli darbotos un netrūktu čefīra, cigarešu. Nācās nedēļu šeit dzīvot, uzraugu klātbūtnē katru dienu izģērbties un noziesties ar melnu, ārkārtīgi smirdošu smēri, vazelinam līdzīgu. Atsākās pīpēšanas posms Māra cietumnieka gaitās un, kad viņu pēc nedēļas “pacēla augšā”, tad ieveda jau 2. korpusa 249. kamerā pie Viktora, kurš gaidīja tiesu savam piektajam ieslodzījumam. Viktoram bija problēmas ar dzirdi, un Mārim nācās pārņemt darbu “pie loga”, tas ir, sadzirdēt, no kuras kameras sauc un uz kuru kameru jānosūta “maļava” jeb zīmīte. Tas bija interesants darbs, visu dienu tu esi aizņemts, jāklausa, kas izsauc, jāiet pie loga, jāievelk sūtījums, tad pašam jāsauc un jāļauj diegam, kurā iesieta “maļava”, slīdēt uz citas kameras logu. 2002. gada Jāņi tika piefiksēti šādi – no kādas attālas kameras, šķiet, pat no 1. korpusa, kāds blāva pāri cietuma pagalmam “Ļigo!” un no netālā 2. korpusa kameras atsaucās “Ļigo! Ļigo!” Un tas arī viss. Tā ir vesela mūžība līdz Rūtas Skujiņas rindām: “Ir atkal

Jāņu nakts, un atskan līgo...” Vesela mūžība no šīm rindām, no Pirmās Brīvās valsts līdz “Līgo!” Centrālcietuma kamerā, kur rīt no rīta tev daudzīs pie durvīm un bļaus: “Гулять пойдете?” Staigāt iesiet? Bet varbūt šoreiz atsaukties aicinājumam? Varbūt iziet aizrestotajā pagalma stūrī? Un ja nu Rūta Skujiņa atsūta sveicienus? Kameras biedram Viktoram pāri piecdesmit, četrreiz pabijis dažādās zonās, “nosēdējis” gadus desmit un tagad atvests no Jelgavas 4. zonas. Viktora lielā aizraušanās – Otrā pasaules kara noslēpumu atrakšana Latvijas mežos un laukos, pat lidmašīnu un tanku atracis, ar lielu pieredzi šajos rakšanas darbos, par ko arī vienu otru gadiņu nopelnījis. Un vēl viņš sapņoja, kādu māju reiz būvēs, cik tai būs stāvu un cik daudz un plašu logu. Stāstīja un stāstīja viņš par to sapņu māju, bērnišķīgi, aizrautīgi. Viktors bija plašu, atvērtu krievu sirdi un devīgs, nežēloja neko no tā, ko katru nedēļu viņam atnesa no veikala. Neskatoties uz to, bija reizes, kad Māris mācīja, kā vajag maizi taupīt, kad tev no rīta iedod visai dienai gan rupjmaizes trešdaļu, gan pusi no baltmaizes batona. Kā maizi atnes, tā Viktors pēc pusstundas to jau apēdis, un ko tagad pusdienās pie zupas, ko vakarā? Māris mācēja maizi taupīt, lai arī kā gribējās ēst. Varbūt tas no Sibīrijas, varbūt no tiem laikiem, kad pēc Konservatorijas sākās darbi pie izrādēm, nakts mēģinājumi. Vienmēr Mārim žaketes kabatā bija rupjmaizes šķēle un pietika ik pa brīdim mazu gabaliņu apēst, lai rītos izsalkums, nekad Mārim nav bijis kafijas termoss, sviestmaizes, nē, visvienkāršākā “ķieģeliša” šķēle. Šī pieredze tagad cietumā noderēja un, skat, tu māci rūdītu zeku dzīvot, cietuma maizi taupīt. Interesanti. Vēl Viktors Māri gatavoja zonai, jo dažādi eksperti pieļāva varbūtību, ka var iesēdināt uz gadu, diviem. Māris tam morāli gatavojās ar Viktora un citu “maļavu” draugu palīdzību. Kā savulaik, caur tādu logu un ar “zirga” palīdzību par Māri visu uzzināja, tā ik pa brīdim ceļoja jautājumi par to vai citu personu, interesējās, kas ar viņu bijis “ārā” un ar ko ienācis šeit iekšā. Protams, “traktors”, tas

ir, divi dzelziši starp vadiem, kurus sprauž kontaktā un vāra ūdeni čefiram, darbojās katru dienu, jo tējas un cigarešu netrūka. Taču Māris neatlaidīgi katru nedēļu pētīja no veikala ienesto preču sarakstu un cenas, lai atkal un atkal sastādītu savu vajadzību sarakstu, ko pirks, kad viņam atsūtīs naudu. Vienīgā aktīvā sarakste bija ar kaimiņieni Mirdzu, kura arī interesējās, meklēja pircējus viņa mājai. Taču kaimiņienei Māris naudu nelūdza un arī nežēlojās, vien lūdza pateikt tādiem un tādiem cilvēkiem, lai tie atraksta. Nerakstīja vai arī netika atrasti, vien Arnolds Sabulis jau piedzīvojumiem beidzoties.

“Maļavas ” (bez labojumiem)

24.VI.2002.

4:9 Mārim

Čau vēlreiz, vecais! Es atcerējos, ka bibliotekāre teica, ka jūnija vidū pēdējo reizi atnāks, tā kā kuru katru dienu var atnākt, tā ka grāmatu iedošu citreiz. Un pagarinu diegu, tu taču negribi, lai ments no āra ierauga manu zirgu un mums abiem sanāk sūdi.

Ar c. Normunds. 4:8

16.VII. 49. dzīvoklis 48 dzīvoklim

Sveiks Māri! Es tikai gribēju pateikt, ka tev baigi lēnu iet ar zirga vilkšanu. Es taču ātrā tempā dodu un ievelku un nekur neķeras. Moška tu savu galu esi piesējis pie režģa. Labāk savu galu satin rullī un pāris reizes apvelc ap stieni un lai stāv uz režģa. Jebkurā gadījumā atrisināt problēmu ar lēno tempu. Es nemācu, kā dzīvot, tikai dodu padomu. Ar cieņu, Norķis–korķis

31 kop. Босоте

Вечер в радость! Гоним ручку на полчаса. Слушайте бродяги, если можете, сделайте сахарину хоть сколько. Заранее благодарны. Удачи. С ув. 30 коп.

25, VI. 2002.

Салют Марис! Слушай, если есть у тебя сахарин, то выручай – буду очень благодарен. А то у меня с ним полный голяк, ну а в остальном все в норме. Держись и если что, то давай знать. С ув. Андрей 29 к.

Хали-Гали! Вот вам пачка курить и заварка. Насчет соли то с этими просьбами к рыбочке. Не коенной же тут. 33 к.

29.VI.2002.

49 dz. Man balanjors iedeva grāmatu no Oļega 45. Vakariņas atvedot. “Русский Шерлок Холмс”. 45 кв.

24. Андрею

18.VI.2002.

Привет, Андрей! Как же мне забыть бывшего соседа! Много помогал ты нам. Спасибо!

С 13-го июля в хате остался один. В этот раз точно, что сокамерника отвезли обратно в 4 зону.

Теперь я и как же ты – некурящий. Все! Хватит! Последняя сигарета у меня 1-го июля. Тоже нуждаюсь сладкого, но у меня полный голяк к сожалению. Если что-то будет, только через неделю. Очень надеюсь. Если мне повезет, то не забуду и тебя.

Суд у меня 1-го августа в Добеле, но эти «умники» могут цвести меня по этапу уже 22-го июля. Но все таки надеюсь и на «сладкую жизнь» в тюрьме.

К сожалению, конверта и марки – тоже нет.

Всего хорошего – Марис

Привет с 248.

Я Марис, 1950 г. рождения. С. 109–1 (свой лес рубил без разрешения). Попадаюсь 1. раз. Прежде жил в 72 хате, а теперь вместе с Нормундом.

Если можете, помогите сигаретами. Прежде благодарю. Марис

В 31 – карантин

Ziņojums, ko pateikt Mirdzai Krūzbergai (runāt tikai ar viņu)

Tel. Aucē 45668 (Iesniegumu rakstiju 22.VII.)

Māris Druva atrodas Dobeles policijas izolatorā un gaida tiesu 1., 2. augustā.

Lūdzu pierakstiet!

Māris lūdza piezvanīt Arnoldam Sabulim (9428137) vai Kārlim Sabulim (9494717) un pateikt, ka viņi drīkst, ja tas vajadzīgs, Māra labā pārdot vai iekļāt pulksteni un divas gleznas.

Māris lūdza viņam uz Dobeli atvest trīs rakstāmos, trīs rūtiņu burtnīcas, 7 baltmaizes, cukuru un Liepājas šķīstošo kafiju.

Вечер добрый бродяги. Дорогу ставим с ужина до завтрака, только днем не стучите. Если нужен конь, стучите 3 раза, и не орите чтоб забугали коня, а дерните два раза.

34 к.

Sveiks, Māri!

Man liels prieks par Tevi. Varbūt tas ir tik tiešām likteņa pirksts – Tev uz dzimšanas dienu uzdāvinās brīvību.

Man viss pa vecam. Cīnīties es cīnīšos, Bez tā nevar. Tas viss būs redzams tiesā, man vienīgais kas atliek, gaidīt. Ar tādiem likumiem kā Latvijā, neko labu gaidīt nevar.

Es te pie sevis funktierēju un nācu pie tāda slēdziena, ka nebūtu slikti ar Tevi satīkties brīvībā, jo Tev ir noteikti draugi, paziņas, kuri neslikti stāv. Toties man ir rokas, kuras neaug no pakaļas. Es Tev stāstīju, ka nodarbojos ar kokgriezumiem, griežu visādus ornamentus kokā. Tādas lietas cilvēkiem patīk, it īpaši tiem, kuriem ir nauda un var atļauties nopirkt skaistas lietas. Vot, tādas tās lietas. Kaut būsi ārā, tad padomā par šito lietu. Varbūt kaut kas arī sanāks.

Liels, liels paldies par cigaretēm. Neuzskati par nekaunību, bet varbūt kāds grams tēja ir. Ja vari, tad uztaisi.

Es nekad vēl tik ilgi neesmu sēdējis bez darba. Es vispār nevaru ciest sēdēt bezdarbībā. Man sāk jau pamazām jumi tecēt. Nu labi, pagaidām viss. Ja kas, raksti. Vēlreiz paldies par cigaretēm.

Ar cieņu, Viktors

Fragmenti no vēstules prezidentei Vairai Viķei-Freibergai.

“Saskarsmē ar Dobeles policiju un prokuratūru asi izjutu mana radošā darba nicinājumu. Es vienkārši tiku pazemots. To pašu attieksmi jutu no cilvēkiem, kuri tieši organizēja koku ciršanu, izvešanu, kaut arī tas notika ar manu ziņu.

Vai tad manu personību neraksturo izdotās grāmatas un daudzu gadu garumā paveiktais kultūras jomā. Bet pats galvenais, kāpēc, mani tieslietu instancēs raksturojot netiek pieminēts Amerikā paveiktais? Vai kāds tomēr neuzņemas pārāk lielu atbildību ieslogot un paturot tik ilgu laiku mani cietumā?

Tāda sajūta, ka es saskaros ar tiem laikiem, kad sveša tumša vara nīdēja inteliģenci. Inteliģenci vienkārši iznīcināja. Jā, un arī mani tagad cenšas iznīcināt, pazemot. Es vairāk kā mēnesi atrodos cietumā, bet mana Amerikas projekta pretinieki vēlētos redzēt mani cietumā atrodamiem gadiem ilgi. – Pasēdi vien, mākslinieki, cietumā, mēs tev ceļu uz Ameriku aiztaisīsim --

tādi vārdi man tika pateikti tiešā tekstā. Es esmu pretrunīga personība. Un, kā katrai pretrunīgai personībai man ir savas negācijas. Pārāk uzkrītoši Prokuratūra Dobelē un nedraugi centās priekšplānā izvirzīt tikai šīs negācijas. Uzskatu, ka tā ir tiša traucēšana manam darbam un attīstībai. Uzskatu, ka mani cietumā ieslodzīja bez kāda pamatojuma. Vienīgais pamatojums – neļaut man aizstāvēties un strādāt. Nesaprotu, kāpēc līdz tiesas dienai es nedrīkstu atrasties brīvībā. Reizē ar mani tiek pazemoti un kājām mīdīti arī visi tie lielie vārdi, kuri saistīti ar projektu Rīgā, Maskavā, Ņujorkā.

Es, Māris Druva, ar augstāko izglītību (J. Vītola Latvijas Valsts konservatorija, klātiene), ar stažēšanos Ļeņingradā un Maskavā (1974–1988), ar stažēšanos Sentluisā (1996) un Ņujorkā (1996, 1998, 2000).

Adrese: Bēnes iela 42, Auce, LV–3708

Augstākā izglītība, 1978. g. klātienē absolvēta J. Vītola Latvijas Valsts konservatorija. Diploms – kultūrizglītības darba organizators–metodiķis.

Ir pamatotas aizdomas, ka manas pieredzes trūkuma dēļ krimināllietās un saistībā ar policiju, Dobeles prokuratūra un policija daudzās situācijās ir rīkojušās nelikumīgi attiecībā pret mani.

Mežs (0,7 ha) un zeme (40 ha) piederēja manam vectēvam, kurš kopā ar manu mammu, papu un tanti tika izsūtīti uz Sibīriju 1949. g. 25.III.

Vai es būtu tik bīstams noziedznieks, lai mani vajadzētu turēt ieslodzījumā pārpildītā Centrālcietumā?

Un arestējot rajona padomes ēkas ceturtajā stāvā diskriminētu mani daudzu pazīstamu cilvēku priekšā.

Tik oriģināla ideja par Mihailu Barišņikovu pasaulē vēl nav bijusi.

Rīgas Latviešu biedrības teātra studijas “30. gadi” dibinātājs.

Tagad, atrodoties Centrālcietumā un neko nezinot par savu nākotni, esmu satraukts par savu projektu, kurš nozīmīgs ir un būs man, gan Latvijai, gan pasaulei.”

Dzīve ritēja savu gaitu, viss notika, “zirgs” strādāja, “traktors” tāpat, bet te pēkšņi drīz pēc “Ļigo”, Māri ar automātu un suņu palīdzību sēdina etapa Rīga–Liepāja mašīnā un ved uz Dobeli, uz jau zināmo izolatoru. Sākas pratināšana par vectētiņa meža izciršanu, tomēr, kā par brīnumu, “очная ставка” jeb tikšanās aci pret aci ar apsūdzības cēlājiem nenotiek. Var just, ka prokuratūrā šis nav ne pirmais, ne pēdējais gadījums, kad dala mantu, normāla būšana pie latviešiem. Pāris dienas uz Dobeles kailām lāvām un atrodas mašīna, šoreiz bez suņiem, kas aizved Māri atpakaļ uz Centrālcietumu. Kad Māri no tā Dobeles izolatora izveda, tad līdz mašīnai kādi 20 metri, celiņa malā stāvēja bijušais Auces policists Gafarovs, kurš pamanījās Mārim iedot cigarešu paciņu. Paldies viņam par to. Tā bija piektdiena un atkal karantīnas kamerā iekšā līdz pirmdienai, kad “cels augšā”. Šoreiz jau viss ierasts, arī 31. karantīnas kamera bez stikliem, bet ir taču karsta vasara ar pasaules čempionātu futbolā, no kura kādreiz tik kaismīgais futbola spēlētājs Māris neredzēs pilnīgi neko, jo kameras ar televizoru vairs nebūs. Karantīnas kameras tiek “sildītas” no “общара”, ir čefīrs un cigaretes, šoreiz arī cilvēku nav daudz, vien seši. Pirmdien “paceļ” uz to pašu 249. kameru, kur ar prieku sagaida Viktors, jo viņam ar savu slikto dzirdi vairs nebūs jāmocās pie loga ar “zirgu”. Drīz pienāk laba ziņa. Tiesas sēde, kas bija paredzēta 1. oktobrī, pārceļta uz 2. augustu, tātad Māra dzimšanas dienu, Mārim pienāk apsveikumi par šo jaunumu un secinājumi, ka arī šis ir Prezidentei Vairai Viķei-Freibergai rakstītās vēstules rezultāts.

Šodiena. Māris paņem lapu kaudzīti, kas uz galda, mirki pašķirsta un atrod vajadzīgo.

- Še, runci, palasi fragmentu par dzīvi 249. kamerā.
- Dod man visas tās lapas, – runcis-mācītājs stiepa ķepu.
- Visas man pašam netiek lasīt, kur nu vēl dot citam, bet šo un vēl kādas tu dabūsi.

Centrālcietums, 2002. jūlijs

2.VII.

Es lūdzu Dievu, lai man ir prieks rakstīt un lasīt, kā tas ir šodien, līdz šim brīdim. Es lūdzu, lai dod man spēku izturēt dvēseles mokas un represīvās domas, ja tādas man uzmāksies. Es lūdzu Dievu par šo dienu un svarīgo lēmumu. Es pateicos Dievam par šo lēmumu un šo dienu.

Paēdu vakariņās makaronus ar gaļu. Viktors guļ. Pēc tam apēdu visu rīta putru un baltmaizi. Tas laikam ir pirmoreiz, kad pēc vakariņām man pilnīgi visa rīta porcija saglabāta. Rīta auzu putru sasaldināju ar 5 saharīniem. Jūtos labi paēdis, taču pēc vakariņām sāk gribēties pīpēt. Zudusi visa mana lielība.

Ir vēlā nakts un ne velti tomēr Dievam pateicos par šo dienu. Es izturēju. Pēc tām vakariņām svārstīju jau cigarešu paciņu rokā, likās, ak cik labi būtu vienu cigareti bāzt iemutī un aizpīpēt. Bija kārdinājums, bet es to uzveicu, un pārējā vakara daļa pagāja bez jebkādām problēmām un mokām. Man cietumā tā vēl nav bijis, ka es pirmo dienu izturu bez smēķēšanas un esmu nolēmis to darīt situācijā, kad uz galda stāv paciņa ar 14 “Prīmām:” un seši benčiki. Tā vēl nav bijis. Vienmēr šeit esmu bijis spiests dzīvot bez cigaretēm, jo to vienkārši nebija. Šajā 249. kamerā man vienīgā diena bez cigaretēm bija 17.VI, un šī ir otrā.

Arī šodiena izrādījās pārdomām bagāta. Jau vakar vakarā pārsteigts biju, ka “zirgs” vispār neaiztikts palika. Šodien pēc vakariņām mani sauc no 29., bet balss sveša. Izrādās, tur tagad

dzīvo Saņa un Janka. Prasija “motoru”. Sākām runāties. Viņi šodien tur ievesti. No kādas kameras man sauc, ka Andrejs tagad esot 24. Un es šodien biju sapakojis 3 “Вестри”, lai sūtītu atpakaļ Andrejam. Jā, bija sarasts ar Andreju. Interesanti, tikai pēc balsīm un runas veida iepazinušies, saraduši. Un arī tāda šķiršanās mazliet skumja, 45. kamerā pie Oļega, savukārt, ielikts kāds 47 g. v. Voldemārs, it kā Austrumu cīņu speciālists, it kā zonā garāžā strādājis. Arī 65. kamerā Seņam ir kaimiņš, tikai nepaspēju uzzināt, kas tas tāds. Janka no 29. sēdējis 70. kamerā un es, protams, prasīju par Andžu no Tukuma. Viņam bijusi apelācija, bet atstāts tas pats sods. Jūlija vidū Andžu pārcels uz Olaini, bet no turienes jau var braukāt mājās. Par to, ka devām uz 29. “motoru”, viņi uzsūtīja tēju. Iznāca kārtīga čefīra deva, bet arī pēc tās cigaretes neprasiņās, tieši otrādi, teicu, lai Viktors ņem un pipē manu “Prīmu”, bet neko viņam neteicu, ka šodien neesmu nevienu cigareti izsmēķējis. Viktors tagad taisa “motoru”, ko dot lejā uz 29., lai mūsējais nav jādzenā. Tagad rakstu un kreisajā rokā man maizes gabaliņš, ko lēnām ēdu. Man pēc čefīra tik ļoti sagribējās ēst, tik kāri notiesāju visu pusdienas putru ar maizi un tēju. Ēdu to kameras vidū, kājās stāvēdams, jo negribas Viktoram blakus ēst pie galda. Šodien atkal runājām par to ēšanu un atkal es vaicāju, vai tiešām viņš nevar ne kumosu aiztaupīt naktij. Nē, viņš nevarot.

“Чак” lasīju par kāršu spēli. Nezināju, ka Dostojevskis dažās dienās uzrakstījis “Spēlmani”, lai varētu atdot kāršu parādu. Puškins pazaudējis vairākas daļas no “Jevgeņija Oņegina”, bet vēlāk tās atspēlēja.

Jūtu, ka sāk nākt miegs. Jālien zem segas. Rīt kustības diena – veļas maiņa, duša, pastaiga, kas zina, varbūt arī kāds negaidīts brīdis. Atcerējos, es taču arī pēc vakariņām biju palīdis zem segas. Pie galda lasot, uznāca miegs un domāju, kas būs, būs, pagulešu, bet brīdi pavārtījies, tomēr cēlos augšā.

Miegu aiztrauca kaut kādas nepatīkamas atmiņas par Madonu, par manu tumšo periodu Madonā. Gultā vērtīdāmie atcerējos arī pagājušās nakts sapņa detaļas. Es arī Rubas “Laimeskalmus” redzēju, Māra māsu un mammu. Taču mamma visu laiku atradās savā galā, mēs ar Anitu runājāmie virtuvē.

Nākamais etapa datums uz Liepāju ir 22. jūlijs, un notika tas, par ko jau Māri brīdināja Viktors un arī citi. Viņu šajā datumā aizveda no ierastās kameras, no palagiem, no dušas reizi nedēļā uz Dobeles izolatora cietajām lāvām, lai 10 dienas tur nīktu un sagaidītu savu dzimšanas dienu jeb tiesu 2. augustā. Redz, kad no Dobeles vajadzēja vest uz Rīgu, tad mašīna atradās, bet tagad, lūdzu, pamet savu kameras biedru un brauc liktenim pretim agrāk nekā to vajadzētu darīt. Vai tad pa tiešo nevarēja uz tiesu aizvest? Nē, gaidi tagad 10 dienas vientulībā un bez komforta.

Vienīgais interesantais moments tajās Dobeles dienās tas, ka reiz Māris sadzirdēja pazīstamu balsi koridorā. Tas taču Ipiņš! Auces zēns Ivars Jaunzems! Māris ilgi daudzīja durvis, lai attaisa ēdiena padošanas lūku un beidzot apsargs to arī izdarīja: – Pāris minūtes varat parunāt, – viņš pateica un lepni pagāja malā. Galvenais sarunu temats – Auces svētki, kas tieši pašlaik rit pilnā sparā, iespējams, jau vērienīgās uguņošanas bumbas uzstādītas un ļaužu tūkstoši gatavi liksmes saucieniem un gavilēm, kamēr divi aucenieki ieslodzīti aiz restēm bez iespējas sadzirdēt pilsētas prieku, kas tā īsti atnāk reizi gadā. Bet miļie, kas tie par Auces svētkiem bez Mikus un Ipiņa. Lai arī Ipiņš teica, ka viņš šeit iesprostots tāpēc, lai pilsētas svētki nesanāktu pārāk spilgti. Ivars bija pārsteigts par Māra atrašanos šeit un apliecināja, ka ne viņš, ne viņa brālis Juris, nedz arī kāds cits ar vairāk vai mazāk kriminālu vēsturi neko nav zinājuši par tādu spilgtu pavērsienu Druvas dzīvē, tātad kāds, kam bija jāpasaka, to neizdarīja tikai viņam vien zināmu iemeslu dēļ.

Apsargs teica, ka pāris minūtes sen pagājušas un viņi lai velti nesatraucoties – Auce izdzīvošot. Lūciņa metāliski aizcirtās. Māris domīgs apsēdās uz lāvas. Ipiņš turpināja mazgāt koridoru. Viņa aprēķins bija pareizs – izprasīties uz šo darbu, skaļi debatēt ar apsargu cerībā, ka satiks kādu pazīstamu. Satika. Parunājās. Pēdējoreiz. Drīz Ipiņš aizgāja Mūžībā. Dzimšanas dienas rītā Māri izveda no kameras, uz kreisās rokas lika vienu no rokasdzelžu aprocēm, bet otru uz policista rokas, pieķēdēja pie kārtības sarga un veda uz netālu esošo tiesas namu un tā ievada zālē, kur 2000. gada 6. martā tika šķirta Māra un Ināras laulība. Pēc divām stundām Māris gāja pa šoseju Dobeles–Kroņauce, it kā privātās, it kā cietumnieka drēbēs ģērpts, katrā rokā pa maišelim. Jā, tagad jau divi, jo tajā vienā Centrālcietuma kameras biedrs Viktors sapakoja visu, kas Mārim varētu būt noderīgs dzīvošanai zonā. Viņš atdeva savas biezās treniņbikses, flaneļa kreklu, divi, cepuri un vilnas zeķes, kurām viņš turpat kamerā meistarīgi piešuva tādu kā ādas pazoli un sanāca lieliskas, siltas zeķes–čības. Māris gāja nesteidzīgi, jo reiba galva. Diena bija silta, saulaina un brīva, varbūt arī tāpēc reiba galva un ik pa brīdim nācās piestāt. Beidzot tomēr viena mašīna paņēma un skat, kāda laime, aizveda līdz Penkulei un tad kāda cita līdz pasakaini skaistam uzrakstam “Auce”. Aiz muguras dziedāja Harijs Spanovskis, tercās spēlēja saksofoni:

“Balti dārzi kad plaukst,
Balti putni kad skrien...”

Skaisti. Neaizmirstami.

2,5 gadi nosacīta soda.

Zvans

Tarkovskis, Jusovs, Soloņicins, Burļajevs, pieci dažāda vecuma zirgi, divi suņi un zvans. Nežēlīgais “Andreja Rubļova” laiks. Visi domā par zvanu, lūdzas pret to. Vai skanēs? Andreja Rubļova vārds ietraucās Rīgas kinostudijā un skrēja pa tās gaiteniem operatora Andra Slapiņa balsī saucot: – Rubļovu rāda! Rubļovu rāda! – Māris izdzirdēja šo saucienus hronikas gaitenī un pēc tam arī līdzās 1. paviljonam un pie kafejnīcas. Māris bija kinostudijas apgaismotājs un 1972. gadā strādāja tajā paviljonā uz tiltiem pie Lukšina filmas “Privalova miljoni”, bet tālu lejā kāds sauca un aicināja uz ko neparastu, neredzētu. Nākamajā dienā kinoteātrī “Komjaunietis” Māris ieraudzīja to, kas neatstāj līdz šai dienai – zvanu, kam jāskan un to, ko ģēniji var atļauties – nogalināt kādu klibu zirgu, kurš gan varēja izbēgt no savas nāves, ja vien būtu klusējis un pagājis malā. Lai tie citi, vesēlie, stiprie tur auļo un skrien, un gāžas, lai pār viņiem pārklājas gadsimtu krusti un vaimanas. Tā toreiz, tālajā 1972. gadā iesākās izrāde “Zvans”, kuras viens no papildījumiem atrādījās 2013. gada 11. septembrī Vecauces baznīcā. Bet sendienās – Klibais Zirgs, kuram ļoti sāpēja kreisā kāja, savainota jau filmprovēs, negribēja vai nespēja paiet malā, lai izbēgtu nāvei. 2012. gadā Rīgā “Lielās Mūzikas balvas” pasniegšanas ceremonijas laikā Māris pirmoreiz ieraudzīja akordeonisti Kseniju Sidorovu, rādīja fragmentu no viņas uzstāšanās Cēsu Mākslas festivālā un arī fotosesijas materiālu. Lūk, kur aktrise, kas savienota ar Tarkovska nežēlīgo “Andreja Rubļova” laiku. Lūk, tā ir aktrise!

Māris sazvanīja Kseniju Sidorovu 2012. gada maija vidū, kad viņa atradās Norvēģijā un izstāstīja ideju par Tarkovska

kino, par ģēnija 80gadi. Ksenija pateica, kad viņai koncerts Rīgā, Lielajā ģildē un ka ir gatava runāt par šādu ideju. 31. maijā Māris gāja uz Lielo ģildi, kur "Sinfonietta Riga" sezonas noslēguma koncerts ar akordeonisti Kseniju Sidorovu. Pēc koncerta Ksenija foajē parakstīja savus diskus "Classical accordion", Māris piegāja iepazīties klātienē un sarunāja tikšanos nākamajā dienā viesnīcas "Rīga" foajē – kafejnīcā, lai sāktu konkrētas sarunas par Ksenijas monoizrādi "Vientulībā ar Tarkovska kino". Vairākkārt viņi viesnīcā "Rīga" satikās un ar katru brīdi konkretizējās tas, kāda varētu būt šī izrāde – Ksenijai jābūt Zvana Lējējam. Ksenija aizlidoja uz Londonu, pēc tam vēl tālākās pasaules gaitās, bet Māris izmisīgi sāka meklēt galveno muzikālo motīvu un to atrada Ksenijas CD diskā – Alfrēda Šnidkes valsī. Fantastiska mūzika un dārgā, speciāli Ksenijai būvētā akordeona fascinētajā skaņā, īpaši tā noslēdzošā nots, kas akordeonam neraksturīgi fonē un izgaist fonējot. Fantastisks atradums, caurviju tēma un fināls. Vienmēr svarīgi darbā ir atrast pirmo un pēdējo teikumu, pārējais risināsies, ja ne pats no sevis, tad ar tā Klibā Zirga sāpēm gan. Nākamie četri mēģinājumi notika Vecrīgā, Kino muzeja projekcijas zālītē. Māris Ksenijai atrādīja izrādei samontēto video materiālu, kura būtība ir tāda, ka miksējas Tarkovska filmu "Ivana bērniņa", "Andrejs Rubļovs", "Stalkers" kadri ar Ksenijas esību, muzicēšanu uz skatuves un otrādi – no Ksenijas stopkadriem pāreja uz filmu. Materiālu samontēt izdevās lieliski tāpēc, ka tas nāk no tiem senajiem Rīgas kinostudijas gaitenīiem, 1. paviljona, kafejnīcas un Andra Slapiņa kliegzieniēm – Rubļovu rāda! Ksenija bija patīkami pārsteigta par redzēto, īpaši par to, kā viņas akordeona mūzika saplūst ar filmu skaņu celiņiem, ar ģeniālo Artemjeva skaņu. Māris Kseniju filmēja kinoprojekcijas zālītē un ārpus tās. Kurioza filmēšana bija, kad Ksenija iejutās zvaniķa lomā, viņai aktīvi vajadzēja raut zvana auklu, panākt skanējumu. Netālu no ieejas Kino muzejā Māris pie notekcaurules piesēja

sarkanu auklu, apmēram trīs metru augstumā, tas tad būtu tas zvans, zvana mēle, bet otrs auklas gals Ksenijas rokās un nu jāsākas smagā zvana iešūpošanai. Ksenija arī citīgi rausta auklu un skatās uz “zvanu”, bet tur, izrādās, tā piesietā aukla raisās vaļā un tūlīt nokritīs. Ksenijai nāk smiekli, tomēr finālā sanāca ticams Zvanītājs. Tarkovska kino cienīga aktrise!

Ksenijai izrādē nācās daudz kustēties, runāt Ivana Buņina un Arsenija Tarkovska dzeju, kā arī fragmentus no Māra Druvas pasakas “Putins un Tarkovskis”. Dzeju Ksenija runā arī jau minētajā CD diskā “Classical accordion”, taču monoizrādē tas ir cits apjoms un cita atbildība, tā ir dzīvā uzstāšanās, nevis ieraksts, tāpēc Māris gāja ierasto ceļu un kā visas vai gandrīz visas aktrises, ar kurām strādājis – sūtīja pie profesionāla skatuves runas pedagoga, kādreizējās Nacionālā teātra aktrises Irinas Tomsones, kura savulaik, būdama J. Vītola Latvijas valsts konservatorijas pasniedzēja, skatuves runu mācīja arī pašam Mārim, tātad sena sadarbība. Ksenija brauca uz mājām pie Tomsones Dreiliņos, viņas labi sadraudzējās, un rezultāts bija lielisks, par ko Māris nešaubījās jau tad, pirmoreiz ieraugot mākslinieces foto un dzirdot akordeona spēli. Visas izrādes laikā Ksenija lej, veido, sacer zvanu, kuram būs jāskan. Kad spēki ir galā, viņa aicina palīgus – vispirms saksofonistu Oskaru Petrauski, tad kori “Sōla” un visbeidzot Ņujorkas aktieri Rustemu Gaļiču. Viņiem visiem kopā jāsasniedz rezultāts – zvanam ir jāskan! Tas nozīmēja arī kopēju muzicēšanu, repertuāra saskaņošanu. Oskars Petrauskis uz mēģinājumu atnāca Kino muzejā, iepazīnās ar Kseniju klātienē, domāja, meklēja kopīgu skaņdarbu, daudz saziņas notika telefoniski, ar izsiņu starpniecību, jo Ksenija dzīvo ārpus Latvijas.

Jau jūnija sākumā bija skaidrs, ka izrāde ir tapusi, to atliek tikai realizēt, bet ne vienmēr tā notiek, tāpēc Māris sāka meklēt producējošo vienību. Gāja pie Guntara Ķirša uz

“Latvijas koncertiem”, kurš gan bija ļoti pārsteigts par šādu Sidorovas atklāsmi, kā muzikāli dramatisku monoizrādi, tomēr nevarēja pievienoties savu, vēl realizējamo, projektu dēļ, uz Hermaņa Brauna fondu gāja, zvanīja Jurim Žagaram, līdz beidzot monoizrādi apņēmas producēt Latvijas filharmonija un 2012. gada 13. augustā tika izplatīta preses relīze:

“Atzīmējot izcilā krievu kino leģendas Andreja Tarkovska 80 gadu jubileju, režisors Māris Druva un uzlecošā latviešu zvaigzne – akordeoniste Ksenija Sidorova, skatītājiem piedāvās unikālu mākslinieces monoizrādi “Vientulībā ar Tarkovska kino”.

Projektā piedalās: saksofonists Oskars Petrauskis, Latvijas Kultūras akadēmijas jauktais koris “Sōla”, aktieris Rustems Gaļičs (Ņujorka) un, iespējams, arī izcilais krievu kino režisors Ņikita Mihalkovs.

15. augustā plkst. 13.30 Lielajā ģildē aicinām visus plašsaziņas līdzekļu pārstāvjus un citus interesentus uz izrādes atklāto mēģinājumu un tai sekojošo preses konferenci.

Atklātā mēģinājuma laikā būs iespējams filmēt un fotografēt. Pēc tam notiks tikšanās ar māksliniekiem Māri Druvu, Kseniju Sidorovu, saksofonistu Oskaru Petrauski un kora “Sōla” diriģentu Kasparu Ādamsonu; aktieri Rustemu Gaļiču (Ņujorka) pārstāvēs producente Gaļina Poltoraka.

Ekskluzīvi filmprovju materiāli ar K. Sidorovu.

Projekta autors un režisors – Māris Druva.

Informāciju sagatavoja Mārtiņš Pučka.”

Protams, ka ieradās daudzi televīzijas, radio un preses pārstāvji, pasākums bija plašs, sākot jau ar tā mēģinājumu, kur viss izrādes sižets un skelets arī tika atklāts. Paziņoja izrādes datumu – 16. novembri, bet nekas nenotika, tā bija pēdējā visiem kopīgā tikšanās. Filharmonijā sākās vadības maiņa, producēšanā iesaistījās Gaļina Poltoraka, notika sarunas par Ksenijas Sidorovas honorāru. Jau otrajā tikšanās reizē viesnīcas “Rīga”

bārā Māris lūdza Kseniju nosaukt viņas honorāra summu par vienu izrādi, un Ksenija pateica – tūkstoš latu, taču augustā, redzot milzīgo darba apjomu, un tas ir tikai loģiski, Ksenija nosauca summu – divi tūkstoši pieci simti latu par izrādi, salīdzinoši, Petrauski Mārim izdevās pierunāt, kā jau auceniķu un kopš bērnības pazīstamu, startēt par trīssimt latiem, tāpat korim jāmaksā, tehniskās izmaksas. Māris klusēja par savu honorāru un bija gatavs būt elastīgs, kā visa šī pasākuma idejas autors un īpašnieks. Māris, protams, ziņoja producentiem par visām izmaiņām, kas saistās tieši ar naudu, un sākās tās meklējumi, kur Māris savu dalību atteica, uzskatot par lielisku jau to ideju un rezultātu, kas sasniegts. Ideja visur ir galvenais un noteicošais faktors. Ja tā, tad pietiek jau ar to, kas sasniegts. Notika vēl dažas garas, sarežģītas telefona sarunas ar Kseniju, kurās Māris centās pateikt, ka 2012. gada vasarā viņa iesaistījies pilgtākajā un oriģinālākajā projektā no visiem, kādi viņai bijuši un tuvākajā nākotnē nez vai būs. Un tā ir taisnība. Kāpēc Ksenijai slēpt un neparādīt arī citas sava talanta šķautnes, jau minēto skatuves kustību un skatuves runu. Pasakiet, ja ir tāds projekts. Parādiet! Kā Māris dzirdēja, Poltorakai it kā izdevies toreiz samazināt Ksenijas honorāru par 500 latiem, bet tas, kā izrādās, neko neglāba, bet jebkurš tagad var internetā visu noskatīties, izlasīt, noklausīties, par ko šeit iepriekš rakstīts, Youtube vai Google jāieraksta “Марис Друва. Андрею Тарковскому 80” un unikāli kadri, kā Tomsone māca runāt Tarkovska tēva Arsenija Tarkovska dzeju, arī daudzie žurnālisti redzami, arī viņu veidotie sižeti redzami. Gandrīz visu mēģinājuma laiku Māris filmē ar savu kameru un koriģē Ksenijas darbību uz skatuves. Materiālu pēc tam Aucē montēja Andris Janauskis. Tika izveidoti arī koncertizrādes reklāmas materiāli, klipī, afiša, ko vēlāk, kā jau teikts, parakstīja Andrejs Končalovskis. Jā! Izrāde tika radīta, lai arī pirmizrādi nepiedzīvoja, toties atplauka Vecauces baznīcā.

2013. gada vasarā Māris bieži pamanīja gar baznīcu staigājam jaunus, nepazīstamus cilvēkus, reiz daļa no tiem ienāca baznīcā un sākās sarunas. Izrādījās, ka Vecauces saimniecības kopmītnēs dzīvo Rīgas Kultūras pils “Ziemeļblāzma” jauniešu koris, viņiem šeit nometne, lai gatavotos starptautiskam konkursam. Māris iepazinās ar kora “Norise” diriģenti Alisi Koknēviču un piedāvāja dalību koncertizrādē “Zvans”, kura plānota Vecauces baznīcas dārzā un arī baznīcā septembra sākumā. Tā kā kopš projekta “Andreja Eglīša Dzejas svētki” laikiem Māris sadarbojās ar Daci un Artūru Reinikiem, tad vienu izrādi tika nolemts spēlēt arī Tērvetes novada domes priekšsēdētājas Daces Reinikas teritorijā pie Augstkalnes-Mežmuižas baznīcas, kur draudzes mācītājs ir Guntars Lūsītis, bet draudzes priekšnieks Edvīns Bražinskis, protams, piedalīties aicināts arī Artūra Reinika vadītais ansamblis “Dobeles zemessargi” un Daces Reinikas vadītais koris “Tērvete” un, kā trešais, izrādē piedalās jauktais koris “Auce” Jāņa Zirņa vadībā. It kā tā pati ideja, tā pati shēma, kas jau tika izstrādāta kopā ar Kseniju Sidorovu, tomēr pavisam kas cits formas ziņā. Saturs tas pats – lejam, lūdzam, paceļam zvanu cerībā, ka tas skanēs. Melnu zvanu uz 2x1 m2 baltas finiera plaknes uzgleznoja Uldis Vismanis, tāda plakne bija paredzēta arī Lielajā ģildē. Zvans, protams, plaknei abās pusēs, lai plakne, ja kas, var griezties ap savu asi. Brīvā dabā realizēt šo plaknes pacelšanu bija daudz grūtāk nekā Lielajā ģildē, kur tu vari rēķināties ar skatuves griestiem, kur iekārt trīsi. Tai skatuvītei baznīcas dārzā, ko Aucē uzbūvēja tūlīt pēc Māra ievēlēšanas par draudzes priekšnieku, abos sānos aug milzīgi kļavu koki un nu starp šiem kokiem ļoti lielā augstumā vajadzēja nostiept tērauda trosi, bet šinī trosē tieši virs skatuves centra iekārt trīsi, caur kuru izvērt citu, smalkāku trosīti, kuras vienā galā tiks piesieta plakne ar uz tās uzgleznoto zvanu, bet otrs troses gals aizstiepjās tālu prom, tur atradīsies kāds, kas vilks šo trosīti un cels zvanu

augšup. Lai to visu uzbūvētu, nācās kāpt gan kokos, gan milzīgi garas trepes sameklēt, tad vēl visu mērit un izsvērt, jo šīs tehniskās lietas koncertizrādē ļoti svarīgas. Un tieši to pašu vajadzēja izdarīt pie Augstkalnes-Mežmuižas baznīcas, kur “scenogrāfija” pavisam cita, jo nav skatuves tiešā veidā, bet ir kalns, uz kura atrodas baznīca, šis kalns tad arī ir tā brīvdabas skatuve. Bet starp diviem milzu kokiem tāpat nācās vilkt trosi un tajā montēt trīsi, bet caur to zvana uzvilkšanas stiepli. Visu koncertizrādes laiku zvans pārsegts, ietīts pelēkā linu audumā, guļ uz skatuves un skatītājam nav jāsaprot, ka tas ir zvans, kas tiks pacelts. Ap šo aizsegto zvanu tad arī aplī iet tie, kas reiz gribēs to augšup celt. Kas jau grib to darīt, bet nevar un tāpēc sauc palīgā vēl kādu un vēl kādu. Sākumā tā ir tikai dejotāja un kustību valodā runājošā Zane Reiha, kura arī guļ uz šā zvana, tieši tā, kā to darīja Ksenija Sidorova, un Ksenija tad palīgā sauca Oskaru Petrauski un viņi kopā pēc tam sauca kori, un vēl sauca un sauca. Bet Zane sasauca vispirms mācītāju Jāni Ginteru, kurš ir vientuļā trompetista lomā, un Ginters jau spēlē motīvus, kas līdzīgi Tarkovska filmu skaņu celiņiem, un šī mistiskā dejotāja kustas pa apli apkārt un vēlreiz apkārt tam, kas reiz celsies kā zvans. Un tad nāk ansamblis “Dobeles zemessargi”, nāk caur sasaukšanos no visām debespusēm, sasaukšanos iesāk un vada kormeistars Jānis Lapsa. Un pēc tam caur sasaukšanos nāk koris “Tērvete” un vēl pēc tam kori “Norise” un “Auce”. Un nu tas ir milzu spēks, kas riņķo un riņķo ap zvanu un iet tuvāk un tuvāk tam. Tas ir milzu spēks, kura centrā šī mistiskā dejotāja un nu tas zvans var celties augšup. Bet vai tas skanēs? Toreiz, tajos 60tajos, nežēlīgajā “Andreja Rubļova” laikā gan lietum līstot, gan baznīcām degot, gan ploštiem pa upi aizpeldot un pēc tam tai upei aizsalstot, tur tajā ģeniālajā tālumā arī gāja apkārt zvanam. Tarkovskis. Jusovs. Soloņicins. Burļajevs. Pieci dažāda vecuma zirgi, divi suņi. Viņi mistiski, lēni kā ēnas no kāda dievnama

velvēm, gāja apkārt zvanam. Tā bija Klibā Zirga kļūda, ka viņš sāka runāt un atturēja pārējos no kustības. Lūk, trīsreiz apgājām un pietiek, nevajag vairs. Klibajam Zirgam vajadzēja paiet malā un klusēt. Viņš būtu palicis dzīvs. Nevajadzēja neko teikt. Zirgs bija pilnīgi vesels, kad sākās šis triumfa gājiens, kuru taču sākumā neviens neparedzēja, izņemot pašu Andreju Tarkovski un Andronu Končalovski, viņi visu zināja jau tad, kad rakstīja scenāriju, īpaši tajā naktī, kad pēdējai lapai tika pielikts pēdējais punkts. Lūk, kur ir ceļš! Lūk, kas ejams! Un priekšu! Bet Vecauces un Augstkalnes baznīcās zvani gaidīja. Vai skanēs? Vai tā notiks? Mārim bija daudz izaicinājumu un viens no tiem, kā izveidot koncertizrādes kopēju skaņu gammu, kā savienot šīs dažādās mūzikas, kas tiks piedāvātas, un kā paņemt vajadzīgo. Artūrs Reiniks ir Latvijā pazīstams šlagermūzikas komponists un izpildītājs, bet kā to savienot ar Tarkovska kino? Jūs teiksiet, ka neiespējami! Bet tā nebūs tiesa, jo visu var izdarīt, vien jāatmin kāda filmēšanas diena no tālajiem 60tajiem. Ir jāuzmin šī diena. Ja jau tā ir koncertizrāde, tad jādod iespēja izpausties arī katram kolektīvam, atsevišķi jāizvēlas dziesmas no viņu repertuāra, jo speciāli ko iestudēt nav vairs laika, izrāde Vecauces baznīcā notiks trešdienas vakarā pulksten astoņos, 11. septembrī, bet Augstkalnes baznīcā nākamajā dienā. 11. septembris reizē arī Auces dzimšanas diena, jo pilsēta tika pasludināta šajā datumā, 1924. gadā. Pamazām, bet vajadzīgais repertuārs tika atrasts un iemontēts kopējā uzveduma shēmā. Piemēram, korim "Auce" Jāņa Zirņa vadībā būs jādzied Jāzeps Vītola "Upe un cilvēka dzīve", Pētera Barisona "Latvija" un Imanta Kalniņa "Lūgšana", kā arī jāpiedalās kopdziedājumos, piemēram, Artūra Reinika un Andreja Egliša "Es gribu dziedēt". Jo dziesmu Artūrs komponēja pēc Māra ieteikuma un tā bija ļoti nepieciešama Latvijas skolēnu projektam "Andreja Egliša Dzejas svētki", kā arī Egliša 100 gadu atcerei, kas bija 2012. gadā. Tāds pats zvans, kāds

tika uz plaknes gleznots dārza skatuvei, bija nepieciešams arī baznīcās, tikai mazāks, jo koncertizrādes otrā daļa notiek telpās un uz šejieni visi nonāks pēc lāpu gājiena, kas iesākas jau tumsā un pēc tam, kad zvans tiek celts augšup un no tā tiek norauts linu audums, skatot Artūra Reinika dziesmai “Laukakmens” fonogrammā, jo dziesma jau samiksēta ar trokšņiem, saucieniem un nopūtām no “Andreja Rubļova”. Tāpēc arī koncertizrāde sākas saulei rietot un vēl turpinās jau tumsai iestājoties un prožektoriem iedegoties, taču kulminācija ir tad, kad tālumā parādās lāpugunis un tās nāk aizvien tuvāk, un tad jau ir līdzās izrādes dalībniekiem un skatītājiem, aicinot visus doties baznīcā, kur priekšā jau linu audekla pārklāta plakne, šis audekls tiks norauts, un zvans atspīdēs, skatot Jāņa Zirņa spēlētām saksofona solo.

Protams, lai visu to sagatavotu, jāiesaistās daudziem darboties gribošiem personāžiem un tādi arī vienmēr atrodas, kas palīdz, kas nāk līdzī, un daļa no viņiem pat uzmin tālās vasaras fragmentus, pat to, kā kādam Zirgam sāp kāja un kādam Lielam Baltam pūdelim sāpēs tas, ka viņš nebūs aicināts filmēties ne tajā, ne kādā citā Andreja Tarkovska filmā. 2013. gada vasarā Māris vairākkārt brauca uz Tērveti, runāja ar Daci un Artūru Reinikiem, ar Edvīnu Bražinski, ar Viktoru Strapcānu par izrādes apskaņošanu, par repertuāru, par kostīmiem, transportiem, kā arī tikās un piedalījās kora “Tērvete” mēģinājumos. Kāda saruna ar Artūru Reiniku notika Annas Brigaderes pamatskolas pagalmā, kad Artūrs stāstīja par savu skatījumu uz Tarkovska kino. Vai šīs sarunas dēļ Artūrs vēlreiz tiks saistīts ar Tarkovska vārdu? Varbūt tā ir tikai nejaušība, ka Latvijā pazīstams šlagermūzikas izpildītājs tiek asociēts, dubultots ar Aleksandru Kaidanovski? Jā, jā, Kaidanovski no “Stalkera”. Varbūt tā ir uzdrošināšanās, pat nekaunība? Teiksiet, kur Reiniks un kur Kaidanovskis! Jā, tālu viens no otra. Bet ne vienmēr.

2016. gada vasarā pie Māra, kad viņš sēdēja Vecauces baznīcas solā, pienāca Ideja, pieklauvēja pie pleca un teica:

– Saliec kopā Raimonda Paula dziesmu “Neaizmirsti mani” ar Ījaba grāmatas tekstu. Pēc tam brīdi bija klusums. – Ideja ļāva Mārim apdomāt jau to pirmo salikumu – Pauls “Neaizmirsti mani” – Ījaba grāmata. Ideja arī ar tādu vieglu, aizplīvurotu smaidu vēroja Māri, bet viņš nelikās ne zinis, ārēji, protams. Viņš nekad Idejai nerādīja pārsteigtu seju, nebolīja acis, nesāka klepot. Māris šeit, baznīcā, bija iemācījies Idejas piesitienus uzņemt ar cieņu, un Ideja to zināja, viņa zināja, ka spēj pārsteigt Māri, zināja, ka viņam sirds straujāk sitas ikreiz no Idejas pārgalvīgā pieskāriena. Ideja allaž atgādināja, ka viņa Māri pazīst jau sen, kopš tās pirmās reizes, kad mamma puišeli, tikko no Sibīrijas pārbraukušu, ieveda šajā baznīcā. Ideja tad pārbaidīja Māri, pieklauvēdama puikam pie pleca, un teikdama: – Sveiks, mazais draugs! Es turpmāk tevi neatstāšu, es vienmēr būšu pie tevis šajā baznīcā. Un arī citās baznīcās būšu pie tevis. Es arī Sibīrijas būdīnā biju, kur tukšajā griestu stūrī tu skatīji Dieviņu. Es tur biju tev līdzās. – Puika toreiz ļoti sabaidījās no Idejas, no viņas nekaunīgā pieskāriena un baisās, čukstošās valodas. Lai arī Ideja ir skaista, aizplīvurota sieviete, puikam tā bailēs izskatījās pēc vecas vecenes, un viņš gribēja skriet ārā no baznīcas, taču mamma cieši turēja mazo roku un nekad vairs neatlaida, kad viņš gribēja no baznīcas bēgt projām, bet puika Ideju, viņas klauvējienu pie pleca, sāka pat gaidīt un uzklausīja Idejas padomus, lai arī bieži pēc tam skolā iekūlās lielās nepatikšanās, šo Idejas padomu dēļ tādas blēņas sastrādāja, ka skolotāja teica:

– Kur tev tādas muļķības un nedarbi var rasties galvā! – Puika jau nevarēja teikt, ka viņam kāds to visu pasaka priekšā un tā ir tikai viņa paša izvēle, ko izmantot no ieteiktā. Ak, ja visu to darītu, ko Ideja pasaka, tad sveika skola un arī vēlākajā dzīvē drikstēja pildīt tikai daļu no Idejas teiktā, tomēr tas nepaglāba

Māri no Centrālcietuma, bet vai kāds ir dzirdējis, ka Māris vainotu Ideju. Reiz Ideja teica:

– Ja atkal gribi tikt uz Ņujorku, lai turpinātu sarunas ar Barišņikovu, izcērt kokus vectēva mežā, tev būs nauda lidojumam uz pasaules centru un tu būsi tuvāk Oskara nominācijai. – Neaizlidoja toreiz, aizlidoja vēlāk. Pasēdēja cietumā, arī nav slikti! Pat ļoti vērtīga ir šāda pieredze. Paldies! Bet galvenais Idejas teikums taču ir par Oskara nomināciju, kurai tuvāk tikts, vien Ideja vēl nav pateikusi visu, arī cietumu pasaulē daudz, runcis Bāzilis, piemēram, stāstīs par Krievijas cietumiem un zonām.

Ar Idejas padomiem jābūt ļoti uzmanīgam, bet tas bieži vien nav iespējams, jo prāts aptumšojas no Idejas teiktā. Tev liekas, ka tu būsi uzvarētājs un neviens nekad tevi nepārspēs, ja paklausīsi Idejai. Un kur nu vēl milzu bagātības, kas tiek piesolītas! Arī privātajā dzīvē viss būs kārtībā, ja klausīsi mani. Protams, nāk arī apskaidrības brīži, piemēram, cietumā uz lāvām, kad tu lamā šo Ideju, bet viņa neko, pasmaida un sāk stāstīt, kā tikt ārā no cietuma, tu atkal atmaigsti un esi gatavs Idejai pie kājām krist. Taču kameras biedrs, redz, atgādina, ka viņš Idejas dēļ gandrīz nāvē gājis un vispār, ne saskaitīt tos, kuri Idejai sekodami nāvē gājuši. Miljonus ir nogalinājusi šī Ideja, kas pati sevi uzskata par pasaules valdnieci un tik atkārti:

– Vispirms esmu es, bez manis nekas nevar notikt. Ideja ir pati galvenā!

Māri gan reizēm gaiša, balta skaudība pārņem, viņš domā, kāpēc man Ideja nevarēja pateikt to, ko, piemēram, kaķu mācītājam Bāzilim. Nākas pat grēkā krist un labu paziņu, varētu pat teikt, draugu, skaust ar ļaunumu, ar naidu, dusmām un tikai ar Dieva vārdu var tikt prom no šādas ļaunas skaudības. Kāpēc Ideja man to nevarēja pateikt? Kāpēc kaķim tas bija jāuzzina pirmajam? Vai tāpēc, ka vajadzīgajā brīdī viņš pamanās Idejai

būt tuvāk, tur, kur Idejas klauvējienam un čukstam vieglāk viņu sasniegt? Acīmredzot kaķa maņas, intuīcija dod šīs priekšrocības sajukt pirmajam, kurā debess pusē čukstēs Ideja un pirmajam būt tur klāt. Par spīti tam, ka šis pats Bāzilis ir ļoti smagi cietis no šīs Idejas un viņas dēļ piecus garus gadus dzīvojis pa Krievijas cietumiem un zonām. Bet viņš nebaidās un atkal ar savām kaķa maņām uzmin Ideju un dodas tai pretim, labi zinādams, ka viņa var ko līdzīgu pateikt kā 80. gadu vidū:

– Kaķi, tev drošāk jātirgojas ar amerikāņu dolāriem, tu esi pārāk bailīgs un tāpēc neko nenopelnīsi. Tu taču esi varens runcis, paskat, kas tev par kažoku, kas par ūsām, tu esi īsts kaķu virsaitis, tāpēc tev vajag pārsteigt visus, iepērc desmitkārt, pat simtkārt vairāk to dolāru un pārdodot mazliet nolaid cenu. Ar apmānu tu tiksi garām visiem konkurentiem un, kas zina, ja laiki mainīsies, tu visiem būsi tālu priekšā un tevi pazemīgi dēvēs par dolāru karali. – Ideja toreiz vairākkārt pieklauvēja kaķa mīkstajam plecam un atkārtoja sakāmo par dolāru karali, kura mīkstās ķepas jau pēc pusgada tiks saslēgtas dzelžos, bet Ideja tik noplātīs savas aizplīvurotās rokas:

– Pats vainīgs, vajadzēja būt uzmanīgākam. – Lai gan kaķis savu fenomenālo ožu un intuīciju aplicis sev apkārt kā tādu žogu, vienalga, no kuras puses lai arī tuvotos Ideja, viņš to sajūtīs pirmais un pārējiem teiks:

– Atvainojiet mani, es uz brītiņu pazudišu, – un jau ir kā salipsis kopā ar Ideju. Vai, kā Idejai patīk lielie vārdi, pilsētas un notikumi! Un Bībele Idejai patīk, allaž mīl uzsvērt, ka ir kopā ar Dieva vārdu. Bet, mīļā, ko tad tu tik bieži cilvēkus grūd nelaimē un kapā, ja jau esi kopā ar Dieva vārdu?

– Bībeli mēs katrs lasām citādi, tāpēc jau tā ir Grāmatu Grāmata, ka katrs to var lasīt un uzskatīt par savu, bet es esmu Ideju Ideja, kuras ceļi nekrustojas ar Bībeles ceļiem, bet iet līdzās. Ideja, tātad, Mārim pateica:

– Saliec kopā Raimonda Paula dziesmu “Neaizmirsti mani” ar Bībeles tekstu no Ījaba grāmatas, un šis teksts ir šāds, Ideja pieliecās vēl tuvāk un čukstēja:

– Jā, es labi zinu, tu ievēdīsi mani nāvē, visu dzīvo sapulcēšanās vietā! Māris pat satrūkās. Vai Ideja nīrgājās par viņu, teikdama, nē, likdama teikt – jā, es labi zinu, tu ievēdīsi mani nāvē... It kā pasvītrodama to, ka tūkstošus un tūkstošus jau nāvē ievēdusi. Tomēr šis nebija tas gadījums, šeit cietums nu nekādi nevarēja draudēt, un Māris ļoti sāka domāt ar Idejas vārdiem, nez kāpēc atcerējās sarunu ar Artūru Reiniku Brigaderes pamatskolas pagalmā un vairākas reizes noklausījās dziesmu, īpaši jau Leona Brieža tekstu. Mārim jau pašam arī šī dziesma bija iekritusi prātā un sirdī pēc tam, kad pirmoreiz to izdzirdēja Raimonda Paula un dziedātājas Agneses Rakovskas koncertprogrammā. Tātad, atkal Reiniks un Tarkovska kino? Jā! Vai Idejai varētu būt kāds sakars ar to, ka 1972. gadā Rīgas kinostudijas gaitēnos Māris izdzirdēja Andra Slapiņa skaļo balsi – Rubļovu rāda! Rubļovu rāda! – Ir gan sakars, Ideja taču bija tā, kas čukstēja:

– Ej strādāt uz Rīgas kinostudiju, mēģini tur ietikt, strādā vienalga par ko, jo tev būs vieglāk gatavoties Maskavas kinoinstitūtam – VGIKam. Ej uz Rīgas kinostudiju, un Māris paklausīja Idejai, lai arī toreiz mazāka problēma bija darbu tur dabūt, nekā iegūt Rīgas pierakstu. Gods kam gods, toreiz Ideja palīdzēja pierakstīties Rīgā un kļūt par apgaismotāju Rīgas kinostudijā. Vai tas notika tāpēc, ka Ideja tik ļoti pārņemta no Andreja Tarkovska kinopasaules? Ārēji Ideja ir lepna un nepieejama, tikai, kaut ko izdzirdot par Tarkovska kino vai par Tagankas teātri, viņas lepība zūd, kā nebijusi. Mārim jau arī gribas piepacelt sevi un it kā teikt – es pats visu, es pats! Piemēram, tajā brīdī, kad šī Paula dziesma pārtapa par duetu, ko dziedās Karina Lučiņina un Artūrs Reiniks un kad savienojās

divas filmas – Andreja Tarkovska “Stalkers” un latviešu “Likteņa lidumnieki”, kur aktrise Lučiņina atveido Sibīrijas meiteni Serafimu. Kāpēc tā nevarētu būt Serafimas un Stalkera tikšanās? Ļoti neparasta tikšanās, bet iespējama, tikpat iespējama kā Idejas nākamais čuksts un vēl nākamais no aizplīvurotām lūpām Jāņa Ziemeļnieka dzejā – “Daudzreiz labāk ilgot lūpas un nekad tās neskūpstīt.” Skat, Artūr Reinik, tev jāklūst par Stalkeru, tad tu varēsi satikties ar Karinu–Serafimu. Ideja pateica, ka te ar ierakstu vien nebūs līdzēts, jāveido arī videoklips un, kāda dāvana! Reinikam taču ir līdzība ar Kaidanovski, kurš atveido Stalkeru. Nu, lūk! Atliek tikai montēt “Likteņa lidumnieki” – Lučiņina – Reiniks – Stalkers – Aleksandrs Kaidanovskis. Vecauces baznīcā, tieši altārdaļā sākās šis darbs, pēc tam Dobelē soloģitārīsta Agra Siksnas dzīvoklī – studijā, kur arī tapa viss ieraksts. Vispirms Agris ierakstīja visu ritma pamatu un soloģitāras partiju, tad šis ieraksts ilgi skanēja Vecauces baznīcā, līdzāsot Bībelei, kuru arī filmē. Nākamajā posmā tika ierakstīta Artūra balss partija. Ļoti neparasti tā skan, tas ir pavisam cits Reiniks, tāds vēl ne dzirdēts un ne redzēts. Un šī balss atkal neskaitāmas reizes skan Vecauces baznīcā, līdz no Rīgas uz Dobeli var saukt aktrisi Karinu Lučiņinu un ierakstīt viņas balsi, jo Agris Siksnas arī filmē gan Karinu, gan Artūru, gan abus kopā. “Neparasta tikšanās” – Serafima no “Likteņa lidumniekiem” un Andreja Tarkovska Stalkers.” Šādu tekstu aktrise runā klipa sākumā, kur arī Reiniks – Kaidanovskis, Serafima, filmu fragmenti, pats Tarkovskis un Pauls. Klipu montēja Agris Siksnas un tas noskatāms Youtube, ierakstot “Neaizmirsti mani”.

(Foto. Karina Lučiņina, Artūrs Reiniks studijā)

“Tā mana balva, mūžīgs lāsts,
Aizejošās dzīves maigais glāsts.”

Vai tieši šo rindu dēļ Ideja čukstēja Mārim, vai tāpēc, ka Leons Briedis uzrakstījis tādas rindas, vai tāpēc, ka jau Ījaba

grāmatā par to teikts? Idejai vien tas zināms. Karinas un Artūra duets Latvijas Radio 2 tika pirmatskaņots 2017. gada 11. augustā pulksten 9.40, kad Māris atradās tālajā Sibīrijā, kaut kur starp Krasnojarsku un Omsku. Bet savā mašīnā tobrīd atradās Raimonds Pauls kopā ar producentu Jāni Kļaviņu. Viņi brauca uz kādu dienas pasākumu, skanēja Radio 2, tika pieteikta jauna, savdabīga dziesmas “Neaizmirsti mani” versija, vispirms Artūrs Reiniks stāstīja par darbu pie šī ieraksta. Pēc noklausīšanās Pauls teica Kļaviņam:

– Tu piezvani tam Reinikam un pasaki, ka Ministru prezidents Māris Kučinskis grib ar viņu runāt. Kļaviņš, kurš ir arī Reinika radnieks, ar prieku izpildīja Paula ieteikumu un pārsteigtais Reiniks telefonā izdzirdēja Raimonda Paula balsi, par ko bija pārsteigts vēl vairāk un uzklusēja Maestro atzinību. Prieks visiem! Artūrs tūlīt piezvanīja Karinai Lučiņinai, kā arī Mārim uz Sibīriju. Koncertizrāde “Zvans” notika paredzētajos laikos un vietās. 2013. gada 11. septembrī pulksten 20.00 Vecauces baznīcas dārzā un baznīcā, bet 12. septembrī pulksten 20.00 pie Augstkalnes-Mežmuižas baznīcas un baznīcā. Silti, klusi vakari, daudz skatītāju, lai arī nedēļas vidus. Skatītāju rindās arī Bāzilis un Ideja, līdzās sasēduši. Bet pār visu no tālas pagātnes Andra Slapiņa balss – Rubļovu rāda! Andreju Rubļovu rāda!

Pēcvārds

Par iepriekš rakstīto skatīt:

1. Māra Druvas Youtube kanālā, ierakstot “Koncertizrāde Zvans”:
<https://youtu.be/nVKcubwJZX4?si=NooIYPLSOA4nFpbZ>

2. “Андрею Тарковскому – 80” (часть первая)
<https://youtu.be/6f5uavSFvgU?si=ulDaYqQGifVnLJut>

3. “Андрею Тарковскому – 80” (часть вторая)
<https://youtu.be/9iXxvO1SqjQ?si=8F2JaBk7PJGrsc8V>

4. Klips “Neaizmirsti mani”-2 (papildināts ar A. Tarkovska un R. Paula foto)
<https://youtu.be/XDmLqLRc2EA?si=l3xx5II00BwstHj>

Skumjās dzemdības

Pēc tās reizes, kad Vecauces baznīcā viesojās ķekavnieki un kaķis-mācītājs Bāzilis pabija Māra kabinetā, lai uzklausītu stāstus par Centrālcietumu, bija pagājis mēnesis, kura laikā kaķis braukāja pa pasauli, risinādams konflikta situācijas. Konflikta daudz, nevar un nevar tā Pasaule iztikt bez kašķiem un plēšanās. Kad Bāzilis ir prom, kaķu, suņu un citu dzīvo radību Dievkalpojumi nenotiek. Atnāk gan kāds dzīvnieciņš, palasa Svētos rakstus, palūdzas pie altāra un aiziet savās ikdienas gaitās. Kas gan tas būtu par Dievkalpojumu, ja nav kas īstu sprediķi saka, bet to var izdarīt tikai un vienīgi Bāzilis, viņa sprediķus arī cilvēki nāk klausīties. Visa pasaule atceras Bāziļa sprediķus, atceras taču, kā viņš brīdināja Ņujorku pirms briesmīgās nelaimes 2001. gadā. Daudzi pēc tam teica – būtu klausījušies to mācītāju ar kuplo asti un garajām ūsām, briesmas nenotiktu, visi paliktu dzīvi. Bāzilis vakar Mārim piezvanīja un pieteica vizīti. Māris domāja, ka būs kā runāts, kaķis stāstīs par briesmām Krievijas cietumos, ko savulaik piedzīvojis, bet Bāzilis ieradās kopā ar Veco Žurku un krauķi Savrasovu. Pārsteigums, goda vārds! Ne krauķis, ne žurka sen nebija redzēti Aucē, jo viņi taču vienā komandā ar Bāzili un arī ceļo pa pasauli, galu galā, visi trīs ir Putina padomnieki ārkārtas jautājumos. Tādi kā satraukti izskatījās visi trīs viesi, kad ienāca Māra kabinetā. Žurka sāka nervozi staigāt, lai arī vietas te maz, bet Žurka jau Bībeles cilā, tad ieskrien dušas kabīnē, atgriež ūdens krānus, savu pusasti mazgās, vai. Jāatgādina, ka vārdi šeit rakstās ar lieliem burtiem tāpēc, ka šai vecajai, rūdītai žurkai vārds un uzvārds ir – Vecā Žurka. Un jāatgādina, ka pusi no astes šī politiskā darbone zaudēja Atmodas

laika Brīvības cīņās, kad Žurka piedalījās visos mītiņos un bija azartiska cīnītāja par brīvu, neatkarīgu Latviju. Interfrontieši bija tie, kas parūpējās, lai Žurka smagi ciestu, pat vēl vairāk, viņi gribēja to nogalināt, paliekot zem Žurkas krēsla bumbu. Krauķis sprāgstvielu pamanīja un ar melno spārnu bumbu vandīja prom, riskējot ar savu dzīvību cīņu biedrenes dēļ. Tomēr Žurkas garā aste cieta un, lai nesaindētos organisms, ķirurgs Rīgas pilsētas 1. slimnīcā pusi no astes nozāgēja. Bet vēl pēc tam kādā mītiņā, turpat Rīgā, Žurku stipri sasita viņas pašas nacionāli, jo viņiem šķita, ka Žurka pārāk daudz ar pretiniekiem diskutē krievu valodā. Ja jau savējie sāk sist, tad nav labi, nodomāja Žurka un pārcēlās uz dzimto Auci, sāka kalpot Vecauces baznīcā, tīrīja baznīcu, kurināja un arī kļuva par labu zvaniķi ar savu rokrakstu – smalku, dzidru piesitienu. Vēlāk Žurka sadraudzējās ar tolaik skandalozo grāmatu izdevēju Bāzili, kurš gan arī bija ceļā uz Garīgiem amatiem, iekļāvās viņa komandā, un visi viņi devās uz Ņujorku 1997. gada nogalē, lai sāktu brīdināt pasauli no briesmām, kas to piemeklēšot 2001. gada septembrī. Žurka atkal tekalēja pa Māra kabinetu, bet krauķis ik pa brīdim noklabināja savu melno knābi. – “Ko tu trako, mās? Netrako, mās!” Krauķis bija ļoti rāms, saprātīgs, plašā apkārtnē pazīstams kā lielisks kapu dizainers. Ņujorkā viņš sēdēja augstākajā Taimskvēra reklāmas stabā un ķerca pāri visai pilsētai:

– Uzmanieties! Vēl nāks nākamais gads! Uzmanieties!

Pamanījāt? Krauķis Savrasovs pārfrāzē Paula un Petera slaveno dziesmu “Manai dzimtenei”. “...Vēl nāks piektais gads...”, tā tur dzied, bet krauķis:

– Vēl nāks nākamais gads. – Tur dziļa jēga, kuru neviens nesaprata, vien gribēja Krauķi aizdzīt no Ņujorkas kopā ar Bāzili un Veco Žurku, kuras pārziņā bija pazeme ar tās neaptveramajām metro līnijām. Krauķis, starp citu, ir arī lielisks plakātists, savos plakātos viņš jau 1997. gada decembrī uzminēja, attēloja to Slīpo

Plakni, kura tikko sākusi pacelties, tā ir vai puse no milzīgās Manhetenas, kura paceļas virs zemes, tad vairākus mēnešus šūpojas ap savu asi un beidzot sastingst slīpumā, kur zemākā daļa trīs, bet otra desmit metru augstumā virs zemes. Visa Bāziļa komanda un, protams, arī krauķis Savrasovs paredzēja (un tā arī notika), uz Slīpās Plaknes atgadījās visneticamākās lietas.

Cilvēki un dzīvā radība pārvērtās līdz nepazīšanai, zuda visas kaites, radās daudz naudas, cēlās jauni nami un katra vēlēšanās guva piepildījumu. Visas pasaules dzīvā radība lauzās uz šo Plakni, lai kā arī neskrāpētu metro sliedes Vecā Žurka, lai kā neķērkto krauķis Savrasovs centrālajā reklāmas tornī Taimskvērā un kaķis-mācītājs Bāzilis lasīja satriecoši brīdinošus sprediķus Ņujorkas Rietumu kaķu draudzes baznīcā, kuru, protams, apmeklēja arī cilvēki un cita dzīvā radība, bet viss velti, ļaužu un dzīvās radības straumes no visas pasaules turpināja lauzties uz Nezināmo. Krauķis Ņujorkā rīkoja izstādi pēc izstādes ar saviem satraucošajiem plakātiem, līdz beidzot viņam aizliedza to darīt, jo kāds mazs bērnelis esot no bailēm sačurājis pie kāda no krauķa brīdinošajiem mākslas darbiem, kur daudzos bija attēlota Slīpās Plaknes traģēdija, kad tā reiz sāks griezties ap savu asi un milzīgajā Pasaules kapā sabirs visi tie brīnumi, kas tur augšā kādu īsu laiciņu notikuši. Vai mēs drīkstam ticēt "īsam laiciņam"? Vai tomēr jātic Mūžībai? Jo tūkstošiem dzīvību taču sabira milzīgajā kapā, Plakne turpināja griezties un beidzot atkal saslēdzās ar zemi, ar veco, labo Ņujorku. Tā vietā, kur vēl pirms brīža bija spožums, tagad nepārredzams, uzarts lauks ar saknēm – augšup vērstiem māju pamatiem. Krauķa plakātos bija attēlots šis sājpu lauks, kuram apkārt raudošas mātes, meitas, sievas, dēli, tēvi, kuru mīļie tagad dziļā kapā, visdziļākajā, kāds vien pasaulē var būt. Nu, lūk, ko te melns, nez no kurienes atlidojis krauķis biedējot miermīlīgos amerikāņus un visas pasaules tautas, lai tak viņš vācoties prom

no amerikāņu zemes, te viņam neesot vietas. Kad traģēdija notika, kad 2001. gada 11. septembrī Slīpā Plakne apgriezās ap savu asi un aprija visu, kas pirms brīža tik ļoti spīdēja un laistījās, tad kāds bija nolīcis krauķa plakātus šajā uzartajā sāpju laukā. Kāds to bija izdarījis, kāds no tiem, kurš ticēja, ka pasaulē daudzko var glābt, ja uzklausa neparastos, nesaprotos, izraidītos. 11. septembris Ņujorkā Latvijas trijotnei kļuva par dziļu, personisku traģēdiju, viņi tā arī pateica prezidentam Bušam, kad devās prom, kaķis-mācītājs Bāzilis uzlika ķepu prezidentam uz galvas: “Stiprinies, mans dēls, stiprinies, bet mēs tev vairs palīdzēt nevaram un negribam, tu mūs ļoti sāpināji, padarīji šo mūsu dzīves posmu par traģēdiju. Stiprinies, mans dēls.” Un kaķis-mācītājs pārkrustīja ASV prezidentu Džordžu Bušu, krauķis Savrasovs uzlika melno spārnu uz pleca, atkārtoja runča vārdus: “stiprinies, mans dēls!” Bet Vecā Žurka ieskrāpēja kājā, prezidents iekliedzās: “Ai!” Un pār visu Ameriku pārlidoja atbalss – Ai! Ai! Ai! – Prezidentam sāpēja. Bet trijotne pārcēlās uz Maskavu, kaķis mainīja konfesiju, kļuva par Pareizticīgo tēvu, batjušku, bet visi trīs viņi tika pieņemti Kremļa dienestā, kļuva prezidenta Putina padomnieki ārkārtas jautājumos, viņiem bija pārliecība, ka Putins uzklausīs, noticēs un neliks vilties, kā to izdarīja kāds cits prezidents, kuram no Vecās Žurkas skrāpējuma rēta kājā un jācer, ka Putinam rētu nebūs. Žurka, tātad, šaudījās pa Māra kabinetu, lai arī kvadrātmetru trūkuma dēļ, kustības ierobežotas. Kaķis neparasti rātņi sēdēja uz dīvāniņa, bet krauķis atkārtoja savu klabināmo: “piestāj, mās, piestāj!” Un māja ar melno spārnu, it kā norādot, lai arī žurka beidzot apsēstas. Notika brīnums, žurka apsēdās un nu viņi visi trīs šeit, Vecauces baznīcā, kā parādība. Tomēr Māris vēl neizprata iemeslu, kāpēc viņi nākuši. Vai noticis kas īpašs?

– Auce sāk pacelties virs zemes, – klusi un nolemti pateica Bāzilis.

– Jā, jā, – turpināja žurka un vērsās tieši pie Māra: – paies vēl kāds laiciņš, un tu varēsi rakstīt “Skumjās dzemdības 2”, kā arī “Vai Barišņikovs 2”, jo materiāls romānam būs. Auce pacelsies virs zemes, veidosies vēl viena Slīpā Plakne.

– Jā, jā, – noklabināja kraukšis, – mums jāsāk rīkoties, citādi būs bēdas kā 2001. gadā Ņujorkā, kā 1994. gadā Rīgā. Tu jau, draudzes priekšniek, visu to zini, labi esi aprakstījis savos opusos. Mārim tas bija satraucošs jaunums, viņš nekad pat iedomājies nebija to, ka Auce, visa pilsēta, varētu pārtapt Slīpajā Plaknē, kura pati par sevi jau nav bīstama. Nē, taču! Cik nav pasaulē pierādījumu tam, ka šādas Plaknes attīsta cilvēci, atlasa labākos no labākajiem, ļauj tiem izpausties. Bez Plaknēm vispār nav attīstības, jautājums par to, kā šīs Plaknes tiek izmantotas un ir svarīga arī forma, kādā šī Plakne parādās. Jāatzīst, ka slīpums, Slīpā Plakne ir visbīstamākā forma, tā visātrāk var novest pie traģēdijas. Ņujorka bija spilgts pierādījums šādai nepareizai Plaknes attīstībai, kad tur sagāzās dzīvā radība no visas pasaules. Kaķis-mācītājs taču sprediķos brīdināja – Neskrieniet visi turp! Nepārslogojiet Plakni! Tā var neizturēt milzu spiedienu, tā visus jūs var aprīt, iemest dziļā kapā, kad, svaru neizturējusi, sāks griezties ap savu asi. Esiet godīgi pret to, ko jums dod Slīpā Plakne! Nepārslogojiet to un esiet godīgi! Lūk, šis godīgums ir ļoti svarīgs, varbūt pat svarīgāks par to Plaknes pārāpdzīvotību. Tur augšā, tajā Plaknē, taču sākās pasaulei bīstami eksperimenti. Jā, katrs varēja piepildīt savus sapņus, realizēt savas ieceres. Ir labi, ja tu gribi uzcelt jaunu Mākslas pili, lai tur taptu Mākslas brīnumi un, ja tu tiešām to vēlēties, tas arī izdevās, mērķis tika sasniegts. Bet cik gan tur arī sliktu, ļaunu, tumšu ideju netika iecerēts! Un arī tās realizējās, un varbūt tieši tāpēc Plakne vairs neizturēja, šī ļaunuma dēļ. Jā, tās Plaknes, kuras apgriezās ap savu asi, neizturēja milzu spiedienu no pasaules ļaunās puses. Arī Vilcene-čigāniete bieži gaudo par ļaunumu, viņa vērs' augsti

pacelto purnu uz ļaunuma pusi, un tas mazliet bīstas Vilcenes-
čigānietes, vārdā Toma. Bet ne katram ļaunumam izsekosi un ne
katru laikus apturēsi, kā to cenšas darīt šī trijotne, kas sasēdusi
uz dīvāna Vecauces baznīcas draudzes priekšnieka kabinetā.

– Ir kādi konkrēti pierādījumi, ka pilsēta paceļas augšup? –
vaicāja Māris.

– Mūsu intuīcija ir tas īstākais pierādījums, tā nekad nepieviļ
un tāpēc pasaules varenie mums uzticas, – runcis pacēla ķepu,
pārmeta krustu pret kabineta logu un aiz tā redzamo celiņu – šai
baznīcai nav jākalpo jaunajai Plaknei, bet jātur rūpe, lai Plakne –
Auce nepārvēršas traģēdijā.

– Jums visiem trim milzu pieredze, neaizies taču Auce
bojā, – kā sevi mierinādams teica Māris.

– Arī tev ir pieredze, savos romānos esi pētījis šo fenomenu,
ko sauc par Slīpo Plakni, – krauķis lika spārnu Mārim uz pleca. –
“Skumjās dzemdības” vairs neatkārtosies, lai tās paliek romāna
formātā. Šo romānu Māris sāka rakstīt 1994. gadā, bet pabeidza
1995 gada pavasarī. Tomēr ļoti garš bija ceļš, līdz romāns “Skumjās
dzemdības” tika izdots, pagāja 23 gadi. Tikai 2017. gada pavasarī
Vecauces baznīcā iesākās galvenais, noslēdzošais darba posms,
kurā nācās daudz ko restaurēt no uzrakstītā, kā arī pievienot tam
visam Bībeli. Deviņi mēneši cilvēka piedzimšanai un deviņi gadi
jaunas valsts tapšanai vai pārtapšanai, sauciet kā gribat. Baznīca
tapa par bāzi, kur šie deviņi gadi varēja attīstīties un ieraudzīt
gaismu grāmatas formātā. Pirmais ir 1986. gads, kad jaunu puisi,
Renāru Dārznieku, notiesā ar brīvības atņemšanu uz trijiem
gadiem par tirdzniecību ar ASV dolāriem un sarkanbaltsarkanā
karoga, kuram piesieta melna lentīte, uzvilkušā mazpilsētas
redzamā vietā 25. martā. Kad Renārs atbrīvojās no cietuma,
dolārus Rīgā oficiāli tirgo vai uz katra ielas stūra un visapkār
šiem stūriem sarkanbaltsarkano karogu jūra. Bet 1994. gadā
pasaule vispār kājām gaisā, Latvijā pat vairs nav krievu armijas,

bet ir Slīpā Plakne Rīgā, kura apgriezusies ap savu asi un aprijusi namus, ielas, cilvēkus, dzīvo radību. Tāds, lūk, ir noslēdzošais, 1994. gads, romānā “Skumjās dzemdības”. Jau sākotnēji, kā vienu no tēliem un stūrakmeņiem, Māris romānā bija iecerējis izmantot Vecauces baznīcu, kurā 1994. gadā kalpoja mācītājs Juris Saivars, ar kuru Māris bija pazīstams kopš Jura vidusskolas gadiem, kad Juris sāka iesaistīties Māra vadītajos dramatiskajos kolektīvos Auces vidusskolā un Kultūras namā, bet 80. gadu beigās arī Rīgas Latviešu biedrības un Vecauces teātra studijā “30tie gadi” ar doktora Laivas atveidojumu izrādē par Austru Skujiņu “Alkas dzīvot”, kura radīta pēc Rūtas Skujiņas romāna “Zvaigžņu bērni” motīviem. Tajā laikā, 80 gadu vidū un beigās, Juris Saivars iesaistījās arī “Helsinki 86” kustībā un drīz pēc tam sāka studēt teoloģiju. Bet 1994. gada rudenī Māris gāja uz Vecauces baznīcu, lai jau ar mācītāju Saivaru runātu par sava romāna struktūru un to, kā tiks attēlota baznīca, tās mācītājs, draudzes priekšnieks un zvaniķis, tas ir, Vecā Žurka. Lai arī Māris ar savu teātra studiju “30tie gadi” Vecauces baznīcā bieži pabija 1988. un 1989. gadā mācītāja Armanda Akmentiņa kalpošanas laikā, tagad mācītājs Saivars vēlreiz visu rādīja un stāstīja no sava skatpunkta, lietojot tos terminus, kādi būs lasāmi arī romānā. Baznīcā ir vīriešu un sieviešu puses, baznīcas zāli sauc par “kuģi”, jumts virs kanceles ir “debesis” un vēl citas detaļas un smalkumi, kas jāzina, ja grib rakstīt par baznīcu. Mācītāja Jura Saivars sieva Inga, starp citu, tajā pašā 1994. gadā pārtulkoja dažus Māra stāstus no grāmatas “Mirkļis pieteikumam” angļu valodā, jo tos Mārim vajadzēja iesniegšanai konkursam, lai pretendētu uz stipendiju un komandējumu ASV, Ņujorkā. Stāsti, acīmredzot, tika labi iztulkoti un arī pārējais vajadzīgais materiāls, biogrāfiju ieskaitot, jo konkurss tika izturēts un ceļazīme uz pasaules centru Ņujorku toreiz tika iegūta. Māris raksta tikai ar roku un ne rindiņas datorā, nedz, senos laikos, mašīnrakstā. Tad, lūk

šis, 1995. gadā uzrakstītais, plaša apjoma romāns no rokraksta datorā tika ievadīts 2000. gada rudenī. To izdarīt palīdzēja Auces vidusskolas informātikas skolotājs Frīdis Sarcevičs. Viņš mācību stundās un arī tiem, kas vēl tikai apguva datorprasmes, deva Māra aprakstītās lapiņas, un šīs lapiņas dažādu vecuma skolēni un datorkursu apmeklētāji pamazām vadīja datorā. Vajag saprast, cik tur pēc tam vēl bija darba un neskaitāmas labošanas. Tā pagāja viss 2000. gada rudens un, tuvojoties Ziemassvētku pasākumam, ko tieši togad skolā režisēja Māris (YouTube ierakstīt "Auces vidusskola 2000. gads), skolotājs Frīdis varēja pasniegt Mārim skaisti noformētu melnu paku, uz kuras bija rakstīts – Māris Druva "Skumjās dzemdības", romāns. Noslēdzies vēl viens posms šī darba pārtapšanā par oficiāli izdotu grāmatu ar visiem septiņiem obligātajiem eksemplāriem Nacionālajai bibliotēkai. Šādu melnu paku ar tajā esošu romānu par Latvijas tapšanu un runča Bāziļa, Vecās Žurkas, krauķa Savrasova līdzdalību šis jaunās valsts izveidē, šādu paku Māris 2001. gada 17. jūlijā dāvināja Arnoldam Sabulim viņa 50. dzimšanas dienā. Ai, kā šī dāvana pēc gadiem noderēja pašam Mārim, kad viņš, jau pēc Arnolda nāves, izmisīgi meklēja savus manuskriptus, lai atkal mēģinātu tos celt gaismā, un vienubrīd šķita, ka tieši tas, 50. dzimšanas dienā dāvinātais, ir vienīgais datora izdruku formātā saglabājies eksemplārs, un Arnolda Sabuļa atraitnei Katei to atrasījis, Māris laimīgs gāja pa Stabu ielu Rīgā. Vēlāk gan atradās arī divi citi eksemplāri un pat atradās disketes, kurās gan vairs tikai daļa no apjomīgā romāna, un laime, ka skolotājs Frīdis Sarcevičs pēc 17 gadiem romānu sameklēja savā datorā, lai arī tur dažas nodaļas iztrūka un tās vēlreiz nācās ievadīt no 2000. gada izdrukām. Pa šiem garajiem gadiem Mārim ikreiz atkal un atkal radās liela vēlēšanās romānu izdot, bet vienmēr gadījās negaidīti šķēršļi, piemēram, būšana Centrālcietumā, Amerikā vai kur citur tālu, piemēram, smagā uzdzīvē. Bez tam,

šķītās ļoti svarīgi reabilitēties par Ņujorku un cietumu, izdodot romānu “Vai Barišņikovs?”, pēc tam citus romānus šajā sērijā “Vai...?”. Sadarbojoties ar izdevniecībām “Antēra” un “SolVita” nāca klajā “Vai Edgars Liepiņš?” (YouTube ierakstīt “Joahims Zīgerists pie Edgara Liepiņa Mārsnēnu pagasta “Rikuros”), “Vai Raimonds Pauls?”, “Vai Andrejs Eglītis?” “Skumjās dzemdības” pacietīgi gaidīja, līdz varēs atklāt to skumjo pusi, kas saistās ar bērniņa – Valsts dzimšanu deviņu gadu garumā. Tātad, romānā deviņas daļas, kur katra daļa atzīmēta ar savu gadskaitli, bet katrai daļai četras apakšnodaļas, it kā ziema, pavasaris, vasara, rudens. Vai toreiz, kad Māris ar mācītāju Juri Saivaru staigāja pa baznīcu, arī tornī uzkāpa, vai tālajā 1994. gadā kāds varēja iedomāties, ka reiz Mārim pašam šeit par visu būs jāatbild, bet romānā aprakstītais draudzes priekšnieks Vilis Dārziņš būs viņš pats. Protams, ka ne prātā nekas tāds nevarēja ienākt, tāpat tas, ka Māris kādreiz ieņems, romānā aprakstītās Vecās Žurkas, baznīcas zvaniķes vietu un ka viņa darba, arī radošā, kabinets atradīsies Vecauces baznīcā, lai arī paša konstruēts un izveidots, un ka šajā kabinetā uz dīvāna sēdēs tie, par kuriem Māris tik daudz stāstījis savā romānā un kuri savas ķepas un spārnus tur uz pasaules politikas pulsa. Var jau jautāt, kur Krievijas prezidenta Putina kabinets un kur Vecauces baznīcas 12 kvadrātmetri? Bet te jau tas viss ir, tikai mirklis šķir nepāršķiramo – trīs pilieni no slapjas kleitas. Romāns “Skumjās dzemdības” neapšaubāmi ir stāsts par Latvijas mazpilsētu Auci ar tās Luterāņu baznīcu centrā. Lūk, kas par to visu un Veco Žurku teikts romāna daļā “1988. gads” un nodaļā “Tautas fronte, neveiksmīgs sprādziens un baznīca”.

“Cilvēki bija noilgušies un gaidīja baznīcas zvanu N. mazpilsētiņā. Tas atskanēja 18. novembra vakarā. Žurka bija ļoti uztraukusies, pusastīte nemitīgi trīcēja, un viņa pielāva daudz kļūdu savā pirmajā atbildīgajā zvanišanā. Nepārtraukti

juka ritms, atskanēja ne viens vien dubultsiens. Taču cilvēki, putni un zvēri pamanīja svēto skaņu, un tikai. Pilsētiņa mirdzēja no prieka. Vai katrā logā dega svečīte. Un kraukšis Savrasovs, baznīcas visaugstākajā ozolā sēdēdams, nebeidza brīnīties par šo vienreizējo mieru un labskaņu, kas valdīja visapkārt. Viņa putna mūžā nekas tāds vēl nebija noticis. Kad Žurka klusi raudāja pēc zvanišanas, pienāca draudzes priekšnieks Vilis un mierināja:

– Nekas. Nekas. Nu neraudi. Vēl zvanīsim un dzīvosim. – Un tik tiešām, jau Ziemassvētku vakarā Vecā Žurka atskatījās uz savu dzīvi kā kļūdu pilnu ceļu, kuru iespējams labot. Par zvanišanu runājot, Liepiņtante teica, ka tik skaistu mūziku viņa dzirdot pirmo reizi mūžā. Jo bija tikai šis pirmais Ziemassvētku vakars. Pēc tik daudziem gadiem. Nevienam nenāca prātā atcerēties, kā pēdējās dienās skraidījuši pa veikaliem, stāvējuši milzumgarās rindās, lai mēģinātu dabūt desas gabaliņu un, ja nav izdevies, tad samierinājušies ar zilci. Lūgušies pārdevējām pameklēt kaut vienu svečīti. Prātā palicis tikai labais. Kā radio un televīzija jau no paša rīta tik jauki atskaņoja Ziemassvētku dziesmas. Un mierināja. Šeit, baznīcā, viss ir tik tīrs, saposts un tavs. Svēta nakts, klusa nakts. Zvirbulis Kniksis papurina mazo galviņu, pabužina spārniņu un aizmieg svētā mierā starp saviem bērniņiem. 2017. gada pavasarī no Probācijas dienesta darbam Vecauces baznīcā tika nozīmēts Ralfs Lakutijevskis, kuram tiesa bija piespriedusi atstrādāt 160 stundas, un to viņš varēja darīt sestdienās, tātad, ar baznīcu būs saistīts ilgu laiku. Sākumā Māris viņam lika kārtot bērniņus, aizsargbarjeras tur kāpnēm taisīt, kā arī sagatavot izstāžu standus. Kādā sestdienā Ralfs uz baznīcu atnāca ar portatīvo datoru un uz Māra jautājumu – kāpēc tas? – atbildēja, ka sataisījis šo datoru kādam savam klientam, kurš atnāks tam pakal. Vārds pa vārdam un noskaidrojās, ka Ralfs ir uz “tu” ar datortehniku un interneta pasauli. Jau nākamajā sestdienā Māris uz baznīcu atnesa datoru no Pieaugušo Izglītības

centra, un Vecauces baznīcā atsākās kārtējais posms darbam pie romāna “Skumjās dzemdības”. Kā jau tika teikts, savulaik romānu datorā ievadīja desmitiem dažāda vecuma Auces vidusskolas audzēkņu, desmitiem dažādos veidos, kāpēc arī vēlākos gados radās problēmas to visu sakārtot vienotā sistēmā. Ralfs visu saprata, kas un kā darāms, viss notika. Lai arī darbi veicās daudz lēnāk, nekā plānots, jo atsevišķas nodaļas vajadzēja ievadīt datorā no 2000. gada izdrukām. Māris pats vēl radoši pie tā visa strādāja, sēdēja līdzās Ralfam pie datora, šo to svītroja, šo to rakstīja klāt un, galvenokārt, papildināja Bībeles esamību romānā, jo katra lielā daļa, katrs gads tika iezīmēts ar kādu Bībeles citātu no Māra paša krājumiem, jo viņš citātus sāka izrakstīt kopš 2014. gada Lieldienām. Kopš tā laika arī katru vakaru lasa Bibli, šeit pasvītrojot, “katru vakaru”, tas nozīmē, ka kopš 2014. gada Lieldienām nav bijis neviens vakars bez Bībeles lasīšanas. Neviens! Ja izbraukums ārpus mājām, tad Bībele vienmēr līdzi, un šis dzīves posms tagad lieti noderēja, liekot kopā, montējot savu romānu “Skumjās dzemdības”, kurš pavisam drīz tiks aizvests pie māsiņas Baibas kapa Belastokas sādžā, kas Omskas apgabalā. Kad kopīgais darbs ar Ralfu Lakutijevski noslēdzās, tad to visu vēlreiz skatīja un tīri tehniski kārtoja literāte Māra Horna Bēnē, jo bija jau vienošanās, ka romānu izdos Literātu biedrība “Spārni”, kuras viena no vadītājām ir Māra, un viņai liela pieredze grāmatu tehniskā sakārtošanā līdz tipogrāfijas sliekšnim. Bet paralēli romānu Dobelē lasīja redaktore – korektore Rūta Jākobsone. 2018. gada februārī atkal pie lasīšanas piesēda Māris un pēc tam to darija redaktore – korektore Ilga Sarceviča, ar kuru Mārim ļoti sena sadarbība dažādu literāru pasākumu un notikumu veidošanā. Vēlreiz tika pārkārtoti, pārlikti, pārdomāti Bībeles citāti, kuri sarindoti Vecauces baznīcā uz draudzes priekšnieka galda. Jau minētais citāts no 1988. gada un šī gada apzīmējums ar Bībeles zīmi ir no Salamana mācības 11–10:

“Izmet skumjas no savas sirds un turi tālu no savas miesas ciešanas, jo jaunība un tumšās matu cirtas ātri zūd.” Lūk, tā Vecauces baznīca apzīmē vēsturisko 1988. gadu Latvijas valsts atdzimšanā, gadu, kad Eduarda Rozenštrauha dziesmas pāršalca Latviju, brīvi plivojot sarkanbaltsarkanajiem karogiem, lai arī minētais jaunietis Renārs Dārznieks turpināja sēdēt cietumā par šī karoga izkāršanu publiskā vietā. “Izmet skumjas no savas sirds...” Finansiāli romāna izdošanu atbalstīja Auces uzņēmējs Guntis Klūga, kuru Latvijā zina pēc viņa divām tirdzniecības vietām Rīgas Centrāltirgū. Starp lielajiem gaļas un dārzeņu paviljoniem, tur starp daudzajām pašaudzēto zemeņu kastēm ir plakāts ar Klūgas saimniecības reklāmu, tur arī medus, ķiploki un citas lauksaimniecības preces. Tā kā finansiālu problēmu nebija, tad ar Laimas Baumanes un SIA “Drukātava” gādību romāns ieraudzīja dienasgaismu un jau 12. maijā tika vests uz Omsku un 13. maija aukstā, saltā dienā tika nolikts pie māsiņas Baibas īsās dzīves krusta. Tajā pašā dienā romāns tika atrādīts un dāvināts Belastokas sādžas klubā, kurā 1955. gadā Māris skatījās filmu “Zaldāts Ivans Brovkins” un kur 2017. gada 5. augustā notika Māra autorvakars. Romāns tika dāvināts arī Omskas Latviešu biedrībai un tas notika tajā pašā 13. maijā, svinot Māmiņu dienu. Par to visu var skatīt YouTube, ierakstot meklētājā “Skumjās dzemdības”. Latvijā romāna prezentācija notika 2018. gada 26. maijā Auces novada bibliotēkā, klātesot režisoriem Dzintrai Gekai un Jānim Streičam. Šādā pašā sastāvā, vēl klātesot Omskas Latviešu biedrības folkloras ansamblim “Dzintars”, romānu prezentēja 2. jūlijā Rīgā “Laimīgās Mākslas muzejā”, kas atrodas Dzirnāvu ielā, galerijas “Rīga” septītajā stāvā. Šis pasākums bija veltīts Latvijas simtgadei, jo arī uz romāna vāka ir veltījuma uzraksts “Latvijai – 100”, bet titullapā ieraksts “Saviem vecākiem un Sibīrijā mirušai māsiņai Baibai veltu”, tāpēc arī Mārim bija ļoti svarīgi vispirms grāmatu aizvest

uz dzimto sādžu un būt ar to kopā pie būdiņas, kurā piedzimis un uzaudzis, un stepi būt līdzās, atcerēties rudens vētras, kā tās pa stepi dzenā krūmus un tautā šo parādību sauc “Перекаатить поле”, pārskriet lauku un atvest no Sibīrijas to, ko reiz nosauks “Skumjās dzemdības”, jo kā gan citādi varēja nosaukt 2. augusta dienu, kad rudens un saltā ziema tik tuvu. Kad Latvija tik tālu. Vēl kāda interesanta detaļa no maija lidojuma uz Omsku. Aktrise Karina Lučiņina reiz Mārim izstāstīja, ka 2005. gadā, kad kopā ar grupu, kurā bijis arī toreizējais Latvijas vēstnieks Krievijā Andris Teikmanis, uzstājusies Omskā un vairākas dienas dzīvojuši kādā ģimenē, atstājusi tajās mājās sev mīļu jaciņu ar nozīmīti pie tās. Tad, lūk, šo jaciņu ar visu nozīmīti Māris 2018. gada 15. maijā atveda no Omskas un 2. jūlijā “Laimīgās Mākslas muzejā” aktrisei pasniedza tā dzīvokļa saimniece, pie kuras Karina dzīvojuši, jo Alla, tā sauc dzīvokļa saimnieci, dzied folkloras ansambli un omskieši uz Latviju atbraukuši, lai piedalītos Dziesmu svētkos. Vienu viņu uzstāšanos Māris skatīja Vērmanes dārzā, kā tur dzied un spēlē tie, ar kuriem Māris uz vienas zemes audzis. Pēc Dziesmu svētkiem Māris vēlreiz lasīja savu izdoto romānu. Labojumi nebija lieli, tomēr tika zvanīts izdevniecības “SolVita” direktorei Veronikai Lācei, kura 1977. gadā bija Māra diplomdarba vadītāja praktiskajā eksāmenā – koncertizrādei “Kā rūdijās tērauds” Dobeles kultūras namā, un sāka sarunu par “Skumjo dzemdību” atkārtotu izdevumu, kas arī Latvijas simtgades jubilejas izskaņā tika veikts. Kāpēc? Mārim ir lieli plāni saistībā ar šo romānu, un izdevniecībai “SolVita” ir cits statuss, kas reizēm nepieciešams. Caurviju tēma romānā ir šī Slīpā Plakne, kas piesaka sevi jau 1986. gada 3. nodaļā “Mammele staigā pa Rīgas ielām”. Mammele naktīs tirgojas ar šņabi un konkurē ar slaveno Dzirnāvu ielu, kur arī konservatorijas studenti iepirkās bieži, it sevišķi tie, kuri dzīvoja kopmītnēs, slavenajā Komunālā (Vāgnera) ielā 2. Māris spilgti atceras savus

nakts ceļojumus pēc šņabja, kad kopmītnēs dzerts un, kā tas bieži gadās, “ir par īsu”. Tad nu tiek savākti 5 rubļi pudelei, un ceļš var sākties. Pa Pētera Stučkas (Tērbatas) ielu aiziet līdz “Dzirnavenei”, tad pagriežas pa kreisi un, ak, cik viegli ap sirdi paliek, kad tālumā, tukšajā ielā, tiek pamanīts tas klibais stāvs, kurš tevi ieraudzījis, pagaidīs, jo skaidrs taču, ko kāds var meklēt šajā nakts ielā. Klibais, ne vārda nepasacījis, paņem no tevis 5 rubļus, bet dažreiz arī divām pudelēm savākts, un, iegājis vārtu rūmē, atgriežas ar pudeli, ko tu veikli iebāz mēteļa kabatā un turpini ceļu līdz Ļeņina (Brīvības) ielai, tad atkal pa kreisi un cik tad nu tālu līdz “Komunaļņikam”. Solis raits, jo dzira pie tevis, pēc piecām minūtēm to lietos un tiks spriests par lielo mākslu, tiks lidots gar visizcilāko Operas namu fasādēm, gan pabūts tur iekšā, gan orķestra bedrē, gan uz skatuves. Ai, cik augstu tiek lidots ar Dzirnavu ielas pudeles, nevis slotas, palīdzību. Interesantākais ir tas, ka daļa no lidotājiem arī būs tur, kur centās pacelties jau toreiz, no Komunālās ielas bohēmas, būs tur – pasaules slavas Olimpā. Viņiem būs viss, arī nostaļģija pēc senām dienām Komunālā ielā 2. Bet nenoniecīnāsim arī Mammeles devumu, jo viņas šnabis nebija mazāk mudinošs uz lieliem varoņdarbiem. Un, lūk, vienā tādā reizē, kad Mammelei šķita, pie viņas atnācis ziņotājs un tūlīt viņu atmaskos, Mammele steigās ārā no istabas, bet pagalms ir sasvēries un viņa saoz 1944. gada vasaras liepu smaržu. Kā toreiz smaržoja liepas! 1944. gada vasarā, kad viņa pēdējoreiz redzēja savu brālīti leģionāru un kad stāvēja uz savas lielās, Pirmās Brīvvalsts, mājas sliekšņa. Viņas lielā skaistā māja, kur Padomju laikos viņai atvēlēts sētnieces mazais dzīvoklītis un ko šis “stukačs” tūlīt var atņemt. Bet tajā pašā mirklī pagalms ir sasvēries, un Mammele ar nodevēju stāv, sejas pret debesīm pacēluši. Kas notiek?

Vai Dievs viņus soda? Nē, tikai milzu Rīgas daļa pacēlās virs zemes un izveidojās Slīpā Plakne, kura par sevi atgādina visus

deviņus romānā aprakstītos gadus. Smaržo 1944. gada liepas un Rīgas ostā aizbraucējus gaida kuģi. Paliēc sveika, Latvija. Un tad vēl ieslodzījuma, cietuma tēma romānā. Mārim, rakstot romānu 90. gadu vidū, vēl nebija cietumu pieredzes, tāpēc nācās konsultēties gan ar skolasbiedriem, kas daudz pieredzējušāki, vai ar to pašu runci Bāzili. Jāteic, tieši Bāziļa liecības Māri iespaidoja visvairāk. Runča stāsts par to, kā viņam, vēl pavisam mazam runčukam esot, ciemos atnākusi Vilcene-čigāniete un, nez kāpēc, ļoti gribējusi pazīlēt tieši mazajam kaķa bērnam, lai arī līdzās bijuši tēvs, māte, brālīši un māsiņas. Tieši mazo Bāzili izvēlējusies Vilcene-čigāniete un, pasaukusi to sāņus, lai pārējie neizbītos viņas teiktā, pareģojusi drūmu etapu mēnesa garumā uz tālajām Krievijas ieslodzījuma vietām. Vesels mēnesis ceļā! Un visu šo mēnesi Bāzilis atcerējās katru ļaunās vilcenes vārdu. Kā tik precīzi visu var pateikt? Kā tas iespējams? 5. zona līdzās Rīgas Centrālcietumam un aizrestotie vagoni tiek padoti tieši pie zonas un pa garu koridoru jādodas no zonas uz šo etapa vagonu. Visi tiek izsaukti – pirmais, aiziet! Otrais, aiziet! Trešais! Tad jātūp uz ceļiem, apsardzes suņi tiek palaisti vaļā, mazākā kustība un tevi sāk plosīt tie, kas atņirgtiem ilkņiem auļo garām, pat elpot ir bail, bet apsargi par to skaļi smeļ un, raug, viens jau tiek plosīts, tam nelaimīgajam vienkārši kāja aizķērās, viņš ar savu pauniņu nokrita sāņus no tās līnijas, kādā visiem jāsatupstas, un suņa ilkņi iekampjas plecā, tad rokā. Atskan nežēlīgi kliedzieni, kas suņus, nu jau tie divi, vēl vairāk satracina. Satracina šī cilvēka sāpes, kurš, iespējams, briesmu darbus sastrādājis, bet vai pelnījis būt suņu saplosītam, jo viņam pašam tur, brīvībā bija vilku sugas kucēns, ļoti lutināts un mīlots. Neviens cits arī neiedrošinās ko teikt vai kustēties, jo vēl kādi četri, pieci suņi gaida plosīšanas rindu. Nē, līdz nāvei nesaplosīja, tie apsargi, izsmējušies, suņus atsauc no plosīšanas, un asiņainais kopā ar citiem tiek iedzīts vagonā, kur kupejas kā jau kupejas, katrā pa sešiem ieslodzītajiem, vien restes

visur, gan durvīs, gan logos. Roku dzelžos ir tikai viens, tas, kurš 70. gadu beigās Viļņā noslepkavoja to ģimeni. Trīs apsargi šo, dzelžos saslēgto, ved uz tualeti. Pirmais cietums, kur etapa kamerā nākas pavadīt nedēļu, ir Pleskavā. Pēc tam Jaroslavļā atkal nedēļu. Pa ceļam vai katrā lielākā stacijā pie vagoniem nāk cilvēki, caur restēm dod ēdienu, prasa par sev tuvajiem, vai nav dzirdējuši kaut ko, jo šajā etapa vilcienā sapulcēti ieslodzītie no visām Padomju savienības malām, un tiem, kuri ārpus šiem vagoniem, kuri uz perona, gribas kaut ko uzzināt, varbūt pat ieraudzīt sev tuvo. Kritka, slēgtais cietums Vladimirā. Nedēļa Pečorā, kur vienā kamerā satiekas seši no Latvijas. Kamerā lūkas bez stikliem un neiedomājams aukstums, tīri ciešama silķe vakariņās. Visbeidzot stacija Siņja, no kuras kājām jāiet deviņi kilometri līdz zonai. Un tālākais ceļš vēl garāks, jo no zonas jāmēģina iekļūt “koloniju poseļeņa”, vēl labāk “voļņoje poseļeņije” un virsotne, protams, “raskonvojka”, tas ir, vispār bez apsardzes. Cik daudz laika jau pagājis, cik tālo Ziemeļu stundas saskaitītas, bet tas suņu plosītais joprojām naktīs kliedz, viņš sapņos redz savu mīļo, mazo kucēnu, ko Vilcene-čigāniete nokož. Bet Vecauces baznīcā, draudzes priekšnieka kabinetā, uz dīvāna sēž runcis, kurš visu iepriekš aprakstīto ir redzējis un piedzīvojis, visiem etapiem gājis cauri, līdz pēdējo pusgadu sabijis “raskonvojkā”. Šis runcis bieži mierinājis suņu plosīto, kad tas pēc sapņa un kliegšanas pamodies. Kaķis ar ķepu glāstīja plosīto plecu un klusi runāja, murrāja – nomierinies, puis, nomierinies. Viss pāries. Nomierinies, puis. Mēs dzīvosim. Sunītis sagaidīs. Būs izaudzis, bet atpazīs tevi, tavu mīlestību.

– Un tomēr, vai Auce šobrīd jau pacēlusies virs zemes? Vai sāk pacelties? – vaicāja Māris.

– Tā tikai sakustējās. Pagājušonakt, – atbildēja Bāzilis, – bet jau pēc nedēļas Auce var kļūt par tādu pašu Slīpo Plakni, kāda šobrīd ir Eiropas Savienība, NATO un Interneta pasaule. Slīpās

Plaknes, kuras vai nu griezīsies vai negriezīsies ap savu asi. Teikts taču, ka ne visas Plaknes pasaulē pārvēršas par traģēdiju. Savrasovs paņem no galda romānu “Skumjās dzemdības”, skumjo stāstu par Slīpās Plaknes traģēdiju Rīgā. Melnais spārns šķir lappuses, kuras ir klusas kā Aleksandra Sokurova filmā. Aizplīvurota roka pieklauvē, ienāk Ideja. Kurš pirmais? Pie kā Ideja ies, kam čukstēs ko ausī?

Pēcvārds

Par iepriekš lasīto skatīt Māra Druvas YouTube kanālā.

1. “Skumjās dzemdības” (grāmata Omskā un Belastokā)
https://youtu.be/ilSoO_8vUvk?si=-CEnB3_kGvK3aKaB
2. “Joahims Zīgerists pie Edgara Liepiņa Cēsu raj. Mārsnēnu “Rijkuros”
https://youtu.be/aMA_khPVPFE?si=6seYW6rClVMnjMYK
3. “Auces vidusskola 2000. gads”
<https://youtu.be/67PF5JtA5Wg?si=ubAXiEitinmcRpnv>

“Dievs, Tava zeme deg!”

Ir sestdiena, 1944. gada 11. marts. Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas pagrabā sapulcējušies visi, kas pēc dažām dienām šeit vērs jaunu un paliekošu lappusi latviešu tautas gadsimtu garām lūgšanām. Šī būs spilgtākā lūgšanu lappuse no visām, kas ir starp aizbraucējiem un palicējiem, jo Daugavas viļņi nervozi skalo tā kuģa sānus, kurš aizvedīs tālumā, svešumā daļu arī no šiem ļaudīm, kas sestdienas vakarā vēl un vēl mēģinās izdziedāt Andreja Eglīša vārdus Lūcijas Garūtas mūzikā. Mēģinājums pie klavierēm, jo baznīcas zālē tikai naktī varēs ieiet un kāds vācu varas pārstāvis kora vīriem stāsta, rāda to tehniku, ar ko viņš ierakstīšot šo latviešu lūgšanu. Un telpas stūrī sēd Mariss Vētra. Viņš šovakar nedziedās, jo marta vēji darījuši savus sliktos darbus, un balss jāsaudzē trešdienai. Arī vakar vakarā Mariss Vētra šeit sēdēja un skatījās uz tumšmati Ilvu, zemo, samtaino altu korī. Viņi vakar Marķīza kafejnīcā bija sēdējuši un runājuši, ka varbūt nekad vairs nesatiksies pēc trešdienas, 15. marta, kad nodziedās lūgšanu, jo Ilva aizsāk Teodora Reitera kora aizbraucēju sarakstu, viņa jau ceturtdien kāps uz kuģa un rāda to mazo papīriņi, kas caurlaide uz svešumu. Mariss Vētra Erdmaņa puķu veikalā pirka sarkanās tulpes un dāvināja tās Ilvai. Tāpat – viņš teica, – es jau nezinu, kāpēc. Un arī Ilva nezināja, kāpēc. Vācu laika stiprā vēlēšanās pieturēties kaut kur, vēl ar Brīvās Latvijas drēbēm mugurā, ar somiņu, kurā atslēgas no dzīvokļa 4. stāvā iepretim Dailes teātrim. Un tikai šajās dienās Mariss Vētra saprata, kāpēc tā un tik lēnā tempā reiz *Bellacord* studijā viņi ierakstīja “Dažu skaistu ziedu”. Mīļajā, labajā Brīvvalsts Rīgā todien lija, un ierakstu pabeidza četros pēcpusdienā. Arī toreiz

viņš sadarbojās ar Teodora Reitera kori, gāja uz mēģinājumu, un jau toreiz pie Erdmaņa pirka ziedus, tos, par kuriem tikko bija lēni dziedājis un par kuriem domās tad, kad jāatstāj dzimtais krasts. Rūta Skujiņa teiktu – tie ziedi no bijušās Jāņu nakts. Vai upes daudz šādu sveicienu aiznes līdz jūrai? Un vai jūrā tas viss nepazudīs? Uz mūžu. Bet 11. martā Vecajā Ģertrūdē bija visi, arī vārdu autors Andrejs Eglītis, un viņš rakstīja savu dzeju, skatījās uz Marisu un Ilvu.

“Dievam pateicos, ka tu man garām gāji.
Var jau būt, ka manis atrast nezināji.”

Vai ir vērts iet uz atvadišanos ostā, kur ormaņi skaļi cīnās par stāvvietām, kad panika pārņem tos, kuri savus koferus un saiņus nes augšup pa trapu. Un, kad tu no kuģa augstumiem skatīsies uz leju, vai ieraudzīsi to vienīgo no Ģertrūdes ielas, kam vismiļāk teiktu vārdus par senām dienām, ziediem no bijušās Jāņu nakts.

“Ai zemīte, tēvu zeme,
Nāc, Dieviņi, palīgos!”

Viņi gāja baznīcā pie ērģelēm, jo tikai šeit tas Lūcijas Garūtas dzelzainais tvēriens un visums. Šeit viņi strādās visu nakti, jo vācu policijas stingrais noteikums un stunda ir līdz pieciem rītā. Ja tev nav speciālās atļaujas, tad tu naktī nedrīksti kāju spert uz saviem bruģakmeņiem, jo Vācu laiks to aizliedz. Vien šeit, baznīcā, vari kaldināt un kaldināt savu un tautas lūgšanu. Citnakt šajā laikā ziedus, pie Erdmaņa pirktus, vairs nebūs kam dāvināt. Lūdz, lai tie, viņos mesti, “mīļai nestu sveicienus”. Arī naktī, kad baznīcā skan Garūtas ērģeles, Andrejs Eglītis varēja skatīt Marisu Vētru un skatīt kādu sievieti, kura samtaini zemajos altos. Garāmģājēji. Par ko viņš raksta šo dzeju? Vai par sevi?

“Dievam pateicos, ka tu man garām gāji,
Var jau būt, ka manis atrast nezināji.”

Laikrakstā “Tēvija” bija neliels paziņojums par to, ka 15. martā Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā notiks koncerts. Tikai neliels paziņojums, kurā rakstīts, ka sākums “precīzi piecos pēcpusdienā”. Bet baznīca bija pārpildīta, visi it kā saprata, ka ar šodienu aizsākas lielā Tautas Lūgšana, ko te vācu karavīri ar kaut kādām stieplēm un aparatūru iemūžina. Īpaši visus satrieca klusais akapella dziedājums, kuram cauri varēja saklausīt aizejošo jūru šalcam. Jūra šalc, viņi pieglaužas tiem laivu bortiem, kuros tūdaļ sakāps aizbraucēji, savas dārgās pauniņas piespieduši krūtīm. Savu dārgo Latvijas elpu. Pulkstenis vēl nebija seši, kad drūmā, nomāktā tauta spiedās ārā no pārpildītās baznīcas. Pulkstenis vēl nebija seši 1944. gada 15. marta vakarā, kad tie, kam jāaizbrauc, smagām kājām gāja uz ostu.

– Ardievu – klusi sacīja Mariss Vētra vienai no aizbraucējām, vienai no tiem, kuri mēnesi nāca uz šo baznīcu un gatavoja lūgšanas dziedājumu, kurš nu ir izskanējis. Līdz Marķīza kafejnīcai vairs nebija laika aiziet un to kafejnīcu drīz aizslēgs uz mūžu. Ardievu. Visi to saprot, Vācu laiks ir prom. Pēdējos ziedus no Erdmaņa veikala atdod par velti. – Ardievu, Mariss. – Andrejs Eglītis būtu gribējis dzirdēt šādus vārdus no samtaina alta, no skaistas sievietes, kura vēl pirms brīža dziedāja viņa rakstītu tekstu. Neizdzirdēja. Viņa bija “Garāmgājēja”.

“Dievam pateicos, ka tu man garām gāji...”

Vai varētu būt tā, ka Dzejnieks 2003. gada 14. jūnijā Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā, vientuļš sēdēdams solā, atcerējās savu Garāmgājēju? Varbūt Māris iztraucēja atmiņas, piesēdams līdzās un teikdams, ka jau sen gribējis uzsākt sarunu. Jā, kopš 1998. gada, kad Eiroparlamenta deputāts Guntars Krasts palīdzēja Andrejam Eglītim, sagādāja dzīvokli Martas ielā. Kopš tā laika Dzejnieka salīkušo stāvu bieži varēja redzēt Rīgas ielās, kā tur senās atmiņas tiek staigāts, bet negribējās uz ielas iet klāt, vien

pavadīt vienmēr ar skatienu. Gan 25. martā, gan 14. jūnijā, šajos datumos parasti tiek atskaņota kantāte “Dievs, Tava zeme deg!” un pēc iespējas Māris to Dievnamos klausījās un centās ierasties uz atskaņojumiem laikus, vai stundu pirms tam sēžot baznīcas solā un, iespējams, tā darījis arī dzejnieks Eglītis, jo viņš jau bija tur priekšā, 2003. gada 14. jūnijā. Māris apsēdās līdzās un pirmais arī uzsāka sarunu, prasīja par Vācu laiku Rīgā, jo tas Mārim dārgs ar to, ka viņa tēvs, Fricis Druva, visus šos gadus dzīvoja Rīgā, strādāja uz dzelzceļa, tāpēc arī netika saukts uz fronti. Mārim ir attēls no Vācu laika, tur redzama Vecās Sv. Ģertrūdes baznīca un kāds vīrietis, šķērsojot ielu. Māris tad iedomā, ka tas ir viņa tēvs, kas iet no vienas ielas puses uz otru, un vēl vairāk, tas notiek 1944. gada 15. martā, tūlīt sāksies kantātes atskaņojums. Tēvs bija Pirmās Brīvvalsts muzikants, spēlēja baritonu Vārmes pūtēju orķestrī, spēlēja ballītēs, kāzās, bērēs un viņš noteikti klausījās Kantāti toreiz, kad ostās jau aizbraucējus gaidīja laivas un kuģi. Tieši caur dzejnieku Andreju Eglīti Māris savienojās ar to laiku, kad šeit, Ģertrūdes baznīcā, tika iestudēta kantāte, savienojās ar savu tēvu, kurš dzimis ar Eglīti vienā, 1912. gadā, un ir tikai par vienu dienu vecāks, Māra tēvs piedzima 20. oktobrī, bet Eglītis 21. Jā, un arī Mariss Vētra ir šeit un tā, kas aizbrauca divas stundas pēc tam, kad bija izskanējusi Kantāte, Ilva. Ak, paklusēt līdzās šim Vācu laikam Rīgā, un viņi arī paklusēja un varbūt pat paliktu visu nakti, ja atkal būtu policijas stunda līdz pieciem rītā. Bet Tālivaldis Deksnis sāka spēlēt ērģeles, to satraucošo ievadu, ko reiz pārvaldīja smalkā Lūcija Garūta un ilgi glabāja šo pārvaldījumu pie sevis, tajā lentā, ko toreiz ierakstīja vācu karavīri. Tikai septiņdesmito gadu sākumā skaņu režisoram Aleksandram Grīvam beidzot izdevās izprasīt ierakstu no Lūcijas Garūtas un to Maskavā restaurēt tajā laikā, kad tur tika ierakstītas latviešu kora dziesmas. Jūrnieki Kantātes ierakstu nogādāja Vācijā, un Tautas Lūgšana tur tika izdota skaņu platē,

kādu Mārim Ņujorkas Braitonbičā uz atskaņotāja lika Indulis Lācis, kura tēvs, Artūrs Lācis, bija Reitera kora lielisks bass un arī sekretārs.

(Skatīt Māra Druvas YouTube kanālā, ierakstīt “Indulis Lācis (Ņujorka) stāsta par Kantāti.)

Lūk, cik daudz domu lido kopā ar satraucošo kantātes ievadu. Lidojumu turpina Edgara Račevska vadītais koris “Sonore” – “Dievs, Tava zeme deg grēka un ienaida liesmās.”

Pēc kantātes atskaņojuma Andrejam Eglītim, kā jau kantātes vārdu autoram, bija kas aizrādāms Edgaram Račevskim, tur kādas rindiņas bija izlaistas. Kā tas var būt? Un vai bieži tā gadās? Arī par to Māris runāja Dzejnieka dzīvoklī Martas ielā, uz kurienu pēc baznīcas tika uzaicināts ciemos. Ļoti daudz Māris prasīja par Vācu laiku, par brīžiem, kad uz Latvijas radio anketas rakstījās kantāte ar Ošiņa veikalā pirktu zīmuli. Lapas kreisajā augšējā stūrī uzrakstījās:

“Ai zemīte, tēvu zeme,
Kā es tevi pasargāšu...”

Tā uzrakstījās atslēga un turpinājums tālākajam tekstam, lai arī Dzejnieks nezināja, nesaprata, kā pasargāt to, ko tik ļoti mīli. Kantāte ir iemilēšanās, mīlestības darbs un rezultāts. Arī par tiem, kas aizbrauca un arī par tiem, kas atgriezās. Neviens un nekad vairs neko nebija dzirdējis par Ilvu, par viņas samtaino altu. Vai jūras dzelmē slīkusi? Vai tie bija viņas pēdējie vārdi – Ardievu, Mariss! – Un kādam “Garāmģājēja”. Vai dzelmē var paiet kādam garām? Saruna Andreja Eglīša dzīvoklī bija ilga un To Dienu apdvesta. Šķīroties Mārim tika dāvinātas divas autora grāmatas ar ierakstiem “Sila priede” un “Kopotie raksti 1. sējums”, un pēc četrām dienām Māris drikstēja šeit ierasties vēlreiz kopā ar videooperatoru. Pēc tām četrām dienām Māris

attapās, ka tā īsti nav sarunāts neviens operators, tāpēc viņš iegāja “Canon” veikālā uz Lāčplēša ielas, kur tolaik strādāja sens cīņu biedrs no Auces laikiem, Armands Cielava, kurš no vitrīnas paņēma visai pieklājīgu kameru, diemžēl tikai vienu kaseti un devās Mārim līdz uz Martas ielu pie Dzejnieka. Kā atbildi uz saņemtajām grāmatām, Māris Eglītim uzdāvināja savu, pirms gada izdoto, romānu “Vai Barišņikovs?” Par baleta ģēniju tad arī iesākās saruna. Eglītis stāstīja par izrādēm ar Barišņikovu, ko redzējis Toronto un Sidnejā. Arī kameras priekšā Eglītis bija ļoti emocionāls un atklāts. Palika gan mutiska, gan video piefiksēta noruna, ka Māris nevienam šo ierakstu nerādīs, kamēr Dzejnieks dzīvs, jo tā jau viņam dažādas nepatikšanas atkal brīvajā Latvijā, ieskaitot to, ka no Martas ielas dzīvokļa, ko viņam, faktiski, valsts ar premjera Guntara Krasta atbalstu uzdāvināja, gribēja izlikt, tā ka labāk klusēt un nerunāt. Māris solījumu pildīja, neviens neko neuzzināja par filmēšanu Dzejnieka dzīvoklī, vien tad Māris attapās, kad 2006. gada 1. martā tauta atvadījās no Svētās Kantātes autora Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcā, un Māris saprata, ka viņa īpašumā ir unikāla video kasete, kura trīs gadus atradusies pagultē Valmieras, tā sauktajā, “Teātra mājā” Ūdens ielā 2c, kur Mārim savu istabu uz četriem gadiem bija atstājis studiju biedrs, draugs un Valmieras teātra aktieris Aigars Vilims, ar kuru Mārim dzimšanas diena vienā datumā, 2.augustā. Māris no gultas apakšas izņēma video kaseti, aiznesa to uz Rundeiļa foto darbnīcu Valmierā, kur to pārrakstīja VHS formātā un ar mācītāja Valtera Korāļa gādību 2006. gada 15. martā, Kantātes pirmatskaņojuma atceres datumā, Sv. Sīmaņa baznīcas draudzes namā Veides ielā Māris pirmoreiz stāstīja par iepazīšanos ar Andreju Eglīti, par sarunām Martas ielas dzīvoklī un arī rādīja fragmentus no uzfilmētās intervijas. Tanī pašā laikā, draudzes namā, Ideja piekļauvēja pie pleca un teica: – Uztaisi izrādi par visu to, par atvadišanos no dzimtenes 1944. gadā. Māris paskatījās uz aizplīvuroto Ideju,

neko neatbildēja, bet drīz sāka strādāt pie izrādes, jo Ideja neatstājās, turpināja klauvēt pie pleca un turpināja teikt gan to, ko drīkst darīt, gan arī to, ko nedrīkst. Tā jau šī neapbrīcināmā Ideja mēdz uzmākties un nelikt mierā. Nekad. Izrādes centrā ir Aizbraucēja tēls, kurš stāsta par savām izjūtām pēdējā dienā Rīgā, jo jau vakarā ir caurlaide uz kuģi un sāksies došanās pāri jūrai uz svešumu. Kliegt gribas no sāpēm, un Aizbraucējs arī kliedz. Viņš sauc kopā citus nelaimīgos un būtībā jau dzimteni zaudējušos sanākt, sapulcēties un teikt mīļajai Rīgai un Latvijai atvadu vārdus, nodziedāt pēdējo dziesmu, tad pēdējoreiz pieskarties savai Tēvzemei, lai kāptu uz kuģa. Citēt Rūtas Skujiņas grāmatas “Vējš svaida kaijas” ievada daļu. Māris uzrakstīja Aizbraucēja monologu un šai lomai izvēlējās Aigaru Vilimu, ar kuru regulāri bija sadarbojies jau kopš abu kopīgiem studiju gadiem Jāzepa Vītola Latvijas valsts konservatorijā. Sadarbība, protams, notika arī Valmierā, jo Sv. Sīmaņa baznīca atrodas līdzās teātrim, mēģinājumus var organizēt gan vienās, gan otrās telpās, visas taču svētas. Un vēl Ideja bija sastāstījusi, ka vajadzīgs labs koris un solisti, lai izrādē skanētu Kantāte un šie koristi būtu arī masu skatu dalībnieki, spēlētu aizbraucējus. Tā kā Māra un Andreja Eglīša iepazīšanās reizē kantāti izpildīja koris “Sonore”, tad šo kori Māris arī izvēlējās un uzsāka sarunu ar diriģentu Mārtiņu Ozoliņu, kurš kora vadību bija pārņēmis no sievastēva Edgara Račevska. Iesākumā sarunas notika Mārtiņa darba vietā Nacionālajā Operā, turpinājās jau kora mēģinājumos Mazajā Ģildē, kur pievienojās arī Aigars Vilims. Šajā laikā Māris savu darbību bija saistījis ar “Sociālā taisnīguma partiju”, ko vadīja Voicehs Teivāns. Māris arī kandidēja uz 9. Saeimu Rīgas un Vidzemes sarakstos, un ar partijas vadību tika lemts šo koncertizrādi “Dievs, Tava zeme deg!” iekļaut priekšvēlēšanu kampaņā, jo kādam izrāde, kuras tāme 3100 lati, bija jāfinansē. Tiem laikiem un mazai partijai summa pietiekami liela. Aucē notika pirmizrāde, 2006. gada 28. jūlijā,

pašā pilsētas centrā, atklājot Auces pilsētas svētkus un Gunāra Ordelovska vārdā nosaukto Latvijas pūtēju orķestru festivālu. Sākumā uz lielās, speciāli svētkiem būvētās, skatuves tikai aktieris Aigars Vilims, kurš varētu būt Mariss Vētra 1944. gada rudenī un izjust visu, kas jau te iepriekš teikts par sāpīgo Vācu laiku. Pēc sava monologa Vilims – Vētra aicina visus uz skatuves, un koris “Sonore” aizbraucēju lomās, turp arī dodas. Pateicība korim, solistiem Viesturam Jansonam un Aivaram Krancmanim par viņu milzu atsaucību, jo, kopš pirmajiem mēģinājumiem, Māris visus uzrunāja tērpties, noformēties atbilstoši Vācu laikam Rīgā un Latvijā. Tur tiešām bija nepieciešama atsaucība un vēlme meklēt šos tērpus, somas, koferus, veidot frizūras. Apbrīnojami efektīvi tas viss izskatījās, kad šāds aizbraucēju pūlis devās cauri skatītājiem, lai uz skatuves noliktu somas, koferus, ņemtu no tiem notis. Fonā visu šo laiku skan Aināra Vildes Latvijas Radio studijā samontēta fonogramma, kur cauri jūras šalkoņai dzirdami ostas trokšņi, bērnu raudas, baznīcu zvani. Iespaidīgi! Aizsākās koncertizrādes “Dievs, Tava zeme deg!” ēra, kas turpinās vēl šodien, bet Auces pirmizrādē tā bija vienīgā reize, kad koris un solisti izpilda visu kantāti brīvā dabā. Iespaidīgo ērģeļu partiju uz sintezatoriem toreiz spēlēja Vecauces baznīcas ērģelniece Ingrīda Petrauska un diriģenta Mārtiņa Ozoliņa sieva Ilze. Pēc kantātes atskaņojuma visi atkal iet pie somām, kā dārgumus liek tajās notis, ņem līdzī visus nesamos saiņus un, iespaidīgajai fonogrammai skanot, mājot skatītājiem atvadu sveicienus, aiziet skatuves dziļumā un tad vēl tālāk, uz Lielauces meža pusi. Jā, tā bija iespaidīga pirmizrāde ar pārpildītu skatītāju laukumu un cerībām, ka šie Aizbraucēji, starp kuriem arī Mariss Vētra, atgriezīsies Latvijā. Atgriezās pēc daudziem gadiem. Un ne visi. Tāpat kā par Ilvu, tāpat par daudziem no viņiem, vairs ne vārda, vairs ne zilbes. Palika vien tas – ardievu, Mariss! Ardievas ziediem no Erdmaņa un kafijai Marķīzā. Mariss, ardievu.

Sākot ar 2006. gada rudeni, Māris izrādi pielāgoja baznīcām. Andreja Eglīša dzimšanas dienā, 21. oktobrī, izrāde notika Valmieras Sv. Sīmaņa baznīcā. Šeit bija cits ceļš ejams, vien Aigara Vilima monologs saglabājās, veicot tajā nelielas izmaiņas, bet dzīvā kora izpildījuma vietā fonogrammā skanēja 1944. gada ieraksts, ko sagādāja Ainārs Vilde. Tas unikālais 15. marta skanējums, ko vācu karavīri ierakstīja, kur klusajās vietās sadzirdams kara troksnis no āra, kur klausītājos kāds ieklepojas, un Māris mēdza teikt, ka tas ir Andrejs Eglītis, kurš tur klepo, jo marta dienās apaukstējies, tāpat kā 11. martā kakls sāpēja Marisam Vētram, un viņš mēģinājumā nedziedāja, vien bija nācis skatīties uz kādu altos esošo. Vai nojausma? Vai Rūtas Skujiņas vārdi “Tu aizgāji no manis dzīvē tālu...”? Lūk, šis unikālais 1944. gada kantātes ieraksts turpmāk skanēja daudzās izrādēs, un tur bija vajadzīgs arī aktieris, kurš atveido kordiriģentu Teodoru Reiteru un koristi, kuri marķē dziedājumu. Valmierā Teodora Reitera lomā iejutās profesionāls diriģents, viņš arī Mūzikas skolas direktors un Māra studiju biedrs konservatorijā, Aivars Cepītis. Tika “dziedāts” neliels sākuma fragments no kantātes, kuru pēc tam mikšēja kopējā izrādes fonogramma ar satraucošo jūras šalkoņu. Šajā un citās līdzīgās izrādēs tika teikti arī pēdējie vārdi dzimtenei, lasīta Andreja Eglīša un citu Ulmaņlaiku autoru dzeja, kā arī dzejnieki paši piedalījās izrādēs un lasīja savu dzeju, piemēram, Juris Helds Valmierā. Masu skatos, Aizbraucēju un koristu lomās iejutās gan Valmieras Sv. Sīmaņa baznīcas draudzes cilvēki, gan Valmieras Valsts ģimnāzijas un citu skolu audzēkņi un skolotāji. 2006. gada 1. martā, kad tauta Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā atvadījās no Andreja Eglīša un gāja pie zārka, kas novietots altārdaļā, kad koris “Latvija” Māra Sirmā vadībā dziedāja “Dievs, Tava zeme deg!”, Māris iedomāja, ka starp šiem ļaužu simtiem, kas pulcējušies skumju brīdī, ir tādi, kuri baznīcā bijuši arī

Vācu laikā un dzirdējuši Kantātes pirmatskaņojumu. Varbūt tā kundze, kas pašlaik ar roku pieskaras zārkam? Varbūt pieiet pie viņas, pavaicāt, vai atceras to kara elpu un, kas zina, varbūt pati kāpusi uz aizejošā kuģa? Jāmeklē aculieciniecinieki tā laika notikumiem, un Māris to sāka darīt. Atrada daudzus.

(Māra Druvas YouTube kanālā skatīt “K. Pamše par 1944. gadu”).

Bet šodien vairs nav neviena, kam pavaicāt. Visi ir prom. Tur, līdzās Kantātes autoriem.

“Satin, nāve, manas dziesmas
Melnā beigu kamolā.”

Šie ir vārdi, ko Andrejs Eglītis trimdā rakstīja Stokholmas latviešu draudzei un korim, kad tas atvadījās no sava diriģenta Teodora Reitera:

“Kaut to vienu nesatītu,
To – par tautas brīvestību
Dziesmu manu mīļāko.”

Izrādījās, ka Valmieras Sv. Sīmaņa baznīcas draudzē ir cilvēks, kas Vācu laikā klausījies Kantāti, tā bija Mirdza Saviča. Viņa par to stāstīja Mārim un turpmāk arī piedalījās izrādēs. Svarīga šo aculiecinieku klātbūtne, kad Aigars Vilims Aizbraucēja lomā stāsta par trauksmaino laiku un atrodas līdzās šī laika lieciniekiem. Izrāde Sīmaņa baznīcā notika arī 2007. gada 16. martā, Leģionāru dienā, kad altārdaļā liels televizora ekrāns, kurā redzami dokumentāli kadri par 1944. gadu un arī paša Andreja Eglīša stāstījums, fragmenti no filmētās intervijas. Izrāde arī tehniski sarežģītāka, jādarbojas ar vairākiem informācijas nesējiem reizē. To visu nodrošināja Valmieras teātra skaņu režisors Agris Purmalis. Jau otrreiz izrādē piedalās Valmieras Pārgaujas ģimnāzijas skolotājs Ģirts Zālītis ar meitu un 5. vidusskolas skolotāja un dzejniece Silvija Adamoviča, kā

arī Valmieras Valsts ģimnāzijas direktors Jānis Zemļickis atsūtījis savus pārstāvjus. Mācītājs Valters Korālis izrādi fotografē. Ir Leģionāru diena un Aigars Vilims vaicā: – Andrej, kāpēc man tā sāp? No kā man sāpes? – Un Eglītis atbild savas dzejas vārdiem: – Sāpes man no cilvēkiem un ko Dievs man devis.

2007. gada sākumā Māris par saviem projektiem saistībā ar Andreja Eglīša dzeju un viņa personību, izstāstīja Rakstnieku savienībā un Lūcijas Garūtas fonda vadītājai Dainai Pormalei, par to vēstīja ziņu aģentūras. Mārim piezvanīja Dina Poriņa no Kuldīgas avīzes un arī Kuldīgas Metodistu baznīcas pārstāvis Ervīns Čaibelis, kurš noorganizēja Mārim tikšanos ar Kuldīgas Sv. Annas baznīcas mācītāju Didzi Skušku un pērminderi Elmāru Derzāvi. Sākās sarunas par izrādi Kuldīgas baznīcā, jo tieši šeit taču ir kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” pirmsākums. 1943. gadā šīs baznīcas mācītājs Oskars Sakārnis izsludināja konkursu par tautas patriotismam veltītu darbu radīšanu, un konkursā uzvarēja Lūcijas Garūtas un Andreja Eglīša kantāte. Vispirms kuldīdznieki, ar mācītāju Didzi Skušku priekšgalā, atbrauca un piedalījās jau minētajā 16. marta izrādē Valmierā, un pēc tam Māris turpināja braukt uz Kuldīgu. Sākās darbs pie izrādes, kura notika 2007. gada 15. aprīlī. Sv. Annas baznīcā ir moderna, datorizēta apskaņošanas sistēma, par kuru atbild Lauris, bet viņa sieva ir baznīcas ērģelniece, un ērģeļspēle ar tēmu “Ai, zemīte, tēvu zeme...” tika iekļauta izrādes brīdī, kad visi atvadās un dodas ārā no baznīcas, lai aizbrauktu pāri jūrai. Tautas skatos piedalījās Hedas Auziņas un Anda Grozas vadītais koris “Rāte”, kurš dzīvajā izpildījumā dziedāja Lūgšanu “Mūsu Tēvs debesīs...”, kas arī ir izrādes kulminācija, jo pēc dziedājuma sāk skanēt minētā ērģeļu tēma, visi izrādes dalībnieki pēdējoreiz skar savu tēvzemi, notupstoties uz ceļiem, un pēc tam jau aiziešanas, atvadīšanās skats.

(Māra Druvas YouTube kanālā skatīt “Lūgšana”, par izrādēm Sv. Annas baznīcā Kuldīgā un Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcā Rīgā, aktieris Aigars Vilims, diriģents Andis Groza. Noslēgumā “Daugavas vanagu” nams Ņujorkā, Andreja Eglīša dzeju runā mācītāja Aināra Baštika meita Grieta un viņas vīrs Miks.)

Aizbraucēja lomā joprojām Aigars Vilims, kurš no Valmieras uz Kuldīgu atbraucis kopā ar savu sievu un Māra kursabiedreni Dainu Vilimu, jāteic, sanāca tāda kursabiedru tikšanās, jo Kuldīgā dzīvo arī Nikolajs Auziņš un Zigrīda Stucere, kuras ģimenei pieder iecienītais šašliku krodziņš “Klūdziņa”, bet no Ventspils puses, no Piltenes atbraukusi kursabiedrene Zane Pamše ar savu amatierteātri un visi, protams, piedalījās tautas skatos izrādē. Arī Kuldīgā Māris tikās ar Vācu laika liecinieci un Kantātes klausītāju 1944. gada rudenī, Elizabeti Pučkari. Izrādes veiksmē arī tā, ka vairāki Sv. Annas baznīcas draudzes cilvēki spēlēja amatierteātri, kas Kuldīgā vienmēr bijis augstā līmenī, arī draudzes priekšniece Aleta un pērminderis Elmārs. Un Kuldīgā dzīvo Māra māsiņa Austrā Kleinhofa, kura arī piedalījās izrādē. Jau tad, kad izrādes gatavojās Valmierā un Kuldīgā, Māris sāka projekta galveno posmu, sarunas par izrādēm Rīgā, Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā. Vispirms tikšanās ar mācītāju Skuju, kurš drīz devās pelnītā pensijā un runāt nācās ar mācītāju Rinaldu Grantu. Mācītājs Grants noklausījās visu Māra garo stāstu un deva piekrišanu ar tādu piebildi, ka Mārim jāiepazīstas un jārunā ar baznīcas kalpotāju Elzu. Ja Māris ar Elzu sapratīšoties, tad izrāde baznīcā arī varētu notikt, ja saprašanās nebūs, tad lai Māris vainojot sevi. Paldies Dievam, ar Elzu saprašanās bija lieliska. Māris atrada kopēju valodu un kļuva par iknedēļas viesi Ģertrūdes baznīcā, kur ar Elzu un citām baznīcas kalpotājām dzēra tēju, kafiju viņu mazajā būcēnītī un turpināja attīstīt galveno tēmu, kas Elzu un Māri vienoja –

svešumā jāatrod un jāpārved uz mājām Kārlis Ulmanis. Māris un Elza bija pārliecināti, ka tieši viņiem izdosies apglabāt dārgo, mīlo Prezidentu viņa kādreiz tik plaukstošajā, Latvijā. Tautai ir vajadzīgs Prezidents, nevar tauta dzīvot bez Vadoņa. Māris un Elza lūdzās pie altāra, lai Dievs palīdz viņiem atrast Kārļa Ulmaņa atdusas vietu tālā, svešā zemē. Dievs spēcīnāja, deva cerību tiem plāniem, ko Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas sienās kaldināja divi neprāši. Ar vieglu smaidu šajos centienos noraudzījās baznīcas draudzes sekretāre Inga Vilne, kura ļoti atbalstīja Māri un ļoti daudz palīdzēja, lai 2007. gada 5. augustā koncertizrāde baznīcā notiktu. Piedalījās gandrīz visi tie, kas bija Kuldīgā. Koris "Rāte" atbrauca, amatierēātri, Sv. Annas draudzes cilvēki ar mācītāju Didzi Skušku priekšgalā, un tāpat bija Aigara Vilima – Aizbraucēja – Marisa Vētras monologs. Atkal bija sadarbība ar kori "Sonore", un pievienojās jauns kolektīvs šajā projektā, Valda Zeltkalna vadītais sieviešu koris "Cantus", bet kopkora diriģents bija Andis Groza. Aizbraucēju rindās gāja un satriecošus pēdējos vārdus savai zemei teica un dziedāja aktrise Irina Tomšone ar mazdēlu Niklāvu, mākslinieks Jānis Anmanis un viņa palīgs Juris Finks, dzejniece Ināra Druva, flamenko ģitārists Andris Kārklīņš un Kultūras akadēmijas studenti. Kopkoris atkal dziedāja "Mūsu Tēvs debesīs...", bet vēl viens izteiksmīgs solo dziedājums no Valmieras vokālās pedagoģes Gaidas Ungures audzēknes Aļonas Ševjakovas, viņa dziedāja tautas dziesmu "Tec, saulīte, tecēdama...", un Māris izmantoja savu sen atklāto paņēmienu šīs dziesmas izpildījumam – pēdējā pantiņā netiek izdziedāts pēdējais vārds, netiek pateikts "...nesasaucu". Pie teksta "...sauce, saucu" Aļona stiepj rokas uz priekšu un apklust. "...Sauce, saucu..." Paliek cerība, varbūt bārenīte sasauks māmiņu. Varbūt Aizbraucēji drīz atkal skatīs Latviju. Varbūt būs Prezidents. Varbūt. Mājās. Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas izrādē aizsākās Māra un diakones no Austrālijas, Brigitas Saivas,

sadarbība, jo Saivas kundze pati, kā bērns, pieredzējusi ceļojumu laivā pāri jūrai, viņa ir arī profesionāli izglītota soliste un izrādēs dziedāja Jāņa Ivanova “Māras zeme” ar Andreja Egliša vārdiem. Ļoti svarīga bija režisora, rakstnieka Kārļa Pamšes klātbūtne un viņa ievadvārdi pirms izrādes, atmiņu stāstījums par to, kā viņš 1944. gada augustā šeit, Ģertrūdes baznīcā, klausījies Kantāti, kad liela daļa koristu jau bija pasaules ceļos, devušies svešumā, kā pēc pirmatskaņojuma 15. martā to darīja skaistā altiste Ilva – “Dievam pateicos, ka tu man garām gāji...”. Korim tik vājinātā sastāvā jau bija grūti nodziedāt Tautas lūgšanu, tomēr tā skanēja un pārpildītajā baznīcā to klausījās kāds jauns vīrietis, vārdā Kārlis Pamše. “Un šī atmosfēra, nepārtraukti kāds it kā kūdija. – Brauciet prom! Brauciet prom! – Un kāds cits atkal: – Nedariet vismuļķīgāko! Nebrauciet nekur! – Atmosfēra bija tāda, kuru varētu nosaukt “Guļ uz galvas slogs”. Kārlim Pamšem trīs reizes rokās bija tas papīrītis, caurlaide uzkāpšanai uz Aizbraucēju kuģa, tomēr viņš visas trīs reizes atteicās no liktenīgā soļa par labu palikšanai tēvzemē. Tūlīt pēc koncertizrādes Māris palika Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā, palika uz gadu, jo sāka gatavot šā projekta nākamo posmu, kurš notika 2008. gada 22. augustā. Pilnīga kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” 1944. gada 15. marta pirmatskaņojuma restaurācija. Tas nozīmēja dabūt pilnu baznīcu ar cilvēkiem, kuri ģērbušies Vācu laika drēbēs, tas nozīmēja restaurēt Teodora Reitera kori, pašu Teodoru Reiteru, arī Lūciju Garūtu, Ādolfu Kaktiņu un Marisu Vētru. Paralēli lūgšanām par prezidenta Kārļa Ulmaņa mirstīgo atlieku atvešanu Latvijā, Elza un Māris altāra priekšā tagad ikreiz aizlūdza arī par to, lai šajā baznīcā uz pāris stundām atgriežas tā senā trauksmainā atmosfēra, lai tie vācu karavīri ar saviem vadiem un ierakstu mašīnām maisītos pa kājām, lai kāds no Marķīza kafejnīcas atnestu kūciņu un no Erdmaņa bodes ziedus savai meitenei, ko tik ļoti mīl un tik ļoti dusmojas uz karu, kas, šķiet, šai mīlestībai

traucē un ir bailes par savu meiteni, ja nu viņa, pēkšņi, neatnāk uz šo koncertu, kas, kā rakstīts “Tēvijā”, sāksies precīzi piecos pēcpusdienā. Tā lūdzās Elza un Māris, pievienojās arī sekretāre Inga, kura lūgšanām par Kantātes pirmatskaņojuma restaurāciju gan uzticējās daudz vairāk un turpināja ar smaidu uzklaut divu sarunas par to, kā dosies ekspedīcijā uz tālo, svešo zemi un kādi ir nevēģas tie, kas tur jau bijuši un Ulmanīti nav atraduši. Kā var neatrast savu Prezidentu! Kā tas var būt! Māris un Elza to izdarīs, atvedīs Tautas Vadoni, un cilvēku tūkstoši būs pateicīgi viņiem. Vēl tikai ar to 1944. gadu jātiek galā un tad jūs redzēsiet! Tautai vajag Prezidentu!

Māris devās vizītē pie Luterāņu arhibīskapa Jāņa Vanaga, pie Katoļu baznīcas galvas Jāņa Pujāta un pie Baptistu draudžu virsmācītāja Pētera Sproģa. Visi viņi atbalstīja Kantātes pirmatskaņojuma restaurāciju, izplatīja informāciju savās baznīcās, aicināja cilvēkus ģērbties kā Vācu laikā un piepildīt Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcu. Māris rada atsaucību no Vēstures grupas “Latviešu karavīrs”, runāja ar Raimonu Valteru, un šī grupa apsoliya ierasties baznīcā autentiskos vācu karavīru, virsnieku formas tērpos, kā arī būs ievainoti leģionāri. Bet ko darīt ar Teodora Reitera kori? Pēc daudziem un, jāsaka, arī sarežģītiem meklējumiem un sarunām, Māris panāca vienošanos, ka “AveSol” būs Teodora Reitera koris, bet tā diriģents Uldis Kokars iejuties pašā Teodora Reitera lomā. Lūcijas Garūtas lomai bija paredzēta Vecauces baznīcas ērģeliece Ingrīda Petrauska, viņa pat atnāca uz tikšanos ar kori “AveSol”, bet pēc tam kaut kur pazuda no redzesloka un vajadzīgā brīdī par Lūciju Garūtu pārtapa “AveSol” koncertmeistare Aija Ziņģīte. Arī ar Ādolfu Kaktiņu un Marisu Vētru negāja viegli, bija daudzi pretendenti, bet pēdējā brīdī situāciju glāba divi koristi no “AveSol”. Toties mācītāja lomā veismīgs bija Valmieras teātra aktieris un Māra studiju biedrs konservatorijā Januss Johansons. Māris viņam

uzrakstīja pietiekami labu, tam laikam atbilstošu sprediķi un tie, kuri aktieri neatpazīna, savstarpēji čukstējās un vaicāja:

– Kas tas par brīnišķīgu mācītāju? No kurienes? Un ar tādu balsi!

Visā šo izrāžu tapšanas laikā Māris pārstāvēja arī Sabiedriskā labuma nodibinājumu “Tautas palīdzība”, kas ir Vācu laikā dibināta organizācija un šodienas Latvijā to atjaunoja Juris Lomanovskis, kurš strādājis par konstruktoru Rīgas Kinostudijā un pēc tam radījis konstrukcijas Operas izrādēm un Gunāra Ķirsona projektos. Šo savu konstruktora zināšanu dēļ Juri sauca arī par “Tupoļevu”. Protams, ka Lomanovskis aizrautīgi iesaistījās projektos ar nacionālu ievirzi, un šajā gadījumā pat jārestaurē “Tautas palīdzībai” radnieciskais Vācu laiks. Lomanovskis gādāja par plakātiem un rekvizītiem uz ielas, kas raksturotu to laiku, bet baznīcas iekšpuse jau nav mainījusies, pieliec roku sīkrūtotiem durvju stikliem un tu saskarsies ar “Garāmgājēju”, gribēsi viņai braukt līdzī, kaut arī zini, ka vari pazust rudens viļņos. Bet vari pazust arī šeit, Rīgā, kur drīz viss mainīsies. Jau sākotnējā iecere bija visu šo restaurāciju filmēt, tāpēc Māris runāja ar savu paziņu no 1974. gada filmas “Mans draugs Sančo”, neaizstājamo Jāņa Streiča līdzgaitnieku, kinooperatoru Hariju Kukelu. Lūk, kā noder senie kinostudijas sakari, un ne tikai šajā reizē. Harijs uzņēmās virsvadību, jo bija vēl divi operatori, ko sagādāja Juris Lomanovskis. Viens no viņiem filmēja baznīcas ārpusē, otrs balkonā pie kora, bet Harijs Kukels zālē un altārdaļā. Sekmīgi un iespaidīgi pagāja viss šis notikums – Kantātes pirmatskaņojuma restaurācija, to var skatīt Māra Druvas YouTube kanālā ar nosaukumu “1944. gads, pēdējoreiz kantāte”.

Nākamajā dienā, kad nu Mārim un Elzai vajadzētu nopietni sākt darboties virzienā, lai Kārļa Ulmaņa mirstīgās atliekas atvestu uz Latviju, notika nelaime. Filmēšanas vajadzībām bija pārbidīts lielais baznīcas svečturis, nākamajā dienā Elza to gribēja

aizvilkt iepriekšējā vietā. Svečturis gāzās un salauza Elzai kāju, kas viņas cienījamā vecumā bija liktenīgs negadījums. Nebija vairs Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā Elzas, kura tur daudz ko no draudzes dzīves turēja savās rokās. Elzai, protams, tika noteikts mājas režīms, Māris apciemoja Elzu, kura nu nekādi nesaistīja savu nelaimi ar Māra projektu, kura dēļ, faktiski, kāju arī salauza. Elza teica, ka varējusi taču kādu pasaukt palīgos, lai aizstumj svečturi vietā, un varbūt svečturis arī nekur nebija jāstumj, jo turpat pie altāra taču atradās, vien dažos metros tā atšķirība no iepriekšējās, ierastās vietas, bet, nē, Elzai, kā vienmēr, viss jādara pašai un nav ko tur citiem pa kājām maisīties. Bet, par spīti Elzas slimošanai, netika atmesta doma par ekspedīciju uz tālu, svešu zemi, lai tur atrastu to, ko tauta vēl joprojām dievina un to, ko tauta vēl joprojām nolād. Vienalga, Latvijai ir vajadzīgs Prezidents. Un Elza pati devās pie Prezidenta pa Mūžības ceļu. Rīgas Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas uzticamā kalpotāja Elza Jakušenoka tika iemūžināta Māra Druvas grāmatā “Vai Andrejs Eglītis?”, ko izdeva “Solvita” un Ģertrūdes baznīcas pagrabā prezentēta 2008. gada 1. februārī. Vēl pusgadu pirms Kantātes rekonstrukcijas un nelaimes ar kāju, Elza bija cienīga ieņemt vietu šajā grāmatā, jo arī viņa personiski pazina Dzejnieku. Tieši pateicoties Elzai, Andreju Eglīti apglabāja Ļaudonas kapos līdzās mātei. Kad Eglītis pēdējoreiz bijis kapos pie mātes, viņš teicis:

– Mammīt, es drīz nākšu pie tevis. Elza bija izmisusi un raudāja, kad dzirdēja par kremēšanu. Pusi pelnus kaisīšot Zviedrijā, pusi Latvijā, par krematoriju jau esot samaksāts. Elza zvanīja uz Ļaudonu, zvanīja uz Čikāgu mācītājam Vilim Vārsbergam, jo arī Vārsbergam Eglītis teicis:

– Vili, tu mani aizved uz Ļaudonu, kad es aiziešu.

Lūk, ko izdarīja Elza un panāca savu – tauta no Dzejnieka atvadījās 2006. gada 1. martā Rīgā, Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā un tad vakarā lai zārku ved uz Ļaudonu. Elza tur vēl visiem

piekodināja, lai naktī būtu apsardze, lai ļaundari neizdara ko sliktu līdz guldišanai kapā 2. martā. Vēl Elzai ļoti sāpējis, ka baznīcā redzējusi televīzijas ļaudis, teikusi:

– Liels cilvēks aizgājis. Filmējiet. Parādiet tautai. – Bet vai tad parādīja? Nekā. – Lūgšanām ir liels spēks – tā vienmēr teica Elza. Kad Māris pirmoreiz ar Elzu runāja Tēvreizi, pamanīja, ka Elza nesaka vis: “Un neieved mūs kārdināšanā,” bet gan “Un neatstāj mūs kārdināšanā”. Vajagot padomāt par to, kāpēc tā. Vai Māris padomājis? Vai tad tās nebija arī Elzas lūgšanas, kas 2008. gada 22. augustā baznīcas solā sēdināja trīs kundzes cienījamā vecumā, un šīs kundzes apsēdās tieši tajās pašās vietās, kur 1944. gada 15. martā atradās kā jauniņas ģimnāzistes. Piepildījās Māra vēlēšanās, atrast pēc iespējas vairāk to gadu aculieciniekus un atkal savest kopā Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcā, kad balkonā dzied Teodora Reitera koris un netālu no durvīm, iespiests, saspriests starp daudzajiem klausītājiem, stāv Svēto Vārdu autors Andrejs Eglītis. Te nu visi atkal satikās. Arī Mirdza Saviča atbrauca no Valmieras un Elizabete Pučkare no Kuldīgas. Un, protams, arī Kārlis Pamše. Savā grāmatā, ko atvēra 1. februārī, Māris sapņo par tikšanos ar Vācu laika aculieciniekiem, tas taču ir tikpat kā satikties ar savu tēvu, kurš noteikti bijis klausītāju rindās un, kas zina, redzējis un viņam pat ļoti patikušas tās trīs jaunās ģimnāzistes, kuras neaizbrauks pāri jūrai un vēlāk pateiksies Dievam, ka palikušas savā zemē, tāpat kā par to Dievam pateicās arī Mirdza Saviča. Viņas ģimene bija ļoti tuvu aizbraukšanai un pat ar caurlaidēm kabatās, tāpat kā tas notika ar Kārli Pamši veselas trīs reizes. Par to arī grāmatā “Vai Andrejs Eglītis?” stāstīts, tur sarunas, intervijas gan ar tiem, kas aizbrauca, gan ar tiem, kuri palika šajā krastā. Stāsti, leģendas un pasakas par Andreju Eglīti, intervijas ar rakstnieci Astrīdu Beināri, mācītāju Vili Vārsbergu no Čikāgas, diakoni Brigitu Saivu no Austrālijas. Grāmatā ir reportāžas no Stokholmas,

jo 2007. gada oktobrī Māris kopā ar savu vārda brāli, uzvārdā Birkovs, devās pāri jūrai, lai izstaigātu Andreja Eglīša takas, uzzinātu ko vairāk par Nacionālo fondu. Abi Māri ciemojās pie Ata Lūkina, kura mamma bija Pirmās Brīvvalsts cilvēks, dzīvojusi Rīgā, draudzējusies ar Māra Birkova mammu. Par Andreja Eglīša dzīvi Stokholmā stāstīja mācītāja Ieva Graufelde, kura izvadīja Dzejnieku pēdējā gaitā, arī sagatavoja bērū lapiņas, sameklēja notis korāļiem. Bēres režisēja Uģis Brikmanis. Ieva Graufelde ir viena no Andreja Eglīša testamenta izpildītājiem. Mācītāja daudz stāstīja arī par Dzejnieka sievu Andu, par viņas milzīgo nozīmi Eglīša dzīvē, un kāda bijusi traģēdija, kad Anda 1992. gadā nomirusi. No Stokholmas Māris atgriezās ar milzum daudz materiāliem, kurus palīdzēja sagādāt Kārlis Graufelds, ieskaitot unikālus filmmateriālus, piemēram, par Teodora Reitera bērēm un latviešu leģionāru izdošanu Krievijai 1956. gadā. Satriecoši nežēligi kadri, kurus Māris iemontējis klipā “Bez tevis” un kurš skatāms Māra Druvas YouTube kanālā. Fonā nežēlīgajiem leģionāru izdošanas kadriem dzied Brīvās Latvijas konservatorijas profesors Pauls Sakss.

Bez tevis.

Māra grāmatā par Eglīti ir rakstīts arī par Dzejnieka nelaimi, viņa paklupšanu, pakrišanu uz ielas. Pēdējos mūža gados krišana kļuva biežāka un ir aprakstīts, kā vienā tādā reizē dzejniekam Andrejam palīdz piecelties kaķu mācītājs Bāzilis. Pasaka par Dzejnieku. Runcis noliecās pie nokritušā un vaicāja – Kas tev notika, mans dēls? Celies nu augšā, mans dēls. Es tev palīdzēšu.

Tāpat kā savulaik Māri, arī kaķi-mācītāju Eglītis aicināja ciemos, viņi sadraudzējās un drīz kaķis uz dzejnieka dzīvokli ciemos atveda arī Veco Žurku un krauķi Savrasovu. Šī trijotne tad arī ir vienīgie, kas bijuši ciemos Ziemassvētku vakarā. Vienu reizi tas notika, bet citkārt neviens nav Ziemassvētkos pie Dzejnieka bijis, nedz viņš kaut kur aicināts. Grāmata ir par to, ka Dzejnieks

bija nodzīvojis garu, ticīgu mūžu. Nu vajadzēja kādu, kas viņam nestu glāzi ūdens pie nogurušas gultas. Reiz, kad Māris nāca no ciemošanās pie slimās Elzas, pie viņa piestāja Ideja. Kādu brīdi klusēja, tad teica:

– Zini, jums ar to Ulmaņa atvešanu uz Latviju pašlaik nekas nesanāks, redzi taču, arī Elza nav tālu ceļu braucēja, un viens to nastu nepavilksi. Ja jau dižais Vadonis, mūsu Kārlis Ulmanis, tik ilgi gulējis svešā zemē un nejēgas nav varējuši atvest Vadoni mājās, tad lai vēl paliek kādu laiku viss, kā ir. Lai paliek viss pa vecam – viņš savā vietā, mēs savā. Pagaidām, es saku, tikai pagaidām. Atveseļosies Elza, jūs gūsiet jaunu elpu un viss izdosies – gan pieminēklis Vadonim, gan jums ar Elzu. Bet tagad, Māri, lido atkal uz Ņujorku, tuvojas 2011. gads, tā Ņujorkas traģēdijas desmitgade, un šajā datumā, 11. septembrī, pulksten 8.46 Taimskvērā ir jāsākas tavai koncertizrādei “Dievs, Tava zeme deg!” Tas taču ir tik aktuāli! Un mazas tautas liels Dzejnieks Pasaulē centrā brīdina visumu. Šodien taču Dieva zeme deg vēl briesmīgāk, nekā 1944. gadā. Vai tad tā nav? Un tu labi zini, ka Slipā Plakne Ņujorkā jau atkal sevi pieteikusi, tāpēc brauc un brīdini visus, kā to jau dara kaķu mācītājs Bāzilis.

Uh! Tik garu Idejas uzstāšanos Māris sen nebija dzirdējis. Šitie runas plūdi! Informācijas pārbagātība, kur rādījās gan pieminēklis Elzai un Mārim, gan Ņujorkas mēra kabinets, kur jāizprasa atļauja izmantot Taimskvēru svētam darbam – brīdināt no draudošām briesmām, no tā, kas jau reiz šeit noticis. Tik gari Ideja runāja arī toreiz, kad iestāstīja Mārim izcirst kokus vectēva mežā, lai dabūtu naudu un varētu lidot, ak, kāda sagādīšanās, uz Ņujorku. Kur šoreiz varētu slēpties personiskās briesmas, kas nav mazāk bīstamas par briesmām Ņujorkā? Kur ir kādi akmeņi zem ūdens, kā izvairīties no tiem un nesalauzt kājas? Sen neesi bijis cietumā, Māri? Paskatīties visapkārt, arī to, uz kuru pusi Ideja tik pēkšņi aizslīdējusi, bet teikto atstājusi

šeit, uz Ģertrūdes ielas Rīgā un netālu no tās baznīcas, kurā vēl šodien skan trauksmainais Lūcijas Garūtas ērģeļu tembrs, Māris nekādas briesmas nespēja pamanīt. Centrālcietuma vārti šķitās esam aiz trejdeviņiem kalniem, vien galvā sāka šaudīties dažādu koru nosaukumi un diriģentu vārdi, kuri varētu izpildīt kantāti “Dievs, Tava zeme deg!” Ņujorkas visdzīvākajā punktā Taimskvērā, kur visas pasaules tīrās un netīrās upes satek kopā. Pēc ilgām pārdomām Māris nolēma aicināt uz Ņujorku vienu no labākajiem kolektīviem, Akadēmisko kori “Latvija” un tā diriģentu Māri Sirmo, gāja pie kora direktora Māra Ošlejas, tā teikt, Māriem Māru runas un 2009. gada 22. septembrī viņi trijātā kora “Latvija” telpās organizēja “Vislatvijas Māru kori”. Notika pirmais mēģinājums, sanāca tikai kādi divdesmit Māri, un bija skaidrs, ka šis kolektīvs nebūs dzīvotspējīgs. Jāiet tālāk, un 2010. gada 9. februārī tika slēgta rakstveida vienošanās starp “Tautas palīdzības” kultūras nodaļas vadītāju Māri Druvu un kora “Latvija” direktoru Māri Ošleju par to, ka koris 2011. gada 11. septembrī Ņujorkā dziedās kantāti “Dievs, Tava zeme deg!”. Atlika tikai Mārim doties pie Ņujorkas mēra Blumberga kunga. Arī jautājums par komandējumu uz ASV atrisinājās veiksmīgi, to apņēmas finansēt partija “Tēvzemei un Brīvībai”, jo tā jau kopš 2007. gada finansiāli atbalstīja Māra projektus, kas saistīti ar dzejnieku Andreju Eglīti. Māris daudz sadarbojās ar Eiroparlamenta deputātiem Guntaru Krastu un Robertu Zīli. Agris Pīrāgs, Zīles palīgs, arī nokārtoja visu, kas saistīts ar finansējumu komandējumam uz Ņujorku, kura oficiālā versija bija tāda, ka Māris Druva dodas uz Kurzemes Cietokšņa atceres sarīkojumu Daugavas Vanagu namā Ņujorkā, kur svētdien, 2010. gada 15. maijā pulksten 14.00 stāstīs par Daugavas Vanagu organizācijas Goda biedru Andreju Eglīti. Tā tas viss arī notika un ar Stokholmā iegūtajiem materiāliem, un ar paša filmēto interviju Māris visus klātesošos pārsteidza, viņi pat nebija

redzējuši filmu par Gotlandes dziesmu svētkiem, par Teodora Reitera bērēm, nerunājot jau nemaz par īpašo videointerviju ar Dzejnieku. Notika jauks kopā būšanas pasākums, Māris iepazīnās ar Valdi Čirkstu, arī ar Miku, Grietu, Līgu un Valdi Freimani. Šie cilvēki daudz palīdzēja turpmākajos Ņujorkas ceļos. Jau tanī pašā dienā tika apspriesta vēstule Ņujorkas mēram. Māris tikās arī ar Daugavas Vanagu priekšsēdi Imantu Kalniņu un Dari Dēliņu. Jūnija sākumā tika izdarīti diplomātiski labojumi vēstulē, kas domāta Ņujorkas administrācijai. Kādas neiedomājamas niansas! Nācās apiet faktu, ka kantāte “Dievs, Tava zeme deg!” radusies Vācu laikā un ka viens no autoriem dienējis leģionā. Lūk, kāda politika! Jā, Andrejs Eglītis taču bija leģionārs no 19. divīzijas. Par to, izrādās, Amerikā jāklusē, ja gribi panākt labu rezultātu savās sarunās ar Lielās Pilsētas vadību. Vēstule vairākkārt tika pārrakstīta, rediģēta, gan Mikus mammai sūtīta uz Rīgu, jo mamma ir angļu valodas skolotāja. Notika arī saziņa ar administrāciju, turp doties gatavojās delegācija ar Māri priekšgalā, lai arī runātāji būtu tie, kas brīvi pārvalda angļu valodu. Tomēr vēstuli nācās nosūtīt elektroniski, un drīz arī tika saņemta atbilde, ka nav iespējams uz četrām stundām gandrīz vai slēgt Taimskvēru 11. septembrī, lai tur varētu sagatavoties un pēc tam arī atskaņot, nodziedāt kantāti, kur pirms un pēc tās paradzēti teatrāli motīvi, dzejas lasījumi, kustības. Ņujorkas administrācija piedāvāja divus citus laukumus izrādei, bet, apspriežoties ar Māri Sirmo un Māri Ošleju, no šīm vietām Latvijas pārstāvji atteicās. Viss. Kantāte Ņujorkā neskanēs, tāpēc šo pasākumu nolēma pārcelt uz Rīgu. Koncertizrāde, kā veltījums Ņujorkas traģēdijas desmitgadei, notika pie Brīvības pieminekļa Rīgā 2001. gada 11. septembrī un sākās precīzi 15.46 pēc Latvijas laika, jo Ņujorkā tad ir 8.46, brīdis, kad pirmā lidmašīna ietriecās Dvīņu torņos. Izrādē piedalījās ASV vēstniecības Latvijā pārstāvis, teica runu pie Brīvības pieminekļa,

un to tulkoja Lauris Reiniks, turpat līdzās lūgšanu noturēja Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas mācītājs Rinalds Grants un diakone no Austrālijas Brigita Saiva, dzeju runāja aktieri Irina Tomšone un Ivars Brakovskis, kā arī skolēni no dažādiem Latvijas novadiem, kuri piedalījās un bija laureāti projektā “Andreja Eglīša dzeja vidusskolās”, dziedāja kopkoris no septiņiem kolektīviem Jāņa Zirņa vadībā, bija dejotāji, čellistes, masu skatu dalībnieki un uz augsta statīva Jāņa Anmaņa glezna “Dievs, Tava zeme deg! Andreja Eglīša portrets”, šī glezna ceļojusi pa visu Latviju, kur vien notikušas koncertizrādes. Tāds milzu pasākums, kurā iesaistījās arī Rīgas dome, Rīgas Latviešu biedrība un vēl daudzas sabiedriskās organizācijas, arī minētā “Tautas palīdzība”.

Skatīt YouTube “Māris Druva. Brīvības pieminēklis 2011.11.09.”

2010. gada komandējuma laikā Māris daudz safilmēja Ņujorku, jo Valdis Čirksts sagādāja labu HDV kameru. Vērtīgākā, protams, jau minētā intervija ar Induli Lāci, kurš kā trīspadsmitgadīgs puika bija aculiecinieks Kantātes pirmatskaņojumam 1944. gada 15. martā. Māris pat vairākkārt devās uz slaveno Ņujorkas Braitonbīču, kur pilnīgi viss notiek krievu valodā, reklāmas ieskaitot, bet tieši šeit dzīvo tā svarīgā notikuma pēctecis un iespēja ar viņu sarokoties, tātad, sasveicināties ar Vācu laiku Rīgā, kopīgi klausīties īpašo Kantātes ierakstu un atcerēties, ka viss zūd, pagaist, bet neizzūd. Skaties uz to visu un atceries, viss var arī būt pēdējoreiz. Šodien aculiecinieku vairs nav. Šajā saulē. Māris Taimskvērā filmēja latviešu jauniešus, kuri sen jau dzīvo Ņujorkā. Viņi lasīja Andreja Eglīša dzeju, fragmentus no Kantātes. Tekstus sarakstīja ar lieliem burtiem uz baltām lapām, Māris šīs lapas turēja pie kameras un jaunieši Ņujorkas centrā lasīja tekstu, kurš tapis Vācu laikā Rīgā un kuru sarakstījis latviešu leģionārs. Nu un kas, ja

šāda skaļa lasīšana nepatīktu Ņujorkas vadībai! Visjaukākais tas, ka tā pašā, 2010. gada, augustā šos pašus tekstus tie paši Latvijas un Ņujorkas jaunieši runāja Rīgā pie Brīvības pieminekļa. Valdis Čirksts lasīja duetā ar aktrisi Karinu Lučiņinu un arī Līga lasīja kopā ar Karinu. Kāda sagadišanās! Līga, kas ir Daugavas vanagu nama Ņujorkā pārziņa Valda Freimaņa meita, Latvijā nebija viesojusies astoņus gadus un nu, beidzot, kad viņai Zaļā kartē un kad viņa Eglīša dzeju runājusi Ņujorkā, to var darīt arī Rīgā.

Skatīt Māra Druvas YouTube kanālā “Sentimentāls valsis”.

Valdis Freimanis ir no Dobeles, tāpēc ar Māri sen pazīstami, un Valdis ir arī slavenā kinorežisora Aivara Freimaņa brālis. Vēl dzeju Ņujorkā un Rīgā runāja Kaspars Ieviņš, ar kuru Māris Daugavas vanagu namā iepazinās jau 1998. gadā. Kaspars ir precējies ar brazīlieti un sen jau arī dzīvo Brazīlijā, vien bieži viesojas Ņujorkā un, redz, zīmīgajā 2010. gadā Andreja Eglīša dzeju runā Rīgā, bet pats ir no Talsiem un arī tur Māris viņu filmēja. Kaspars runāja dzeju kopā ar Talsu ģimnāzijas meitenēm Ievu un Stellu.

“Pacel no putekļiem pilsētas,
Kalngalus atpakaļ stādi,
Tautām, kas negaisos noliktas,
Cerību karogu rādi!”

Šie Andreja Eglīša vārdi atrodas Vecauces baznīcas Mākslas telpā, tos uz lapas Ņujorkas Taimskvērē uzrakstīja Valdis Čirksts, kameras priekšā lasīja šos vārdus un jau pēc mēneša to pašu darija Rīgā pie Brīvības pieminekļa. Bet tagad šī lapa Vecauces baznīcā. Kas lasīs tekstu? No Rīgas uz Ņujorku Māris veda vēl kādu darbu un tur arī izplatīja. Tas bija Latvijas Radioteātri ierakstīts CD disks – Māris Druva “Pasaka par Kaiju”. Darbs veltīts Antona Čehova 150 gadu jubilejai, to ierunāja kā savu

monoizrādi aktrise Karina Lučiņina, ar Raimonda Paula, Bitlu un Mihaila Šufutinska mūziku. Radioteātra izrāde krievu valodā, Ņujorkā Māris to piedāvāja krievu radio stacijām. Atsaucās “Davidson radio”, ļāva filmēt savā studijā un “Pasaka par Kaiju” arī izskanēja Ņujorkā.

(Skatīt Māra Druvas YouTube kanālā zem nosaukuma “Это Путин?”)

Pasaku caurvij stāsts par kinorežisoru Ņikitu Mihalkovu, par viņa ieceri filmēt “Kaiju”, par Treņļa skatuvi, kas būtu naftas pārsūkņēšanas platforma jūrā, kur Ņinas Zarečnajas monologu krastā klausītos tūkstošiem ļaužu un dzīvo radību. Ņina būtu tērpusies garā vīriešu kreklā un gludi skūtu galvu. “Ļaudis, laugas, ērgļi...” kliegtu Zarečnaja pāri jūrai. Tad, lūk, šo epizodi ar Ņinu Zarečnaju, aktrises Karinas Lučiņinas izpildījumā, Māris gribēja filmēt Ņujorkā un Konstantina Treņļa skatuve būtu lielās skatītāju tribīnes, kas novietotas Taimskvērā. Pirms epizodes filmēšanas būtu nofilmējams kadra sagatavošanas process, kur Taimskvērā divi melnādaini vīrieši noskūtu aktrisei Lučiņinai kailu galvu. Pēc tam Karina ģērbtu vīriešu kreklu, kāptu skatītāju tribīnēs un kliegtu pāri Taimskvēram “Ļaudis, laugas, ērgļi...”, bet tur, lejā, aktrisē klausītos arī tie, kuri tikko uz kāpnēm lasījuši Andreja Eglīša dzeju. Jā, Valdi Čirkstu Māris filmēja tieši uz šīm skatītāju kāpnēm. Protams, ka Māris Rīgā Karinai stāstīja par iespēju viņai noskūt galvu. Nevarētu teikt, ka aktrise šo epizodi uzņemt ar lielu sajūsmu, tomēr viss palika tā: aizlidosim uz Ņujorku, tad arī par to runāsim. Vai nu pirmā aktrise, kurai noskūta galva. Uz Ņujorku Karina neaizlidoja, vien viņas balss CD diskā “Pasaka par Kaiju”, kur arī skan “Ļaudis, laugas, ērgļi...”, un Ņujorka to dzirdēja. Karinas filmēšanai Ņujorkā neatradās nauda, laika nepietika, lai to sameklētu, bet

“Tēvzemei un Brīvībai” Māri nebūtu sapratusi, ja viņš prasītu naudu krievvalodīgam projektam, bez tam, “Pasaka par Kaiju” ir 6. nodaļa romānam “Vai Putins?” Nē, Tēvzemieši nedotu naudu Māra romānam par Putinu. Viņi varētu saskaisties un censties atņemt jau iedoto naudu projektam par Andreju Eglīti. Māris pats savu darbu “Pasaka par Kaiju” kā režisors ierakstīja Latvijas Radioteātrī ar aktrisi Karinu Lučiņinu gan krievu, gan latviešu valodā, un abas šīs versijas arī izskanēja Latvijas Radio 4 (Doma laukums) un Latvijas Radio 1. Sākās viss ar to, ka Māris izvēlējās divvalodīgu aktrisi Karinu, kura visvairāk pazīstama pēc Sibīrijas meitenes Serafimas atveidojuma seriālā “Likteņa lidumnieki” un pēc tam zvanīja bijušajam Radioteātra vadītājam Imantam Skrastiņam, ar kuru pazīstams tāpēc, ka Konservatorijā mācījās kopā un bieži kopā arī izklaidējās ar Gunti Skrastiņu, kurš iepazīstināja ar savu brāli Imantu. Mārim ļoti daudz palīdzējis Imants Skrastiņš, arī piedalījies Māra projektos. Bez jau minētā Viktora Astafjeva “Gans un gane” iestudējuma Radioteātrī, ko veica Imants, viņš arī vairākas radio pārraides sagatavoja par Māra projektiem, ja vajadzēja, rakstīja atsauces finansējuma piesaistīšanai projektiem, un 2010. gada februārī Māris piezvanīja Imantam un prasīja padomu, kā realizēt 6. nodaļu no romāna “Vai Putins?”. Brīdi parunājušies par iespējamo skatuves versiju šim darbam, Imants ieteica, lai sākot ar Radio iestudējumu un lai zvanot Radioteātra vadītājai Mārai Eglītei. Māris tā arī izdarīja, un tālākais norisa raiti. Zīmīgi, ka “Pasaka par Kaiju” krievu valodā tika ierakstīta 2010. gada 12. aprīlī, Imanta Skrastiņa Dzimšanas dienā. Ieraksts tika veikts vienā dienā un pēc tam trīs dienās samontēts pieredzējušā skaņu režisora Anda Ploka vadībā. Stundu garā Karinas Lučiņinas monoizrāde Latvijas Radio 4 skanēja 2010. gada 12. septembrī no astoņiem līdz deviņiem vakarā. Latviešu valodas versija tika ierakstīta pēc Māra atgriešanās no Ņujorkas. Tā bija pusotru stundu gara,

skanēja Latvijas Radio 1 2010. gada 2. un 3. novembrī desmitos vakarā un tika atkārtota arī citus gadus, piemēram, 2011. gada 5. un 6. augustā. Savukārt “Pasaku par Kaiju” teātrī “Kabata” Māris krievu valodā iestudēja ar jauno, daudzsološo politiķi Antoņinu Ņenaševu, kura pašlaik vada partiju “Progresīvie”.

(Skatīt Māra Druvas YouTube kanālā “Antoņinas Ņenaševas monoizrāde”.)

“Pasaka par Kaiju” noklausāma Latvijas Radio arhīvā un Māra Druvas mājaslapā: marisdruva.weebly.com sadaļā CD RU.

Telefoniski Māris ar Imantu Skrastiņu pēdējoreiz runāja 2016. gadā, centās pierunāt Imantu atbraukt uz Vecauces baznīcu, apskatīt Mākslas telpu, kurā materiāli arī par viņu. Tomēr pēdējos gados Imants maz kur gāja un brauca, reti parādījās sabiedrībā. 2019. gada 14. septembrī Rīgas Meža kapos, kad tauta atvadījās no Imanta Skrastiņa, Māris par visu pateica “Paldies”. Imants Māri vienmēr un tikai sauca “Auces Māris”, un nu, lūk, Imant, Auces Māris Tev atveda ziedus no Auces, pateica, ka Vecauces baznīcas Mākslas telpā vienmēr kā vizītkarte skanējusi, skan un skanēs Tevis dziedātā Friča Bārdas dzeja Raimonda Paula mūzikā “Kad vējus uz dusu vakaros pavadīt eju...”. Kā savienojas teksti no romāna par Putinu ar Andreja Eglīša “Dievs, Tava zeme deg!”? Mārim tas nerada nekādas problēmas būt emocionālam gan vienā, gan otrā virzienā, bet “Tēvzemieši” ir citos ieskatos, bez tam Agris Pīrāgs aizrādīja, ka viņiem ne visai patīkot Māra Druvas atrašanās “Čekas maisos”. Šis fakts nāca zināms 2006. gadā, Māris pretendēja iekļūšanai Saeimā ar “Sociālā taisnīguma” partiju. Toreiz un līdz šai dienai internetā viss lasāms par “Čekas maisu” sarakstiem. 2010. gada komandējums uz Ņujorku bija Māra pēdējā sadarbība ar “Tēvzemiešiem”, bet paldies viņiem par visu, kas kopā veikts,

īpaši jau Guntaram Krastam, un arī par grāmatu “Vai Andrejs Eglītis?”, paldies! 2010. gada Otrajos Ziemassvētkos Māris brauca uz Tērveti pie Daces un Artūra Reinikiem, stāstīja par savu projektu “Andreja Eglīša Dzejas svētki” jeb “Andreja Eglīša dzeja Latvijas vidusskolās”. Šis projekts jau bija ar “Tēvzemiešu” atbalstītu vēsturi. Tas ir konkurss Latvijas vidusskolās un tā aizsākums 2008. gadā Aucē, kur Dzejas svētkus sauca “Andrejs Eglītis un Austra Skujiņa”. Tas nozīmēja, ka vidusskolēnam jārunā viens Andreja Eglīša dzejolis, viens Austras Skujiņas un viens dzejolis, ko skolēns vai kāds viņa skolasbiedrs pats sacerējis. Tas bija Izglītības ministrijas atbalstīts projekts, kas aptvēra visu Latviju un konkursa finālisti tika vesti ekskursijā uz Briseli. Citu gadu konkurss saucās “Andrejs Eglītis un Ārija Elksne”, bija arī Ojārs Vācietis, Imants Ziedonis. Un, lūk, kopš 2010. gada Otrajiem Ziemassvētkiem projektā iesaistījās Saeimas deputāte Dace Reinika no partijas ZZS un Artūrs Reiniks, kurš, kā jau minēts, speciāli projektam sarakstīja dziesmu ar Andreja Eglīša vārdiem “Es gribu ziedēt”. Sākās kopīgi braucieni uz konkursa atlases kārtām Aucē, Talsos, Līvānos, Bauskā, Preiļos, Nīgrandē. Visi jautājumi, kas saistīti ar projekta organizatorisko un finansiālo pusi, tika risināti tieši ministru un ZZS vadības kabinetos. Piemēram, Augusta Brigmaņa kabinetā tika runāts par fināla skates un izrādes “Dievs, Tava zeme deg!” organizēšanu Daugavpils teātrī. Bija nepieciešams šo teātri projekta vajadzībām izpirkt uz trīs dienām. Augusts Brigmanis zvina uz Daugavpili Rihardam Eigimam un vienojas, ka tas pārskaitīs naudu teātrim. 2011. gada aprīļa sākumā tur notika “Andreja Eglīša Dzejas svētku” skates fināls, mēģinājumi izrādei un 4. aprīlī pulksten 16.00 arī pati izrāde “Dievs, Tava zeme deg!” ar ļoti daudziem iesaistītiem dalībniekiem un lielu dažādu organizāciju atsaucību. Daugavpils teātrī, nedēļas sākumā, pirmdienā pulkstens četros pēcpusdienā uz ļoti latviski nacionālu izrādi pilna skatītāju zāle

un balkons. Oļegs Sapoņņikovs tieši tajā laikā pārņēma teātra vadību, viņš bija pārsteigts. Kas te notiek?! Uz Andreju Eglīti, Daugavpili, nedēļas sākumā? Pilna skatītāju zāle?

Par to visu var pārlicināties Māra Druvas YouTube kanālā, ierakstot “Daugavpils teātris. 4. Andreja Eglīša Dzejas svētki” un “Daugavpils teātris–2”.

Liela daļa no Daugavpils izrādes dalībniekiem piedalījās jau minētajā, Ņujorkas traģēdijas atceres pasākumā pie Brīvības pieminekļa. Bet tā pašā, 2011. gada, rudenī Māris Latvijas televīzijas pirmajā kanālā sekoja līdzīgai intetesantai sacensībai, konkursam starp ambicioziem jauniešiem “Gribu būt premjerministrs” un tur ievēroja Antoņinu Ņenaševu, kura aizkļuva līdz finālam, un tikai dažu punktu pietrūka uzvarai. Tas bija kas interesants! Krievu meitene, latviski runājošo erudīcijas sacensībā, nokļūst līdz finālam, kur viss notiek skatītāju balsojuma rezultātā. Intrīģējoši! Māris sazvanīja Antoņinu, satikās Rīgas Latviešu biedrības namā, kur pašlaik, pēc Jāņa Anmaņa aicinājuma, režisēja lielu, Operetes atdzimšanai veltītu, uzvedumu. Māris ar Antoņinu izrādi “Pasaka par Kaiju” pilnībā iestudēja Latviešu biedrības namā, bet pirmizrāde notika 2012. gada 22. janvārī teātrī “Kabata”. Izrāde, protams, krievu valodā un to noskatījās arī visa darba grupa no Andreja Eglīša projekta. Skatījās gan Jānis Anmanis, gan Irina Tomšone, gan dejotāja Zane Reiha un skolu jaunieši, gan Dace un Artūrs Reiniki.

Antoņinas skatuves stāsts visiem tik ļoti patika, ka nolēma Antoņinu iesaistīt Andreja Eglīša dzejas lasījumos, kā arī žūrijā Latvijas skolās, bet vēlāk tika radīts, uzfilmēts klips “Eiropas Savienība un Andrejs Eglītis” (ar šādu nosaukumu skatīt Māra Druvas YouTube kanālā). Lūk, nacionāliem vēl viens pierādījums, ka viss var savienoties, ja strādā radoši un pozitīvi,

bez politiskiem aizspriedumiem. Māris atceras, kā 2012. gada 16. aprīlī Reiniku mašīnā, klātesot arī Antoņinai, visi brauca uz Madonu, kur kārtējā “Andreja Eglīša Dzejas svētku” skate. Pa ceļam tika pārrunāts tikko radītais, Krievijas televīzijas Pirmā kanāla šovs “Vakara Urgants”. Antoņinai kaut kas nebija patīcis Urganta uzstāšanās manierēs, un viņa kaismīgi aizstāvēja savu viedokli. Kā skrien laiks! Urganta šovam tuvojas desmitgade, bet brauciens uz Madonu, šķiet, bija aizvakar. Māris izrādē “Pasaka par Kaiju” izmantoja to, ka Antoņina spēlēja vijoli un arī uz visiem Andrejam Eglītim veltītajiem pasākumiem Antoņina ņēma līdzi savu instrumentu, jo vijole un Artūra Reinika ģitāra labi sapasēja dziesmas “Es gribu ziedēt” izpildījumā. Eglīša simtgadē visa komanda brauca uz Dzejnieka dzimto vietu – Ļaudonu, tur skolā, arī kapsētā tika runāta dzeja. Bet tieši simtajā Dzimšanas dienā, 2012. gada 21. oktobrī, Eglīša atceres pasākums notika Rīgā “Laimīgās Mākslas muzejā”. Internetā skatāmi emocionāli kadri, kā Antoņina spēlēja vijoli kopā ar kori “Tērvete”, ar “Dobeles zemessargiem”. Dzied Dace un Artūrs Reiniki, skan “Es gribu ziedēt”, bet Antoņina spēlēja vijoli grūtniecības pēdējās nedēļās, mazā Anastasija drīz nāks pasaulē un noteikti gribēs ziedēt un ziedēs, jo tik daudzkārt jau dzirdējusi šo dziesmu ar Andreja Eglīša vārdiem. Noteikti viņa sapratīs šos vārdus. Noteikti tā būs. Nastja jau sāka nostāties uz savām patstāvīgajām kājām, kad 2013. gada 17. jūlijā, tieši Antoņinas 25tajā Dzimšanas dienā, Jaunielas restorānā tika pēdējo reizi nospēlēta “Pasaka par Kaiju”. Pēc tam Antoņinas ģimene uz diviem gadiem pārcēlās dzīvot Londonā, jo Antoņinas vīram Dmitrijam, kurš ir zinātnieks, tur piedāvāja ļoti izdevīgu stažēšanos, darbu un izglītošanos. Dmitrijs, starp citu, bija tas, kurš no datora vadīja Antoņinas monoizrādes “Pasaka par Kaiju”. Viņš bija atbildīgs par attēliem un video uz ekrāna, par fonogrammām un skaņu. Bet kopumā 2013. gads pagāja, jau aprakstītās, koncertizrādes “Zvans” zīmē,

kur kāds melns suns gāja pie Andreja Tarkovska, ar ķepu tam uzsita uz pleca un teica:

– Tikai šeit tu vari strādāt, Andrej, tikai šeit. – Netālu bubināja zirgs, kuram ļoti sāpēja jau iepriekšējās filmēšanas nedēļās savainotā kāja, tāpēc tagad visi viņu sauca par Klibo Zirgu, kurš nebūt nenojauta savu tuvo nāvi ģēnija Tarkovska filmēšanas laukumā. Vēl 2013. gada 21. novembrī, tajā traģiskajā dienā, kad Rīgā sagruva veikals “Maxima”, Māris Latvijas Radioteātrī ierakstīja savu darbu “Pasaka par to, kā Liepājas teātra aktieris Mārtiņš Kalita ieguva galveno lomu Ņikitas Mihalkova filmā “Saules dūriens”. Strādāja visa iepriekšējā komanda – Māra Eglīte ierunāja pieteikumu Karinas Lučiņinas monoizrādei, bet pie skaņu režijas pulsts atradās pieredzējušais Andis Ploks. Klibais Zirgs neparedzēja savu nāvi, bet vai tad to paredzēja kāds no tiem 54, kurus apglabāja “Maximas” betona bloki? Tūlīt pēc “Dievs, Tava zeme deg!” parādīšanas Aucē, tālajā 2006. gada 28. jūlijā, Ideja pieklauvēja Māra plecam un teica – tev vajag to visu taisīt ar zirgu pajūgiem, kuros daudz mantu un mazi bērni. Šai izrādei vajadzīgi zirgi. Tu nebaudies, Klibā Zirga liktenis nevienu nepiemeklēs. Jā, un visus turpmākos gadus Māris vēlējās restaurēt šos skaudros dokumentālo filmu kadrus ar nebeidzamajiem zirgu pajūgiem lauku ceļos. Tie kladz jau pa Rīgas bruģi, bet ratos vēl lauku sētu nopūtas un smaržas. Jau tad, kad sākās sadarbība ar Ģertrūdes baznīcu, Māra iecere bija pulcināt pajūgus ar piekrautiem ratiem pie Dailes teātra un no turienes sāktos gājiens pa Brīvības ielu, kur pie Ģertrūdes ielas pajūgi pagrieztos pa labi, aizbrauktu līdz baznīcai, apstātos, un ļaudis dotos baznīcā klausīties Kantāti. Pēc noklausīšanās ļaudis dodas pie pajūgiem un turpina ceļu uz ostu. Sapulcēšanās ostā, kur tiek sacīti pēdējie atvadu vārdi, tiek dziedāta himna “Dievs, svētī Latviju”. Izrādes dalībnieki iepriekš nopirkuši teatralizētas caurlaides, ar tām drīkst sakāpt uz kuģa, tiek māti atvadu

sveiciens palicējiem, kuri tur lejā pie pajūgiem ar lauku sētu nopūtām un smaržām. Kuģis dodas pāri jūrai uz Gotlandes salu, kur nākamajā dienā ekskursija pa tām takām, kuras mina Aizbraucēji 1944. gada rudenī. Koris jūras krastā nodzied akapella “Lūgšanu” no Kantātes. Vakarā kuģis seno notikumu restaurācijas dalībniekus ved atpakaļ uz Rīgu. Cik spēka un pūlu tika lietots, lai realizētu šo projektu, kāds, starp citu, bija paredzēts arī Liepājas un Ventspils ostās! Māri ļoti bija iespaidojuši Kārļa Pamšes stāstījumi par pēdējiem Kantātes atskaņojumiem Rīgā. No pajūgiem baznīcā sanākušie klausījušies Kantāti, kāds zemnieks ar visu pātadziņu rokās, un kā varēts pateikt, kuri pūli ir Aizbraucēji un kuri Palicēji. Ļoti emocionāls Kārļa Pamšes stāstījums par Vācu laika pēdējām dienām Rīgā. Un tieši šos stāstījumus Māris tik ļoti gribēja inscenēt. Tomēr nekas no tā nesanāca ne Rīgā, ne Liepājā un Ventspilī. Arī Latvijas 100gadē nesanāca, lai arī kantāte “Dievs, Tava zeme deg!”, tās rašanās, aizliegums Padomju laikā un triumfālā atdzimšana 80. gadu beigās ir viens no gadsimta svarīgākajiem notikumiem, kurš satrauc, uzrunā vēl šodien, un tā būs līdz nākamajam gadsimtam un vēl tālāk. Mārim bija cerība, ka bēgļu gājieni izdosies restaurēt 2014. gada martā, kad koncertizrāde tika iecerēta Sv. Annas baznīcā Jelgavā, Augstkalnes-Mežmuižas un Vecauces baznīcās. Iizrādes gan notika, bet bez bēgļu gājieniem ielās. Piedalījās labi mākslinieki un kori, piemēram, Jelgavas koris “Mītava” Agijas Pizikas vadībā, kura ir Vecauces baznīcas mācītāja Jāņa Gintera kursabiedrene Konservatorijā, un mācītājs izrādes korī dziedāja un spēlēja trompeti. Piedalījās arī Sv. Annas baznīcas mācītājs Kaspars Kovaļovs un draudzes cilvēki, kā arī tika izmantota baznīcas skaņu aparatūra ar visu tās pārzinātāju un operatoru Jāni. Protams, arī Daces un Artūra Reiniku kolektīvi, koris “Tērvete”, “Dobeles zemessargi” un grupa “Tērvete”, protams, arī Raimonds Valters, Jānis Bērziņš un

pārējie no vēstures grupas “Latviešu karavīrs”, ģērbti autentiskos vācu karavīru un latviešu leģionāru tērpos. Tika dziedāta leģionāru dziesma “Atceries, meitenīt...”, arī akapella dziedājums no Kantātes “Mūsu Tēvs debesīs...”. Vēl šajās izrādēs jaunums tas, ka ļoti emocionāls risinājums tika atrasts Marisa Vētras dziesmai “Brūnacīte” ar Jāņa Klīdzēja vārdiem. Uztaisīja divas kāpnītes, līdzīgas tām, kādas ir bibliotēkās, lai tiktu pie augstajiem grāmatu plauktiem. Altāra daļas vidū šīs kāpnītes novietotas viena otrai pretim un pa vienām kāpnītēm kāpj meitene, pa otrām puisis, viņi ir profilā pret skatītājiem, un, uzkāpuši pa kāpnītēm, kuras ir metra augstumā virs grīdas, stiepj viens otram pretim rokas, bet nespēj saskarties, jo kāpnītes tā novietotas, ka izstieptās rokas nesastopas. Viņi kāpj lejā un iet viens otram pretim, apskaujas, bet tanī brīdī jau cits pāris uz kāpnītēm viens otram sniedz rokas un atkal nesaskaras. Un tā pāris pēc pāra visas dziesmas laikā. Tur viens otru nenasiedz gan jauni cilvēki, gan pusmūža, gan veci ļaudis. Arī dzīvesstāsti tur visskaudrākie, kad bārenīte cenšas aizsniegt savu tēvu leģionāra formā, kad māte ar bērniņu uz rokām cer sastapt vīru, kad Mariss Vētra pēdējoreiz uzlūko kādu koristi altos, kad vācu virsnieks negrib zaudēt Latvijā iemīlētu sievieti, kad Vācu laiks met pēdējos ziedus jūras viļņos. Izrādes notika 2014. gada 15. martā Sv. Annas baznīcā Jelgavā, 16. martā pulksten 12.00 Augstkalnes-Mežmuižas baznīcā, bet 18.00 Vecauces baznīcā. Autobusi ar izrādes dalībniekiem Aucē iebrauca pēc trijiem pēcpusdienā un, kamēr baznīca tika sagatavota izrādei, uzstādīta Jelgavas baznīcas skaņu aparatūra, dalībniekiem bija stunda brīvā laika un gandrīz visi devās pastaigā pa klusajām Aucēs ieliņām. Līdzās baznīcai ir veikals “Top”, un ļoti iespaidīgs bija skats, kad leģionāru dienā, 16. martā, veikalā iegāja krietns pulciņš vācu karavīru, virsnieku un leģionāru formās tērpti vīri. Tas tik bija skats! Veikala apsargs Aivars Krastiņš palika atvērtu muti, tad attapās un sāka zvanīt

paziņām – mūsējie ir pilsētā! Nāciet šurp! Mūsējie ir klāt! Un vēl pēc brīža apsargs Krastiņš un citi patrioti fotografējās pie “Top” sienas ar vācu karavīriem un latviešu leģionāriem. Bilde parādījās internetā un Krastiņš bija satraucies par iespējamo brāzienu no priekšniecības, ja pamanīs, ka fotosesija pie “Top” veikala un darba laikā. Bet viss beidzās labi, Leģionāru diena pagāja bez attiecību saasināšanās starp pretēji domājošiem, jo Auce taču maza, klusa pilsētiņa, vien iedomāties var, kas notiktu Rīgā, ja Leģionāru dienā, 16. martā, vācu karavīri un latviešu leģionāri staigātu pa “Maxima” un “Rimi” veikaliem. Būtu interesanti. Kopš 2011. gada rudens Māris ir pazīstams ar Ņujorkas aktieri Rustemu Gaļiču, kurš dažādās Rīgas baznīcās uzstājas ar Ļermontova “Dēmons” iestudējumu. Vienu Rustema mēģinājumu pirms kārtējās izrādes Māris skatījās Āgenskalna baznīcā. Mēģinājuma laikā Māris sarunājās ar producenti Gaļinu Poltoraku, kad pie viņiem pienāca kāda ekstravaganti ģērbta sieviete un Gaļina iepazīstināja Māri ar Āgenskalna Lutera draudzes ērģelnieci Ingunu Grīnbergu, kura piedalās Gaļiča izrādē. Inguna tā savādi un pārsteigti skatījās, beidzot vaicāja, vai tas esot tas pats Māris Druva, kurš sarakstījis romānu “Vai Barišņikovs?”, un ar kuru Inguna jau sen vēlējusies iepazīties, lai izteiktu atzinību par oriģinālo Ņujorkas traģēdijas aprakstu ar ģēniju Barišņikovu tajā. Māris bija patīkami pārsteigts par sava darba novērtējumu un vēlāk izrādījās, ka Māra un Ingunas uzskati sakrīt arī jautājumā par Krieviju un Putinu. Mēs tikai varam minēt, kāds būtu rezultāts absolūti anonīmam balsojumam Latvijā, ja vajadzētu izteikties “par” vai “pret” Krieviju. Taču, iepazīšanās brīdī ar Ingunu, Māris pat nenojauta, cik tuvu beidzot pienākuši zirgi viņa projektam “Dievs, Tava zeme deg!” Kopā ar Tarkovski apkārt zvanam gāja pieci dažāda vecuma zirgi. Tas viens gan ar klibu kāju, bet tomēr ar lielu vēlēšanos piedalīties, pat, ja dzīvība jāzaudē. Mārim būtu

vajadzīgi vismaz seši zirgi, un varbūt viens starp viņiem ar vēlēšanos sevi ziedot projektam. Būtu labi, ja tas viens zirgs atnāktu no tiem sešdesmitajiem, no nežēlīgā “Andreja Rubļova” laika. Šķitās, ka ar zirgiem viss būs kārtībā Kuldīgā, kur izrāde bija paredzēta 2014. gada 26. oktobrī. Māris bieži brauca uz Kuldīgu, jo šeit taču visi pazīstami no izrādes, kas 2007. gadā notika baznīcā. Šķitās, ka visam jāsanāk, lai arī mācītājs Burke-Burkevics, kas Didža Skuškas vietā, vēl ar kruķu palīdzību staigā, viņš kā motobraucējs, cieta satiksmes negadījumā. Tomēr mācītājs piedalījās sapulcēs, un tika pārspriesta arī viņa uzstāšanās Aizbraucēju priekšā. Taču sākās problēmas ar ielu slēgšanu gājienam, arī zirgus nevarēja dabūt un koncertizrādi nācās atcelt. Ar Ingūnas Grīnbergas gādību arī Āgenskalna baznīcā tika uzsāktas sarunas par 1944. gada notikumu restaurāciju, bet Rīgā tas viss vēl sarežģītāk, visbeidzot, Ingūna ieteica zvanīt viņas kolēģei, Smiltenes baznīcas ērģelniecei Ingai Rācenei, un tad arī viss pa īstam sākās. Jau 2014. gada Pirmā Adventā Māris brauca uz Smiltenes baznīcu, kur pēc Dievkalpojuma notika sapulce par koncertizrādes “Dievs, Tava zeme deg!” gatavošanu. Turpmāk šādas sapulces notika reizi mēnesī, un Māris ar lielāko prieku vienmēr devās uz Smilteni, uz pilsētu, kur 1973. gada vasarā tika aizvadīti divi neaizmirstami mēneši visam mūžam. Tajā vasarā Smiltenē filmēja “Pūt, vējiņi” un, kā jau zinām, Māris pie šīs filmas strādāja apgaismotāju komandā un dzīvoja Sporta skolas otrajā stāvā. Ak, ko tas nozīmē filmēšanas grupai ierasties mazpilsētā! Cik gan tur daudz romantisku stāstu un piedzīvojumu! Daudz arī darba, kā rezultātā rodas filmas, ko skatāties vēl šodien, un tie, kas tur klāt bijuši, katru filmas epizodi var saistīt ar savas personiskās dzīves ainiņām. Māris to visu aprakstījis savā stāstā “Čehova motīvs”, salīdzinādams filmēšanas grupas ierašanos ar armijas pulku, kas iebrauc mazpilsētā, sagriež visu kājām gaisā un pēc

tam aizbrauc, atstājot atmiņu putekļus, kam cilvēka mūžs ir par īsu, lai tie nosēstos. Atmiņu putekli paliek kā pilsētas krāsa. Tā ir Latvijā krāsotas Cēsis, Kuldīga, Jēkabpils, Smiltene, Saldus un vēl daudzas citas skaistas vietas, kuras vēl skaistākas dara krāšņie filmu nosaukumi. Un Rīgas Kinostudijas apgaismotājs Osis arī vienu krāsas triepienu Smiltē ievilka, paņemdams zirgu no uzkalna pie Kultūras nama, kurš, protams, bez segliem un bez citāda aprīkojuma, tāpēc Osis zirgam purnā uzmauca maizes tīkliņu, pats uzgūlās zirgam mugurā un ar maizes tīkla garajām lencēm stūrēja lielo kustoni un tā vairākas reizes auļoja apkārt luterāņu baznīcai, kas taču pašā pilsētas centrā. Troksni tas sacēla lielu, kāds it kā pat atpazīna “kinošņiku”, tika rakstītas sūdzības filmas direktoram arī par citām nekārtībām, ko te kino vīri pilsētā radot, bet rakstītāji nepadomāja, ka vienkārši bremzē pilsētas daiļošanu ar leģendām, ko pēc tam var pārdot tūristiem. Nerūp, acīmredzot, sūdzību rakstītājiem pilsētas liktenis, ko allaž nosaka spilgti notikumi. Māra iepazīšanās ar jauno, daudzsološo aktieri Viesturu Liepiņlauski, kurš kopā ar vecākiem dzīvoja Mazā Jaunā ielā 4. Šis nams pārvērtās par pulcēšanās vietu kino ļaudīm, ieskaitot Baibiņas lomas atveidotāju Esmeraldū Ermali. Viesturs Liepiņlauskis Māri iepazīstināja ar Ojāru Rubeni, un šī pazīšanās Mārim ļoti palīdzēja 70. gadu beigās un 80. sākumā, kad Ojārs strādāja Operas teātrī un palīdzēja Mārim iekļūt tur, lai noskatītos Ļeņingradas un Maskavas dramatisko teātru izcilākās izrādes. Bet 1973. gada vasarā visiem kopīgās nakts Smiltē kapsētā pie Jēzus pieminekļa, sauktam par “Džīzis”. Viesturs tad spēlēja ģitāru un dziedāja:

“Paņem, draugs, paņem šos vārdus,
Sapnis par laimi bij' īss.
Rudens jau vējains ir laukā,
Kļavlapas dzeltē un krīt.”

Māris vienmēr atcerējās šo dziesmu, kad kļavlapas sāka birt 2015. gada rudenī un tuvojās 18. oktobris, koncertizrādes laiks, kad beidzot būs bēgļu gājiens cauri pilsētai, kur piekrautos pajūgos sēdēs mazi bērni. Smiltenes Kultūras pārvaldes vadītāja Pārsla Jansone producēja koncertizrādi un ikreiz tā kā negribēja Mārim teikt, ka atkal viens zirgs gājis mazumā. Te zirgs saslimis, te saimnieks, un izrādes priekšvakarā tika pateikts, ka būs tikai divi zirgu pajūgi, toties tie būs noformēti līdz perfektumam. Tā, lūk, no sākotnēji domātiem sešiem zirgiem palika vien divi. Vai tiešām baidītos? Varbūt ko uzzinājuši par “Andreja Rubļova” laiku? Tie zirgi. Varbūt šodien vairs nav gatavi atdot dzīvību mākslas vārdā? Nu un, galu galā Māris nav Andrejs Tarkovskis, kura dēļ zirgi, iespējams, arī ziedotos. Toties aktieru sastāvs spīdošs, ar Jāni Streiču priekšgalā. Reiz, braucot no Auces uz Rīgu, Māris vēl un vēl atmiņā pārcilāja tos emocionālos brīžus, kas saistās ar Marisa Vētras un Jāņa Klīdzēja dziesmu “Brūnacīte” koncertizrādē “Dievs, Tava zeme deg!”, un šī epizode būs arī Smiltenes izrādē. Jānis Klīdzējs taču Streiča iemīļots rakstnieks, un pie sevis runādams Klīdzēja vārdus “Iešu tāli, tāli projām, būs tev manis žēl. Nebūšu tev vairs par draugu klusos vakaros...”. Māris, tiešā vārda nozīmē, saskrējās ar Jāni Streiču “Galerija Centrs” durvīs. Zibenīgi Ideja klauvēja pie pleca un teica – sarunā Streiču, lai viņš piedalās tavās izrādēs. Dari to steidzīgi, tūlīt! Un Māris sāka runāt. Tas bija augusta vidus, līdz 18. oktobrim vēl laika gana. Īpaši arī par Klīdzēju Māris teica un par to atmosfēru, kas visiem kopā jārada. Streičs piekrita, un tas liels ieguvums koncertizrādei, to atzina producēte Pārsla Jansone, arī Smiltenes Domes priekšsēdētājs Gints Kukainis, kurš vēlāk izrādes masu skatos būs redzams esam kopā ar leģendāro kinorežisoru. Izrādījās, ka Smiltenes ģimnāzijas koris “Lido” sadarbojas ar solistu Andri Ērgli, viņiem pat kopīgs repertuārs, un arī tas tika izmantots izrādē. Māris izveidoja

labu aktierisku trio – Irina Tomšone, Karina Lučiņina, Andris Ērglis, kurā Karina tēloja čigānieti, kuru Vācu laikā savās lauku mājās slēpusi Irinas Tomšones atveidotā saimniece, kuras dēls, Andris Ērglis, iemilējies. Tāds trio arī gājienā piedalījās, un kad čigāniete ieraudzīja vācu karavīrus, kuri nošāvuši viņas ģimeni, meitenei nervi neizturēja, vēlēšanās izskrāpēt acis vāciešiem, bet saimniecei un viņas dēlam nākas valdīt čigānieti, lai viņas dziļo naidu nepamana un šeit pat nenošauj. Tā bija iespaidīga epizode labu aktieru izpildījumā. Koncerta daļā Karina kopā ar Smiltenes mūziķiem dziedāja pašas komponēto dziesmu ar Birutas Skujenieces vārdiem “Vilciens”, bet duetā ar Andri Ērgli latviešu tautasdziesmu “Tumša nakte, zaļa zāle”. Jā, Smiltenes centrs satiksmei bija slēgts, jo pa to smagi virzījās bēgļu gājieni. Lai arī bija tikai divi zirgu pajūgi, piekrauti mantām, koferiem, maisiem, kopējais skats iespaidīgs, jo daudzi stūma vai vilka mazākus, lielākus ratus un gājēji arī paši apkrāvušies dažādām paunām. Cik izdomas bagāti, arī vēsturiski patiesi bēgļi ģērbusies! Liela nozīme tam, ka piedalījās amatierteātru kolektīvi, un katrs no tiem ar savu īpašo stāstu. Iespaidīgi bija tērpusies pati producete Pārsla Jansone, kā augstākās sabiedrības dāma, kas pat atļāvās koķetēt ar kādu vācu virsnieku, kura lomā, tāpat kā visi vācu karavīri un ievainotie latviešu leģionāri, pārstāvis no Jelgavas Vēstures grupas “Latviešu karavīrs”. Daļu no tērpiem Māris un Pārsla Jansone piemeklēja Rīgas Kinostudijā, bet pārsvarā tika izmantoti dalībnieku atradumi savās senču lādēs un amatierteātru tērpu noliktavās. Pie baznīcas bēgļus sagaida mācītājs Reinis Kulbergs un aicina vēl uzkavēties, teikt kādus vārdus, nodziedāt kādas dziesmas, kamēr sapulcējas visi Aizbraucēji. Ārpus baznīcas uzstādīta skaņu aparatūra un tur arī Pētera Vilka vadītais pūtēju orķestris. Sākas pirmā koncerta daļa, kas tā arī varētu saukties – “Pulcēšanās”. Tas, protams, nosacīti un tā scenārijā rakstīts, jo visi ir uz vietas, skan minētā “Brūnacīte”, Karinas dziesma, pūtēju

orķestra spēlēja un visiem kopā dziedātā leģionāru dziesma “Atceries, meitenīt, birztalu kluso...”, bet turpat līdzās milzīgos katlos tiek vārīta zupa, ceļamaize tiem, kas dodas uz Rietumpusi. Pienāk tas brīdis, kad mācītājs Kulbergs visus aicina baznīcā uz pēdējiem aizlūgumiem, kur arī notiek koncerta otrā daļa ar Andra Ērgļa un koru dziedājumiem, ar Jāņa Streiča uzrunu tautai, ar Irinas Tomsones runāto dzeju, ar Kulberga kundzes vijoļspēli un Ingas Rācenēs ērģeļu mūziku. Mācītājs Kulbergs notur aizlūgumu par Aizbraucējiem un Latviju. Tiek nodziedāta “Lūgšana” no Kantātes, tad ērģeles turpina tēmu, un visi dodas ārā no baznīcas, skan “Ai, zemīte, tēvu zeme...”. Aizbraucēji iet pie saviem pajūgiem, ratiem, ratiņiem un sākas ceļš uz Svešumu. No pēdējā pajūga tiek ņemti plakāti un atstāti ceļa vidū. Vēl pēc brīža skumjtie Aizbraucēji vairs nav redzami, ir tikai plakāti ar uzrakstiem: Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim! Dažādu iemeslu dēļ uz Smiltenes koncertizrādi nevarēja atbraukt Dace un Artūrs Reiniki ar saviem kolektīviem, bet tika lemts šādu izrādi organizēt pie Augstkalnes-Mežmuižas baznīcas, un tas arī tika izdarīts, jo bija taču Smiltenes pieredze. Taču šī pieredze neglāba no tā, ka arī Augstkalnē, no sešiem paredzētiem zirgiem, izrādē piedalījās tikai divi. Atkal tas pats. Gudrie zirgi, vai arī Klibā Zirga iebiedēti. Arī cilvēku sastāvs mainījās. Nebija vairs Andra Ērgļa, kā arī dažu citu kolektīvu, toties pievienojās režisore Dzintra Geka, komponists Pēteris Vasks un gleznotājs Jānis Anmanis, kurš visu Vācu laika atmosfēru fiksēja uz audekla un baznīcā lasīja savu dzeju. Sadarbība atkal ar kori “Tērvete”, “Dobeles zemessargiem”, Jelgavas vīru kori “Ozols” Gunta Galiņa vadībā, Dobeles sieviešu kori “Vizma” Vizmas Zandersones vadībā, trompeti spēlēja mācītājs Jānis Ginters. Smiltenes izrādes dalībniekus pārstāvēja Grundzāles amatierēātris “Cik jaudas” Dzintras Mednes režijā, arī aktrises Irina Tomsone, Karina Lučiņina un, protams, Jānis Streičs. No Liepājas atbrauca vīru ansamblis “Dziedonis” Valda

Aivara vadībā. Ļoti interesants, savdabīgs izrādes papildinājums bija Rīgas grupa “Karmafree”, kurā basģitāru spēlē Dmitrijs, bet ļoti oriģināli dzied Māra Lisenko. Viņiem pievienojās virtuozais Dobeles soloģitārists Agris Sikсна, ar kuru jau Māris Druva kopā bija strādājis, producējot ierakstu un klipu Paula dziesmai “Neaizmirsti mani”, bet 2017. gada pavasarī Māris producēja CD disku “Latvijai 100. Sarunas un dziesmas”, kurā ļoti intriģējošs Lūcijas Garūtas “Dievs, Tava zeme deg!” fragments solo ģitāras izpildījumā. Agris Sikсна šo īpašo solo spēlēja arī kalnā pie Augstkalnes-Mežmuižas baznīcas. Viņam pievienojās Māras Lisenko vokāls un Dmitrija bass. Iespaidīgi! Tas notika “Pulcēšanās” laikā, un pēc āra koncertdaļas visus baznīcā uz aizlūgumu aicināja mācītājs Guntars Lūsītis. Turpmāk viss kā Smiltenes baznīcā, tikai cita vieta un cita sāpīga nopūta. Cik labi, ka tādos Notikumos aktīvi līdzdarbojas novadu vadītāji, kā Gints Kukainis Smiltenē un Dace Reinika Augstkalnē, kura izradē vilka ratus, piekrautus mantām, kopā ar Augstkalnes baznīcas draudzes priekšnieku Edvīnu Bražinski. Mērķtiecīgi vilka ratus pa lauku ceļu uz Rietumiem. Turpat līdzās arī zirgu pajūgi un citi gājēji ar smagu slogu plecos. Iespaidīgs šis skats no kalna, kurā gadsimtu baznīca. Tā viņi tur aiziet, uz lauku ceļa atstājot plakātus – Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim! Koncertizrāde “Dievs, Tava zeme deg!” pie Augstkalnes-Mežmuižas baznīcas un baznīcā notika 2017. gada 10. septembrī. Pagaidām pēdējā.

Pēcvārds

Par iepriekš lasīto skatīt Māra Druvas YouTube kanālā:

1. “K. Pamše par 1944. gadu”

https://youtu.be/p0TqbMZLhAY?si=2r_rD1DAKR-o2iE

2. “1944. gads. Pēdējoreiz Kantāte”
<https://youtu.be/phDOFyqanMI?si=H8hbK-HaSf17oG0Z>
3. “Indulis Lācis (Ņujorka) stāsta par Kantāti”
<https://youtu.be/Rrhynfos6UU?si=W5hKm1uBkPARCKd>
4. “Agris Sikсна spēlē “Dievs, Tava zeme deg!””
https://youtu.be/YwE6fH7SLU?si=AsneEeVra_vv3T9d
5. “Brīvības piemineklis 2011. 11. 09”
https://youtu.be/debFW_pHa5Q?si=uxbRKY0kVKVT_VSP
6. “Antoņinas Ņenaševas monoizrāde”
<https://youtu.be/Y5I6ofID-lc?si=prXip645kmCi5jbm>
7. “Daugavpils teātris. 4. Andreja Eglīša Dzejas svētki”
<https://youtu.be/KTA5tY73QYc?si=GbedXPffTFCH6BhX>
8. “Daugavpils teātris – 2”
https://youtu.be/ItVE-3FAro?si=0CPz6RLX03kv0_a7
9. “Lūgšana”
<https://youtu.be/xp4jCUWZ7w8?si=O03PFdB2SYh56p1>
10. “Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!”
<https://youtu.be/qWHTIWC6ezM?si=AQyc-2ANwFPFUN8e>

Depresija un vilciens

Kopš tā brīža, kad sensacionālā trijotne – runcis Bāzilis, Vecā Žurka un kraukis Savrasovs Māra kabinetā paziņoja, ka pilsēta pacelsies augšup un Auce var kļūt par kārtējo Slīpo Plakni pasaulē, viņi uz Vecauces baznīcu nāca bieži, atcēla pat dažus svarīgus Starptautiskus pasākumus. Māris gan baznīcā, gan pilsētā būdams, vienam otram ieprasījās, sak, vai neesat ko jutuši, vai Aucē nenotiek kas dīvains, vai nav kāda sakustēšanās? Un uzrunātie patiešām sāk stāstīt satraucošas vēstis – Ņurka trešo reizi salabusi ar vīru un atkal abi dzīvojot kopā, Janka sasitis mašīnu Vītiņos, pie “Elvja” bijis kautiņš divlitrīgā alus dēļ, bet Jelgavas ielā visās akās parādījies ūdens. Ak, ko gan viņi teiks, kad pacelsies virs zemes! Vai tad arī plēsīsies alus pudeles dēļ? Taču būtība tāda, ka ne Māris pats, ne uzrunātie nekādu īpašā notikuma tuvošanos nesajūt. Viss ir pa vecam, bet ieminoties to kaķim-mācītājam, tas uzmeta kūkumu, sāka šņākt – Ko jūs, cilvēčiņi! Esat spējīgi pamanīt vien to, ka brūte kādu piekrāpusi vai otrādi, vien to, ka alu sākuši tirgot citādās pudelēs un tas palicis dārgāks, un to jūs pamanāt, ka atkal Saeimā esat ievēlējuši simts aplamos. Tā tas ir Latvijā, tā jūsu dievinātajā Amerikā. Būtībai jūs netiekat klāt, un vēl nicināt tos, kas jums cenšas atvērt acis. Ņujorka vēl šodien laimīgi dzīvotu, ja toreiz būtu mūs uzklausījuši. Cik mēs nenopūlējāmies! Vai kraukim viegli bija sēdēt Taimskvēra augstajos torņos, gan lietū, gan sniegā un kliegt pēc jūsu saprāta. Vai viegli, es prasu? Cik tas kraukis var vērt savu knābi un patiesību mest uz jums, ko jūs dubļos sabradājat. Un Vecā Žurka tajās briesmīgajās Ņujorkas pazemēs! Tās taču gatavās šausmas, ko viņai nācās piedzīvot! Arī to, ka desmitām

reižu tika grūsta zem metro riteņiem! Tas ir vēl briesmīgāk, nekā traumas Atbrīvošanās cīņās Latvijā. Uzbrauc tie cilvēki pa tuneli virszemē un ļauj pa visu Taimskvēru – Tur pazemē kāda pusdulla žurka runā muļķības! Vajag viņai to spico purnu aizbāzt ar saeļļotām lupatām un pēc tam aizdedzināt.

– Ko tu mocies, Bāzili, ar to runāšanu, – kraukis pacēla melno spārnu, – Māris jau nav tas stulbākais no viņiem, kaut ko saprot, citādi jau tu, kaķi, ar viņu nemaz nerunātu.

– Bet rīcībai jābūt konkrētai! – spalgi iespiedzās žurka, – jau tagad jāsaģatavo plāns!

– Jā, mums ir pieredze, un, kā jau teicām, tā vēl nav traģēdija, ja pilsēta kā plakne sāk pacelties augšup. Svarīgi to visu izmantot, neielaid pilsētā nevienu svešinieku, paņemt visu, ko dod Slīpā Plakne un pēc tam atgriezt pilsētu vēsturiskajā pirmsākumā, vienā līmenī ar Latvijas zemi, – jau mazliet nomierinājies, sacīja Bāzilis. – Starp citu, tas, ka Jelgavas ielas akās parādījies ūdens, ir priekšvēstnesis nopietnām ziņām. Būs pārmaiņas.

– Konkrēti, ko es varu darīt, lai Aucē viss būtu labi? – vaicāja Māris.

Bāzilis pašlaik stāvēja pie rakstāmgalda un aplūkoja tur saliktās montāžas lapiņas. Viņš ar ķepu pārbidīja, samainīja vietām – “Kara atbalss” un “Naivajam draugam”, tāpat arī samainīja – “Kafija Raimondam Paulam” un “Jubileja”.

– Tu, draugs, te visu pareizi saliec un radi pamācošu darbu. Radi brīdinājumu! – sacīja Bāzilis, pacēla ķepu un atkārtoja – Radi brīdinājumu!

2018. gada rudenī Māris Vecauces baznīcā savā kabinetā un altārdaļā montēja ideju, stāstu un pasaku krājumu “Depresija un vilciens”. Darbu nosaukumi bija sarakstīti uz lapiņām, un līdzās, izdruku veidā, arī paši darbi. Māris nevienam neko nerādīja, izņemot šos trīs ekstravagantos personāžus, kuriem bija ļauts staigāt starp altārdaļā saliktām lapiņām un arī šķirstīt pasakas,

stāstus un idejas. “Ideja” šeit rakstīta ar mazo burtu, tāpēc, ka pati Ideja tā atļāva. Toreiz, pēc klauvējieniem, viņa tā arī teica – Tu tikai neaizmirsti, ka tas viss no manis, no Idejas, tāpēc tev grāmatas nosaukumā jāiekļauj šis personvārds, neko vairāk arī neprasu, un vari rakstīt mani ar mazo burtu. Lai citi domā, kā jau viņi domā, ka paši visu var, bet ir taču skaidrs, no kā es, Ideja, cēlusies un kam es kalpoju. Es esmu tikai starpnieks, taču neviens bez manis neiztiek. Neviens solis netiek sperts bez manas ziņas. Cita lieta, uz ko es paskatos vairāk, uz ko mazāk, kam biežāk klauvēju pie pleca. Visaktīvākais darbu komentētājs un lapiņu bīdītājs, protams, bija Bāzilis. Viņš pārbīda, samaina vietām darbu nosaukumus kabinetā, pēc tam iet baznīcā un to dara altārdaļā, kur salikts tāds pats komplekts, bet tur kaķis bīda atkal visu savādāk. Māris par to neuztraucas, jo viņam vēl blociņā ir sava versija un iespējamais satura rādītājs, lai ne krauķa spārns, ne kaķa vai žurkas ķepas nevarētu sajaukt. Kaķis-mācītājs tagad paņēmis lapiņu ar uzrakstu “Viena nedēļa”, viņš teic, ka tas ir ļoti satriecošs darbs un jāliek kaut kur pa vidu, lai lasītājs var nomierināties līdz grāmatas beigām.

– Tad tu saki, ka “Morga sanitārs” ir mazāk satriecošs un to varētu likt grāmatas beigās? – ironizē Māris. – Skaists noslēgums, kur ukraiņu puisis Ģima naktī pārskaita liķus vairākas reizes, vai kāds nav pazudis. Mazpilsētas morgs ir pārpildīts ar liķiem, kuri savesti pēc Slīpās Plaknes sabrukšanas. Tāds iedvesmojošs noslēgums grāmatai, vai ne, runci?

– Nē, nu kāpēc beigās, to arī liksim vidū. Kaut gan, ja tā padomā, tev visi darbi briesmīgi. Es tā nerakstīšu, centīšos būt saudzīgāks – runcis kļūva apcerīgs, jo tomēr arī ir rakstnieks un beidzot nolēmis aprakstīt savas trakās jaunības dienas un cietuma gadus.

– Ticu gan, ticu, ka tu maigi rakstīsi, it sevišķi par tām epizodēm, kur ieslodzītos plosa suņi.

– Bet man tās epizodes būs ar cerību stariņu noslēgumā, es pats taču to saplosīto mierināju un glābu, es ar savām ķepām plecu tam vīram glāstīju, kad viņš raudāja pēc sava kucēna, ko bija spiests atstāt, kad rokas saslēdza dzelžos. Vai šis kucēns viņu vairs atcerēsies pēc daudziem gadiem, vai neplosīs tāpat, kā tie ļaunie suņi? Ir taču tā, ka tu par labu sirdi un labiem darbiem saņem pretim asus zobus, kādus reiz paredzēja Vīlcene-čigāniete. – Un Bāzilis kārtējo reizi aizrautīgi sāka stāstīt par savu topošo grāmatu un par to, ka viņš nebūt neesot dūsmīgs uz Ideju, kas viņam ieteica dolārus tirgot ar vērienu un kā dēļ runcis arī ieraudzīja to, par ko tagad vērts rakstīt grāmatu. Viņš 80. gadu vidū Rīgas centrā darbojās pāri ar Veco Žurku. Pie kino “Aina” viņi noķer ārzemniekus, pērk dolārus, kurus žurka nekavējoties stiep uz slēptuvi. Tas pats notiek pie kafejnīcas “Sigulda”, arī pie viesnīcas “Rīga” un ostā. Žurka stiepa uz slēptuvi vai nu lielu daudzumu rubļu, vai dolārus. Runcim bija laba oža uz filipīniešiem. Nāk viņi tāds bariņš, un ja no katra pa simt dolāriem vari nopirkt, skat, kāda veiksmē, žurkai ko nenoskrieties visu dienu, naudu nēsājot. Un tās ir pilnīgas blēņas, ka viss bijis zem čekas kontroles, runcim lai šādas muļķības nestāsta. Bet vēl izdevīgāka sadarbība ar prostitutām. Runcim bija labi pazīstama tāda Ņenka. Uh! Kas par skaistuli! Runcis no viņas pirka dolāru par pusotru rubli, bet iemanījās pārdot par trīs ar pusi rubļiem. Fantastiska peļņa! Divi rubļi uz vienu dolāru, un kaķis no prostitutām pirka simtiem dolāru. Teiksim, Ņenka saņem simt dolāru par nakti, un kaķis, vārdā Bāzilis, no rīta tos nopērk par 150 rubļiem, un ne jau Ņenka bija vienīgā prostitūta, ar ko runcis, tagadējais mācītājs, sadarbojās. Iekrita jau viņš tās Idejas dēļ, kura pačukstēja, lai runcis pārdodot dolāru par divi ar pusi rubļiem, tā viss ātrāk notikšot. Tā arī notika, reizēm runča tarbiņā bija pat desmit tūkstoši dolāru, bet konkurenti un skauģi viņu nodeva par dolāra cenas nosīšanu melnajā

tirgū. Kad sākās Atmoda, Bāzilis atradās Valmieras 2. zonā, bet naudas viņam netrūka, un par pieci simti rubļu kukuli viņam izdevās tikt uz 5. zonu pie Rīgas Centrālcietuma un no tās, jau pa aprakstīto, plēsīgo suņu koridoru, līdz etapa vagonam un prom uz Krievijas Ziemeļiem. Tā vajadzēja, runcis moku pilno Latvijas ieslodzījuma dzīvi nomainīja pret nosacītu brīvību Krievijā, pēc kuras sirds ilgojas vēl šodien. Ļenku, starp citu, Bāzilis satika Rīgā divtūkstošajos, iebraukusi no Amerikas paciemoties pie radiem. Ļenka izdevīgi apprecējusies deviņdesmitajos, viņai divi bērni un pieder trīs tirdzniecības centri Amerikā, aicināja Bāzili pie sevis, būšot labs darbs, bagāti dzīvošot.

– Ko nu, Ļenka, – Bāzilis toreiz teica, – tu tagad bagāta biznesa sieviete, es mācītājs, ko nu vairs. Lai Dievs tevi sargā, Ļenka.

– Arī tevi lai Dievs sargā, Bāzili, skaistu laiku kopā esam vadījuši, neaizmirstamas dienas, neatgriezti vairs tās.

Ļenka viņu pārkrustīja pa Pareizticīgo modei un lepni aizgāja, garām kājām zibot un gurniem kārdinot. – Jā, jā, – nomurrāja runcis un ar ķepu pārkrustīja seno draudzeni, aizejošo kārumu no Rīgas Centra laikiem.

– Klau, – pēc vēstījuma par savu topošo grāmatu Bāzilis vērsās pie Māra – tavā stāstā jau arī prostitūta vērienīgi darbojas, jauno, talantīgo aktieri ievēd nāvē.

– Manā stāstā nav nekādas prostitūtas, ir pornoaktrise.

– Labi, labi, saprotu, pornoaktrise nav tas pats, kas prostitūta un otrādi, bet nāvē taču puiku ievēda, – un Bāzilis steidz pie lapu kaudzītes un no turienes izvelk stāstu – pasaku. to pašu, jau minēto, “Viena nedēļa” un rāda Mārim – Nu ko, atšķirt tev vajadzīgo lappusi? – runcis uzvaroši sauca.

Māris paņēma tekstu no mācītāja ķepām, pašķirstīja un saprata visu. Tas bija pasakas tulkojums krievu valodā.

– Tu latvisko versiju vispār neesi lasījis? – neticīgi vaicāja Māris.

– Protams, ka nē! Man šis tulkojums trāpījās pa ķepai, to arī izlasīju.

Nu Mārim bija skaidrs, kaļa ķepās bija patrāpījusies Maskavas redaktore Olgas Gruševajas labotā pasakas versija. Viss sākās tā, ka Māris Feisbukā iepazīnās ar žurnāla “Anturaž” galveno redaktori Ludmilu Taljanovu, kura, izlasījusi dažas Māra pasakas, teica, ka varētu kādu no tām publicēt, vien būšot vajadzīga autora sadarbība ar redaktori, kuras adresi Māris saņēma un sāka saraksti, aizsūtīja sešas pasakas, kuras jau publicētas interneta lapā proza.ru. Tā bija sarežģīta un arī vērtīga pieredze piecu mēnešu garumā, reizēm cīnoties par katru teikumu un pat par katru vārdu kādā no pasakām. Un te nu tas piemērs kaļa ķepās, kā viens vārds var pārvērst visu darba jēgu.

“Viena nedēļa” ir pasaka par ļoti talantīgu Rīgas aktieri, kura ģimenē aug trīs meitiņas, kā Čehova “Trīs māsas”. Ļoti grūta, sarežģīta teātra sezona noslēgusies, un Aktieris ar dažiem saviem kolēģiem dzer vairākas dienas, līdz pornokanālā pamana sievieti, kas viņu ļoti satrauc. Pēc dažiem gadiem Aktieris avīžu kioska skatlogā uz glancēta žurnāla vāka ierauga sievieti, kuras dēļ vēlāk aizmirsīs visu, arī savas “Trīs māsas”, zaudēs darbu teātrī un arī dzīvību. Tad, lūk, Maskavas redaktore pilnīgi pēc savas izdomas pieliek klāt vārdiņu “To” un sanāk, ka Aktieris uz glancētā žurnāla vāka ieraudzījis sievieti no pornokanāla. Nē, tā nav tā pati sieviete, un tas ir ļoti svarīgi. Jā, autors rakstījis tā, ka asociācijas lasītājam var rasties, tā tas domāts, bet ne jau ar redaktore pievienoto vārdu pateikt, ka tā ir tieši tā pati sieviete, kas Aktieri satrauca smagās dzeršanas dienās, kad tīši vai netīši, spaidot televizora pults pogas, ik pa brīdim ieslēdzās arī pornokanāls. Tā ar vīriešiem mēdz gadīties un ar sievietēm mēdz gadīties tas pats. Ikreiz Māris izdarīja labojumus, kategoriski noraidīja jebkuru redaktore pašas pierakstītu frāzi un sūtīja savu darbu atpakaļ uz Maskavu. Tā tas notika daudzkārt ar katru no šiem sešiem darbiem. Rezultātā

izdevās atrast kompromisu un vienu tādu darbu, pasaku “Maskavas restorāns *Severnij*”, 2019. gada jūnijā nopublicēja interneta žurnāls “Logs uz Maskavu” kopā ar aprakstu par autoru. Žurnāla galvenā redaktore ir bijusī rīdziniece Marija Dubinska, un viņa Māri Druvu pārstāvēja konkursa “Maskavas džezs” noslēguma ceremonijā, jo Māris, kā uzaicinātā persona, pats nevarēja ierasties, ielūgums atnāca dažas nedēļas pirms pasākuma Maskavā, bija savi plāni, tad vēl vīza jākārto un tā no brauciena uz vienu no pasaules centriem nācās atteikties. Savukārt, drukātā žurnāla “Anturaž” redkolēģija nolēma publicēt “Pasaka par Kaiju”, darbu, kas veltīts Antonam Čehovam viņa 160. jubilejā, kas 2020. gada janvārī, un Krievijas provinces teātriem. Jau teikts, ka Māris šo savu darbu kā režisors ierakstīja Latvijas Radioteātri aktrises Karinas Lučiņinas izpildījumā. Bet ar redaktori Olgu atkal sākās pasakas pārsūtīšana no Latvijas uz Krieviju un otrādi. Atkal šie pierakstījumi, situāciju skaidrošana, un Māris katreiz atkārtoja, ka lasītāju nedrīkst vērtēt par zemu, jāļauj lasītājam pašam domāt. Pasaka par kaijām, kuras Krievijas tālā provinces pilsētiņā dienu un nakti laidelējas virs dramatiskā teātra jumta – Kura? Kura no mums? Kura?! – kliedz kaijas. Krievijas tālās provinces pilsētiņas dramatiskajā teātri iestudē Čehova “Kaiju”, bet kaijas virs jumta nebeidz satraukti kliegt – Kura no mums? Kura? Jaunā aktrise Soņa Gardina saņem Ņinas Zarečnajas lomu, bet uz sādžu Jermolajevka atved viņas mīļoto Sergeju. Atved no kara. Zārkā. Soņa sāk apmeklēt restorānu, kur vakaros ansamblis spēlē daudz dziesmu ar Sergeja Jeseņina tekstiem. Ir 2002. gada rudens. Tad, lūk, Maskavas redaktore sāk pierakstīt savus tekstus, skaidro, ka Soņa uz restorānu iet tāpēc, ka ļoti sēro par karā kritušo Sergeju. Mārim atkal izdevās panākt kompromisu, viņš nostrīpoja daudzus tādus skaidrojumus, samierinājās ar dažiem īsinājumiem, aizsūtīja tekstu un lūdza nopublicēt tieši šo versiju, neko vairs tajā nemainot. 2019. gada septembra beigās Māris Feisbukā saņēma

ziņu, ka žurnāla “Anturaž” kārtējais numurs iznācis ar Māra “Pasaka par Kaiju” tajā, atsūtīta adrese interneta versijai, un Māris steidzās to lasīt. Vilšanās! Publicēta tā redaktora sākotnējā versija ar visiem skaidrojumiem un bez norādes, linka uz Latvijas Radio izrādi, kura, starp citu, maskaviešiem ļoti patika, bet, lūk, tagad tā nav pieminēta. It kā vajadzētu priecāties, otrā publikācija gada laikā Maskavas žurnālā, bet skumji, ka tā nav Māra literatūra, kurš minētās kļūdas publicētā tekstā uzskata par nepieļaujamām. Un ja tādā veidā tiktu publicēta pasaka “Viena nedēļa”, kur viena vārdu daļa tiek novilkta vienādības zīme starp pornoaktrisi un sievieti, kura salauž dzīvi talantīgam aktierim, ievēd viņu kapā. Tas ir nežēlīgi, bet tas nav porno kino. Tāpēc Māris kaķim – mācītājam Bāzilim cenšas to skaidrot un lūdz izlasīt “Viena nedēļa” oriģinālversiju, kura krājumā “Depresija un vilciens” vai arī krievu valodā interneta adresē “Proza.ru”. “Viena nedēļa” par Aktieri, kurš ļoti karstā augusta sākuma pirmdienā sēstas mašīnā, lai brauktu uz Maskavu, bet nākamās pirmdienas pēcpusdienā ziedi uz viņa kapa jau novītuši. Viena nedēļa. Ideja radās pirms trīsdesmit gadiem, bet uz papīra tika uzrakstīta Vecauces baznīcā 2018. gada vasarā un tūlīt to aktrise Karina Lučiņina pārtulkoja krievu valodā. Tikai viena nedēļa, trīs dienas uzrakstīšanai, trīs dienas tulkošanai un, lūk, runcis to lasa interneta adresē “Proza. ru”.

– Jā, tik tiešām ir atšķirība. Liela atšķirība. Grūti pat iedomāties, ka viens vārds tā visu var mainīt, – Bāzilis ar ķepu domīgs kasīja ausi, kaut ko it kā atcerējās un stāstīja to Mārim.

– Lasīju to tavu pasaku, tu tur izmanto citātu no Iļaba grāmatas “Jā, es labi zinu, tu ievēdīsi mani nāvē...”. Atcerējos kādu ļoti zīmīgu gadījumu no savas kaķa dzīves. Vēl šodien nespēju izprast šo situāciju, kuru piedzīvoju un kura liek apšaubīt paša spējas – runcis aplūsa, paskatījās uz Veco Žurku, kraukļi Savrasovu, varēja saprast, ka viņi nojauš, par ko kaķis grib stāstīt

un viņiem it kā tiek jautāts, ir vai nav jēga par to tagad runāt, ja Auce kuru katru brīdi var pacelties gaisā un šeit, draudzes priekšnieka kabinetā, viņi tāpēc arī pulcējušies, lai spriestu par tālāko rīcības plānu, par to, kā brīdināt pilsētu, kā sagatavoties notiekošajam. Varbūt šodien pat doties pie Novada domes priekšsēdētājas Vijas Keršus? Vai arī nekavējoties zvanīt Latvijas Pašvaldību priekšsēdētājam Gintam Kaminskim, kurš taču ir aucenijs un ilgus gadus bijis Auces mērs? Jau tā viņi visi te pārāk ilgi pētījuši tās Māra lapiņas, gan kabinetā, gan baznīcas altārdaļā un atkal kabinetā. Labi, Bāzilis jau gan teica, ka arī grāmatai jābūt kā brīdinājumam, bet vai to sapratīs tauta, vai sapratīs to Māra literatūru, kura pārāk sarežģīta un pārpilna Tarkovska, Buņina un Bībeles citātiem? Jau nosaukums “Depresija un vilciens” kādu var atbaidīt, kur nu vēl meklēt tur kādu brīdinājumu. Kā to saprast? Ja tev uznāk depresija, tad atliek mesties tik zem vilciena? Teikt ardievas šai pasaulītei, kurā bez depresijas taču ir tik daudz jauku dienu? Vai tad vilciens ir vienīgais glābiņš? Vai tad Annu Kareņinu tas izglāba? Un, ja nu izglāba? Ak, Dievs! No šādas domas vēl briesmīgāk kļūst. Tad jau tiešām par vilcienu jāsāk domāt kā par glābēju. Nē, nē, jāsāk ar to, ka jāliek Mārim mainīt grāmatas nosaukumu. Patiešām, grāmatā taču ļoti daudz rakstīts par Slīpo Plakni, arī par viņiem pašiem, kraukši, žurku un kaķi kā ģēniju glābējiem. Plakne Ņujorkā sagriezās, tūkstošiem tur nogrima dziļajā kapā, bet Barišņikovs, Makartnijs, Kleptons un vēl daudzi citi varenie izglābās, pateicoties tam, ka Bāzilis reiz pie pašas Slīpās Plaknes Barišņikovam tieši sejā blāva – tās ir muļķības, ka manuskripti nedeg! Bulgakovs ir kļūdijies! Šeit sadegs viss un visi! – un Bāzilis abām ķepām rādīja uz Slīpo Plakni – šeit viss sadegs! Es esmu tevi brīdinājis, mākslinie! Bēdz projām un šeit vairs nerādies, saviem draugiem saki to pašu! – Kāpēc tad grāmata nevarētu saukties “Barišņikovs izglābās! Glābies arī tu!” Lūk, kas par brīnišķīgu grāmatas

nosaukumu, tā pie sevis pašlaik domāja žurka, un kraukis, kā uzminējis žurkas domas, uz augšu, uz leju kustināja knābi – jā, jā, taisnība. Bet abiem skaidrs arī tas, ka Bāzilis tūlīt stāstīs par vēl vienu izglābto un šie abi deva klusējošu piekrišanu šim stāstam, bija jāsaprot – stāsti vien, Bāzili, lai jau Māris paklausās, un nebaudies no sava vājuma, Bāzili, drīzāk otrādi, lepojies ar to, lai tevi saprot pārējie, sak, tāds pats mirstīgais vien esi, tāpēc lai uzklausa tevi. Ja būsi tuvāks tautai, vieglāk iemānīsi savu gribu un vēlēšanos paglābt citus no milzu nelaimes. Mēs atkal esam liela pārbaudījuma priekšā un tāpēc jāpielieto visi spēki, lai pārliecinātu citus nedarīt muļķības. Krauža un žurkas klusēšana liecināja, ka Bāzilis var turpināt savu runu, ja ne, tad taču žurka būtu spalgi kliegusi – ko tu ar tām savām šaubām te citiem uzmācies, runāsim labāk, kā glābt pilsētu! – Vai arī kraukis noklabinātu – vēl nāks nākamais gads, runāsim labāk par to. Nekas tāds nenotika, un Bāzilis turpināja runu, kas, iespējams, nebūtu jādzird bērniem, kucēniem un kaķēniem.

– 2001. gadā, pēc tās Ņujorkas traģēdijas man grūti bija ievilkt elpu tiešā un pārnestā nozīmē. Es nevarēju, nespēju atgūties no šoka, lai arī visiem zināms, kādas tik šausmas dzīvē neesmu pieredzējis. Ņujorkas traģēdija mani satrieca un zini, Māri, kas man palīdzēja piecelties, kļūt stipram un atkal valdīt pār pasauli? Redzu, ka tu nezini un arī nevari to zināt, vien šie abi, žurka un kraukis, sāpju ceļu izstaigājuši kopā ar mani, visu paši pieredzējuši un spēja atgūt spēkus to pašu iemeslu pēc, kuri piecēla mani – tā bija cilvēku un dzīvās pasaules ticība mums. Jā, jā, nebrīnies, ticība parādījās tikai pēc traģēdijas, kad mūsu priekšā ceļos krita daudzi šīs pasaules varenie un lūdza piedošanu, ka nav ticējuši, ka pat nicinājuši mūs, kas gribēja viņiem labu darīt. Viņi tikai tagad esot spējīgi paskatīties patiesībai acīs un ieraudzīt mūsu sāpes un arī mūsu piedošanu, jo mēs piedevām visiem neticīgajiem un mūsu brīdinājumu zaimotājiem.

Runcis ar ķepām noglauda ūsas, sabužināja kažoku, lika saprast, ka tūdaļ sekos tas galvenais stāsts, kas līdz šodienai mulšina runci un liek pat apšaubīt savas spējas.

– Daudzi pieteicās pie manis vizītēs, gribēja divatā parunāties, grēkus izsūdzēt. Viens no šiem varenajiem bija filmu producentis Hārvijs Vainstīns. Jā, jā, tas pats Vainstīns, kurš katru gadu “Oskarus” čupām vien savāc un kurš šodien kritis nežēlestībā, kur, iespējams, arī mana vaina, un tāpēc vien mana kļūda ir nepiedodama. Vainstīnu es pieņēmu savā darba kabinetā, nu tajā pašā, draudzes priekšniek, ko tu lieliski aprakstīji savā opusā par Barišņikovu. Darba kabinetā arī toreiz, kad tur ienāca ievērojamākais no visiem producentiem, uz galda atradās tas milzīgais Slipās Plaknes makets, uz kura vēl manas asinis no ķepām, kad es ārprātā to plosīju Ņujorkas traģēdijas dienā. Nu lūk, ienāk Hārvijs Vainstīns, ierauga maketu un viņam azartā acis iespīdas. Kā plēsoņa viņš skatījās uz to, kas tik precīzi pareģoja traģēdiju. Šķiet producentis pat aizmirs, ka nācis runča priekšā uz ceļiem krist un atvainoties, tā viņam gailēja acis, ka nāciena iemesls aizmirsies. Esmu pilnīgi pārliecināts, un pat zinot šo tipu pēc nostāstiem, ja manā kabinetā uz galda sēdētu puskailla skaistule, šim Hārvijam tā acis neiedegtos azartā, kā tagad, kad viņš ieraudzīja jaunas, graužošanas filmas maketu. Lūk, ko nozīmē profesionāļa oža, un nevajag te pasakas stāstīt, ka šim Holivudas lauvam tikai uz iekārojamām sievietēm gail acis. Nē, viņam filmas ir svarīgākas par mirkļa iekāri. Es biju spiests likt ķepu uz pieres ienācējam un teikt:

– Saki, dēls, kas nospiež tavu sirdi, kamdēļ nāci tālu ceļu, lai tiktos ar kaķi-mācītāju? Nu, protams, Hārvijs attapās, nometās runča priekšā uz ceļiem un teica, ka tikai brīnums glābis viņu un studiju “Miramax” no bojāejas, jo viņš Bāziļa brīdinājumus neesot uzklausījis, neesot arī ticējis tiem un visiem stāstījis par Slipās Plaknes varenību, un tikai brīnuma pēc savu studiju

“Miramax” un savu dzīvi neesot pārcēlis uz Slīpo Plakni, bet grasīties to darīt septembra beigās. Toties daudzi viņa paziņas un draugi gājuši bojā, jo viņš, Hārvijs Vainstīns, uz Plakni tos aizsaucis, pats paliekot vecajā, labajā Ņujorkā. Viņam tagad sirds lūztot no žēlabām par bojā gājušām dzīvēm un viņam esot bail par sevi, jo Vilcene-čigāniete aizgaudojusi sliktu vēstījumu par viņu, un viņš, līdz ar šo atvairošanos runča priekšā, gribot lūgt atļauju veidot filmu par Slīpās Plaknes traģēdiju ar Vilceni-čigānieti galvenajā lomā. Slīpā Plakne un līdzās gaidojoša Vilcene-čigāniete. Viņam esot ārprātīgas bailes no šīs čigānietes un, piedāvājot viņai galveno lomu, varbūt bailes izzudīšot, un čigāniete, kas zina, ko labu pareģos.

Ja jūs zinātu, cik bērnišķīgi naivs manā priekšā uz ceļiem izskatījās šis Holivudas visvarenais! Man kļuva neērti, teicu, lai tak viņš ceļas kājās un stāsta, kas vēl uz sirds. Man bija skaidrs, ka agrāk vai vēlāk, kāds no kinopasaules nāks pie manis un lūgsies pēc sadarbības, necerēju, ka tas notiks tik ātri un, ka tik ievērojama persona ieradīsies. Vainstīns gribēja fotografēt Slīpās Plaknes maketu, bet es kategoriski aizliedzu, jo tas taču ir pirmavots visai filmai. Šis makets tika izgatavots jau divus gadus pirms traģēdijas un, protams, atļauju filmēt šo maketu Bāzilis pārdos visdārgāk.

– Ir vēl viena problēma, – Vainstīns klusi teica.

– Saki, dēls, kas nospiež tavu sirdi, izstāsti savu problēmu, ja jau esi pie manis nācis un, ja jau esmu tevi pieņēmis. – Bija gara pauze, pēc kuras Vainstīns pateica frāzi, ko, iespējams, pat pie bikts neteiktu, bet runcis bija viņa pēdējā cerība un glābiņš, tāpēc šeit bija jāsaaka viss, lai būtu cerība izglābties no vilcenes pareģojumiem. Ir lietas, ko kaķis nekad nedarīs, un viena no tām, viņš nekad nepārdos šos Vainstīna vārdus, atzišanos, lai arī cik miljonus dolāru viņam par to piedāvātu. Atcerēsimies Bāziļa skolu cietumos, kur viens no galvenajiem baušļiem skan – Отвечай за базар – atbildi par vārdiem.

– Sievietes man ļoti melo, – vēl klusāk, galvu nodūris, savu satriecošo atzīšanos sāka Hārvijs Vainstīns. – Mani tas ļoti sāpina, ka sievietes tā var man melot. Vai tad es to esmu pelnījis? Es taču viņām tik daudz laba daru un esmu darījis, tad kāpēc nevar iztikt bez meliem? Ja tu zinātu, cik esmu zaudējis šīs nelietīgās mānīšanās dēļ, tas nav vārdos aprakstāms. Es taču nevienai nespēju ticēt, viņas man izgāzīs lielos projektus, arī šo, par Slīpo Plakni. Es ļoti ticu šim projektam, kurš manī piedzima brīdī, kad ap savu asi sāka griezties Slīpā Plakne. Es tanī brīdī arī sapratu, cik varens tu esi, Bāzili, un ka tu atļausi man radīt šo filmu un kļūsi par manu partneri. Glāb mani, Bāzili, pasaki, kuru no aktrisēm drīkstu aicināt filmā, kura atkal nesāks man melot un nenovedīs bezdibeņa malā. Pasaki, ar kuru es drīkstētu bez bailēm divatā atrasties, teiksim, viesnīcas numuriņā. Tu nedomā, svēto tēv, ka man kādas mirkļa iegribas, es par šo filmu sāku sapņot jau 1997. gada rudenī, tikko tā Plakne pacēlās Ņujorkas centrā, un tā paša gada nogalē uzradies tu ar saviem sprediķiem. Vēlreiz atvainojos, ka tos nicināju un nodomāju, ka tu aiz naida vai skaudības jaunai, progresīvai kustībai liec sprunguļus riteņos, neļauj tiem griezties. Es domāju par filmu un kādu aktrisi tajā, bet pieteicās tik daudz melīgu sievišķu, ka es vai prātā juku, un man nekas tur nesanāca, vien draudi ar tiesas procesiem. Un tagad, kad noticis kas briesmīgs un man atvērušās acis uz tevi, svēto kaķi, es par visu vairāk gribu realizēt šo projektu. Tas būs šedevrs, kādu pasaule nav redzējusi un ieraudzīs vien tad, kad mēs kopīgi paveiksim šo darbiņu. Bet ir vajadzīga tīra un gaiša aktrise, kuru tu man palīdzēsi izraudzīties. Viņai, tai tīrajai un gaišajai, būs jāspēlē duetā ar Vilceni-čigānieti Tomu.

– Un zini, Māri, man tiešām tas Hārvijs izskatījās pēc liela bērna, kuram visi dara pāri, un es piekritu palūkoties uz tām piecām pretendētēm, lai arī pats jau kravāju čemodānus ceļam uz Maskavu. Tātad, aizveda mani uz “Miramax” studiju,

nosēdināja istabā aiz stikla, caur kuru redzama otra istaba un tajā otrajā istabā ieveda piecas skaistules, un visas viņas izskatījās tīras un gaišas, bet man, runcim, uzticēts izvēlēties to pašu tīrāko, kura ne reizīti mūžā nav melojusi. Zini, kā tajās filmās rāda par cilvēku, suņu un kaķu pratināšanu, tu viņus ļoti labi redzi, bet viņi tevi neredz. Un tad nu ļauts skatīties pilnīgi anonīmi un pieņemt lēmumu, no kura atkarīga arī visa filmas par Slīpo Plakni veiksmē un, nedod Dievs, arī neveiksmē. Kā jau jūs visi zināt, mana pieredze sadarbībā ar prostitutām ir vienkārši nenovērtējama, daudz arī citādu sieviešu un kaķeņu esmu redzējis, un, ja tam visam vēl pieskaita manu fenomenālo ožu un intuīciju, tad jums skaidrs, kāpēc tieši man, Bāzilim, aktrises izvēlē uzticējās slavenākais Holivudas producers Hārvijs Vainstīns. Lai arī pats viņš no sievietēm šo to jēdz, tomēr atzina runča pārākumu. Es gan vēl nebiju pieņēmis galīgo lēmumu sadarbībai un filmas veidošanai kopā ar "Miramax", nedz arī par sava maketa izmantošanu filmas labā. Ideja man čukstēja, ka es pats varētu producēt filmu, veidot to autobiogrāfisku no kaķa redzesloka, un Ideja čukstēja, ka es to Vainstīnu varu pārspēt producēšanā, jo agrāk vai vēlāk viņš iekulšoties nepatikšanās ar tām bābām. Jā, jā, Ideja tā arī pateica "ar bābām", nevis ar slavenām vai mazāk slavenām aktrisēm. Bet, skatoties uz tām piecām, no kurām jāizvēlas tā "gaišākā un tīrākā", es tomēr sliecos uz sadarbību ar slaveno producentu, jo viena meitenīte tik ļoti iepatikās, un viņa izskatījās tik tīra un gaiša.

– Tik tīra un gaiša! – Bāzilis cēla ķepas pret griestiem, it kā gribētu lūgties par šo "tīro un gaišo", bet tad viņa kaķa purns sadrūma, jo šeit arī sākās viņa lielā un nepiedodamā kļūda. Viņš Vainstīnam, kurš stāvēja līdzās pie stikla, ar ķepu sita pa plecu, bet ar otru ķepu rādīja, bakstīja stiklā. – Hārvij, ņem to, tajā gaišajā kleitiņā! Ņem to, – un Bāzilis sāka bungot pa stiklu abām ķepām, it kā gribēja saukt "tīro un gaišo" cauri

stiklam, uz ko Hārvijs vaicāja – Tu esi pārliecināts par savu lēmumu? Likme ir augsta, mēs nedrīkstam kļūdīties. Pagaidīsim, paskatīsimies vēl. Un runcis piekrita, jo pats vēlējās šīs daiļavas redzēt peldkostīmos, tāds noteikums, un tas ar jauniņajām pretendētēm ticis atrunāts, ja būs vajadzīgs, kleitas, svārki, blūzes un viss cits tajā pašā telpā jānogērbj un jāturpina staigāt peldkostīmos. Tas ticis paziņots jau laikus un peldkostīmiem jābūt. Vainstīns pats pieliecās pie mikroфона, meiteņu telpā atskanēja lūgums izģērbties un palikt peldkostīmos. Četras to it veicīgi izdarīja, viena pat visai pavadinoši izģērbās, bet runča izraudzītā “tīrā un gaišā” turpināja staigāt vasarīgajā kleitiņā, kas tik skaistu spēja darīt viņas jaunavīgo augumu. Varenais producents atkārtoja lūgumu izģērbties, bet Bāziļa izredzētā vien pavērsa nevainīgu un nokaunējušos skatu uz stikla pusi, salika rociņas uz krūtīm, it kā būtu kaila un tā piesegtu skaistās, jaunās krūtis, bet kleitu nenovilka, kamēr četras daiļavas mazauduma peldkostīmos kārdinoši staigāja pa telpu, un runcis atkal ar ķepu sita Holivudas varenajam pa plecu – Es taču teicu, ka jāņem jauniņā! Es taču teicu! – Un Vainstīns mikrofonā pateicās pretendētēm, lai tās gaidot paziņojumu. Pagāja mēnesis, no Vainstīna ne ziņas, ne miņas, arī runcis producentam nezvanīja, jo uzskatīja, ka Hārvijam kaķis-mācītājs vajadzīgs un ne otrādi. Viņiem visiem trijiem, runcim, žurkai un krauķim jau biļetes ķepās un spārnos, rīt jāsežas lidmašīnā uz Maskavu, kad Bāzilim pēkšņi atbrauc pakaļ limuzīns, aizved uz “Miramax”, tieši uz producenta kabinetu. Pārkāpjot tā sliexsni, kaķis juta, ka labi nebūs. Kaut kas līdzīgs vēsvoja gaisā kā ceļš no Centrālcietuma 5. zonas līdz etapa vagonam, ka tūlīt no kabineta plašumiem izskries rēcoši suņi un gribēs nabaga mācītāju, kurš arī kaķis, saplosīt gabalos. Bāzilis bija dzirdējis, zināja, ka Vainstīns mēdzot būt rupjš un nepieklājīgs. Lai gan viņa priekšā stāv mācītājs, varenais producents blāva – Tu zini, ka tā tava izvēlētā meitene ir

jaunāko klašu skolotāja? Tu ar savu kaķa purnu to nesaodi? Mēs gribam kino taisīt vai privātskolu atvērt? Kāds bija mūsu mērķis? Vai mēs gadījumā nemeklējām aktrisi sensacionālai filmai?

– Kāpēc tad skolotāja nevar būt aktrise? – Bāzilis nolēma nelocīties Hārvija rupjību priekšā. – Jums te puse no Holivudas zvaigznēm ir bijušas oficiantes, tad kāpēc skolotāja... Vainstīns tiešām bija rupeklis, neļāva aizstāvēt skaisto meitenīti, kura jau no bērnības varbūt sapņojusi kļūt par aktrisi un nu, pateicoties kādam vērīgam kaķim, viņas sapnis varētu piepildīties, ja ne šis rupeklis, kurš ievēdis meiteni savā viesnīcas istabā.

– Es taču tev uzticējos, kaķi, – turpināja blaut producents, – es tevi lūdzu izvēlēties aktrisi mūsu filmai, ar kuru es mierīgi un droši varētu atrasties slēgtā telpā, bet kas tev deva, man nācās pārgulēt ar šo “skolotāju” un jau nākamajā dienā taisnoties bargiem vīriem, ka neesmu izvarojis jaunu meiteni, kura grib kļūt par aktrisi un dabūt lomu manā filmā. Piecdesmit man uzticīgi cilvēki, daži suņi un jā, jā arī daži kaķi strādāja manā labā, vai puspasauli apgriezta otrādi, līdz atrada materiālus par tevis izvēlēto “tiro un gaišo”, un šie materiāli mani izglāba, Bāzili, kamēr tu ar savu, it kā fenomenālo, intuīciju mani gandrīz ievēdi cietumā. Bāzili, paredzēt traģēdiju Ņujorkā nav tas pats, kā paredzēt sievieti, jaunāko klašu “skolotāju”. Tās ir nesalīdzināmas lietas, un sievietes atpazīšanai tavas maņas ir par vājām.

– Tu zini, Hārvij, es tevi brīdināju, – Bāzilis tomēr nezaudēja pretestību, jo neparedzēja, kādas šausmas tūlīt sekos. – Zini, Hārvij, es teicu, ka stikls man traucē, es gribēju kļāt viņām pieiet, apostīt.

– Jā, jā, varbūt ķepas zem svārkkiem arī tev vajadzēja pabāzt? Apostīt viņam vajagot!

Kaķis visu laiku stāvēja kājās un nu Hārvijs viņam piebīdīja mīkstu krēslu. – Apsēdies, varoni! Skaties, ko tu man pabāzi apakšā! Bāzilis apsēdās uz viņam rupji piedāvātā krēsla, bet

Vainstīns palika stāvam līdzās un no galda paņēma vairākas pultis. Viņu priekšā pavērās aizkars, aiz tā liels ekrāns, uz kura no tumsas iznira tās piecas, no kurām četras drīz izgērbās līdz peldkostīmam, bet viena, ak, runča izredzētā, sakrustoja rokas uz krūtīm un kautrīgi, nevainīgi, pat izbiedēti raudzījās tieši kamerā.

– Nu, kā? – vaicāja Hārvijs. – Skaista, vai ne? Un galvenais, ka nevainīga! Tas bija stopkadrs, un Bāziļa favorite tik tiešām izskatījās satriecoši nevainīga un skaista, bet ķepas kaķim sāka svīst, jo viņš saprata, ka ne jau velti Hārvijs šeit kliezjis, ne jau tāpēc, ka gultas priekos būtu vīlies ar šo burvīgo augumu. Tālakais jau bija kā murgs, bet Hārvijs neļāva runcim galvu griezt projām un acis vērt ciet. Kaķis saprata, ka jāsaglabā cieņa un jāturpina skatīties, kā pieci vīrieši, no kuriem trīs melnādainie, apstrādā šo jaunāko klašu “skolotāju”. Vīriešu darbošanos ar un ap meiteni ik pa brīdim pārtrauc sižeti, kuri reklamē šo pornokanālu un šajos sižetos arī redzama Bāziļa izredzētā, bet nu jau viņas gaišais tēls sāk izgaist, trauslā meitenīte Bāziļa acīs attālinās un attālinās. Hārvijs gan apžēlojas un piecu vīriešu, starp kuriem viena jauna, nešpetna sieviete, izprieceas ik pa brīdim padzen uz priekšu, līdz uz ekrāna paliek stopkadrs, kurā “tīrā un gaišā” burtiski no galvas līdz kājām notriepta ar vīriešu spermu.

– Nu, Bāzili, piekritīsi man, ka “jaunas skolotājas” pasaule grūtāk aptverama, nekā Ņujorkas traģēdija? Vecā Žurka skrubināja nagus, kraukis Savrasovs boza spārnus, bet kaķis-mācītājs pēc baznīcai nepiemērotā stāsta klusi nolieca galvu, it kā teikdams – palūgsimies, lai līdzīgas kļūdas nepiemeklē manu dzīvi. Žurka spalgi iekliezās, tā likdama satrūkties tiem, kuri, varbūt, patiešām gribēja palūgt un pieminēt kaķa lielo neveiksmi aktrišu kastingā. Ar Vainstīnu viņi izšķīrās klusējot, jo pēc tā iespaidīgā stopkadra un producenta noslēdzošā jautājuma runcis piecēlās, izgāja no kabineta un arī no “Miramax” studijas.

Nekāds limuzīns viņu vairs negaidīja, nācās sēsties 4. metro “Up town” un braukt mājās. Tomēr runcis līdz pat šai dienai saprot, ka viņa ķepās ir ģeniāls filmmateriāls ar Slīpās Plaknes maketu centrā, kuram Vainstīns nevarēja nekādi tikt klāt, un nu jau producenta izredzes ir gaužām bēdīgas. Pat “tīrā un gaišā” atkārtoti ceļ apsūdzību par seksuālu uzmākšanos un ir viena no tām daudzajām, kas Hārvija Vainstīna kinozālē nodzēš lampiņu pēc lampiņas.

– Mārim jāmaina grāmatas nosaukums! – spalgi iekliedzās žurka. – “Depresija un vilciens” šeit neder! Ir jāmaina nosaukums! Man nupat radās ideja par to, ka grāmatas nosaukumam jāpieliek klāt arī tā trakā producenta vārds. “Barišņikovs un Vainstīns izglābās! Glābies arī tu!” Grāmatas nosaukumā jābūt biznesa tvērienam! Tā taču ir prece, kas jāpārdod, bet kam tu pārdosi depresiju, kam virsū brauc vilciens? Nevieni to nepirks! Nevieni! Bet mēs te palīdzam bīdīt tos darbu nosaukumus, tā kā arī mums sava teikšana, – un žurka, kā gribēdama apliecināt savu vārdu patiesīgumu, “Vai Barišņikovs?” samainīja vietām ar “Latvijai –100”. Vai tikai tāpēc, ka vajadzēja kādu darbību no žurkas puses? Bet Mārim jau bija vienalga, lai viņi te bīda tās lapiņas pēc savas patikas, viņam taču blociņā viena sava versija pierakstīta un, iespējams, ka arī pats izdarīs kādas maiņas. Tāda jau to montāžas lapiņu jēga, bīdīt tik ilgi, kamēr pat Idejai vairs nav ko teikt. Re, kraukšis spārnā turēja lapiņu ar uzrakstu “Sieviete”. Nez kur šoreiz to liks, prātoja Māris, bet kraukšis gremdējās atmiņās par šo Māra pirmo publikāciju 1983. gada maijā, žurnālā “Sieviete”.

– Man patīk šis gabaliņš par mums, par putniem, – un kraukšis pašūpoja lapiņu, it kā tā būtu grāmata, – es to gabaliņu par putniem pat zinu no galvas, “Viss bija apstājies kopš pirmdienas, kad pāri ezeram aizlaidās gājputni. Vai tas bija viss? Nē, vēlreiz Vita viņus dzirdēja. Naktī. Dūmakā. Viņi

lidoja tik zemu, ka virs ūdens varēja dzirdēt spārnu šalkoņu – aizejam... aizejam... aizejam... Starp mākoņiem izslidēja pilnmēness. Visapkārt kļuva tik gaišs. Ezers iemirdzējās. Likās, ka viss mainīsies, taču nē – aizejam... aizejam... aizejam...”Krauķis ar spārna galu notrausa asaru no knābja, viņam nebija žēl, ka rudenī visi runā un piemin tikai dzērves, lai jau viņām tiek. Redz, krauķis pat apraudājās, toties nāks februāris, un tas būs krauķu laiks, visi tad atcerēsies Savrasova šedevru “Krauķi atlidojuši” un tad arī šo krauķi, kurš pašlaik sēž Vecauces draudzes priekšnieka kabinetā, atkal aicinās uz skolām un iestādēm, lai viņš dalītos atmiņās par savu slaveno senci, kurš 1871. gadā pozēja ģeniālam gleznotājam un bija viens no galvenajiem tajā pozētāju kompānijā, tāds kā vadonis, un tieši viņu gleznotājs vienmēr uzrunāja. – Tu rīt savējos pulcē tā agrāk, dienas īsas, darbi lēni rit uz priekšu, – vai arī aizrādīja – Tu savējos piebremzē mazliet, lai pa naktīm mazāk dzer un kārtis lai nespēlē, tie no rītiem nav pozētāji. Tā nevar, draudziņ, mēs te mākslai strādājam. – Un krauķa sencis darija, ko vien varēja gleznotāja labā, par ko, kā apliecinājumu uzticībai, saņēma vienu otu, kas no paaudzes paaudzē tagad kalpo kā dārga relikvija. Un vēl tas, ka krauķa sencis uzdrošinājās no gleznotāja izprasīt atļauju saukties Savrasova vārdā, un arī tas ir paaudzū paaudzēs gadsimta ieguvums. Krauķis Savrasovs ļoti lepojās gan ar savu izcelsmi, gan vārdu, gan arī ar otu, kas bijusi izstādīta gan Metropoles muzejā Ņujorkā, gan Krievu muzejā Pēterburgā un Tretjakova galerijā Maskavā, un drīz pienāksot kārta arī Vecauces baznīcai. Vēl krauķis sola kāda gada 26. februārī visus aizvest uz Tulas apgabala Medveģevas sādžu, kur šajā datumā, 1871. gadā, tika pabeigta slavenā glezna “Krauķi atlidojuši” un kur krauķa sencis saņēma vienu no otām, ar kuru gleznots šedevrs. Runcis sasita ķepas, pukšs, pārtrauca romantisko gaisotni, asara no krauķa knābja bija žuvusi. Bāzilis teica, ka laika maz, jābūt lietišķiem, bet krauķis aizrādīja žurkai – par savas grāmatas

nosaukumu lai Māris lemj pats. – Tu tur, žurka, daudz nejaucies viņa darīšanās, – un krauklis vērsās tieši pie Māra.

– Tātad, cik publikāciju tev ir Maskavā saistībā ar grāmatu?

– Tie ir trīs interneta žurnāli, no kuriem viens, “Anturaž”, arī drukātā formātā. Tur divas pasakas publicētas un Larisas Kaņevskas rediģētajā interneta žurnālā “Мнение” (“Viedoklis”) publicēti divi Mihaila Barišņikova autogrāfi ar norādi tieši Mārim, kā arī animācijas filmas pieteikums par Slīpo Plakni un apraksts par “Bītlu” projektu. – Stop! Stop! – iesaucās Bāzilis, – par Slīpo Plakni precizēsim! Cik tev tur tie darbi? Teicu jau, ka Plaknes tēmai ir jādominē un jābrīdina, it sevišķi tagad, mūsu Aucei drīz paceļoties gaisā un piesaistot visas pasaules uzmanību.

– Man grāmatas ievads ir par visu to, tad konkrēti darbi, piemēram, “Slīpā Plakne Ņujorkā”, “Morga sanitārs” un vēl daudzās pasakās ir aprakstīts sensacionālais jaunums, kas, iespējams, sagaida kādu Latvijas mazpilsētu, “Auce tevi vārdā sauc”. Vēl ir fragmenti no visām manām izdotajām grāmatām, sākot ar romānu “Vidusskola” 1988. gadā un beidzot ar “Skumjās dzemdības” 2018. gadā. Apaļi trīsdesmit gadi starp šīm divām grāmatām. Un tieši šeit, Vecauces baznīcā, pie šī rakstāmgalda šovasar tika sarakstītas trīs pasakas – “Viena nedēļa”, “Maskavas restorāns *Severnij*” un tituldarbs “Depresija un vilciens”, lai arī žurkai un jums pārējiem nepatīk nosaukums.

– Es jau teicu, tā tava darīšana, galvenais, lai tu un mēs visi spētu novērst Plaknes griešanos ap savu asi, kā mums jau tas izdevies Sentluisā, Telavivā un Krasnojarskā. Kad šo pilsētu Plaknes atkal sakļāvās ar zemi, visi bija tikai ieguvēji. Galvenais, veidot robežkontroles ap Plaknēm, nelaist tur laimes meklētājus un ļaunu darbu izplatītājus, nepārslogot Plaknes, kas ir galvenais iemesls, lai Slīpā Plakne vairs neizturētu milzīgo spiedienu un sāktu griezties ap savu asi. Auce ir maza, var izrakt grāvjus visapkārt pilsētai, sacelt augstus žogus. Naudas vajadzēs daudz,

bet Amerika iedos, jo pati pirmā piedzīvoja traģēdiju, – Bāzilis lika saprast, ka saruna beigusies, ņēma portfelīti un teica:

– Iesim, mani bērni, lejā pie altāra palūgsim Dievu par pilsētu, par Māra grāmatu palūgsim un ASV prezidenta vēlēšanām 2020. gadā, jo man tur jātur sava rūpe, jāievēl pareizais vīrs. Esiet droši, kaķis-mācītājs Bāzilis zina, kuram jāklūst par nākamo Amerikas galveno vīru un tā tas arī notiks.

Viņi nogāja lejā uz baznīcas telpu jeb kuģi, sadedza daudz sveču un noliecās lūgt Dievu. Māra Druvas ideju, stāstu un pasaku krājumu “Depresija un vilciens” izdevniecība “SolVita” prezentēja 2019. gada februārī.

Pēcvārds

Grāmata “Depresija un vilciens” lasāma Māra Druvas mājaslapā – marisdruva.weebly.com

<https://drive.google.com/file/d/1WKPX2Eo76dUxwFF9czZiK-pI5gDkyH592/view?usp=sharing>

Radošais darbs Centrālcietumā

2002. gadā Ideja bija sevišķi uzmācīga un neatkāpās no Māra ne soli, arī Centrālcietumā stāvēja līdzās ar rakstāmo spalvu aizplīvurotajā rokā. Varēja tikai pabrīnīties, kā Ideja iekļuva tajās kamerās, kurās atradās Māris. Apbrīnojami! Māris puskails stāv karantīnas kamerā, kur apsardzei klātesot jānotriepjas ar melnu, pretīgi smirdošu smēri, jo tā pavēlējusi bargā dakteriene. – Kaskis! Tas ir kaskis! Jasmerejas! Un tu esi notriepies ar šo pretīgo mengu, stāvi kameras vidū, gaidi, kamēr smirdīgā masa nedaudz iesūcas ādā, lai pēc tam var vilkt kreklu, jo kamerā ir ļoti auksts, taču tas netraucē Ideju, kura pieklauvē pie pleca un saka:

– Tiklīdz būsi uz brīvām kājām, mūc atpakaļ uz Ņujorku, spēlē akordeonu 42. ielā, Taimskvērā un *Pen Station*, kā 2000. gadā to jau esi tur darījis. Spēlē sērīgās melodijas sol minorā vai valsīšus sekstās fa mažorā, tas tev labi sanāk, varbūt iekritīsi acīs kādam salona īpašniekam, varēsi tur uzspēlēt, bet salonā tevi ieraudzīs Serjoža no krievu restorāna “Samovar” 49. ielā, jo tu tikko jauki biji spēlējis “Цыплёнок варёный, цыплёнок жарёный...” tajā pašā sol minorā, un, skat, tu jau šo častušku spēlē starp krieviem restorānā “Samovar”, un tur ienāk Barišņikovs, jo viņš ir restorāna līdzīpašnieks, jūs tiekaties un tu atgādini, ka viņš tev 2000. gada 6. aprīlī piezvanīja uz Gunas Munteres māju Longailendā, kur tu tolaik dzīvoji. Tev istabā bija telefons, bet klausuli savā galā, kā jau saimniece, cēla Guna, un 6. aprīļa ritā viņa blāva pa visu māju – Māri, pacel klausuli, tev Barišņikovs zvana! – Lūk, tajā krievu restorānā tu atgādināsi, pārstāstīsi jūsu sarunu un pēc tam akordeonu vairs nespēlēsi, jo jūs ar Barišņikovu brauksiet uz Linkolna centru, kur Barišņikova

ofiss, un sāksiet strādāt pie tā filmprojekta, par kuru vienojāties telefonsarunās. Un Ideja tik stāsta un stāsta, bet Māris, melniem mēsliem nosmērēts, stāv aukstā Centrālcietuma karantīnas kamerā numur 29. Apbrīnojamas runas spējas tai Idejai un, ja paklausītu visam, ko viņa stāsta, tad Māris jau kuro reizi būtu cietumā. Taču Māris pamazām mācījās sijāt Idejas tekstus. Sākumā bez īpašām niansēm, tikai pa labi un pa kreisi, divās daļās un viss. Vēlāk noskaidrojās, ka labajā daļā sabērts daudz kas tāds, kas drīzāk ar mīnusa zīmi rakstāms. Bez Idejas arī nav iespējams dzīvot, un neviens bez šīs aizplīvurotās būtnes nespēj iztikt. Tikko Centrālcietuma vārti Mārim aiz muguras aizcirtās, tā Ideja klāt un saka:

– Tev pats galvenais, sākot jau ar pirmajām dienām šajā īpašajā uzturēšanās vietā, domāt, kā tu pabeigsi romānu par Barišņikovu. Tev tas ir jāizdara! 101 lappusi brīvestībā taču esi jau uzrakstījis, atliek tikai turpināt. Tas būs ar sāpju garšu, tātad, vērtība. Jā, Māris klausīja Idejai, tikai uztraucās par tām 100 uzrakstītām lappusēm. Kur tās atrodas? Viņš pilnīgi neko par tām nezināja. Varbūt jau iznīcinātas? Darbs pie Barišņikova tēmas sākās 1997. gada rudeni, reizē ar dejotāja ierašanos Rīgā un koncertiem Operā 7. un 8. oktobrī. Māris tad sadarbojās ar apvienību “Labvakar” un tā vadītāju Edgaru Kotu. Pēc pirmās iepazīšanās ar lielpilsētu Ņujorku 1996. gadā, Māris uzsāka darbu pie projekta “Rīga – Ņujorka – Rīga”, tas ir par cilvēkiem, kas piedzimuši, uzauguši Rīgā, pēc tam savu karjeru turpinājuši Ņujorkā un, visbeidzot, atkal atgriezušies Rīgā. Bija vairāki kandidāti, kurus intervēt, starp tiem arī Mihails Barišņikovs, un Mārim bija liels pārsteigums, ka visa tā ietekmīgā komanda, kura darbojās projektā, ieskaitot Latvijas vēstnieku ANO Aivaru Baumani, un vēl zināmus juristus, nespēja šo interviju iegūt, vienkārši, netika Barišņikovam klāt. Tas bija tik pārsteidzoši! Bet vēl lielāks bija pārsteigums, kad Māris uzzināja par Barišņikova

lielo vēlēšanos nopirkt suni Rīgā un aizvest to uz Ņujorku. Māris personīgi ļoti labi pazina cilvēkus, kuri nedēļas laikā suni – bokserīti sadabūja un arī nokārtoja dokumentus, lai jauno draugu aizvestu pāri okeānam. Toreiz Ideja pateica:

– Tev, Māri, jāraksta romāns par Barišņikovu un viņa suni. – Lai pārliecinātos, ka Idejas padoms ir vērtīgs, 1998. gada decembrī Māris lidoja uz Ņujorku un uzsāka dažādas sarunas par šo projektu, jā, gribēja arī pārdot. Māris sāka rakstīt scenārija uzmetumus, līdz 1999. gada rudenī projektam pievienojās Jura Podnieka studija un producete Antra Cilinska. Mākslinieks Artis Rutks uztaisīja lielisku projekta bukletu angļu valodā, uz kura tad arī 2000. gada aprīlī Barišņikovs rakstiski pateica Mārim “Paldies”. Atšķirībā no romāniem, kurus Mārim izdevies uzrakstīt vienā elpas vilcienā, strādājot katru dienu un atsakoties no alkohola, romānam par Barišņikovu pārrāvumu dzeršanas dēļ bija daudz un šim nelaimēm vēl pieplusojās Centrālcietums, kas gan jau no pirmajām dienām solīja darbu bez kādiem īpašiem kavēkļiem, nerunājot nemaz par alkoholu. Vienīgi tās raizes par pirmajām simts uzrakstītajām lappusēm. Kā Māris tās sargāja! Pat avīzēs satītas tās aizbāza aiz krekla un tā staigāja dienām, arī kad brauca uz Madonu, tādā pašā veidā sargāja. Tik dārgas šķitās uzrakstītās lappuses. Jau teikts, ka krogus spēlēšanas un dzeršanas dēļ, Madonā nekāda rakstīšana nesanāca. Iepriekš rakstītais gan tika kopēts un simts lappuses glabātas dažādās Madonas vietās. Taču nesanāca tām aizbraukt pakaļ, goda vārds, nebija pat domas par nokļūšanu cietumā. Tāpēc šīs mokas un raizes par to, ka nāksies visu rakstīt vēlreiz, tās pirmās simts lappuses, jā, un vēl vienu, tātad, 101. Centrālcietumā Māris sāka no 102. Palika tomēr cerība, ka vismaz kāda kopija atradīsies. Tātad, visi tēli, struktūra, situācijas, sižeta pavērsieni galvā un bez neviena pieraksta par to, kas jau izdarīts. Jāsāk strādāt katru dienu. Iesākumā nebija papīra un kaut kādus dienasgrāmatas pierakstus

nācās veikt uz avižu malām, cigarešu paciņām, ietinamajiem papīriem. Māris sākumā atturējās rakstīt uz citu autoru grāmatu titullapām, bet vēlāk no šī principa nācās atteikties, un Māris izvēlējās labu autoru titullapas, piemēram, Андрей Платонов “Чебегур”, dienasgrāmatas 34. lappuse, 2002. gada 30. jūnijs. Romānu “Vai Barišņikovs?” normāli varēja sākt rakstīt pēc tam, kad cietuma administrācija atvēlēja neizmantotās veidlapas par ieslodzīto pārsūtīšanu no viena cietuma uz citu vai arī uz kādu no zonām. Pats galvenais Mārim bija neatkāpties no sava darba grafika, pēc kāda viņš ir strādājis, sākot ar pirmo romānu “Vidusskola”. Katru dienu jāizpilda paša noteiktā norma, piemēram, “Vidusskolai” sākumā dienas norma bija viena rūtiņu burtnīcas lappuse, kur rakstīts katrā rūtiņā. Sākot ar otro nodaļu, norma palielinājās līdz divām lappusēm dienā, visbeidzot, norma bija, ne mazāk par trim lappusēm. Galvenais ir neatkāpties no paša nospraustā mērķa, lappuses jāuzraksta katru dienu, neskatoties uz to, ka var būt ļoti slikts garastāvoklis, nepatīšanas darbā, personīgajā dzīvē. Var nākties braukt uz Rīgu, tad jāraksta vilcienā vai dzelzceļa stacijā Rīgā, vai bibliotēkā, vai kafejnīcā. Jāpiespiež sevi rakstīt. Jātiek pāri pirmajiem trīs, četriem teikumiem, dažreiz arī vairāk, lai tad to varētu saukt par brīvu rakstīšanu, nevis teikumu konstruēšanu. “Vidusskola”, nu, šajā pat grāmatā būs iespēja lasīt arī kinoscenāriju pēc šā romāna motīviem. Pēc “Vidusskolas” tāds princips tika ievērots, strādājot pie nākamajiem romāniem un stāstiem, un nekas savādāks nedrīkst būt Rīgas Centrālcietumā, kur neviens pie tevis negaidīti nevar atnākt vai piezvanīt, vai aizsaukt uz kaut kuriem. Šeit tu esi drošībā, aiz restēm, un neviens tevi netraucēs rakstīt par pasaules centru Ņujorku, kuru esi ielpojies, par Slīpo Plakni un dejas ģēniju Barišņikovu. Tu pats jau gribētu tikt ārā no šejienes, bet, ja svaru kausos ir brīvība ar iespējamu uzdzīvi un romāns par cilbēku, kurš no Rīgas uz Ņujorku aizvedis suni, tad, varbūt,

labāk tomēr izvēlēties cietumu, no kura tu iznāksi ar krietnu manuskriptu kaudzīti un pabeigtu romānu “Vai Barišņikovs?”.

Rakstīts tika daudz, un Māris vairākkārt varēja palielināt dienas normu. Lūk, aizsākums cietuma darbam, 106. romāna lappuse, kurā noslēdzas 10. nodaļa ar nosaukumu “Ģenerālmēģinājums Taimskvērā”. Nodaļa par to, kā kaķismācītājs Bāzilis, Vecā Žurka un kraukis Savrasovs Taimskvērā izmēģina vienu no savām brīdinājuma akcijām, un šajā pat, 106. lappusē, sākas 11. nodaļa ar nosaukumu “Vēzītis”. Tas ir stāsts par to, kā Barišņikovs atnāk pie Slīpās Plaknes un skatās uz to pasaules brīnumu, skatās, ar kādiem tik paņēmienu cilvēki un cita dzīvā radība cenšas tikt tur augšā, tajā Slīpajā Plaknē, kur piepildīšoties visas vēlēšanas, tev tikai turp jānokļūst. Barišņikovs tiešām redz, ka Bāziļa pareģojums piepildās, Plakne tiek pārslogota, un tā var neizturēt spiedienu. Šajā nodaļā Barišņikovs pie Plaknes ieraudzīs vecu bezšķirnes sunīti, kurš grib nokļūt tur augšā, lai piepildītos viņa bērnu dienu sapnis kļūt par labu dejojāju. Ja sunītis tiks Plaknē, tad sapnis piepildīsies un viņš dejos labā teātrī. Sunītis atmuguriski velk kastes, uz kurām pakāpties, bet liels vilku šķirnes suns to visu ikreiz atņem un vecais sunītis atmuguriski velk nākamās kastes.”Kā vēzītis”, nodomā Barišņikovs un tā arī nosauc nepazīstamo sunīti, bet nodaļas beigās aizved “Vēzīti” uz savu villu, kur tas uzticīgi kalpos par dārznieku, un 2001. gada 11. septembrī Barišņikovs un “Vēzītis” šausmās skatīsies uz Ņujorkas traģēdiju tur, tātad, kā Slīpā Plakne griežas ap savu asi un aprij tūkstošiem dzīvo radību.

Neviens cilvēks vai cita dzīvā radība pasaulē nav rakstījusi par Barišņikova, no Rīgas uz Ņujorku aizvesto, bokseru Tobiju. Tas pat īsti vēl nebija suns, bet tikai kucēns, ko Rīgā, Maskavas rajona noplukuša nama pagalmā noskatīja, pēc tam sagūstīja un nogādāja Barišņikovam neviens cits, kā kaķis-mācītājs Bāzilis. Šis notikums un pats kucēns ir pelnījis, lai tam pievērstu uzmanību

un arī uzrakstītu par to grāmatu, kā to dara Māris. Kucēns Tobijs līdz ar Māri pabija sešās dažādās Centrālcietuma kamerās un nedeva Mārim mieru ne dienu, ne nakti. Aizvests uz Ņujorku, kucēns ātri apguva jaunās pasaules kārtību, kā tas notiktu ar katru, kurš uzauzdzis Rīgas “Maskačkā”. Kucēns ātri vien pieauga, dibināja savu, suņu baleta, trupu un sāka iestudēt Bulgakova “Meistars un Margarita”. Kā jau zināms, arī Bāzilis gatavo šo darbu Vecauces baznīcas kamerteātrī, bet tas būs pavisam cits, atšķirīgs šī darba lasījums, tāpat kā atšķirīgi ir arī abi minētie režisori. Var jau rasties jautājums, kāpēc tad Barišņikovam no Rīgas uz Ņujorku bija jāved suns, vai tad Ņujorkā to trūkst? Mārim par šo faktu skaidrojums ir šāds – 1974. gadā, kad Barišņikovs aizbēga uz Rietumiem, viņam Ļeņingradā palika suns, lielais baltais pūdelis, vārdā Foma, un, kad Barišņikovs 1997. gadā pēc divdesmit trīs gadiem, pirmoreiz, ieradās Austrumeiropas zonā, Rīgā, tad viņam uz Ņujorku vajadzēja aizvest tā suņa dvēseli, ko viņš reiz pameta Krievijā. Lūk, kas faktiski bija Tobijs, baltā pūdeļa Fomas dvēsele. Bet baltais pūdelis, jā, jā, tas ir tas pats, kas mīlēja uzdzīvot kopā ar Melno suni, un viņi abi, jau krietni iereibuši, toreiz, 1966. gada 12. janvārī Maskavas restorānā “Severnij”, kad tur Pauls un Visockis svinēja savas Dzimšanas dienas, piesēdās līdzās Tarkovskim un sāka slavēt viņa filmu “Ivana bērnība”, teica, ka labprāt filmētos pie tik ģeniāla režisora. Un šie suņi bija kopā ar Klibo Zirgu un vēl pārējiem, Tarkovski, protams, ieskaitot, kad gāja apkārt zvanam. Lielajam baltajam pūdelim laikam tāds liktenis, ka viņu atstumj, pamet, nepaņem, jo Tarkovskis filmēja tikai Melno suni, “Stalkers” bija lielā veiksmē. Bet kas to zina, varbūt baltā pūdeļa sāpi atsver tas, ka viņa dvēsele bokserīša Tobija veidolā ir kopā ar baleta ģēniju un ir aizvesta uz Ņujorku? Kas to zina, varbūt mūžīgi atraidītajam tagad ir vieglāk, kad dvēsele drošībā? Taču Ideja negaidīti sāka stāstīt par to, ka nevajag te, cietumā, pārāk aizrauties ar to Barišņikova tēmu.

– Tu, Māri, neuztraucies, vari uzskatīt, ka šī grāmata tev uzrakstīta. Ja arī neatradīsies tās simts pirmās lappuses, tu tās piedzīsi klāt no jauna šim Centrālcietuma tekstam, un nav tev romāns obligāti šeit jāpabeidz, atstāj kaut ko brīvībai, Barišņikovs taču arī ir brīvs deļotājs. Un Māris, tik tiešām, vairāk sāka rakstīt par cietuma ikdienas dzīvi un sižetus jauniem stāstiem. 249. kamerā viņš bija kopā ar Viktoru, un arī par to rakstīja Māris, piemēram, 2002. gada 4. jūlijā, kas bija ceturtdiena. “Pēc pusdienām Viktors atkal sāka gulēt, bet es ilgi staigāju pa kameru un domāju par visu iepriekš rakstīto. Ja es ilgi un mierīgi varu staigāt pa kameru, tad tas ir rādītājs, ka viss kārtībā. Varu domāt par sižetiem. Kā nāk, kā tuvojas melnie brīži? Tā, kā mēs izdzirdam vilcienu. Mežā. Uz dzelzceļa stigas. Es stāvu dzelzceļa malā tajā vietā, kur taciņa no pļāvām šķērso sliedes un ievirzās Lāčkalna mežā. Tā ir taciņa, pa kuru eju uz vecāku kapu vietām Jaunajos Lāčkalna kapos. Rudens. Apšu lapas ir sarkanas un daļa lido pret zemi, bet daļa, vēl pie zariem turētas, trīc. Tālumā dzelzceļa līkums. Apšu lapas pirmās uztver, sadzird vilciena tuvošanos. Es to redzu. Viena vienīga lapa var man paziņot vilciena tuvošanos. Viens apziņu skāris vārds vai teikums, vai portrets, vai dzīves situācija var kļūt par avotu, no kura iztek sāpes. Tikai viena zilbe iesākumam, bet tu jau jūti, tevi skars daudzkas vairāk. Tu skaties uz apses lapu un pēc brīža arī pats sadzirdi, nē, pat ne skaņu, bet viņš tuvošanos – nāk vilciens. Un tas tuvojas un tuvojas, un tu zini, ka nekur vairs neaizbēgsi, tev jāpaliek uz vietas un jāiztur. Desmit metrus no sliedēm. Tagad tas vairs nav vilnis, bet reāla skaņa, kas nāk un nāk tuvāk. Tas ir iesākums stāstam. Depresijas tuvošanās, klātbūtne un atkāpšanās salīdzināta ar vilciena tuvošanos, drausmo, skaļo līdzāsbraukšanu un attālināšanos. Visu laiku šīs paralēles. Stāsta varonim atmiņā uzplaiksnī sāpīga dzīves epizode, viņu pārņem nemiers, pat līdz fiziskam nespēkam. Viņš zina, ka ar vienu sīku

savas dzīves epizodi, atmiņā uzausušu, sevi pieteikusi depresijas lēkme. To vairs nenovērst, tā jāpārdzīvo. Un par to, kā atkal viss ir labi. Cilvēka dzīvei šādā stāstā var izskriet cauri. Šos sliktuma brīžus es šeit, cietumā, esmu analizējis, uz to bāzes arī jārada stāsts “Depresija un vilciens”. Jā, tā tas varētu saukties. Garš, psiholoģisks stāsts. Es iedomājos, kā Dostojevskis to rakstītu. Par Dostojevski. Absurds salīdzinājums man vienu nakti. Es jau gulēju savā otrā stāva gultā un no turienes skatījos, kā Viktors, uz beņķa tupēdams, pēc tam sēdēdams, raksta, vai pareizāk sakot, cenšas rakstīt mammai vēstuli. Viņš uzraksta “Здраствуй, мама” un vairāk neko nevar uzrakstīt. Nevar un viss. Es viņam padiktēju mazliet un arī izziņu ārstam padiktēju. Viktors tā sēž salicis pie galda un es viņu salīdzinu ar Dostojevski. Oriģināli, vai ne? Vai tad Dostojevskis tā salicis nemocījās? Ir jau nakts. Pagājusi mana trešā diena bez cigaretēm. Vai būs vēl trīs? Māris savām Centrālcietuma dienasgrāmatām un sižetu pierakstiem ļoti reti pieskāries, kopš 2002. gada un darījis to tikai tad, kad bijusi vajadzība ko parādīt citiem, piemēram, 2003. gada maijā, kad viņa Rīgas istabā, Elizabetes ielā 101, viesojās un filmēja TV3 raidījums “Bez tabu”. Tad Māris ļāva kopējā un vidējā plānā nofilmēt “maļavas”, kuras viņš kopā ar manuskriptiem izveda no cietuma. Krimināli pieredzējuši draugi pat brīnījās, kā Mārim tas izdevies. Bet Māris jau laikus par to rūpējās, cietuma administrācijai rakstīja, ka viņi paši taču apgādājuši ar papīru rakstīšanai, un tagad aprakstīto lapu kaudzīte jāizved brīvā saulē, tāpēc nav jēgas pāršķirstīt visus papīrus, lai starp tiem meklētu “maļavas” – zīmītes, lai arī tajās nebija nekā tāda, ko tuvplānā nevarētu filmēt jau toreiz, 2003. gada maijā, kad uz Māra istabu nāca ne tikai TV3, bet arī visi iespējamie krievu mediji, jo Māris bija izziņojis, ka 9. maijā sācis rakstīt romānu “Vai Putins?”, un šī preses uzmanība turpinājās arī 2004. gadā, kad Māris dzīvoja, jau pieminētajā Bolderājā un Miglas ielā bija iekārtojies vidi, kas

jebkuram latviešu vai krievu žurnālistam asociējās ar Tarkovska filmu “Stalkers”. Šajā “Bolderājas zonā” turpinājās projektu “Vai Barišņikovs?” un “Vai Putins?” prezentācija, kur arī žurnālistus interesēja Māra Centrālcietuma pieredze un no turienes izvestie materiāli. Māris gan turpināja “uzsist cenu”, cietuma zīmītes – maļavas ļaujot filmēt tikai pa gabalu, jo starp “maļavām” bija arī pagaras vēstules, rakstītas uz grāmatu titullapām un citādiem oriģinālpapīriem. Tās visas ir ļoti sadzīviskas vēstules un zīmītes, kas skar cigarešu, čefīra, avižu, pārtikas, grāmatu pārsūtīšanu no kameras uz kameru. Kā jau teikts, dzīvojot eiroremonta kamerā kopā ar Viktoru, kuram problēmas ar dzirdi, satiksmi ar “zirgu” – diegu starp kamerām no loga uz logu vadīja Māris. Nācās daudz sarunāties, sakliegties, tādējādi tuvāk iepazīstoties, un gadījās arī agrāk satikti cilvēki, piemēram, cits Viktors, kurš spēlējis pūtēju orķestrī un bijis Auces svētkos, kas, kā jau teikts, ir arī Gunāra Ordelovska pūtēju orķestru festivāls. Tad tādās sarunās, sarakstēs tiek minēts kaut kas no personīgās dzīves, arī tiesas datumi, Mārim nepieciešamās konsultācijas un tā tālāk.

Bet tā, lai tagad sēdētu un lasītu savas Centrālcietuma piezīmes, nu, nē. Māris zina, kas būtu nepieciešams grāmatai par baznīcu un Auci, jo šeit visciešākā saistība ar darbiem, kas veikti un kas vēl veicami. Māris arī cenšas rast atbildes uz dažiem jautājumiem, bet pagaidām nav atradis, piemēram, kāpēc toreizējais Vecauces baznīcas mācītājs Valdis Bercs neatbrauca uz Centrālcietumu, kad viņš tur Mārim bija vajadzīgs, kāpēc Auces mērs Gints Kaminskis prokuroram Grausam nevarēja uzrakstīt sakarīgāku raksturojumu. Gints Māri pazīst ļoti sen, arī kā darba devēju, jo strādāja par kordiriģentu Māra vadītā kultūras iestādē, LLA “Vecauce” klubā; un vēl vairāki neatbildēti jautājumi. Māris cietumā rakstīja vairākus iesniegumus, kuros lūdza tikšanos ar kapelānu, kā arī minēja par savu mācītāju, bet tā arī nesagaidīja ne vienu, ne otru. Uz cietuma mācītāju it kā rinda gara, bet Bercam

varbūt neviens nepateica, tāpat kā neko nezināja arī ar kriminālo pasauli saistītie. Arnolds Sabulis gan teica, ka ar Bercu runājis par Māri, stāstījis par cietumu, jo viņi tolaik bija deputāti Auces Domē un pietiekami bieži tikās. Sabulis pat bija ļoti pārsteigts, uzzinājis, ka mācītājs Bercs nav apciemojis un parunājis ar Māri Rīgas Centrālcietumā. Divi nesagaidītie visas tās nedēļas un mēnešus ieslodzījumā – mācītājs un sūtījums ar uzrakstu “10 latī”. Nebija ne pārrunu, ne maizes un saldumu. Māri cietuma piezīmēs ļoti ieinteresēja tas, kas šobrīd jau izdots grāmatās, bet bija piemirsies aizsākuma brīdis, kad līdzās piesēžas Ideja un stāsta, un stāsta, bet šiem stāstiem visapkārt ir cietuma ikdienas dzīve, piemēram, 2002. gada 5. jūlijā, piektdienā – “Viktoru veda pie zobārsta, tad arī pilnībā pamodos. Ilgi domāju. Nav jausmas, cik pulkstens, bet cēlos, ģērbos. Apēdu visu baltmaizi, putru nedaudz atstāju. Tikko paēdu, kā arī Viktors klāt. Ar tamponu mutē, ar zālēm un trīs “benčikiem”. Viens zobs viņam izrauts, pirmsdien uz rentgenu. Palasīju grāmatu un aizmigu. Dzirdēju, kā pusdienas atnes, bet necēlos, tās paņēma Viktors. Pēc tam vēl aizmigu. Kad pamodos, atkal ilgi, labi domāju. Mana domu pasaule atkal un atkal nes ko jaunu, līdz ar to palīdz dzīvot cietumā. Secināju, ka vakardiena īpaša bijusi ne tikai ar diviem trijniekiem – trīs mēneši bez alkohola, trīs dienas bez nikotīna, bet arī ar to, ka pierakstīju reālu stāsta sižetu “Depresija un vilciens”. Tikko uzrakstīju šo nosaukumu un iedomāju, ka tāds varētu būt arī stāstu krājums. Vēl gulēdams gan domāju, ka “Depresija un vilciens” neiekļausies krājumā “Centrālcietuma stāsti”. Šis tad nu arī tas lēmums, ko gulēdams pieņēmu, ka man tomēr taps krājums “Centrālcietuma stāsti” un pie tā es katru dienu tagad strādāšu. Esmu daudz jau izdarījis, kopš 13. aprīļa – “Rakstniek, turi acis vaļā! Atrodi interesanto!” Ja jau šeit esmu nokļuvis, tad maksimāli daudz centīšos iegūt no cietuma dzīves, sulu centīšos iegūt no tās masas, ko sauc par cietuma dzīvi, un dalīšos ar citiem”.

Tātad, cietumā aizsākums ir trijām grāmatām. Pirmais – dokumentāls darbs “Kā tapa romāns “Vai Barišņikovs?””, otrais – krājums “Centrālcietuma stāsti”, trešais – stāstu krājums “Depresija un vilciens” (vilciens kā iespēja aizbraukt uz Tālumu, izdevība un cerība aizbēgt no iepriekšējās dzīves un depresijas. Vilciens kā pašnāvība).

“Centrālcietuma stāstos” izmantot jau 1992. gadā izdotā, stāstu krājuma “Mirkļis pieteikumam” varoņus – Strādnieciņu un Cilvēciņu. Arī šī doma man ienāca prātā pēc pēdējās pamošanās, tagad pēcpusdienā un kad ilgi raudzijos aizrestotā logā un lietū aiz tā. Ja Strādnieciņš un Cilvēciņš sāktu nogurdināt, varbūt izmantot arī – Cietumnieks, Viņš, Sāpīgais, Spītīgais, Cietušais? Nav slikta doma. Cēlos ēst sarkano boršču (gandrīz pilna bļodiņa!). Gribēju to uzsildīt, iebāzu “motoru” visai biežajā zupā, lodīšu rakstāmā galus iemānīju elektrības kontaktā. Atskanēja sprādziens, sarkani zupas pilieni palika uz sienas, galda, grāmatas lapām. Ar mitru lupatu likvidēju pierādījumus, pārbaudīju kontaktu – nestrādā. Viktors guļ, negribas modināt. Interesanti, ja mentam prasīs atspiest atpakaļ kontakta drošinātāju, vai viņš nepainterēsies, kāpēc mums tas vajadzīgs, ja nav radio, TV un atļautā veikala sildītāja? Jādomā. Izēdu zupu, nekāda vaina. Pateicu Viktoram par izsisto kontaktu. Staigāju pa kameru. Atcerējos pēdējo cigareti “Prima”, ko pīpēju caur iemuti. Es sēdēju uz papīrgroza pie durvju restēm. Tā es arī reizēm mēdzu lasīt pie naktsgaismas, uz papīrgroza sēdēdams. Tas bija pirmdienas, 1. jūlija vakarā. Es sēdēju uz papīrgroza un aizpīpēju. Man uznāca šķavas, tikko ievilku pirmo dūmu. Šķaudīju un kaklā visai pamatīgi sāka kost no šī “Primas” ievilkta dūma, cēlos kājās. Cigareti nopīpēju, staigādams pa kameru. Viktors tikko pīpēja vienu no pēdējiem “Новости”. Es pat gaidīju šo mirkli, kad viņš aizpīpēs un pēc tam skatījos, kā viņš pīpē. Neko citu nedarīju, kā vien skatījos otra pīpēšanā. Tā es sajutu savu spēku,

gandarījumu, uzvaru, ka jau ceturto dienu iztieku bez nikotīna. Paskatījos lapas augšējā, labajā stūrī uz atzīmi "50". Piecdesmitā vienība manam stāstam par dzīvi cietumā. Atzīmējama lappuse. Esmu jau to atzīmējis ar savu nākamo grāmatu nosaukumiem, varoņiem krājumā "Centrālcietuma stāsti" un vēl atzīmēšu ar šo pēcpusdien radušos stāstu nosaukumiem un īsu šo stāstu anotāciju. Arī turpmāk tas pats, ļoti naivs prieks par dažām nesmēķēšanas dienām. Ak, cik daudz tādu īsu atturības periodu ir bijis dzīvē un cik ātri, negaidīti tie beidzas ar pirmo cigareti, ar pirmo glāzīti. Bet nav jau arī cita ceļa, jācenšas atkal un atkal.

"2002. gada 6. jūlijs, sestdiena. Visu pēcpusdienu Viktors didās, jūk prātā, nav cigarešu. Pienāk tas brīdis, deviņi vakarā, un Viktors prasa, lai es no kameras 29 mēģinu dabūt vienu cigareti. Man iznāk saruna ar kameru 27 un pēc brīža "ar zirgu" ienāk 10 "Bond" cigaretes. Un man ne mazākās vēlēšanās uzpīpēt. Cik tas lieliski! Un cik no tā lielāks prieks, nekā no cigaretes! Un labi arī tas, ka Viktors paliek mierīgs, netrako. Ja man līdzās kāds mocās, man no tā maz prieka, man prieks no tā, ka Viktors pīpē man līdzās, bet man negribas pīpēt. Gaismas sen pārslēgtas. Nakts vakariņas ēdu gultā. Diena pagāja ātri, kaut gan pievakarē bija nepatīkami starpgadījumi ar kameru 48, bet varbūt tāpēc vēl ātrāk pagāja diena. Viss ir labi. Esmu mierīgs. Lasīju Proņinu. Kā es varēju aizmirst Māra Beļicka 51. Dzimšanas dienu? Kā varēju aizmirst?"

Pārlasot dažādu pierakstu fragmentus pēc tik daudziem gadiem, rodas arī daudz jautājumu. Piemēram, kāpēc tik maz ir realizēti tie stāstu nosaukumi, lielākā daļa no tiem taču nav uzrakstīti. Bet par šiem nosaukumiem pašam pārsteigums, iesākumā pat neizpratne, kas domāts tajās iekavās aiz katra nosaukuma, un tad apskaidrība, tur taču lappuses numurs un datums, kad Ideja ko pačukstējusi priekšā. Ar grāmatveža pedantiskumu viss nostrādāts, tu paņem to vajadzīgo lappusi un

redzi tur jau pasvītoto stāsta vai romāna nodaļas nosaukumu. Kā no jauna uzzini, ka par Barišņikova un Klintona sarunu kādā Ņujorkas bārā 5. avēnijā, kur visi oficianti ir suņi vai kaķi, esi rakstījis atrazdamies karantīnas kamerā un esi bijis notriepīts ar melnu, smirdošu ķepi. Jā, kontrastiņš! Kur tev labi zināmā 5. avēnija Ņujorkā un kur Rīgas Centrālcietuma smirdoša kamera. Tomēr šos abus punktus savieno Ideja, kura neatkāpjas gandrīz ne soli, tad vēl cietuma blanka rakstāmpapīra vietā un lodīšu pildspalvas iekšīņa. Šīs trīs vienības savieno gandrīz nesavienojamus punktus – pastaigas Ņujorkas 5. avēnijā un Centrālcietuma aizrestotus logus. Ko pats Māris? Viņš centīgi kalpo Idejai, kalpo par cerību, ko viņā nepārtraukti uztur tā pati Ideja. Un Cerība cietumā neatlaidīgi bīda uz priekšu dienu pēc dienas.

2002. gada 12. jūlijs, piektdiena. “Viss bija, kā paredzēju, tikai durvis neatvēra, bet caur tām paziņoja, ka Viktoram Solovjovam rīt no rīta, četros, etaps uz Jelgavu. Tas kaut kā satrauca. Sāku arī mantas dalīt, teicu, lai Viktors atstāj grāmatas, melno maisu, kur man drēbes salikt un šo, melno, rakstāmo, tas ir, lai savu samaina ar manu, kurš vairāk izrakstīts, un, lai nebūtu kā pagājušoreiz, kad man sāpēja, ka nepasacīju “paldies”, šoreiz centos Viktora labā un no kameras 29 dabūju sešas “Elitas”. Pēc cigaretēm es no 29 vēl prasīju tēju. Ja atklāti, tad jutu arī pats vajadzību pēc “čifa”, bet saucās tas “Atvadu čefirs”. Ak, tāds varētu būt arī stāsts. Jā! Pierakstīšu. Cilvēciņš atvadās no kameras biedra. Iedzērām atvadu čefiru. Kā lai to nosauc, nezinu, bet visu vakaru pret cigaretēm man nebija viennozīmīga attieksme, bet nevarētu arī teikt, ka bija grūti skatīties, kā Viktors pīpē. Čefirs darija savu, pēcpusdienas un vakara nemiers pārgāja. Ilgi nepārlēdza uz nakts gaismām. Viktors pāršuva “Wrangler” viles, es sēdēju līdzās, un mēs runājāmies. Viktors stāstīja, kā grāmatas dabūjis izolatorā, kā kāvies ballē, kā Limbažos viņam mopēds nozags, kā zonā ar Pedro un Aivaru kādu vārdu latviski runājis.

Jau dziļa nakts, bet aiz loga vēl “bazars” un arī mani sauc – 49! 49! Bet četros ar Viktoru atvadāmies, apķeramies, es Viktoram saku – Turies! – un to pašu domāju par sevi. Diemžēl nācās atdot otru bļodiņu, tai speciāli atnāca pakaļ. Vai mēs ar Viktoru satiksimies oktobrī?”

Gadi pagājuši. Māris nav saticis nevienu no daudzajiem kameras biedriem. Nevienu. Toties ir stāsta, varbūt pat krājuma nosaukums – “Nostalgija pēc Centrālcietuma”.

Pēcvārds

Cietumā rakstītā romāna “Vai Barišņikovs?” radio versija ieskaņota Latvijas Radioteātrī 2015. gada augustā, kā aktrises Karinas Lučiņinas monoizrāde krievu valodā, fragmenti izskanējuši LR4 un viss darbs (1,5 st.) noklausāms Māra Druvas mājaslapā: marisdruva.weebly.com

<https://marisdruva.weebly.com/m1041107210881099109610851080108210861074.html>

Saldā indes garša

Pēc tam, kad Aucē, Aspazijas laukumā, 2015. gada 26. maijā Muzeju nakts ietvaros bija notikusi Aspazijas un Raiņa satikšanās, tiltu, uz kura dzejnieki satikās, pārvietoja uz Vecauces baznīcas dārzu. Tikko tilts nostiprināts un visi palīgi izklīduši, tā Ideja klāt gan un saka Mārim – tev tagad vajag taisīt lielu koncertizrādi, kurā tu varēsi izmantot šo tiltu, jo līdzās taču arī skatuvīte, bet aiz tās lielais, baltais krusts. Brīnišķīga telpa! Lai uz tā tilta satiekas Dzejnieks un Dzejniece, ievij to skaistās vārmās, mūzikā, un izrāde priecēs gan pašus, gan citus. Un vēl tur vajadzīgs kāds noslēpums, salds vīns, kurā piliens indes. Inde tur tikai mazliet, tā nenogalina, bet padara neprātīgu.

– Atkal tāda gara Idejas runa un viņa aizplīvurota pazūd, vien aizejot vēlreiz skārusi Māra plecu un nočukstējusi – taisi koncertizrādi par saldu indi. Tas taču seriāls “Saldā indes garša”! Un šis ir no tiem seriāliem, kuru Māris vienmēr skatās, kad to rāda, tāpat kā “Izpostīto ligzdu” un “Likteņa lidumniekus”. Bet reiz, kad “Saldo indes garšu” rādīja, Māris rakstīja Imantam Skrastiņam, ka viņa atveidotais Grundulis seriālā ir labākais tūlīt pēc “Spēlē, spēlmani!”. Grundulis tik tiešām ir lielisks, bet Imanta Kalniņa mūzika tur vienkārši ģeniāla. Tad, lūk, uz šīs mūzikas pamata arī jābūvē koncertizrāde un jānosauc “Mūsu saldā indes garša”. Tas tā, lai kāds nepiesienas par precīzu nosaukuma kopēšanu. Māris izdomāja, ka Dobeles sieviešu koris “Vizma” diriģentes Vizmas Zandersones vadībā varētu būt Dzejniece, bet Jelgavas vīru koris “Ozols” Gunta Galiņa vadībā būtu Dzejnieks. Uz skatuvītes gan Dzejnieks, gan Dzejniece teiktu savas runas, dziedātu dziesmas, bet uz tilta būtu viņu satikšanās un arī

šķiršanās. Māris sāka pārskatīt atsevišķus seriāla “Saldā indes garša” fragmentus, bet galvenokārt klausījās Imanta Kalniņa mūziku, domās to dalīja vairākās daļās. Tā vienu dienu, otru, bet trešajā dienā Māris brauca pie Andra Janauska, un viņi samontēja sešus muzikālus fragmentus. Kalniņa mūzika ir par šķiršanos, par rētu sejā, ko tur reiz atstājusi sievietes pātaga un par gājputniem, kuri kliež debesīs, un aiz viņiem paliek rudens rēta, ko sals neaizdziedēs, bet saulei nebūs nozīmes, nebūs jau ko atkausēt, jo nekas nav sasalis, nekas nav pagājis un nepaies, vien sātans izlien no ūdens, savas spicās, spalvainās ausis kustinādams. Kā viņš pamanās visur būt klāt, šis viltīgais Sātans? Te viņš kādu stumj grēkā, te kādu maldina, viņa vietā liedams saldu indi. Tas Nelabais taču dod tikai mirkļa atelpu un mirkļa prieku, viņam ne jausmas nav par Mūžību un ceļu uz to. Viņam galvenais ir mirklis, kurš bieži, pat pārāk bieži, aizved kapā, ne Mūžībā. Māris satrūkās, jo uzplaiksnīja salīdzinājums – Ideja un Sātans. Vai nav vienādības zīme liekama starp to, ko čukst Ideja un ko Sātans? Abi tev ir līdzās un abi uzrunā, cenšas pārliecināt. Galu galā, Ideja novedusi cietumā, kā Māri, tā arī runci Bāzili. Vai drikst viņai pateikties par to? Bet varbūt tā nebija Ideja, bet Sātans klauvēja pie pleca, uzvilcis aizplīvurotu talāru? Šis pārdomas vairs neatstāj. Kā lai uzzina patiesību? Izrādei bija vajadzīgs gājputns, un Māris saprata, ka šo lomu lieliski nodejos Zane Reiha, kura jau piedalījies un dejojusi iepriekšējās Māra koncertizrādēs. Ar Zani tika pārrunāts tērps un arī izmēģinātas visas mizanscēnas. 2015. gadā Zane bija Misijas skolotāja Blīdenes pamatskolā un tika lemts iesaistīt arī šīs skolas audzēkņus. Tāpat arī izradē piedalījās Vītiņu amatierteātra aktrises Vilma Lindermane un Līga Januša, gan ar dzejas, gan Bībeles lasījumiem, bet trompetes solo Vecauces draudzes mācītāja Jāņa Gintera ziņā. 2015. gada augusts pagāja spraiģos darbos. Vecauces baznīcas mūri, kuri no 1740. gada, sargāja šos darbus no nelabiem vējiem, skatieniem

un skarbiem pagriezieniem. Bieži ciemos nāca kaķi – mācītājs Bāzilis. Krauķis Savrasovs šoreiz bozās, jo cerēja uz lomu koncertizrādē. Neparasti, goda vārds, pats taču saprot, ka viņš rudenim nepiestāv, cik par to nav runāts un stāstīts, bet nē, pēkšņi sabozies. Bet Vecā Žurka iedomājās, ka izrādē varētu citēt viņas dzīves traģiskākās ainas, piemēram, to astes saspridzināšanu. Varētu tak, viņa teica, zem tās laipas palikt dūmu bumbu un to uzspridzināt, būšot velnišķīgs skats, uguņi, dūmi un tam visam cauri skanēšot Imanta Kalniņa ģeniālā mūzika.

– Kāds tad bumbai sakars ar kaislu mīlas stāstu, kas tiks risināts starp Dzejnieku un Dzejnieci? – intereses pēc vaicāja Māris.

– Tāds, ka visas sievietes pēc savas būtības ir spridzekļi, laika bumbas. Cita uzsprāgst agrāk, cita vēlāk, bet uzsprāgst viņas visas, es to zinu, un vīrieši ir tie detonatori. Es to zinu! Lūk, kur ir konflikts un sižeta virzība, cīņa starp detonatoru un bumbu. Izmanto šos momentus, skatītāji būs ekstāzē. – Žurkai pašai ļoti patika šis izklāsts, bet Māris viņu atturēja no tālākas runāšanas un teica, lai labāk salasa sausus zarus baznīcas dārzā, kas krīt no kokiem, uz ko arī žurka uzmeta kūkumu un abi ar krauķi aizgāja kā atraidītie, vien Bāzilis palika, bet tas atkal par savu mūža sapni, par “Meistars un Margarita” iestudējumu. Jā, viņš arī Ņujorkā par to sapņoja un bija pārliecināts, ka Barišņikovs spēlēs un dejos Meistaru. Bāziļa pārliecība par šo aktieri un viņa līdzdalību izrādē bija balstīta uz to, ka runcis-mācītājs taču izglāba Barišņikovam dzīvību 2001. gadā, un šis baleta ģēnijs neuzdrošinātos atteikt savam glābējam. Bet, kā jau teikts, tur vēl tās domstarpības ar producentu Hārviju Vainstīnu un daudzas citas nepatīkšanas, no kurām lielākā – nespēja samierināties ar milzu traģēdiju Ņujorkā un to, ka viņš tomēr nav varējis pārliecināt pasauli par savu taisnību. Tāpēc arī atteikšanās no visiem iecerētiem projektiem, arī no “Meistars un Margarita”, par labu dzīvei un

kalpošanai Maskavā, ik pa brīdim neaizmirstot Latviju un Auci. Te atkal tika pieminēts Mihails Barišņikovs un tieši 2015. gada augustā Māris strādāja pie radioizrādes “8 pasakas par Mihailu Barišņikovu”. Toreiz baznīcā Mārim vēl nebija sava kabineta un viņš rakstu darbus veica sakristejā vai arī tieši pie mācītāja Jāņa Gintera rakstāmgalda, bet citreiz sēdēja altārdaļā, šķirstot savu romānu “Vai Barišņikovs?” un ar zīmuli tajā apvelkot vajadzīgos fragmentus, bet nevajadzīgās rindkopas strīpojot. Atlasītos fragmentus Māris pārsūtīja aktrisei Karinai Lučiņinai, kura tos pārtulkoja krievu valodā. Pēc tam tas viss tika pārrunāts un visbeidzot Latvijas Radioteātra studija ar Andri Ploku pie režijas pulsts. Viss kā agrāk, Radioteātra galvenā režisore, direktore Māra Eglīte ierunā izrādes pieteikumu – tās nosaukumu, piesaka autoru un režisoru Māri Druvu, izmantotās mūzikas sarakstu, skaņu režisoru, monoizrādes aktrisi, un darbs var sākties. Karina Lučiņina liek radio austiņas, stājas pie nošu pulsts, uz kuras teksts, visapkārt mikrofoni, bet aiz loga pie lielās skaņu pulsts sēž Andis Ploks, līdzās stāv Māris un tur roku uz sarkanās pogas, kuru nospiežot, viņš var ko pateikt aktrisei. Jā, par mūziku šajā radio izrādē. Galvenais instrumentālais motīvs tika atrasts tāpat, kā iepriekšējos ierakstos, Raimonda Paula daiļradē, tā ir paša Maestro, uz klavierēm iespēlēta, tēma. Bet otra nozīmīgā mūzika bija profesionāla komponista, Romualda Kalsona audzēkņa Zinta Cepurnieka speciāli šim projektam radīta kompozīcija ar nosaukumu “Slīpā plakne”, kurā citāti no čigānu romancēm, Elviss Preslijs, Bīтли, Šopēns, Mocarts. Ļoti iespaidīgs muzikāls salikums ar Zinta komponēto caurviju tēmu. Mūzika spilgti raksturo šo pasaules brīnumu “Slīpo Plakni”, kurā reiz viss sadegs un kaķim Bāzilim taisnība, Bulgakovs kļūdījies, teikdams, ka manuskripti nedeg. Slīpajā Plaknē sadega viss, arī dzejas rindas “Tik klusi reiz tu pieskāries...” Vēl izrādē, raksturojot Ņujorku, lieliski skan Valda Vanadzīņa blūzs viņa paša izpildījumā. Bet

Karina Lučiņina speciāli šim projektam komponēja dziesmu “Vakars” ar Ivana Buņina vārdiem. Ieraksts sanāca garāks, nekā plānots, kopā stunda un četrdesmit minūtes, tā kā arī studijā nācās pavadīt vairāk laika un pēc tam montāžā. Radio 4 šo darbu prezentēja 2015. gada 8. decembrī plkst. 16.03 Ilonas Jahimovičas autoraidījumā ar Māra un Karinas piedalīšanos tiešraidē. Un interesanti, ka pēc šīs pārraides Ilona Jahimoviča uzaicināja Māri un Karinu tiešraidē sveikt Raimonu Paulu viņa astoņdesmitajā Dzimšanas dienā 2016. gada 12. janvārī plkst. 16.26. Bet paralēli tam visam, vēl tā paša 2015. gada augustā, Vecauces baznīcas delegācija piecu cilvēku sastāvā – mācītājs Jānis Ginters, ērģelniece Ingrīda Petrauska, draudzes priekšnieks Māris Druva, draudzes padomes cilvēki Līga un Andis Januši devās pie draugu baznīcām Norvēģijā, Rīgē un Eholcā. Tā tas notiek, vienu gadu norvēģi brauc ciemos uz Vecauces baznīcu, citu gadu Vecauce uz Norvēģiju. Vien tajā gadā bija savādāk, jo jau 5. septembrī norvēģu delegācija un koris viesojās Vecauces baznīcā un ciemiņiem tika parādīta koncertizrāde “Mūsu saldā indes garša”. Parasti pēc šādiem koncertiem baznīcā notiek sadraudzība, centrālajā ejā tiek saklāti galdi, kuri norvēģu viesošanās reizēs pārbagāti lašiem. Daudz cilvēku un citas dzīvās radības, arī Bāzilis un viņa draudze, visi kori, dejotāji. Tiek runas teiktas un dziesmas dziedātas. Uz izķeršanu tie Vecauces draudzes ļaudis, kuri pārzina angļu valodu, bet norvēģiem milzu pārsteigums, kad Agris Kalniņš no šīs pašas Vecauces draudzes itin brīvi ar viesiem sāka sarunāties norvēģiski. Agris daudz strādājis Dānijā, Norvēģijā, tāpēc zina šīs valodas un, redz, pārsteigums viesiem. Par koncertizrādi “Mūsu saldā indes garša” bija labas atsauksmes gan no norvēģu, gan latviešu skatītājiem, arī dalībniekiem patika. Koris “Vizma” izrādes pēcgaršu aizveda uz Dobeli, un Kultūras centra direktore Lelde Klusa piezvanīja Mārim ar ierosinājumu izrādi pēc gada atkārtot, lai tā tiktu nospēlēta arī Dobelē. Tūlīt

sākās konkrētas sarunas un darbs nākamajam, 2016. gadam. Tika nolemts paplašināt dalībnieku sastāvu, piesaistot arī profesionālus aktierus. Tā kā šīs sarunas notika jau pēc “Dievs, Tava zeme deg!” izrādes Smiltē, tad Māris nolēma šo aktieru sastāvu iesaistīt arī jaunajā darbā. Tātad, Irina Tomsone, Jānis Streičs un Karina Lučiņina, kā arī turpināt sadarbību ar Daces un Artūra Reiniku kolektīviem – kori “Tērvete”, “Dobeles zemessargiem” un grupu “Tērvete”. Ideja atkal atgādināja par sevi un tas, ko viņa teica, bieži šķita tik interesants, saistošs. Māris pieņēma šos Idejas teikumus un tikai pēc tam atcerējās, ka pirmo frāzi apmulsināts, pat nepadomāja, varbūt te Sātans ko teica, varbūt tas ar tām spicajām ausīm no seriāla un aktiera Ģirta Krūmiņa vaibstiem? Taču teiktais bija tik interesants, ka Māris būtu paklausījis arī Nelabajam. Piemēram, tika pateikts, ka spēles laukuma sūnās jāslēpj gājputnu spalvas un tad kādā epizodē, Imanta Kalniņa fascinējošai mūzikai skanot, visi koristi dodas uz priekšu, sameklē, paceļ šīs mīkstās, pūkainās spalvas, iet skatītājos un ar gājputnu spalvām glāsta sejas tiem, kuri pretim, kuri jāsatiek, no kuriem negribas šķirties. Tu jau nezini, vai tas, kam maigi pieskāries ar putna glāstu, to sapratīs un tev atbildēs. Varbūt tā būs šķiršanās, nemaz nesastopoties? Varbūt Nelabais, no līdzās esošā ezera izlīdis, te visu gribēs noteikt pēc savas vēlmes un saprašanas, bet izrādes tuvplāni tie būs jebkurā gadījumā, un mūzika par tiem stāstīs, neatšifrējot finālu. Šie izrādes mirkli tik tiešām bija emocionāli, īpaši jau pie Augstkalnes baznīcas, kur līdzās skaistais ezers ar tik biežo un atpazīstamo rudens nopūtu. Tam pāri lido gājputni, to spārnu saviļņotais gaiss teic – Aizejam... Aizejam... Aizejam... Interesanti, ja to visu būtu pateicis Sātans, vai kas mainītos, vai gājputni pārdomātu? Kāds varbūt tam arī noticētu, kavētos vēl brīdi šajā pusē, bet pēc brīža patiesība teiktu savu skarbo rudens vārdu – Aizejam... Aizejam... Aizejam... Vēl Māris par Karinu,

kura arī šajā izrādē bija čigāniete, tikai atšķirībā no Smiltenes, šeit viņa pārliecinošā, uzvarošā čigāniete ar savu ģitāru, deļojoša starp Pirmās Brīvvalsts laimīgajiem ļaudīm, skanot brīnišķam tā laika valsim – “Sveša bij man mīlas burvīgā dziesma, Svešs bij viss, kas sirdi satraukt spēj.”

Šo valsi dzied Mariss Vētra un, kāda sagadišanās, arī toreiz lija lietus, kad Mariss iznāca no *Bellacord* studijas un gāja uz Marķīza kafejnīcu. Toreiz lija lietus, pēc šī valša ieraksta *Bellacord*, bet izrādes dienas bija brīnišķi siltas, klusas un tuvas. “Kā spožais saules stars tu sirdī man iezagies.” 2016. gada 10. septembrī koncertizrāde “Mūsu saldā indes garša” notika Dobelē, vēsturiskajā tirgus laukumā pie baznīcas, bet pēc četrām stundām Vecauces baznīcas dārzā. Sestdiena un izrādes fināls saskaņots ar Svētvakara zvanu baznīcā, kā kori tur pamazām attālinās no skatītājiem, skanot baznīcas zvanam, kā čigāniete vēl steidz zilēt putna spārnā, kā Marisa Vētras balss atgādina Brīvu, Neatkarīgu Valsti, baznīcas zvanam skanot. 11. septembrī izrāde pie Augstkalnes-Mežmuižas baznīcas līdzās klusam gājputnu ezeram.

Pēcvārds

Skatīt Māra Druvas YouTube kanālā “+Baznīca+”. Bez stāsta par koncertizrādi, tur arī vācu karavīru kapu atrakšana un Mākslas telpa baznīcā.

https://youtu.be/u_g9TDwUoIc?si=VN3sU2IktKXvh72L

Probācijas dienests

2014. gada rudenī Māris un citi no Vecauces draudzes, kuri varēja izbrīvēt laiku, baznīcas dārzā krāsoja garās, smagās, iespaidīgās metāla sijas, kuras drīz vajadzēs iedabūt baznīcas bēniņos, lai stiprinātu bojātās koka sijas, kuras šeit liktas tālajā 1740. gadā. Tā kādu sestdienu Māris jau sāka krāsošanas darbus, kad palīgos atbrauca Agris Kalniņš, un viņi darbu turpināja divatā. Krāsoja un runājās. Agris stāstīja par saviem darbiem Dānijā un Norvēģijā, arī par to, kā šo valstu valodas apguvis un pēc Māra uzaicinājuma abās valodās pastāstīja, ko viņi te dara baznīcas dārzā un kādi lieli remontdarbi drīz sāksies baznīcas bēniņos. Stāstīja arī par dažādiem piedzīvojumiem ārzemēs, par dāņu saimnieka stūrgalvību. Šos tekstus Agris pārtulkoja latviešu valodā, turpināja par dāni un dāņiem, kamēr nonāca līdz situācijas aprakstam, kas nebūt vairs nelikās smieklīgs. Izrādās, ka Agri jau pēc pāris nedēļām sagaida tiesas darbi, kur arī iejaukts kāds dānis, tad vēl īpašumtiesības, parādi un neveiksmes biznesā.

– Vārdu sakot, man būs tiesa, var pat cietumā iesēdināt, nākšu pie tevis konsultēties, – tā pateica Agris. – Tu runāji ar kādu advokātu? Ko tev ieteica darīt?

– Neko man neviens neieteica, pats kulšos, kā mācēšu.

– Viss skaidrs, iesi manās pēdās, ar Centrālcietumu iepazīsies. Vēlāk noskaidrojās, ka bez cietuma, iespējams, iztiksi, bet tas gan skaidrs, ka daudzas stundas nāksies strādāt sabiedrības labā. Un vēl pēc pāris dienām, kad viņi atkal krāsoja sijas, Agris teica – Tu nokārto, lai es varu nākt strādāt uz baznīcu, nebūs jānožēlo.

- Es labprāt tevi ņemtu uz šejieni, bet valsts ir šķirta no baznīcas un domāju, ka šis plāns neizdosies. Neskatoties uz sākotnējo neticību, Mārim radās vīzija par to, kā notiesātie būvē dzelzceļus, elektrostacijas, ēku kompleksus, pat valdības mājas. Brīnumu darbus paveica tie, kuriem tiesa piespriedusi tādu vai citādu soda laiku, tad kāpēc lai baznīcu nepaceltu. Mārim bija liels pārsteigums, ka Probācijas dienests Dobelē, kuru vadīja Leons Tiļļa, bez kādām ierunām un pat ar prieku noslēdza līgumu ar Vecauces baznīcu, kurš kopš 2014. gada 28. oktobra darbojas vēl līdz šodienai. Lielisks, kvalificēts darbspēks nokļūst baznīcas rīcībā. Viss sākās ar Agri un Arvi, katram no viņiem jānostrādā 200 stundas baznīcas labā. Fantastika! Baznīca 2014. gada rudenī no "Leader" projekta ieguva 10 000 eiro siju restaurācijai. Bez Agra un Arvja strādāja vēl četri speciālisti, kuriem maksāja algu. Sākās iespaidīgo, nokrāsoto siju pacelšana, kas tika darīts ar Jura Eglīša atvēlēto tehniku. Bēniņos mūrī izkala caurumus, pa kuriem ar ceļamkrānu paceltās sijas tika bīdītas šajos caurumos un vēl vismaz astoņi vīri vajadzīgi pie siju sagaidīšanas, ievilkšanas un koriģēšanas bēniņos. Labojamo siju daudz, tad vēl melnie griesti jāieklāj, arī tas ir apjomīgs darbs, jo bēniņu platība līdzinās rokasbumbas laukumam. Palīgos nāca arī tie, kas sen jau dažādus sodus un cietumus pārdzīvojuši, ar tādu kā brigadieriem, Aigaru Vizuli priekšgalā. Pusotrs mēnesis pagāja spraiģos darbos, un 2014. gada pēdējā darba dienā atbrauca Rīgas firma un visus bēniņus nosiltināja. Lūk, ko nozīmē notiesāto darbs baznīcai! Tas ir svētīgs darbs! Lai gan ieguldīts milzu darbs, Agri un Arvis tiesas piesprietās stundas vēl nebija atstrādājuši un 2015. gada saltā janvāra dienā viņi Mārim pavēsta, ka nolēmuši izbalsināt baznīcu. Tagad? Ziemā? Jā, vai tad draudze un tās priekšnieks neredzot, ka baznīca, iespējams, pēdējoreiz kosmētiski remontēta Ulmaņlaikā? Tā ir patiesība, tur nav ko noliegt, baznīcas iekšējās sienas un griesti izskatījās briesmīgi,

turklāt griesti vietām lāpīti ar finiera un reģipša plāksnēm, jo tur bijuši dažādu iemeslu radušies caurumi, piemēram, reiz mācītājs Valdis Bercs, pa bēniņiem staigādams, ielūzis un gandrīz izkritis tiem cauri. Remonts vajadzīgs, bet vai janvāris tam piemērotākais laiks? Nē, taču! Arī viens otrs draudzes cilvēks, padzirdējis ziņu par baznīcas zāles balsināšanu, lika pirkstu pie deniņiem un vaicāja, vai darboņi nav jukuši.

Tomēr, par spīti iebildēm, vajadzēja riskēt un sākt darbus. Risks bija liels, bet attaisnojās, pateicoties Dieva labvēlībai, jo nekāds dižais sals janvārī nebija, pārsvarā gaisa temperatūra virs nulles. Bet bailes no tā skata, kāds pavērās baznīcā jau pirmajās remonta dienās, kad Agris Kalniņš tur iebrauca ar savu džipu, stumdams pacēlāju, kas aizlienēts no Anda Damberga, lai arī skaitījās pašvaldības īpašums. Grūtības šo pacēlāju uzstūmt altārdaļā, jo Vecauces baznīcā tā uz paaugstinājuma. Vajadzēja sameklēt sliedes, pa kurām tad arī Kalniņa džips uzstūma pacēlāju. Šī tehnika baznīcā, tas vien jau iespaidīgi, tad vēl kaudzēs sakrautie un aplātie soli, dažādi darbagaldi, kaļķa kastes un spaiņi. Galvenais kaļķa jaucējs bija Aigars Vizulis, no kura darba kvalitātes daudz atkarīgs. Kaļķa maisījums nedrīkst būt ne par šķidru, ne par biezu, citādi nestrādā smidzinātājs. Vārda tiešā nozīmē, viņi sāka strādāt dienu un nakti, stundas netika skaitītas, un Māris, to visu skatīdams, atkal iztēlē redzēja tūkstošiem ieslodzīto, kā viņi ziemas aukstumā būvē Sibīrijas dzelzceļus vai Baikāla – Amūras maģistrāli, tautā sauktu par BAM. Vai tad tur kāds skaitīja stundas? Neviens pat to nedrīkstēja darīt, un tieši kustība glāba dzīvības, tikai kustoties varēja paglābties no nosalšanas un mūža kapa Sibīrijā. Daudzi gan tur palika. Tūkstošiem ieslodzīto strādāja dienu un nakti, notiesātie bija spiesti radīt PSRS dzelzceļus un visu to, kas saistās ar dzelzceļu satiksmi. Vēl šodien tautai kalpo dzelceļi, stacijas un viss cits, ko cēluši tie, kas reiz, it kā, nogrēkojušies likuma priekšā

un kuriem tagad jāizcieš sods, jānes smagie gulšņi un arī bieži jāgulstas zem tiem. Vai kāds siltā vagonā, tēju ar konjaku dzerdams, padomā par to, ka ik sliežu un riteņu klaudziens faktiski nozīmē vienu dzīvību, kas tur palikusi apakšā zem gulšņiem. Tūkstošiem kilometru ved pāri notiesāto kauliem. Ko gan lai mēs te runājam par Vecauces baznīcu, kuru balsina divi notiesātie. Smieklīgi par kaut ko strīdēties un diskutēt, ja nevienam nedraud aprakšana zem mūriem. Ir taču safilmēts tas, cik apmierināti ar darbošanos baznīcā ir Agris un Arvis. Vai tad viņiem šeit kas slikts var notikt? Nē, taču! Viņi ir mūžības attālumā no varenā BAM cēlājiem un nenožēlo, ka viņu darba objekts nav tik ievērojams un to neskandinās visi iespējamie masu mediji. Bailes gan Mārim uznāca par to, lai kāds no šiem brašajiem vīriem nesaslimtu. Ir taču ziema, un cilvēki mēdz slimot. BAM trasē pat slimība nedeļa nekādas atlaides, bet te, Aucē, viņi aizies mājās, aptis kaklus un gulēs, kamēr baznīcā viss paliks tik briesmīgs, ka bailes uz to skatīties. Lai cilvēkus un citu dzīvo radību velti nebaidītu, durvis aizslēdza, un mācītājs Ginters Dievkalpojums turēja Sakristejā. 1. februārī Dievkalpojums gan notika balkonā līdzās plēvēm apsegtajām ērģelēm, jo šajā datumā draudze svinēja mācītāja Jāņa Gintera 50. Dzimšanas dienu. Ja kāds piegāja balkona malai un paraudzījās uz leju baznīcā, tad to pārņēma šausmas. Vai tiešām to visu būs iespējams savākt un kā to lielo pacēlāju dabūs ārā no altārdaļas? Nevar pat teikt, ka baznīcā iebrauks mašīna, ar kuras palīdzību pacēlāju izstums no altārdaļas un pēc tam arī no baznīcas. Neticami, bet 2015. gada februāra beigās baznīca spīdēja un laistījās. Un cik daudz gaišuma no izbalsinātajiem griestiem un sienām! Baznīcas sakopšana bija daudzu dienu darbs, kurā piedalījās vai visa aktīvā baznīcas draudze. Un kāda vērtība visā šajā procesā izrādījās mācītāja Valda Berca ierīkotā un piepildītā kaļķu bedre, kurā šis lieliskais materiāls vēl palika pāri un vēlākos gados ar to tiks

kaļķotas baznīcas ārsienas. Vasarā uz baznīcu no Probācijas dienesta tika nosūtīts Normunds Robežnieks, kuram liela pieredze dažādos celtniecības darbos, un viņš mēneša laikā lieliski restaurēja un arī nokrāsoja četrus vēsturiskos baznīcas vārtu stabus. Katram tādām labam strādniekam Māris vienmēr saka “Paldies” un novēl, protams kā joku, sataisīt jaunas “ziepes” un atgriezties baznīcā, kur tiks sagaidīts atplestām rokām. Tad lūk, Normunds pagaidām ir vienīgais no daudzajiem, kurš paklausīja Mārim, atkal “savārīja ziepes” un 2018. gada nogalē ļoti laipni tika sagaidīts baznīcā un atkal paveica ko būtisku, par ko baznīcas draudze bija sapņojusi daudzus gadus. Normunds kosmētiski izremontēja Sakristeju, koridoru, tualetes telpu un virtuvīti. Atkal viss pārvērtās gaišumā un pavisam citādi tagad tur skatās Jāņa Anmaņa glezna “Zeltainais klusums”. Normunds baznīcai un izremontētai Sakristejai uzdāvināja divas paša veidotas lustras, bet uz Māra aicinājumu vēl trešoreiz atgriezies baznīcas darbos gan visai atsaucīgs nebija. 2015. gada saltās decembra dienās baznīcā sāka strādāt kārtējais notiesātais, kurš cels baznīcu augšup – Vitauts Vadeiķis, Aucē saukts par Saboni gan sava garā auguma dēļ, gan tāpēc, ka lietuviešu un pasaules basketbola leģenda Sabonis patiešām Vitautam ir radnieks. Kā jau teikts, aukstā decembra dienā Māris un Vitauts stāvēja baznīcas bēniņos tajā vietā, kur beidzas restaurēto siju un nosiltinātā baznīcas daļa un sākas 1866. gada piebūves daļa, kam pirmajā stāvā Sakristeja un mācītāja kabinets, bet otrais stāvs ir dažādu drazu, dzeloņstieplu ruļļu, ķieģeļu lausku pārpildīts. Skats no augšas uz šo baznīcas daļu vienkārši briesmīgs. Viņi tā bēniņos stāvēja, skatījās uz šo haosu un Māris pateica – Vitaut, ķeramies tam visam klāt, vienreiz tas jāizdara. Viņi pa tā saucamām šķūņaugsas trepēm nokāpa piedrazotajā telpā un lēma, ka viss liekais no šejienes jāaizvāc. Jau nākamajā dienā tika izņemts viens vēsturiskais logs, zem tā piedzīta traktora piekabe,

kurā tad arī visu dražu metīs, līdz piekabe pilna. Tika piesaistīts papildu darbaspēks, pateicoties Auces Domes sociālā dienesta atbalstam, kā arī jau minētais Aigars Vizulis, kurš turpmāk bija, tādā kā vakara lomā, ja pats vairs īsti nebija strādātājs, tad ar skaļu balsi darbā dzina citus. Šajā aukstumā Māris neliedza iedzeršanu, vienīgais, kurš alkoholu nedrīkstēja lietot, bija Vitauts Vadeiķis, jo no Probācijas dienesta pārbaude ar alkometru varēja ierasties kuru katru brīdi. Jāatzīmē arī tāds fakts, ka gandrīz visi, kas pusgada laikā izveidoja, uzcēla, nu jau visā Latvijā atzīto Vecauces baznīcas Mākslas telpu, ir sodu izcietušie. Kurš gadu, kurš trīs, četrus un vairāk gadus pavadījuši ieslodzījumā dažādos cietumos un zonās. Baznīcā visi strādā kolektīvā, nekādu atkritēju nav, un darbs uz priekšu virzās raiti, lai arī apjoms iespaidīgs. Ričus Rudzītis bija tas, kurš gādāja nepieciešamos instrumentus, palīgtehniku darbam un prata ar to visu strādāt. Veikalos “Vēris” un “Tehnika” tika pirkti nepieciešamie būvmateriāli un “Vēra” šefs Armands ar savu busiņu sapirktos būvmateriālus atveda uz baznīcu. Pavasara pusē darbaspēku papildināja atkal viens celtnieks, Dainis Eglītis, kurš probācijas dienesta nozīmēts, un Dainis ar palīgiem sāka izbūvēt Māra kabinetu. Vilis Damulis, vēl viens labs speciālists, kurš nāca ar saviem darba instrumentiem un kuram Māris allaž atgādina, lai tak “savāra kādas ziepes” un nāk strādāt mierīgā un svētā vietā, bet Vilnis pagaidām atsakās no tādas iespējas, pietiekot ar to vienu tiesu un soda mēru. Bet Vilnis kopā ar kādreizējo ATU priekšnieku Agri Blumbergu, kurš savos astoņdesmit gados mierīgi izturēja jauno vīru uzstādīto darba tempu, aizsāka baznīcas žoga atjaunošanas ēru, kura vēlāk gan ievilkās vairāku gadu garumā. Kā darba veterāns Agris Blumbergs teica, ka tas galvenais sētas uzlikšanas meistars bijis tieši Vilnis, bet pa abiem viņi pāris nedēļu laikā nojauca pilsētas pusē veco baznīcas žogu un no Kostjas Žasina izzāģētajiem materiāliem uzstādīja jaunu,

skaistu baznīcas sētu. Žasins dēļus un sētas reliņus zāgēja no tiem baļķiem un brusām, ko savulaik baznīcai bija sagādājis mācītājs Valdis Bercs, un no izzāgētiem dēļiem Vilnis bēniņos uzlika ļoti labu grīdu, nākotnē paredzētajai, kamerteātra skatītāju zālītei. Un tikko kā Vilnis sāka likt šo grīdu, tā kaķis-mācītājs arī bēniņos augšā un sāk fantazēt par skatuvi un jau vairākkārt pieminēto, Bulgakova darbu. Padomājiet tikai, Vilnis taču grīdu kamerteātra zālītei lika 2016. gada pavasarī, bet jau tad runcis nosauca baleta ģēnija Sergeja Poluņina vārdu kā vienu no pretendentiem uz lomu viņa izrādē, kas noteikti tapšot Vecauces baznīcā. Jau tad! Lai arī Poluņins bija vadošais dejotājs Londonas Karaliskajā baletā, par viņu tā īsti pasaulē sāka runāt pēc tam, kad viņš šo teātri, būdams tajā līderis, pameta, un pēc tam, kad 2018. gada 15. novembrī uz krūtīm uztetovēja Krievijas prezidenta Putina ģimetni. Pēc šiem notikumiem pasaulē sākās tāds tracis, ka lielāku tikai pameklēt, un aizkulisēs runāja par to, ka Putina portretu uz krūtīm Poluņins tetovējis tieši pēc runča Bāziļa ieteikuma, lūk, viņam, Bāzilim, esot vajadzīgs aktieris, par kuru runā visa pasaule, un tā esot lieliska reklāmas kampaņa runča projektiem. Un vēl runāja un rakstīja, ka Bāzilis, kā Putina padomnieks ārkārtas jautājumos, visu šo akciju esot pārrunājis ar prezidentu un ar viņa akceptu tas viss arī noticis. Tā tas varētu būt, to varēja noprast pēc tā, kā Putins ar Poluņinu sarunājās 2019. gada jūlijā Sevastopolē, kur Poluņins tagad ir Baleta akadēmijas rektors. Tie, kas zināja situāciju, zemtekstos varēja izlasīt, ka Bāziļa ķepa skārusi kā vienu, tā otru. Bet atcerieties, ka Bāzilis par Poluņinu runāja jau 2016. gada pavasarī Vecauces baznīcas bēniņos, kur Probācijas dienesta nozīmētais strādnieks Vilnis Damulis lika grīdu topošajam kamerteātrim un reiz minētā Ksenija Sobčaka nebūs lielākā zvaigzne, kuras uzstāšanos Bāzilis paredzējis topošajā kamerteātrī. Laikā, kad dažādus sodus izcietušie, tāpat kā notiesātie būvēja Baikāla – Amūras maģistrāli,

Vecauces baznīcā cēla Mākslas telpu, pie darbiniekiem viesojās gan tas pats Bāzilis, gan Vecā Žurka un kraukšis Savrasovs. Iesākumā gan, skarbo dzīvi redzējušie strādnieki, visai neuzticīgi uzņēma šo kompāniju. Ričus Rudzītis pat atļāvās nosaukt, labi, ka klusu un aizmuguriski, par “stukaču bandu”, tikai, kad uzzināja, ka Bāzilis sēdējis tādos Krievijas cietumos, kādus pat rūdītais Ričus ne tuvu nav redzējis, tad gan sarāvās, saprata, ka acis būtu zaudējis no runča nagiem, ja tie padzirdējuši to “stukaču bandu”. Redz, Ričus taču cilvēku kārtas pārstāvis, ko te runāt par viņu, lai arī cietumā pabijis, nav viņam ideāla oža. Ko te par Riču runāt, ka neatpazīna rūdītu katordznieku Bāzili, ja pats Bāzilis izgāzās kā veca sēta, pieredzējušu pornoaktrisi nodēvēdams par “tīro un gaišo”. Nu, tāda nesaprašanās sākumā bija topošajā Mākslas telpā, taču pēc dažiem Māra paskaidrojumiem viss nostājās savās vietās, visi visus atpazīna, Bāzilis un komanda jūta, ka ir starp savējiem un otrādi. Neticēsiet, bet Vecā Žurka no plastmasas pudeļu kakliņa dzēra alu. Neticami! Pat Bāzilim pavērās mute, bet kraukšis klabināja – Pievaldies, mās, pievaldies, – lai arī pats pēc brīža neatteicās no šņabja glāzītes, ko piedāvāja Vizulis. Kad atskanēja mākslinieciski vājš kora dziedājums – Pie jūras dzīve mana, – Bāzilis, kurš, mācītājs būdams, neatļāvās baznīcā dzert lētu alu, savāca abus domubiedrus un, asti lepni pacēlis, devās prom. Lai arī zaudētas divas īpatnas balsis, koris turpināja dziesmu:

Gan vēja spīts ir manī,
Gan zilās jūras sāls.

Tā darbos un dziesmās gāja laiks un, skat, jau 2016. gada 10. jūnijs, kad Visā Latvijā tiek atzīmēta Baznīcu nakts un, protams, arī Vecauces baznīcā, kur tiek atklāts piemiņas stends vācu karavīriem, kuru mirstīgās atliekas tika atrastas baznīcas dārzā, rokot ūdensvada tranšeju, tiek arī rādīts Māra safilmētais materiāls par šiem atrakšanas darbiem un tur arī par to, kā tiek

pabeigta Mākslas telpa, atklātas Kostjas Žasina taisītās, trepes uz Mākslas telpu. Pie stenda vācu karavīriem akordeonists Ilgonis Januzis spēlēja “Lilly Marlen” un citas Vācu laika dziesmas, bet Vecā Žurka piesita mazo bundziņu, kraukis Savrasovs vicināja kreiso spārnu, it kā diriģēdams visu parādi. Bāzilis atradās Maskavā, jo tur kaut kādi sarežģījumi, un runča klātbūtne nepieciešama. Pirms aizbraukšanas Bāzilis ieteica Mārim pieskatīt žurku un kraukī. Tas ir kas neiedomājams! Vai ar cilvēkiem arī tā notiek, ka uz vecumu sāk palaisties un sastrādāt visādas muļķības.

– Viņi taču pasākuši dzert ar tiem taviem strādniekiem un nepieņemamas dziesmas dziedāt.

– Vai tad Raimonds Pauls ir baznīcai nepieņemams autors? – Māris iebilda Bāzilim.

– “Anniņa vanniņa” jau nu nevajadzētu baznīcā dziedāt un tu, kā draudzes priekšnieks, varētu pasekot repertuāram.

– Jā, jā, man varbūt vēl akordeonu viņiem iespēlēt?

– Nebūtu slikti. Tas pat būtu vēlams, jo tad viņi mazliet savāktos.

– Ja tā satraucies, kāpēc neņem viņus līdzī uz Maskavu?

– Nevar, tā nevar. Esmu izsaukts viens, un tad tā tam arī jābūt. Viņam jāklausa. – Un pie vārdiem “viņam jāklausa” Bāzilis cēla ķepu pret debesīm.

Taču Baznīcu nakts un Mākslas telpas atklāšana pagāja bez starpgadījumiem. Dārzā kurējās uguns kuri, Probācijas esošie un bijušie strādnieki, kā arī visi, kas piedalījās Mākslas telpas celtniecībā, cepa desiņas, paslepus dzēra alu un arī ko stiprāku. Kraukī un žurku Māris centās turēt sev līdzās, deva viņiem dažādus uzdevumus, galvenokārt, palīdzēt kuplināt Inčēļa muzicēšanu, sist bundziņu un diriģēt. Kādu brīdi Māris uz to visu skatījās no malas, tas bija kas līdzīgs Baikāla – Amūras maģistrāles būvniecības kāda posma noslēgumam. Bija pagājusi

saltā ziema, kuras laikā atkal daudzi nogūla zem sliedēm uz mūžu, bet pavasarī tomēr viss atplauka, dzīvi palikušie priedējās, lai arī gari gadi vēl ieslodzījuma zonās jāpavada un citu ziemu būs cits dzelzceļš jābūvē. Tāda ir notiesāto dzīve, bet maģistrāles posma būve pabeigta, šeit vairs nemocīsies tūkstošiem nolemto, nevirzīsies garās kolonas uz darbu un atpakaļ. Šovakar viņiem atļauts kurt ugunsurus, katram atvēlēti trīs kartupeļi cepšanai un mazs desas gabaliņš. Tā vērodams visu, kas baznīcas dārzā notiek, kur katrs notiesātais var cept un ēst, cik vien vēlas, gan kartupeļus, gan desas, Māris no redzesloka izlaida krauči un žurku. Vien tad, kad Māris uzkāpa Mākslas telpā, kur viņu intervēja Zemgales Reģionālā televīzija, no baznīcas dārza atskanēja mākslinieciski vājš, bet ļoti spēcīgs kora dziedājums – “Pie jūras dzīve mana...”. Visu minēto darbu laikā bez starpgadījumiem neiztika, tādi bija. Probācijas dienesta kontroles darīja savu un viens otrs, uz Vecauces baznīcu nozīmētais strādnieks dabūja ciest ne pa jokam, kādam daudz netrūka arī līdz reālam cietumsodam. Tādu vai citādu iemeslu dēļ, gandrīz pusotru gadu uz Vecauces baznīcu no Probācijas dienesta neviens strādnieks netika atsūtīts, bet iespējams, ka likuma pārkāpēju un tiesu vispār nebija. Mēdz taču cilvēki uzvesties kārtīgi, bet no tā jācieš tiem, kuri gaida strādniekus. Kas notiktu, ja nevienam vairs nepiespriestu soda darbus? Negribas pat domāt par tādu situāciju. Tad baznīca augšup necelsies. Un kas tad būvēs tos dzelzceļus tālajās Sibīrijas taigās? Toties, kā 2018. gada nogalē viss sākās ar jau minēto Normundu Robežnieku un Sakristejas remontu, tā maisam gals vaļā un nāca viens pēc otra, reizēm pat četri strādnieki rosījās baznīcā un tās teritorijā. Meistari labi ja spēja piemeklēt darbus. Nāca Ēriks Orlovskis, Jānis Ošķis, Jānis Mudrovs, Aruns Timofijs, Dzintars Valdmanis, Anatolijs Dirko, Genādijs Kuļikovskis, Raitis Cacko, Nauris Hennihs, Tomass Bergs, Andris Strazdiņš un vēl virkne brīvprātīgo no iepriekšējām

soda reizēm un arī tie, kuri ar Auces Domes atbalstu no Sociālā dienesta. Baznīcas žoga remonts, tā uzlikšana un krāsošana tika pilnīgi pabeigta, tāpat nojauktas visas vecās nojumes un vietā uzbūvēts jauns šķūnis, saremontētas vēsturiskās baznīcas durvis, baznīcas bēniņi pilnībā noklāti ar grīdu, pabeigta kamerteātra zālite un skatuve, izgatavota instalācija “Dieva kaķene un žagari”, izveidota piemiņas vieta 1941. un 1949. gadā aizvestajiem, jaunas koka kāpnes no Mākslas telpas uz bēniņiem, kur Izstāžu zāle un Kamerteātris. Visa baznīcas teritorija tā sakārtota, ka 2020. gadā varēs tikt pieteikta Novada skatei par sakārtotāko teritoriju. Bet jūs tikai atnāciet un paklausieties, kā skan koris! Būsiet pārsteigti! Neticēsiet! Nākamgad uz koru skati! Atcerieties, kā skan ieslodzīto koris Šukšina filmā “Sarkanais irbenājs”? Atbrauciet paklausīties uz Vecauces baznīcas dārzu! Te skan tikpat labi kā filmā, un arī dvēsele skan!”Pie jūras dzīve mana, Tāds liktens man ir lemts..”

Pēcvārds

Māra Druvas YouTube kanālā skatīt:

“Vācu karavīru apbedījumu atrakšana Vecauces baznīcas dārzā 2018. gada aprīlī”

<https://youtu.be/1kzYATPUwXw?si=uujpq-gvz79XE0dv>

Māra Druvas Feisbuka lapā skatīt: “Pasaka par Dzīvi. Mākslas telpa Vecauces baznīcā. Kāpņu montāža uz bēniņstāvu (kamerteātri).”

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02WMtrThuXwr6RyTzq81B2v3jHGK5M7cSmivUNt-F2a9THYJ3b1XBbYPbNzVbztEAGnl&id=1000302777493

Lūgšanu brokastis

Lūgšana zvanam. No rīta. Andrejs Tarkovskis, Vadims Jusovs, Aleksejs Solončicins, Nikolajs Burļajevs, pieci dažāda vecuma zirgi un divi suņi. Viņi visi iet apkārt zvanam, kuram reiz jāzvana. Ja viņi tā ies daudzus apļus, tad zvans skanēs! Pēc trešā apļa Klibais Zirgs iebilda, teica, ka vairs nevajagot iet, ka būšot jau gana. Viss taču notikšot, zvans skanēs. Melnais Suns ir pārsteigts par tādu Klibā Zirga uzdrošināšanos. Tā iebilst kustībai, kuru vada pats Tarkovskis! Tāda uzdrošināšanās! Tanī brīdī, kad kustība apstājās, arī Melnais Suns gribēja teikt savu vārdu, viņš piegāja pie Tarkovska, uzsita ar ķepu viņam pa plecu – tikai šeit tu vari strādāt, Andrej! Tikai šeit! – Kā vēlāk izrādījās, Melnais Suns kļuva slavens ne tikai ar lomu Tarkovska filmā “Stalkers”, bet īpaši jau ar šiem vārdiem – “Tikai šeit tu vari strādāt, Andrej!”. Sunim sāka piedēvēt kaut kādas īpašas pareģa spējas un situācijas izpratni. Vai tiešām Suns tā arī domāja, kā pateica toreiz, sešdesmitajos, kad tapa ģeniālā filma “Andrejs Rubļovs”? Ja jau Suns bija tik visspēcīgs pareģis, tad kāpēc nebrīdināja Klibo Zirgu, kāpēc nepaglāba viņu no nāves? Bet par Melnā Suņa vārdiem īpaši sāka runāt pēc tam, kad Tarkovskis bija pametis PSRS uz neatgriešanos, kad Eiropā bija radījis divas filmas un kad 1986. gada nogalē Kino Ģēnijs gulēja uz nāves gultas. Pirmspēdējā intervijā Tarkovskis tā arī pateicis, pats atzinies, ka Melnajam Sunim bijusi taisnība, tie esot bijuši patiesi vārdi tik dārgajās, senajās “Andreja Rubļova” dienās. To vēlāk atzina arī žurnālisti, ka Tarkovskis ar savu vērienu un dziļumu varēja strādāt tikai Krievijā. Salīdziniet kaut vai filmu budžetus PSRS ar Eiropas naudām un padomājiet, kurā gan

Eiropas valstī Tarkovskim atļautu filmēt “Stalkeru” trīs reizes. Tad, lūk, ko toreiz pateica Melnais Suns! Kaķis-mācītājs Bāzilis to visu zinājis, par ko te iepriekš teikts, un daudz par to domājis, dusmojies, protams, lai arī Bībele viņam aizliedz to darīt. Kā tad nu ne! Iespējams, tas Melnais Suns, pateicoties Klibajam Zirgam, kurš apturēja kustību ap zvanu, klusuma brīdi gribēja aizpildīt ar kādu vārdu un pateica, piemēram, ka Tarkovskis izvēlējies pareizo filmēšanas vietu un tikai šeit viņš varēs realizēt savu ieceri, bet kāds izdomāja piedēvēt suņa vārdiem vispārinājuma nozīmi un tos padarīt par gaišredzību. Kas zina, varbūt suns pats šo leģendu izdomāja un augstu pacēla savu asti. Taču skaudība Bāzili nomāc, tur nav ko liegties, lai gan darbam netraucē. 2019. gada vasarā Bāzilis un viņa komanda daudz laika pavada Aucē, jo ir visas pazīmes, ka tieši šī pilsēta var pacelties virs zemes un kļūt par kārtējo Slīpo Plakni, kam būs pievērsta visas pasaules uzmanība. Māris, savukārt, gatavoja Lūgšanu brokastis, cepa un vārīja visu 2019. gada vasaru, jo ēdāju būs daudz. Viss sākās ar to, ka februārī uz Auci atbrauca sludinātājs Valdis Strods no Jaunpils, pirms tam paziņojot par savu vizīti Anitai Segļiņai, kura pulcēja visu reliģisko konfesiju pārstāvjus Pieaugušo Izglītības centrā un tur pie kafijas galda Valdis izstāstīja par Lūgšanu brokastu norisi dažādās Latvijas pilsētās. Vēl pēc mēneša Vecauces baznīcas Mākslas telpā notika, ja tā var teikt, paplašināta draudzes padomes sēde, lai runātu par Lūgšanu brokastu organizēšanu Auces novadā. Sarunās piedalījās Auces novada Domes priekšsēdētāja Vija Keršus, Vecauces draudzes mācītājs Jānis Ginters, Auces Katoļu baznīcas prāvests Uldis Cēsnieks, Latvijas Lūgšanu brokastu orgkomitejas vadītāja Everita Zariņa un pārstāvji no visām reliģiskajām konfesijām un draudzēm. Everita Zariņa daudz stāstīja par Lūgšanu brokastu organizēšanas struktūru, minēja daudzus piemērus, savas domas izteica mācītāji, Domes priekšsēdētāja, un tika lemts par

Lūgšanu brokastu organizēšanu Aucē, un arī tas tika nolemts, ka vadība tiek uzticēta Vecauces baznīcas draudzes priekšniekam Mārim Druvam. Interessants ir tāds fakts, ka Lūgšanu brokastis Latvijā nekad vēl nav notikušas baznīcā. Jau tanī pašā sapulcē Māris pateica, ka Brokastis organizēs baznīcā un tikai tādā gadījumā viņš par tām atbildēs. Tika pieminēta arī Vecauces pils, kā iespējamā Lūgšanu brokastu norises vieta, bet Māris stingri palika pie savas versijas un, visbeidzot, visi tai piekrita. Sekoja nopietns seminārs, pat ļoti grezna tikšanās Babītes Koku skolā, uz kuru no Auces brauca Anita Segliņa un Māris Druva. Dalībnieki no visas Latvijas, ļoti interesantas liecības par Lūgšanu brokastu norisi dažādos Latvijas reģionos. Semināru vadīja Everita Zariņa un Inese Šlesere, kura ir arī Lūgšanu brokastu aizsācēja Latvijā 2005. gadā. Rādīja filmu par Lūgšanu brokastīm. Auces pārstāvji tika uzaicināti piedalīties Lūgšanu brokastīs Dobeles Kultūras centrā 2019. gada 25. maijā. Visos šajos pasākumos, sākot jau ar sapulci Vecauces baznīcas Mākslas telpā, piedalījās arī Ideja, bet neteica ne vārda. Vien apsēdās Mārim līdzās, pārlika slaidās, aizplīvurotās kājas vienu pār otru, dzēra kafiju un prasīja konjaku piedevām, bet to viņai, Idejai, vienmēr atteica, kam viņai konjaks, ja jau ir Līdere. Kas zina, iedzērusi konjaku, vairāk sāktu runāt. Bet, ja nu kaimiņiem ko ātrāk pasaka, nekā Mārim, ja nu mācītājs Bāzilis parādās, iekārdina Ideju pienākt viņam tuvāk un ko iečukstēt ausī? Jūlijā Mārim piezvanīja izdevniecības “Jumava” direktors Juris Visockis, jo viņš bijis vizītē pie Auces novada Domes priekšsēdētājas Vijas Keršus un izteicis ieinteresētību izdot grāmatu par Vecauces baznīcu. Novada priekšniece ieteikusi zvanīt draudzes priekšniekam, kuram ir pieredze grāmatu rakstīšanā un izdošanā. Jau pēc pāris nedēļām Juris Visockis un Māris Druva satikās “Jumavas” grāmatnīcā Rīgā, Dzirnau ielā 67, pārrunāja grāmatas par Vecauces baznīcu tapšanas ceļu un jau tad Māris minēja šo datumu, 11. oktobri,

kuru bija izvēlēties Lūgšanu brokastu norisei Vecauces baznīcā, jo šajā pasākumā varētu runāt un reklamēt grāmatu, kura būs ne tikai par baznīcu, bet arī par Auci. Drīz pēc tam savu vārdu teica Ideja. Lūgšanu brokastīs vajagot izmantot teatrālus momentus.

– Tu taču jau “Baznīcu naktī” sadarbojies ar Vecauces baznīcas Svētdienas skolas audzēkni Gabrielu Briģi, viņa runāja pieaugušu cilvēku dzeju, Birutas Skujenieces vārsmas tika izmantotas, un Gabriela spēlēja akordeonu, tikko bija beigusi 2. akordeona spēles klasi Auces Mūzikas skolā. Tad, lūk, kā galveno muzikālo motīvu izmanto 300. dziesmu no vecās grāmatas, ar numuru 204 tā ir jaunajā grāmatā – “Ņem manu sirdi, žēlotāj!”. Tu pats spēlē akordeonu un arī Ilgonis Januzis lai spēlē, bet ģitārists būs Igors Semuškins, kas taču ir jūsējais, katru svētdienu dzied un spēlē Dievkalpojumos. Jūs sākat spēlēt, no sakristejas iznāk mazā Gabriela, ilgi lūkojas baznīcas zālē uz visiem, kas pulcējušies “Lūgšanu brokastīs”, tad iedezd sveci, kura atrodas svečturī līdzās altārdaļai, iet pie altāra, ņem no turienes Bībeli, akordeoni un ģitāra pieklust, Gabriela norunā trešo dziesmas pantu:

“Ko darišu, ko domāšu
Būs Tev par godu kļūt.
Ko savā sirdī kārošu
Būs Tev pa prātam būt!”

Pēc tam Gabriela iet pie klavierēm, noliek uz tām Bībeli. Muzikanti apklust un šajā klusumā uz klavierēm nospēlē dziesmas pirmo daļu, kura noslēdzas ar noti “do”, jo dziesma ir fa mažorā, un uz šī augšējā “do” pievienojas akordeoni, ģitāra un turpina spēlēt “Ņem manu sirdi, žēlotāj!”, bet Gabriela ņem Bībeli un iet cauri baznīcas telpai. Emocionāli un skaisti! – Tā pateica Ideja, kura tik ilgi bija klusējusi, un aizplīvurotā gaitā aizgāja, lai drīz atkal atgrieztos, jo kā gan Māris varētu iztikt bez Idejas. Nu nekā, taču!

31. maijā, kad Māris un Auces novada sabiedrisko attiecību vadītāja Gita Šēfere brauca uz Līvberzes kultūras namu, kur Mārim jāsaņem apbalvojums no fonda “Imanta Ziedoņa laiks Zemgalē”, Gita stāstīja par savu ārstēšanos ASV, Milvokos un iepazīšanos ar latviešu baznīcas draudzi, kur tagad taču kalpo bijušais Vecauces baznīcas mācītājs Jānis Ginters. Māris saprata, ka tā ir laba liecība, ar ko Gita varētu padalīties Lūgšanu brokastīs, jo viņa taču ir Vecauces draudzes cilvēks un viņas mācītājs Ginters it kā aizbraucis, samainījies ar Gītu vietām. Jā, Gita piekrita izstāstīt šo liecību, lai arī 11. oktobris tad likās aiz kalniem un visa vasara vēl priekšā ar savu trauksmi par to, ko vēsta kaķis Bāzilis un viņa komanda. Ir jābūt uzmanīgiem Aucē. “Lūgšanām ir liels spēks” – tā kādreiz teica Elza, un viņa vienmēr zināja, ko saka. Lūgšanām ir spēks! Visa Latvija satraukusies par Novadu reformu, bet visai Latvijai nav ne jausmas, ka ar Auci var notikt kas tāds, kā priekšā nobālēs visas reformas un, kas zina, ja ar Lūgšanu palīdzību Aucē viss beigsies labi, ja Slīpā Plakne piepildīs vēlēšanās un atkal mierīgi saslēgsies ar zemi, tad arī citas pilsētas sapņos par Auces pieredzi, lai kaut vai uz brīdi paceltos augšup un realizētu sevi, un neviens pat nepieminētu traģēdiju, kad 1994. gadā Rīgā Slīpā Plakne neizturēja ļaunas pasaules spiedienu, apgriezās ap savu asi, aprijot tūkstošiem namu, cilvēku un citas dzīvās radības. Vasaras vidū Māris zvanija šeit jau minētam Latvijas Pašvaldību priekšsēdim un bijušajam Auces mēram Gintam Kaminskim, aicināja piedalīties Lūgšanu brokastīs 11. oktobrī. Gints solījās būt, ja ne pēkšņi kas svarīgs neatgadīsies valdības līmenī. Māris pie sevis nodomāja, kas gan valdības līmenī var svarīgāks būt par to, ka Auce, iespējams, pacelsies virs zemes un par to runās visa pasaule. Tikai, kā nepieļaut traģēdiju, kā nosargāt pilsētu no ļauniem spēkiem un pārapdzīvotības, kuru Slīpā Plakne – Auce varētu neizturēt. Varbūt ar Gintu Kaminski tagad sākt runāt par

tranšeju rakšanu apkārt pilsētai, par kontrolpunktu ieviešanu un milzīga žoga būvi par amerikāņu naudu? Kaminski vajadzētu brīdināt un iesaistīt pilsētas glābšanā, viņš taču ir vietējais, tani pašā laikā katru dienu televīzijā redzams starp valdības vīriem, prezidentiem un miljonāriem. Māris ieturēja pauzi, domāja, kā lai sāk svarīgo sarunu un vai Māris netiks uzskatīts par jukušu, kad Gints vaicāja, kā Mārim patikuši pēdējie Auces svētki, jo nākamgad Svētku 25. jubileja. Māris, nolīcis malā tranšeju rakšanu apkārt pilsētai, pārstāstīja Idejas teikto, ka Svētkus atkal vajag rīkot pilsētas centrā uz paštaisītas skatuves un vajag noorganizēt pasažieru vilciena pienākšanu, kurš nekursē jau septīto gadu. Kaut vai pāris vagonus pilnus ar pašdarbniekiem un tautu, lai tas būtu speciāls Svētku komercveiss Rīga – Jelgava – Auce, kur atbraucējus, kā senos laikos, sagaidītu pūtēju orķestris un tad sekotu krāšņš gājieni līdz skatuvei pilsētas centrā. Tie tik būtu svētki! Protams, arī “Realitātes telts un izģērbšanās šovus” vajadzētu, kā tos Māris realizēja jau 2001. gada Auces svētkos. Gintam doma par vilciena pienākšanu Aucē patika, viņš pat pieļāva varbūtību, ka vilcienu satiksme jau 2020. gadā varētu tikt atsākta, jo Eiropa taču piespieda Lietuvu atjaunot dzelceļu posmā Mažeiki – Reņģe. Bet par Slīpo Plakni Māris gribēja sākt runāt, pieminot savu romānu “Skumjās dzemdības”, kur traģēdija ir sīki aprakstīta, un tādu nedrīkstētu pieļaut Aucē. Māris pat centās atcerēties, vai uzdāvināja romānu Gintam Kaminskim. Jā, uzdāvināja paša producēto CD disku “Latvijai – 100. Sarunas un dziesmas”. Jā, “Skumjās dzemdības” dāvināja pašreizējai Auces novada Domei, pasniedzot grāmatu Domes priekšsēdētājam Vijai Keršus. Bet vai arī Kaminskim dāvināja? Varbūt tomēr sarunu sākt par milzīgo žoga celtniecību apkārt pilsētai? Amerikāņi taču naudu neželos, Kaminskis vēl varētu pasekot līdzī tam procesam par naudas iegūšanu un izlietošanu tik svarīgam objektam, kurš pasargātu pilsētu no viltus labuma

kārotājiem. Bet varbūt teikt tieši un atklāti – Zini, Gint, Auce drīz var pacelties gaisā. – Bet, ja nu tiešām notur par jukušu un taisās izsaukt ārstus? Ko tad? Vienkārši aizbēgt? Taču, ja no otras puses skatās uz šo jautājumu, nu, no Ņujorkas puses, tad visai pasaulei un arī Kaminskim zināms, ka Bāzili, Veco Žurku un krauči Savrasovu uzskatīja par jukušiem, kad viņi brīdināja, paredzēja traģēdiju Ņujorkā 2001. gadā. Mārim tagad vajadzētu teikt, ka šis pats Bāzilis ir devis ziņu par to, ka Auce var pacelties virs zemes, izveidoties Slīpā Plakne un tad, lūk, jānosargā šī teritorija, kur Gints Kaminskis, kā Latvijā pazīstams un ietekmīgs vīrs daudz varētu palīdzēt, kā nekā, Auce ir viņa pilsēta, kuru pats kopis un lolojis daudzus gadus. Sanāca tā, ka sarunas laikā ar Kaminski, Mārim pie pleca klauvēja Ideja un sāka kaut ko stāstīt par Tarkovska kino, un Māris neko nepateica Gintam Kaminskim par iespējamo Auces pacelšanos pret debesīm. Taču 11. oktobrī uz Lūgšanu brokastīm Vecauces baznīcā Latvijas Pašvaldību priekšsēdētājs ieradās, un šī iemesla dēļ pat uz citu dienu pārcēla tikšanos ar Ministru prezidentu Krišjāni Kariņu. Ieradās arī aucenieks Agris Stauģis, kurš ar domubiedru grupu Latvijā būvēs tādu zirņu un pākšaugu pārstrādes rūpnīcu, kādas visā pasaulē ir tikai nedaudzas, par to Agris stāstīja klātesošajiem. Gita Šēfere un Laima Želve teica savas liecības par Dieva klātbūtni viņu dzīvēs. Milzīgs garīgs ieguvums pasākumam bija tas, ka tika atklāta Ikonu izstāde. 10. oktobrī to visu dienu iekārtoja mākslinieces Anna un Evija, bet Lūgšanu brokastīs piedalījās cita Anna no Ikonu biedrības un stāstīja par šo izstādi, kura tika atvesta no Ikšķiles evaņģēliski luteriskās baznīcas un pēc 19. novembra ceļos pa Eiropu. Liels Mākslas notikums Vecauces baznīcā. Lūgšanu teica evaņģēlists Jānis Spudas, katoļu priesteris Uldis Cēsniņš un bijušais Vecauces draudzes mācītājs Valdis Bercs. Izdevniecību “Jumava” pārstāvēja projektu vadītāja Antra Rencberga, ar Māri

bija iepriekšēja vienošanās, ka Antra publiski tikai pateiks, ka top tāda grāmata “Pasaka par Vecauces baznīcu”, bet nekādas garākas runas nebūs. Jau pēc oficiālās daļas Antra Rencberga runāja ar Auces Domes priekšsēdētāju Viju Keršus par iespējamo finansējumu izdevumam, kā arī iepazīstināja ar daļu no datorā ievadītās grāmatas un kopējo satura rādītāju. Māris pats gan ir pret finansējuma prasīšanu Domei un nepiedalīsies “Jumavas” vadības un Auces domes sarunās par šo jautājumu. Savā kabinetā, jā, jā, tajā pašā, kur bieži viesojas kaķu mācītājs Bāzilis ar žurku un krauķi un kur tiek apspriestas pasaules mēroga problēmas, Māris Antrai Rencbergai rādīja tikko no Maskavas saņemtu glancēto žurnālu “Anturaž”, kurā Māra foto, apraksts par viņu un publicēts garstāsts “Pasaka par Kaiju”. Šī publikācija, lai arī prestižā Maskavas žurnālā, pierādījums tam, kā ar dažiem vārdiem, kuriem autors nav devis piekrišanu, var mainīt darba saturu, jēgu un idejas virzību. Citi gan teikuši Mārim – ko tu uztraucies, ne katrs var iekļūt Maskavas žurnālā, kur publicēties gribētāju ir simtiem, pat tūkstošiem. Tomēr Māris katram interesantam saka – varat paskatīties, kāda vizuāli izskatās publikācija, bet lasiet tikai oriģinālu no “proza.ru”. Māris arī atdeva Antrai Rencbergai kārtējās 63 lappuses no grāmatas, kas rokrakstā uz A4 lapām, bet pēdējās trīs nodaļas Māris apsolīja aizvest un atstāt “Jumavas” grāmatnīcā 22. oktobrī.

Visu vasaru Ideja neatstājās no Māra un tā jau tas bijis vienmēr, lai arī par Lūgšanu brokastīm viņam viss bija skaidrs pēc Idejas stāsta par teatrālo motīvu, Gabrielas iesaistīšanu un 300. dziesmu “Ņem manu sirdi, žēlotāj!”. Jau iesākumā Mārim radīja neizpratni kolēģu ieteikums veidot darba grupu, tad sasaukt sapulci pēc sapulces. Nē, tas nav Māra stils. Par visu jāatbild vienam cilvēkam un tur nav vajadzīgas garas runas un spriešanas. Vienreiz aizgāja uz Domi pie priekšsēdētājas, tur bija Gita Šēfere, kas uzņēmas atbildību par ielūgumu izgatavošanu

un izplatīšanu, tika pārrunāts ielūdzamo personu saraksts. Viss. Ko tur vairāk spriest? Jā, baznīcā vēl bija sapulce, kur runāja par galda klāšanu, atbildību uzņēmās Laima Strazdiņa un vienojās ar “Elvi”, ka baznīcas centrālajā ejā atradīsies “Zviedru galds” piecdesmit personām. Šis Lūgšanu brokastis no organizatoriskā viedokļa daudz vienkāršākas par jebkuru no iepriekš aprakstītām koncertizrādēm Māra režijā. Bija gan tādi, kas gribēja redzēt scenāriju un lai viss būtu elektroniski pieejams. Kāpēc? Mārim bija neērti atgādināt, ka viņš ir profesionālis ar ļoti labu izglītību šajos jautājumos un, atvainojiet, scenārijus pēc vispārpieņemtiem standartiem saviem pasākumiem neraksta. Ir plāns galvā, ja tas mazliet sarežģītāks, tad uzrakstīts uz papīra lapiņas, bet ne šajā, Lūgšanu brokastu, gadījumā. Te visu jau izsaka baznīca un vārds “Lūgšana”. Uz augsto punktu vajag tiekties savās Lūgšanās. Tas ir pats galvenais – saprast, sajūst sevī šo punktu, uz kuru tiekties un lūgt. Lai arī visiem taču skaidrs, ka augstais punkts ir tikai viens. Augstais Punkts. Mārim likās aizdomīgi tas, ka Lūgšanu brokastu laikā kaķis-mācītājs Bāzilis, Vecā Žurka un kraukis Savrasovs izturas tik neierasti klusi, kaķis pat nepiedalījās mācītāju lūgšanā, lai arī bija aicināts to darīt, un laikraksta “Zemgale” žurnāliste Baiba Pole īpaši gaidīja tieši kaķa-mācītāja teikto aizlūgumu, par ko arī pasūdzējās savā Lūgšanu brokastīm veltītā reportāžā 17. oktobra “Zemgalē”.

Skolotāju ansambla vadītāja Ruta Januze pienāca pie Māra, teica, ka visas trīs dziesmas dziedās baznīcas telpā, bet viņu uzstāšanās izpaliks uz Kamerteātra skatuves bēniņos, jo skolotājiem obligāti jābūt uz stundām, kas sākas 11.40. Un kad pirmā dziesma bija nodziedāta, pie Māra pienāca Vecā Žurka un čukstēja, ka Notiesāto koris gribētu nodziedāt Raimonda Paula “Pie jūras dzīve mana...”, viņa, žurka, un kraukis Savrasovs arī dziedāšot. Māris paskatījās atpakaļ, jo visu pasākuma laiku atradās baznīcas priekšējā solā zem kanceles, kur arī otrs

akordeonists Ilgonis un ģitārists Igors, un no šejienes vadīja pasākumu. Māris paskatījās atpakaļ un redzēja, ka tiešām, bez aicinātiem Probācijas strādniekiem, sanākuši arī citi Notiesātie un kraukļis jau purina spārnus, it kā iesildoties dziedāšanai. Tas bija negaidīts pārsteigums, bet ne pēdējais, taču šo Māris novērsa, kategoriski aizliegdam aktīvistiem dziedāt un piedraudot žurkai ar divu nedēļu karantīnu. Žurka apvainojās un aizgāja no labi servētām brokastīm tā arī nepaēdusi. Lūgšanu brokastīm jānoslēdzas ar to pašu muzikālo tēmu, ar ko tās sākušās, aplūveida kompozīcija. Gabriela ar Bībeli rokās iet cauri baznīcai uz Altāra pusi, kur atkal lasa Rakstu vietu, nospēlē muzikālo frāzi, uz Altāra noliek Bībeli un, garām pašas reiz iedegtai svecei, ieiet Sakristejā, it kā pārējos aicinādama sev līdzī. Visi dodas cauri Mākslas telpai uz jaunatklāto Kamerteātra skatuvi bēniņos, kur atkal tā pati muzikālā tēma un tai pievienojas visi klātesošie, kopīgi nodziedot “Ņem manu sirdi, žēlotāj!” Andrejs Tarkovskis teicis, ka Māksla – tā ir Lūgšana. Un Mākslas virsotne – kad tava lūgšana kļūst tuva citiem. Vai visu nakti no 10. uz 11. oktobri Vilcene-čigāniete gaudoja gar Vecauces baznīcas sētu, meta savas lūgšanas pāri sētai, kur tās vēlāk iečāpoja baznīcā. Vilcene lūdza par kādu “Tīro un Gaišo”, kurai varbūt vajadzētu būt no galvas līdz kājām nolietai ar Svēto ūdeni, nevis kā citādi. Vilcene lūdza par kādu suņu plosīto, kurš jau gadiem sēž cietumā un kuram mājās palika kucēns, kurš noteikti reiz nākotnē pazīs savu auklētāju. Ieslodzītais cer uz satikšanos. Viņš nav saņēmis ziņu, ka kucēns nobeidzās drīz pēc rokudzelžiem saimniekam. Ieslodzītais tic, ka kucēns, jau izaudzis par lielu suni, viņu gaida. Neviena cita jau nav, kas gaidītu. Neviena. Vilcene-čigāniete lūdza par tiem, kas iet apkārt zvanam, arī par Klibo Zirgu, it kā nāves nemaz nebūtu. Zvans ieskanas. Zvans skan! Pilsēta ceļas augšup.

Pēcvārds

Māra Druvas Feisbuka lapā skatīt:

“Pasaka par Dzīvi. Kamerteātris un Izstāžu zāle Vecauces baznīcas bēniņos. Ilgonis un Igors spēlē “Ņem manu sirdi, Žēlotāj!”

<https://www.facebook.com/share/v/G8fvVg6o577gkHoM/>

Māra Druvas mājaslapā (marisdruva.weebly.com) klausīties: “Pasaka par Kaiju”. Karinas Lučiņinas monoizrāde krievu valodā. Ierakstīta Latvijas Radioteātrī 2010. gada 12. aprīlī, izskanējusi LR4 2010. gada 12. septembrī

<https://marisdruva.weebly.com/1040105510631077109310861074.html>

Vidusskola

(Literārais scenārijs melnbaltam seriālam un mākslas filmai par Padomju laika vidusskolu pēc Māra Druvas tāda paša nosaukuma romāna, izdevniecība “Liesma”, 30 tūkst. eks. 1988. gads.)

Daži vēlamie lomu atveidotāji:

Vidusskolnieces Gunas Aizkalnes mamma – Ilze Blauberģa
Rūdolfš – Toms Hārdijs (filma “Leģenda”) vai Raimonds

Celms

Lūcija Garūta – pianiste Agnese Egliņa

Šņabja tirgotājs Dzirnava ielā – Andrejs Končalovskis vai

Aigars Vilims

Pionieru vadītāja – Karina Lučiņina

Juris Podnieks – ?

Andris Slapiņš – ?

Jevgeņijs Paškevics – ?

Vladimirs Visockis – ?

Andrejs Tarkovskis – ? utt. u.c.?, sākot ar vidusskolnieci

Gunu Aizkalni

9. klase. 1974./75. mācību gads.

Autobusu pietura kolhoza nomalē, līdzās lauku ceļš ar norādi uz tuvējām mājām “Aizkalni”. 1974. gada 30. augusta pievakare. 9. klases skolnieci Gunu Aizkalni pavada mamma, tētis, kuri ir 55 gadus veci, un Duksis. Guna. Mammu, varbūt tomēr no rīta?

Mamma. Nē, nē! Jābrauc vien ir, meitiņ! Tantei arī pateikts. Viņa uztrauksies, tevi nesagaidījusi.

Guna. Mamm, aizmirsu ziedus... Kā es rīt bez ziediem...

Mamma. Redz, kur ziedi man rokā! Asterītes jauku jaukās.

Tālumā parādās autobuss.

Mamma. Klausī tik, meitiņ, skolotājus... Un mācies labi...

Guna. Mums jau būs jāiet talkās.

Tētis. Kaut arī talkās... Tad strādā čakli.

Guna. Ko tu raudi, māmiņ... Es taču sestdien būšu mājās.

Mamma:– Esi gan! Mēs ar papu tevi gaidīsim.

Piestāj autobuss. Guna noskūpstā mammu, tēti un suni, paņem somas, ziedus un kāpj autobusā.

Jāstāv kājās, jo visas sēdvietas aizņemtas. Gunas klasesbiedrs un pirmā mīlestība Gatis. Sanāk tā, ka viņi atrodas līdzās.

Gatis. Guna! Sveicināta!

Guna:– Sveiks!

Gatis. Kur tu?

Guna. Uz pilsētu.

Gatis. Es uz Rīgu. Vai mūsējos šodien satīki?

Guna. Nē. Visi jau aizbraukuši.

Gatis. Tu vienīgā uz šo vidusskolu?

Guna. Tā iznāk.

Gatis. Kāpēc nebrauci, kur pārējie?

Guna. Negribas dzīvot internātā.

Gatis. Un pilsētiņā?

Guna. Dzīvošu tantes mājā. Viena pati otrajā stāvā.

Gatis. Jā? Tad jau gan tev labi.

Guna. Kā tad, ka labi.

Pa ceļu uz savām mājām, rokās sadevušies, lēnām iet Gunas vecāki un Duksis. Kaimiņu mājās rok kartupeļus. Rudens ir klāt.

Cilvēku pārpilns autobuss.

Gatis. Tev nākamajā jāizkāpj?

Guna. Protams!

Gatis. Man gan jābrauc tālāk... Līdz Rīgai vēl divas stundas.

Guna. ...

Gatis. Es tev aizrakstišu, Guna... Tikai nezinu adresi...

Guna. Kopš kura laika tad tu nezini manu adresi?

Gatis. Tu jau dzīvosi šeit...

Guna. Sestdienās taču braukšu mājās.

Gatis. Bet ja nu vēstule pienāk pirmdienā?

Guna. Nu un tad?

Gatis. Ilgi jāgaida...

Guna. Nekur tā nepazudīs.

Gatis. Klāt esam. Es tev palīdzēšu.

Guna. Nevajag! Es pati. Pāris somu, liela muiža!

Gatis tomēr izkāpj Gunai līdzī no autobusa. Pie palīdzēšanas gan netiek, vien rokas noplāta. Guna strauji dodas prom.

Gatis. Guna! Es noteikti tev aizrakstišu!

Guna. Tu jau to teici.

Gatis. Uz redzēšanos, Guna!

Guna. Uz redzīti!

Guna steidzas līdz tuvējās mājas stūrim, pagriežas ap to, noliek somas zemē un bezspēcīgi, kā glābiņu meklēdama, piespiežas mājas sienai.

Uz ielas parādās večiņa, iznākusi no tuvējā pagalma, sakārto lakatiņu, padauza ar spieķīti bruģa akmeni. Pagriežas, lai ietu, bet apstājas. Nāk tomēr uz Gunas pusi. Abas satiekas, paiet viena otrai garām. Un vairāk nekā. Rudens jau pārņēmis valdīšanu. Viss smaržo pēc skumjām.

Pie privātmājas vārtiņiem Guna sagaida tante.

Gunas tante. Sveicināta, Guniņ! Zināju, ka tu atbrauksi ar šo autobusu.

Guna. Labvakar, tant...

Tante apskauj Guna, tad ieskatās viņai acīs.

Tante. Guniņ, tu esi raudājusi? Kas noticis?

Guna. ...

Tante. Iesim uz tavu istabu, izstāstīsi, kas par bēdu, kāpēc sāp sirsniņa.

Tante paņem Gunas somas un viņas ieiet mājā, kāpj uz otro stāvu. Mazs šunelis un raibs runcis seko viņām. Otrā stāva istabiņa, kurā gulta, skapis, rakstāmgalds un grāmatplaukti. Tante noliek somas uz krēsliem, apķer Gunu un viņas apsēžas uz gultas malas. Guna piespiež galvu tantes plecam.

Guna. Man tik žēl šķirties no savas skoliņas, no klasesbiedriem. Es gribu braukt atpakaļ. Man bail no jaunās skolas, kur nevienu nepazīstu. Man bail, tante!

Guna raud, tante mierinoši glāsta Gunas galvu.

– Neraudi, meitenīt, neraudi. Izturēsim to pirmo nedēļu un tad skatīsimies, ko tālāk darīt. Izturēsim. Bet tagad iesim, dzersim tēju, ēdīsim vakariņas. Šonakt paliksi lejā, gulēsim abas manā istabā.

Plūst strauja upe. Tā nav pārāk plata, bet sajūta, ka ļoti dziļa. Tautā šo upi sauc par “Drūmo”. Tās vienā krastā ir vidusskolas ēka, bet otrā milzīgs būvlaukums, kurā strādā un monotonu troksni rada vairākas pāļu dzenamās mašīnas.

Skolas gaitenis pirmajā stāvā. Tā galā stāv Guna Aizkalne ar asteru pušķīti rokās un noskatās, kā skaļi čalodami klasē saiet skolēni.

Guna stāv viena tukšajā gaitenī. Nāk skolotāja Vītiņa. Guna paiet pretim, un viņas satiekas pie klases durvīm. Guna runā klusi un sniedz skolotājai ziedus.

–Labrīt, skolotāj! Esmu Guna Aizkalne no lauku skoliņas.

Skolotāja. Labrīt, labrīt, Guna. Atpazinu tevi, uzreiz iedomāju, ka tā esi tu. Iesim nu klasē, iepazīsimies ar pārējiem.

Skolotāja un Guna ieiet klasē, brīdi paliek stāvam pie durvīm.

No pirmā sola izkrīt ābols, klusumā ripo pāri telpai.

Guna ir ieraudzījusi tukšu vietu solā pie loga, it kā vaicājoši paraugās uz skolotāju, kura pamāj ar galvu un Guna dodas uz savu vietu.

Tikko Guna ir apsēdusies, tā meitene, kura sēž līdzās, čukstus vaicā

– Kā tevi sauc?

– Guna...

– Bet es esmu Rudīte.

Straujā upe un tās divi krasti. Tilts savieno šos krastus.

Guna skatās pa logu un redz būvlaukumu aiz upes. Tur strādā pāļu dzenamās mašīnas un to radītais, monotonais troksnis kļūst aizvien skaļāks. Mainoties skatam uz būvlaukumu ar audzināšanas stundu 9. klasē, var redzēt, kā Gunas klasesbiedri viens pēc otra pieceļas no soliēm un iepazīstina ar sevi.

Pieceļas Guna – Es esmu Guna Aizkalne no mazas lauku skoliņas.

Kāds iesmejas, tad vēl kāds. Guna nodur galvu un klusē.

Skolotāja. Nekas, Guna par sevi pastāstīs citreiz, kad te viens otrs būs savaldīgāks.

Būvlaukums un pāļu dzenamās mašīnas.

Skolēni iet ārā no klases.

Rudīte. Tu laikam, Guna, visus ziedus atdevi skolotājai... Vajadzēja atstāt arī Brāļu kapiem... Nu nekas, es dzīvoju līdzās skolai, kamēr visi sapulcēsies gājienam, es pagūšu tev atnest ziedus.

Skola, kurai līdzās pulcējas tās audzēkņi no pirmās līdz vienpadsmitai klasei. Visi skolēnu formās, meitenēm balti priekšauti. Lūk, arī pūtēju orķestris, Latvijas PSR un skolas karogi. Fizikultūras skolotāji kārto gājiena kolonnu.

Guna viena stāv pie skolas durvīm, bet gājiens tūlīt sāksies. Piesteidzas Rudīte un sniedz Gunai ziedus.

– Redz, gladiolas tev atnesu, būs labas. Ejam!

Guna un Rudīte pievienojas savai klasei.

Guna. Ko tur ceļ aiz tās upītes?

Rudīte. Mūsu jauno skolu. Liela un varena būs mūsu skola.

Tur svinēsim izlaidumu!

Atskan pūtēju orķestra spēlēts maršs, un sākas gājiens uz Brāļu kapiem.

Brāļu kapi. Pa galveno eju ienāk gājēju kolonna, sastājas milzīgā pusaplī, kur centrā, akmenī cirsts, karavīra tēls ar automātu rokās.

Kapa plāksnīte ar uzrakstu “Nezināms”. Guna stāv pie šīs plāksnītes un skatās uz to. Dokumentāli kadri no Otrā Pasaules kara – tanki uzbrukumā, aiz kuriem skrien simtiem karavīru. Gunas iekšējā balss, saruna ar Gati.

“Tikai paliec, lūdzu, dzīvs, Gati!”

“Gaidi mani mājās, tad es noteikti izdzīvošu!”

“Es tevi ļoti, ļoti gaidīšu! Tikai atgriezies no kara! Tikai atgriezies!”

“Es pārnākšu mājās! Es pārnākšu tevis dēļ, Guna! Tikai sagaidi mani!”

“Sagaidīšu! Es tevi sagaidīšu!”

Guna liek gladiolas pāri plāksnītei “Nezināms”.

Dokumentāli kadri. 1974. gada rudens. Mazpilsētas centrs. Daudz cilvēku, mašīnu. Mazpilsētas ielas.

Realitāte. Jaunās skolas būvlaukums, arī šeit notiek aktīva darbība. Vēl strādā pāju dzenamās mašīnas, bet var redzēt, ka darbi krietni pavirzījušies uz priekšu.

Klase, kurā skolēni ikdienas formas tērpos, meitenēm melnie priekšauti. Skolotāja Vītiņa vada stundu. Guna skatās pa logu uz būvlaukumu. Logs ir mazliet pavērts, būvlaukuma trokšņi pieklusuši un var dzirdēt pūtēju orķestra spēlētu sēru maršu.

Rudīte čukst. Rūpkombināta priekšnieku glabā. Lielas bēres.
Guna skatās pa logu, skan sēru maršs.

Gunas mamma un tētis apkopj kapiņu, tur pieminēklis mazam puisītim – Kristaps Aizkalns.

Guna raud, asaras krīt uz atvērtas burtņīcas lapām. Atskan zvans.

Skolotāja– Guna, paliec, lūdzu, klasē, paēdīsi vēlāk.

Visi aizsteidzas. Guna paliek savā solā, līdzās apsēžas skolotāja.

Skolotāja. Kas notiek, Guna?

Guna raud nevaldāmi un caur asarām sāk skaļi un ātri runāt.

– Man žēl mazā brālīša, man žēl mammas un tēta. Un es nevaru pierast šeit dzīvot un mācīties. Es gribu atpakaļ uz savu mazo skoliņu. Skolotāj, man ir draugs, viņš mācās Rīgā, es saņēmu no viņa vēstuli, aizrakstīju atbildi, bet viņš klusē un vairs neraksta man. Skolotāj, ko lai es daru?

Skolotāja apķer Gunu un cieši piespiež sev klāt, sāk mierināt.

– Pasēdēsim tā abas, paklusēsim. Arī man ir grūti vienai audzināt divus bērnus un vēl turēt rūpi par jums, palaidņiem. Bet mēs ar visu tiksīm galā un būsīm laimīgi tajā jaunajā skolā. Mēs tev palīdzēsim, Guna, un tu būsi pati stiprākā no mums. Bet tavš draugs... Viņš tev noteikti atrakstīs un, kas zina, jau šonedēļ saņēmsi vēstuli. Mēs brīdi tā pasēdēsim abas, un sāpes noteikti pāries.

Skolotāja apķērusi Gunu un viņas sēž tukšajā klasē. Atkal sāk dunēt paļu dzenamās mašīnas.

Dokumentāli kadri. 1974. gada oktobris. Kolhoza nomale. Ceļi, celiņi. Govju ferma. Brauc mašīnas, traktori, arī zirgu pajūgi.

Realitāte. Autobusu pietura. Piestāj autobuss un no tā izkāpj vairāki cilvēki, arī Guna.

Pa ceļu Gunai pretim skrien Duksis. Viņi satiekas, sasveicinās un dodas uz māju.

“Aizkalnu” virtuve, kuras centrā liels galds, bet uz tā atvērta paka, no kuras jau izņemti dažādi krāšņi priekšmeti, un Gunas vecāki tos tagad skata. Veras durvis, ienāk Guna un Duksis. Guna piesteidzas, nobučo tēti, mamma.

Mamma. Redz, mēs tā aizrāvāmies ar dāvanu skatīšanu, ka nepagājāmies tev pretim.

Guna. Nekas, uzticīgais sagaidītājs jau bija vietā.

Tētis. Duksis apvainots, ka viņam no Kanādas nekas nav atsūtīts, tāpēc tā paka vienaldzīga.

Mamma. Kā tad nav! Te taču cepumi konfektes, tiks arī Duksim savs kārums.

Tētis. Šī ir trešā paciņa šogad. Mēs taču parasti saņemam paciņas, kas veltītas diviem datumiem – 25. martam un 14. jūnijam. Bet šis sveiciens ir īpaši tev, meitiņ, vidusskolnieces gaitas uzsākot, te tā rakstīts.

Tētis dod Gunai krāšņu kartiņu.

Mamma. Jā, dārgas drēbes tev atsūtītas, arī tavš kārotais džinsu kostīms.

Guna, izlasījusi kartiņu, liek to uz galda un pamana vēstuli, kas līdzās pakai. Vaicājoši ar pirkstu rāda uz vēstuli. Mamma pamana vaicājumu.

– Vēstule tev. Cik noprotu, Gatis atkal atrakstījis.

Guna strauji liecas pār galdu, paņem vēstuli un apmulsusi stāv, tad dodas ārā no virtuves, viņu aiztur tētis.

– Meit, tu jau zini, ko mēs darām pēc paciņu saņemšanas, lai arī šī ir neparasta reize, nekas nemainās un paliksim pie mūsu tradīcijas. Pēc desmit minūtēm atgriezies virtuvē.

Gunas istaba ir ļoti līdzīga tai, kāda viņai atvēlēta tantes mājā mazpilsētā, tikai šeit vēl pie sienām lieli plakāti – *Beatles*, *Deep purple*, Imanta Kalniņa 4. simfonijas reklāma, aktrise Klaudija

Kardināle, dzejniece Austra Skujiņa, volejbolists Ivans Bugajenko un ciemata astoņgadīgā skoliņa ar visiem audzēkņiem pie tās.

Guna iesteidzas savā istabā, noliek vēstuli uz rakstāmgalda, no plaukta paņem Bītlu plati “Abbey road”, liek to uz atskaņotāja un sāk skanēt “Come together”. Guna apsēžas pie rakstāmgalda, viņai bail sākt lasīt vēstuli, viņa sēž un klausās Bītlu dziesmu, tad beidzot ieskatās vēstulē un to izlasa. Pārsteigta, ka vēstule tik īsa, pagroza to, it kā censtos vēl atrast kādu rakstītu rindiņu.

Virtuves galds ir sakārtots. Paka ar atsūtītām dāvanām nolikta galda malā, bet centrā ir svece un tai līdzās divas noplēšamā kalendāra lapiņas – 25. marts un 14. jūnijs, pudele ar mājas vīnu un trīs glāzītes. Guna iznāk no savas istabas, un viņi trijātā sēžas ap galdu, tēvs salej glāzītēs vīnu, aizdedzina sveci.

Tētis. Par mūsu mīļajiem radiem Kanādā un par mūsu mīļajiem Sibīrijas kapos.

Mamma. Par mūsu satikšanos un laulībām Sibīrijā.

Tētis. Un par tavu piedzimšanu, meitiņ, Latvijā.

Māja “Aizkalni” ar gadskaitli virs āra durvīm – 1926. Pa šīm durvīm iznāk Guna, sasauc Duksi un viņi dodas pāri rudens laukam, garām tukšiem siena zārdiem uz tuvējā meža stūri, kur koku ielenkta atrodas veca muiža ar saimniecības ēkām, kas tad arī ir Gunas “mīļā skoliņa”. Sestdienas pievakare, klusums visapkārt, un Guna skatās uz sev tik tuvo vietu. Atmiņas.

Dokumentāli kadri. Maza lauku skoliņa 1974. gada pavasarī. Ir starpbrīdis, mazi un lielāki skolēni, kā apskurbuši no pavasara elpas, skrien pa skolas pagalmu, ķer cits citu, skrien skolā, iekšā un ārā. Dokumentāli kadri mijas ar inscenējumu. Guna stāv pie koka, lasa grāmatu. Gatis ir pagalma vidū, skatās uz Gunu, kura to jūt un paceļ acis no grāmatas. Gatis apmulst, ar roku norāda uz grāmatu, it kā vaicā, ko Guna lasa un viņa paceļ grāmatas vāku pret Gati – Ivans Buņins “Mīlestības gramatika”. Gatis samulst vēl vairāk, noplāta rokas, viņš tādu grāmatu nezinot. Pie skolas

durvīm stāv “zvanu tantiņa” ar savu zvanu rokās, viņai līdzās fizkultūras skolotājs ar bumbu un svilpi. Tantiņa noliek zvanu zemē, noķer kādu palaidnīgu puīšeli, sapurina to un ar plaukstu sadod pa dibenu, tad no ķiteļa kabatas izņem maizes – “ķieģeliša” šķēli un dod to palaidnīgam puīšelim, kurš paņem maizi un aizskrien pie pārējiem palaidņiem. Gatis skatās uz Gunu, kura turpina lasīt grāmatu, bet viņai līdzās nostājas palaidņa puīšelis un kāri ēd “ķieģeliša” šķēli. Tantiņa zvana, fizkultūras skolotājs vairākkārt iepūš svilpē. Lieli un mazi palaidņi saskrien skolā.

Guna it kā aizver grāmatu, to, no atmiņām. Suns ierejas.

– Iesim mājās, Duksīt. Skumji.

Dokumentāli kadri. Rīga 1974. gada novembrī. Kailsals pirms sniega. Skats pa braucoša autobusa logu.

Dokumentāli kadri mijas ar inscenējumu. Guna skatās pa autobusa logu. Rīgas autoosta. Guna izkāpj no autobusa. Rīgas ielas. Guna skatās blociņā, pēc tam uz ielu nosaukumiem, māju numuriem. Guna Rīgas ielās. Beidzot atrod meklēto adresi, stāv netālu no mācību iestādes durvīm, pa kurām iznāk bariņš jauniešu. Guna pamana Gati, paslēpjas aiz mājas stūra. Pēc brīža Gatis paiet garām Gunai, viņus šķir daži soļi. Gatis ir sadevies rokās ar tumšmatainu meiteni, viņi smeļ un skūpstās vai ielas vidū. Guna atspiežas ar muguru pret mājas sienu un skatās, kā aiziet divi laimīgi jaunieši, kuri skūpstās un smeļ par šo dzīvi, kas ir tik skaista.

Guna skaļi iekliedzas un skrien zem braucošās mašīnas. Atskan būkšķis, vēl viens klieziens, bremžu kaucieni un, lūk, jau “Moskviča” šoferis pie guļošā ķermeņa. Ar šofera un aculiecinieku palīdzību Guna pieceļas kājās un visiem par pārsteigumu, vēlreiz iekliegusies, klibodama aizskrien pa ielu, it kā gribēdama noķert tos divus laimīgos.

Straujā, dziļā upe, kuras vienā krastā vidusskola, bet otrā jaunceltne. Kailsals un pirmās sniega pārslas. Guna kā akla

klibo starp betona stabiem jaunceltņē un ik pa brīdim tveras pie stabiem kā glābiņu meklēdama. Visā plašajā laukumā ir tikai daži strādnieki un klibā Guna. Straujā, dziļā upe. Guna klibo pa tiltu un tad upes vidū pārliccas margām, brīdi paliek karājoties uz tām. Gunu satver ūsains strādnieks, kurš rādās ļoti stiprs, jo Guna pat savā milzīgajā pirmsnāves spēkā nespēj izrauties no ūsainā strādnieka tvēriena.

– Es uzreiz, klibo meitenīt, sapratu, ka te nebūs labi. Uzreiz to sapratu un nu mēs domāsim, ko darīt tālāk. Vienu es tevi neatstāšu, uz to neceri. Meklēsim kādu māti, kādu skolotāju, meklēsim tavu māju un tavu glābiņu.

Straujā upe, vidusskola un jaunceltne. Ūsainā strādnieka cieši satverta, pāri tiltam klibo Guna Aizkalne.

Devītās klases skolēni. Portretējums. Viņi klausās savā skolotājā. Guna skatās, kā aiz loga snieg un grūti saskatāms jaunās skolas būvlaukums.

Klases audzinātāja, skolotāja Vītiņa.

– Mums jāsāk nopietni gatavoties Jaungada eglītes svētkiem. Katrai klasei sava programma.

Gunas atmiņas par Jaungada eglīti savā skoliņā. Skan Bēthovena “Mēnesnīcas sonāte”. Tikko vēl kurējušās krāsnis, bet nu tās visas aiztaisītas, “zvanu tante” saslauka malkas gružus un atkal kāds palaidnis ieskrien viņas rokās, saņem pelnīto uzsitienu pa dupsī, pēc tam tiek sasaukts un tante no ķiteļa kabatas izņem spožu konfekti, dod to palaidnīgajam puisēlim. Skan “Mēnesnīcas sonāte” un tikai. Mazā zālīte ir silta, tur sapulcējušies visi skolēni un viņu vecāki. Fizikultūras skolotājs pārtapis par Salatēti, katram bērnam jānostājas priekšā Salatētim un jānorunā dzejolis vai jānodzied dziesma. Savu dzejoli runā astotās klases skolniece Guna Aizkalne. Galvu atbalstījis plaukstās, Gunā klausās Gatis. “Mēnesnīcas sonāte” apklust pēkšņi.

Skolotāja Vītiņa. Guna, vai tu dzirdi, ko es saku?

Guna. Jā, skolotāj...

Skolotāja. Un ko es tikko teicu?

Guna. ...

Skolotāja. Tad, lūk, es atbalstu Intas, Leldes un Raimonda ideju par rūķu dejām. Un tev, Guna, iedalīta Zaļā rūķa loma. Nekādas atrunas par to, ka arī tavā lauku skolā svētku vakars. To skolu esi pabeigusi, tagad tu mācies mūsu devītajā klasē un pie Jaungada eglītes mēs visi būsīm rūķi.

Jaungada eglīte lielajā vidusskolas zālē. Saposušies skolēni, viņu vecāki, skolotāji. Skolas pūtēju orķestris spēlē "Reiz mežā dzima eglīte". Krāsaini prožektoru stari izgaismo dekorējumus. Zāles stūri aiz krāšņās egles sēž Guna – zaļais rūķis.

Atmiņas uz esošā trokšņu fona. Guna nostājas priekšā salavecim – fizikultūras skolotājam un runā dzejoli. Viņā skatās Gatis. Skatās "zvanu tante", kurai apkārt sasēduši nebēdnīgie puīšēļi un mutēs pavēruši, klausās Gunā.

Zaļais rūķis ir pamanīts, pieskrien Inta – raibais rūķis un Raimonds – sarkanais rūķis.

Inta – Ko tu te slēpies! Mums taču jāskrien apkārt eglītei!

Raimonds – Jāskrien ātri un jādzied! Celies!

Raimonds saķer Zaļo rūķi aiz rokas un velk sev līdzi. Viņi pievienojas citiem rūķiem, un visi skrien apkārt rotātai eglei. Guna – zaļais rūķis cenšas izrauties no Raimonda tvēriena, bet viņai tas neizdodas, skrējieni turpinās un atskan skaļš kļiedziens – Ai, mana kāja!

Šķan pūtēju orķestra spēlēts valsis, priecīgā Jaungada eglītes burzma, čaloņa. Pa garo, tukšo skolas koridoru klibo zaļš rūķis. Klibs, vientuļš zaļš rūķis.

1975.gada aprīļa beigas. Dokumentāli kadri. Mazpilsētas ielas un ieliņas. Smagās un vieglās automašīnas, traktori, zirgu pajūgi, cilvēki steidz darīt pavasara darbus. Kūp uguns kuri, deg vecās lapas.

Straujā, dziļā upe. Vidusskola un jaunceltne, kur jau saskatāms pirmais stāvs. 9. klases telpa un skolēnu portretējumi tajā.

Skolotāja Vītiņa. Mēnesis vairs palicis līdz mācību gada beigām. Labojiet savas atzīmes, ejiet pie skolotājiem, prasiet konsultācijas. Vārdos nesaukšu, bet paši zināt, kam īpaši jāpapūlas, lai uzlabotu sekmju rezultātus.

Skolotāja ilgi saskatās ar Gunu.

Skolotāja. Nedariet man kaunu, jo tagad, kad esmu arī skolas direktore, mūsu klasei tiek pievērsta īpaša uzmanība. Un vēl tāds paziņojums – Inta, Lelde, Raimond un Guna, jums jāaiziet pie pionieru vadītājas pēc dzejoļiem, 9. maijā būs jāuzstājas Brāļu kapos.

Guna. Bet, skolotāj...

Skolotāja. Nekādu atrunu! Tavā raksturojumā no iepriekšējās skolas teikts, ka esi lieliska daiļlasītāja, bet mēs no tevis ne dzejas rindiņu vēl neesam dzirdējuši.

Pionieru istaba. Vienību karogi, Latvijas PSR karogs, daudz un dažādas pionieru taures, bungas, vimpeli, pie sienām lielas fotogrāfijas par skolas dzīvi. Istabas vidū kādi desmit oktobrēni un pionieri stāv rindā, iet pie galda, kur pionieru vadītāja tiem izdala apdrukātas lapas. Telpā ienāk Guna ar klasesbiedriem.

Pionieru vadītāja. Tad nu beidzot arī lielie pagodinājuši ar savu klātbūtni! Kur kavējaties? Jau vakar jūs gaidīju!

Raimonds. Mums skolotāja tikko pateica.

Pionieru vadītāja. Tikko viņiem pateica... Jaunais amats jūsu skolotājai sakāpis galvā, tāpēc arī neko neatceras. Nāk šurp, mazie lai pagaida!

Raimonds, Inta, Lelde, Guna iet pie papīriem un grāmatām apkrautā galda, saņem pa lapai.

– Pēc divām dienām lai jūs pantiņus zinātu no galvas! Pariat malā un paskatās, ja kas neskaids, prasiet, visu paskaidrošu!

Viņi četratā paiet malā un sāk skatīt savas lapas. Gunas dzejolis ir garš, rakstīts ar roku, lapa vairākās vietās locīta un sadilusi, tās stūrī septiņi uzvārdi, kuri pārsvītroti, bet astotais ir Gunas uzvārds “Aizkalne”. Guna neizpratnē groza apdriskāto lapu, rāda to Raimondam, kurš drīz vien pastiepj pirkstu uz kādu nosvītrotu vārdu.

– Redz, es taču šo dzejoli esmu lasījis vēl būdams pionieris... Skaties, Lelde, arī tavs uzvārds un tavs, Inta, arī.

Lelde. Jā, atceros, biju oktobrēnos... Inta, mums taču dzejolis bija uz pusēm... Atceries, viņa teica, ka mēs par mazu, lai tādu runātu, tāpēc jāsadala divās daļās.

Inta. Jā, man bija jāpaliek pēc stundām un sava daļa jāpārraksta.

Izrādās, ka Raimondam, Leldei un Intai iedotās lapas ir līdzīgas, tikpat vecas un sapluinītas.

Gunas atmiņas. Viņa liek gladiolas pāri plāksnītei ar uzrakstu “Nezināms”.

Guna iet pie pionieru vadītājas.

– Es vēlos runāt citu dzejoli. Pati sameklēšu un rīt jums atnesīšu.

Pionieru vadītāja ir tik pārsteigta, ka brīdi nevar parunāt, skatās Gunā kā brīnumā.

– Kas dzejolim vainas? Tas ir mūsu cienītais autors un kara veterāns. Redz, Grigulis viņai nepatīk! Ko neteiksi!

Guna. Šis dzejolis jau pārāk bieži runāts. Es sameklēšu ko jaunu.

Pionieru vadītāja. Tu esi komjauniete?

Guna. Jā, esmu komjauniete, nu un tad?

Pionieru vadītāja. Ja esi komjauniete, tad deklamēsi to, ko tev liek. Redz, vecs dzejolis viņai! Tad jau arī Ļeņina raksti tev par vecu. Buntavniekus tā Vītiņa audzē, būs jāpainterēsējas par tevi un tavu ģimeni.

Guna noliek sapluinīto lapu uz pionieru vadītājas galda.

– Es atkārtēju, šo dzejoli nerunāšu. Es cienu karā kritušos.

Telpā klusums. Guna pagriežas un aiziet. Viņai seko klasesbiedri.

1975. gada jūnija sākums. Rīts “Aizkalnos”. Gunas mamma pārsien govi tuvējā pļavā. Pagalms. No kūtiņas iznāk Guna ar diviem cūkēdiena spaiņiem un līdz ar viņu arī vistas, pīles, zosis, divi runči un nu ir pilns pagalms dzīvu radību.

Mamma. Uz biešu lauku braucot, tev, meitiņ, jāizmet likums, jāieved tētim brokastis. Aizbrauca šorīt līdz ar gaismiņu nepaēdis, gaterim kaut kāda ķibe.

Mamma iet virtuvē un iznes vīstiņu ar ēdamo, sniedz to Gunai.

Mamma. Vēl es domāju par to, vai šovasar pārāk lielu nepaņēmi to biešu lauku, vēl jau no daļas vari atsacīties.

Guna. Būs jau labi, tikšu galā! Toties kādus svētkus sarīkosim, kad saņemšu algu! Kādus svētkus! Katram pa kūkai nopirkšu, konfektes un citus kārumus, bet Duksim kaulu izlasi. Mielosimies veselu nedēļu!

Mamma. Brauc nu, cienātāja, brauc un paēdini tēti.

Guna. Kur suns atkal pazudis! Vai man vienai būs bites jākaplē? Duksi! Duksi!

Duksis ieskrien pagalmā un luncinās ap Gunu, kura sēžas uz veca Ulmaņlaiku “Erenpreiss” un dodas ceļā. Kaplis iestiprināts bagāžniekā, uz raga vīstiņa ar ēdamo tētim. Duksis ceļu zina, skrien pa priekšu.

Kokzāģētava. Vīri veļ baļķus, kāds ar lielu ķerru vēd zāģskaidas. Gateris strādā, zāģē dēļus. Gunas tētis ar roku atspiedies pret gateri, uzmanīgi vēro tā darbību. Kokzāģētavā ienāk Guna, dodas pie tēta, kurš, Gunu ieraudzījis, atkāpjas no gatera un panākas meitai pretim. Guna sniedz vīstiņu ar ēdamo. Lai sarunātos, ir jāklie dz.

– Sveiciens no mammas! Esi visu sataisījis, gateris kārtībā?
Tētis. Kā redzi, viss darbojas, atliek tikai zāgēt. Bet tev, meitiņ, lai vieglas biešu vagas.

– Paldies, tēt!

Guna noskūpstā tēti un dodas ārā no zāgētavas.

Plašs biešu lauks, kur tālumā redzamas lokāmieš vairākas sievas. Piebrauc Guna, pieskrien Duksis. Guna noliek velosipēdu, novelk plāno kleitiņu, paliek peldkostīmā, paņem kapli un nostājas garas biešu vagas galā. Duksis apsēstas līdzās. Guna paceļ kapli virs galvas.

– Esi sveicināta, vasara!

10. klase. 1975./76. mācību gads.

Klasē ienāk latviešu valodas un literatūras skolotāja Vītiņa un vēl viena neparasti skaista, noslēpumaina sieviete, kurai varētu būt gadi divdesmit pieci, bet ģērbusies viņa meitenīgā, tumšā kleitiņā ar baltām aprocītēm un baltu apkaklīti. Rokās skolotājam kļavlapas, tikko sākušas dzeltēt.

Skolotāja Vītiņa. Sveicināti, desmitie! Kā jau stundu sarakstos esiet pamanījuši, ar šo gadu mums sākas estētiskā audzināša, kuru jums mācīs skolotāja Žanna Padega, viņa arī Mākslas akadēmijas absolvente, gleznotāja un mūsu pilsētiņas galvenā māksliniece. Lūdzu cienīt un godāt.

Rudīte čukstus Gunai. Viņa atbēgusi no Rīgas. Traģiskas mīlestības dēļ. Dzīvo vecajā baznīcā.

Skolotāja Vītiņa iziet no klases un nu viņi paliek vieni – Žanna un desmitā klase. Žanna iet pie loga un ilgi skatās uz jaunceltni. No pirmā sola izkrīt ābols un ripo pāri telpai. Žanna pagriežas, iet un paceļ ābolu, noliek to uz skolotāju galdiņa.

– Reiz tas ābols ieripos tur, kur tam jāieripo.

Ūsainais celtnieks kaut ko apspriež ar jaunu puisi, tad celtnieks pamāj un šurp brauc smagā mašīna.

Ikdienas kustība mazpilsētas centrā. Vidusskolas ēka.

Žanna stāv klases priekšā. Viņa skatās uz Gunu.

– Un atcerieties, ka sveces liesmai ir trīs laiki – pagātne, tagadne un nākotne. Nepaejiet garām tam logam, kurā deg vientuļa svece.

Guna savā istabā pie rakstāmgalda, uz kura atvērta grāmata un burtnīca. Satumst. Guna ieslēdz galda lampu, bet neturpina rakstīt ko burtnīcā, skatās priekšā esošajā “Bītlu” plakātā. Ilgi skatās, tad strauji pieceļas, noņem melno priekšautu, novelk brūno skolas kleitu un drēbes kārtīgi noliek uz krēsla atzveltnes. Īss kombinē, balts zeķturis, miesas krāsas zeķes. Tā viņa brīdi stāv, tad iet pie skapja, paņem un velk “Levi’s” krekliņu, tās pašas firmas džinsu kostīmu, brūnus ādas zābaciņus, dodas uz pirmo stāvu. Koridorā pie spoguļa ķemmē matus, pielaiķo lakatiņu, runājas ar tanti.

Tante. Guna, kur tad tu?

Guna. Iešu pie kāda cilvēka.

Tante. Tagad, naktī?

Guna. Nav jau vēl īsti nakts, bet dienā es nezinātu, vai tas pareizi.

Tante. Un tikai naktī var uzzināt patiesību?

Guna. Es to vēl īsti nezinu, bet kaut ko jau tev pastāstīšu, ja uzzināšu.

Tante. Es tevi gaidīšu mājās. Neliec nervozēt savai vecai tantei.

Guna. Tu neesi nekāda veca tante, bet gan mana mīļa tantiņa.

Guna nobučo tanti un iziet pa durvīm.

Guna iet pa tumšām mazpilsētas ieliņām, līdz apstājas kāda dārza malā. Caur kokiem redzama sveces liesmiņa pirmā stāva

logā. Guna lēnām iet pretim šai degošai svecei. Brīdi stāv pie loga, tad pieklaivē pa stiklu. Paveras aizkars un viņas lūkojas viena otrā, skolotāja Žanna Padega un desmitās klases skolniece Guna Aizkalne. Žanna atiet no loga un viņas, katra no savas puses, tuvojas ārdurvīm un tās atveras. Ir pustumsa, vien sveču gaisma un kurošais kamīns. Plate rotē uz atskaņotāja, Bēthovena “Mēnesnīcas sonāte” un Guna skatās uz “Levi’s” džinsu kostīmā tērpto Žannu un skatās uz plašo, silto telpu, kurā vairāki molberti, gleznām un grāmatu plauktiem klātas sienas, sens koka galds un tādi paši seni krēsli, bet līdzās kamīnam melns ādas dīvāns, grezni svečturi. Guna ilgi aplūko šo telpu, skatiens apstājas kādā punktā, viņa iet pāri telpai un no maza plauktiņa paņem grāmatu, Ivans Buņins “Mīlestības gramatika”. Izskan “Mēnesnīcas sonāte”, atskaņotājs izslēdzas.

Guna. Tad jau tev noteikti ir arī Bītlu plate “Abbey road”.

Žanna. Jā, man ir šī plate, un tu noteikti gribi dzirdēt “Come together”.

Guna lēnām staigā pa telpu un skatās gleznas. Žanna no plaukta paņem Bītlu plati, izņem no apvalka, liek uz atskaņotāja. Sāk skanēt “Come together”.

Žanna. Man šis dzīvoklis mantojumā no vecvecākiem, arī viņi bija mākslinieki un sagrautajā baznīcā iekārtojās tūlīt pēc kara. Pēdējais Dievkalpojums šeit notika Ulmaņa valdīšanas traģiskajā izskaņā, 1940. gada 17.j ūnijā.

Telpu pēkšņi izgaismo automašīnas prožektori. Žanna satrūkstas, pieskrien pie loga un paliek tur stāvot. Prožektori izdziest un pēc brīža atskan klauvējieni pie durvīm.

Žanna. Neatstāj mani! Lai arī kā tev prasītu, neej projām! Paliec, lūdzu, šeit!

Klauvējieni kļūst aizvien skaļāki, Guna iet atvērt durvis.

– Kāda sagaidīšana! Kāds skaists, bet nepazīstams tēls manā priekšā! Žanna, kas notiek?

Žanna. To es tev varētu jautāt– kas notiek?

Guna izbrīnā vēro brutāli skaisto vīrieti melnā uzvalkā, baltā kreklā un kaklasaitē, kurš sniedz Gunai roku. Satraucošs ,spēcīgs vīriešu odekolona vilnis ielaužas telpā.

– Esmu Rūdolf.

– Bet es esmu Guna.

Žanna:– Rūdolf visus tikai uzvārdā sauc, vārds viņam par seklu.

Pašlaik skan Bītlu “Something”. Rūdolf pieiet pie atskaņotāja, skatās kā rotē plate un ierauga līdzās nolikto “Mēnesnīcas sonātes” vāciņu, paņem to un šūpo virs galvas.

– Šo nevajag klausīties. Es gribu aizmirst savu kļūdu, kas notika dižā Bēthovena ietekmē. Es gribu to aizmirst.

Roka kustas un odekolons turpina satraukt. “Something”.

Rūdolf Gunai. Vai es varētu parunāt ar Žannu divatā?

Guna. Nē,tas nav iespējams.

Rūdolf. Kāpēc? Es iedošu mašīnas atslēgu, būs siltums, laba mūzika.

Žanna. Rūdolf, varbūt mēs kādreiz vēl runāsim, bet ne šajā īpašajā vakarā.

Rūdolf. Vasarā es minēju tavu kāzu kleitu, tu teici, lai atbraucu pēc trijiem mēnešiem un es, lūk, atbraucu. Vai laikoji kāzu kleitu?

Žanna. Kleitu,kā zini, uzlaikoju sen, bet kāzas nebūs. Tāpēc arī klausos “Mēnesnīcas sonāti”.

Rūdolf. Es arī šoreiz aizbraukšu, bet tevi neatstāšu. Un kādreiz parunāšu ar tavu draudzeni Guna.

Rūdolf noliek minētās plates vāciņu un strauji dodas uz durvīm.

– Arlabvakar, meitenes! Jūs bijāt ļoti laipnas pret mani. To neaizmirsīšu! Uz drīzu tikšanos, Guna, kuras uzvārdu tā arī neuzzināju.

Aizcērtas durvis. Pēc brīža arī prožektoru gaisma logā parādās un izzūd. Vien Bītlu mūzika paliek. Apmulsums Mākslas telpā.

Guna. Kas ir Rūdolfis?

Žanna. Mans talantīgais kursabiedrs Mākslas akadēmijā. Gleznotājs. Rīgas centra cilvēks pie “Laimas” pulksteņa. Pēc trešā kursa viņu apcietināja par dolāru tirdzniecību un turpmākie gadi ieslodzījumā aiz restēm, arī Krievijas cietumi un zonas.

Guna. Bet kāzu kleita? Un “Mēnesnīcas sonāte”?

Žanna. Par to citreiz. Mēs ar tevi ļoti iepazināmies. Paldies. Bet nedēļas nogalē brauksim uz Rīgu, Andreja Tarkovska filmas atkal sākuši rādīt. Tās mums noteikti jāskatās.

Dokumentāli kadri. Rīgas centrs 1975. gada rudenī. Trolejbusi brauc apkārt Brīvības piemineklim. Ļeņina iela, “Laimas” pulkstenis, kinoteātris “Komjaunietis” un kinoteātris “Aina”.

Realitāte. Kinoteātris “Aina”. Žanna un Guna stāv pie Tarkovska filmas “Andrejs Rubļovs” reklāmas plakāta, kasē pērk biļetes, iet kinoteātrī. Kinožurnāls “Padomju Latvija”.

Dokumentāli kadri. Rīgas centrs 1975. gada rudenī. Kafējnīca “Luna”, tai garām pabrauc tramvajs. Viesnīca “Rīga”.

Kinoteātris “Aina”.

Gunas portrets. Viņa skatās “Andreju Rubļovu”. Filmas noslēdzošā daļa “Zvans”, fragments ar Borisku, viņš dod pavēli atbrīvot karstās metāla, čuguna straumes un ļaut tām plūst uz zvana formu. Gunas portrets. Atklāsme. Filmas fragments. Boriska ar stangu atskalda karkasa ietvaru, zem kura parādās zvana fragmenti. Gunas portrets. Augšana. Filmas fragments. Boriska dod pavēli zvana pacelšanai un pēc tam tā iešūpošanai. Gunas portrets. Izbrīns. Filmas fragments. Zvans sāk skanēt. Gunas portrets. Dievināšana. Filmas fragments. Zvana skaņas, zirgi, bezspēkā pakritušais Boriska raud.

Dokumentāli kadri. Mazpilsēta izrotāta par godu Oktobra revolūcijas 68. gadadienai. Plakāti, karogi. Mazpilsētas kultūras nams.

Realitāte. Guna, ģērbusies skolnieces formā, stāv pie Kultūras nama afišu dēļa, kuru rotā liels plakāts – “Aleksandrs Bloks. Divpadsmit. 7. novembrī plkst. 19os Kultūras namā. Režisore Žanna Padega.”

Pie afišu dēļa pienāk Žanna, ģērbusies Levi's džinsu kostīmā, sasveicinās ar Gunu.

Guna. Manas klases puīši tomēr būs visi, izdevās pierunāt tos trīs atkritējus.

Žanna. Un ko tagad? Mums būs trīs rezervisti?

Guna. Nē, es vienpadsmitajiem atteicu.

Žanna. Bet tie bija labi puīši.

Guna. Manējie nebūs sliktāki.

Žanna. Uz tavu atbildību, Guna. Valsts svētī tomēr, būs pilna Kultūras nama zāle, visa pilsētas vadība, bet mūsu ideja visai avangardiska.

Guna. Būs labi, mēs uzvarēsim. Ejam sākt mēģinājumu, visi divpadsmit aktieri jau uz skatuves, gaida tevi.

Guna un Žanna ieiet Kultūras namā. Pa skatuvi kā mazi puīšēļi skraida un daudzās desmitās klases puīši.

Žanna un Guna ienāk Kultūras nama zālē, pieiet tuvu skatuvei.

Žanna vairākas reizes sasit plaukstas.

– Puīši! Palielam mierā, sanākam skatuves priekšā!

Divpadsmit puīši nostājas vienā rindā. Žanna skatās uz viņu kājām.

– Vai visi esat nomainījuši ielas apavus?

Raimonds. Jā, skolotāj, viss ir kārtībā.

Žanna. Kā jūtu, fiziski jau esat iesildījušies, ķersimies pie tekstiem.

Žanna noliek somu uz skatuves malas, izņem no tās uz lapām sakopētu Aleksandra Bloka dzejoli "Divpadsmit", rāda, lai savus tekstus paņem puīši, ko viņi arī dara.

Žanna. Atcerieties, ka jebkuram tekstam, ko runāsiet visi kopā, jāskan kā vienas personas vēstījumam. Jūs, visi divpadsmit runāsiet vienā elpā, kā revolūcijas dzinējspēks. Visi reizē jūs būsiet gan Petruha, gan Jēzus Kristus. Saplūstiet vienā veselumā, tad skatītājs jums noticēs. Virzībai jābūt uz priekšu! Revolūcija ir pārmaiņas!

Žanna pagriežas pret Gunu.

– Vai skolā runājat Jēzus Kristus vārdā?

Guna. Nē, skolotāj, mēs izmēģinājām uzdevumu Petruham.

Žanna. Labi, tad norunājam fragmentu. Vai zinām no galvas?

Guna. Skolotāj, daži vēl nezina, labāk lai viņi šoreiz lasa.

Žanna. Lasa tikai tie, kuri nezina, pārējie no galvas. Laika mums mēģinājumiem vairs nav daudz, 7. novembris pie durvīm.

Žanna pārlūko visus aktierus, aicina vēl tuvāk skatuves malai.

Žanna. Aiziet! Sākam pēc mana mājiena!

Žanna aktīvi pamāj ar roku. 12 puīši runā tekstu.

– Tagad nav tāds laiks,

Tevi auklēt!

Slogs būs lielāks

Mums, dārgo biedri!

Dokumentāli kadri. Mazpilsēta pirms 7. novembra.

Realitāte. Kultūras nama skatuve. 12 puīši kora runā noskandē

– Sper savu revolucionāro soli!

Žanna. Paldies, šodienas mēģinājums beidzies. Esiet atbildīgi, mācieties tekstus un atcerieties, ko jums esmu teikusi. Rīt skolā pastrādāsiet ar Gunu, esiet paklausīgi, spurainie revolucionāri!

Puiši no skatuves saskrien zālē, sāk mainīt apavus. Guna un Žanna Kultūras nama foajē.

Žanna. Vai pastāstīji vecākiem, ka mēs 8. novembra vakarā aizbraucam uz Ļeņingradu?

Guna. Jā, viss kārtībā, vecāki atļāva, viņi tev uzticas. Bet vai tu Rīgā satiki Rūdolfu?

Žanna. Nerunāsim par to šodien. "Varbūt rīt, varbūt nekad vairs". Jānis Ziemeļnieks.

Guna. Atceries, ka es tev palīdzēju. Jūs atkal būsiet kopā. Es runāšu ar Rūdolfu par tevi un jums abiem un, atceries, ka arī viņš grib runāt ar mani.

Žanna neko neatbild. Klusums.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada 1975. gada 9. novembrī. Pilsēta vēl 7. novembra svētku rotās, plakātos un karogos. Dzelzceļa stacija un viesnīca "Moskovskaja", Sacelšanās laukums.

Realitāte. No viesnīcas "Moskovskaja" iznāk Žanna un Guna. Viņas pagriežas pa kreisi, aiziet līdz Ņevas prospektam, iet pa to.

Žanna:- Tagad mēs iesim kājām visa Ņevas prospekta garumā līdz pat Ziemas pils laukumam un Ermitāžai.

Guna:- Kā man te viss patik! Mana mamma daudz stāstīja par Ļeņingradu un bija priecīga par manu braucienu uz šejieni.

Žanna. Mamma ir bijusi Ļeņingradā?

Guna. Jā, viņai draudzene no šejienes, iepazīnās Sibīrijā. Mamma draudzene piedzīvojusi blokādi un to traumu rezultātā nomira pirms trim gadiem.

Žanna. Sibīrija atstājusi milzu iespaidu uz tavu mammu?

Guna. Sibīrija iespaidojusi arī mani. Es būtu daudz nabaģāka, ja mani vecāki nebūtu izsūtīti uz Sibīriju 1949. gadā.

Žanna. Milzu pretrunas, vai ne? Par tavu bagātību vecāki maksājuši ar Sibīrijas izsūtījuma sāpēm.

Guna. Jā, bet arī viņi paši ciena un novērtē izsūtījuma pieredzi, vēlas aizbraukt un mani aizvest uz Sibīrijas stepi, kur iepazīnuši un iemilējuši viens otru. Tās ir neizdzēšamas atmiņas.

Žanna:– Un Buņins, Čehovs, Jeseņins tev no turienes?

Guna:– Jā, no turienes. No Sibīrijas stepes. Caur maniem vecākiem.

Žanna un Guna iet pa Ņevas prospektu.

Žanna:– Ja jau pieminējām Jeseņinu, tad nogriezīsimies pa Hercena ielu un aiziesim līdz dzejnieka pēdējai viesnīcai.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada novembrī. Ņevas prospekts, Hercena iela, viesnīca “Angleter”.

Realitāte. Žanna un Guna pieiet pie viesnīcas “Angleter”.

Žanna. Skaties, otrais stāvs, trešais logs.

“Kas reiz mīlējis, tas nevar mīlēt.

Kas reiz sadedzis, tas nevar degt”.

Decembra beigās Jeseņina nāves 50. gadadiena. Būtu labi atbraukt, bet mums tieši tajā laikā jauns pasākums.

Žanna un Guna ilgi stāv un skatās uz viesnīcas otrā stāva logiem.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada novembrī.

Realitāte. Žanna un Guna iet pa Ņevas prospektu, piestāj pie avižu kioska.

Žanna. Nopērc blociņu un rakstāmo. Ermitāžā tev vajadzēs pierakstīt gleznu nosaukumus, autorus un tavas izjūtas, skatoties mākslas darbus.

Dokumentāli kadri. Ņevas prospekts. Ziemas pils laukums. Ermitāža.

Realitāte. Žanna un Guna ieiet pa Ermitāžas durvīm.

Guna. Cik reižu tu šeit esi bijusi?

Žanna. Nesaskaitāmas reizes. Mācoties akadēmijā, man bijusi iespēja pietiekami ilgi dzīvot Ļeņingradā un Maskavā. Kā jau nojauti, man šeit ir daudz draugu, varējām dzīvot pie viņiem, bet,

lai kādu neapvainotu, apmetāties viesnīcā. Ar studenta apliecību es Ermitāžā pirku biļetes par 15 kapeikām, bet šodien mums būs jāmaksā veselas 30 kapeikas par katru biļeti. Negribu lielities, bet agrāk visas zāles zināju no galvas, man mākslas vēsturēs bija apaļi piecinieki. Tagad formu mazliet esmu zaudējusī.

Žanna rāda uz Guna rokassomiņu.

– Paņem nu savu blociņu, būs jāizdara pirmie ieraksti, pirms nopērkam biļetes un sākam skrējieni pa izstāžu zālēm. Bet es, redzi, ņemu savu biezo bloku no senām, labām un gudrām dienām.

Guna izņem no rokassomiņas blociņu un rakstāmo.

Žanna. Mēs atrodamies pasaules līmeņa mākslas centrā, kuram ļoti uzticos. Gan tu dzīvē vēl saskarsies ar tādu jēdzienu, kā viltojums. Tas attiecas uz cilvēciskām attiecībām un arī uz mākslas darbiem. Pieraksti personu – Elmirs de Ori. Viņš gleznu viltojumu ģēnijs, bet šo viltojumu realizētājs Fernans Legro dzīvo pēc principa– Cilvēku mulķība ir neizmērojama, tādēļ es to bieži izmantoju. Jo godīgs ir tikai tas cilvēks, no kura nekas prātīgs nav iznācis.

Guna raksta blociņā, tad sastingst un domā.

Guna. Nav labs tā realizētāja dzīves uzskats.

Žanna. Piekrītu, bet tur ir ko padomāt.

Dokumentāli kadri. Ermitāžas zāles.

Žanna un Guna skatās gleznas.

Dokumentāli kadri. Ermitāžas zāles.

Žanna un Guna ieiet kārtējā zālē.

Žanna. Lūk, Holande, 17. gadsimts. Reisdals, Halss, Poters un tā tālāk. Staigā, skaties un atkal pieraksti to, kas tevi iespaido.

Žanna un Guna atsevišķi staigā pa telpu, Guna ik pa brīdim ko pieraksta. Arī Žanna ieskatās savā blokā.

Dokumentāli kadri. Ermitāžas zāles.

Žanna un Guna ieiet kārtējā zālē.

Žanna. Un te nu pats galvenais, ko šodien gribu tev parādīt – Rembrants. Skaties rūpīgi un atceries, ko tev teicu – šī visa ir patiesība, ko redzi.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada 1975. gada novembrī. Vakars. Ieslēdzas ielu apgaismojums.

Realitāte. Žanna un Guna iet pa izgaismoto Ņevas prospektu.

Dokumentāli kadri. Ļeņingradas Lielais Dramatiskais teātris. Afiša – Александр Вампилов “Прошлым летом в Чулимске”. Режиссёр Георгий Товстоногов.

Realitāte. Žanna un Guna pie Ļeņingradas Lielā Dramatiskā teātra.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada 1975. gada novembrī. Vakars. Izgaismotā teātra ēka. Izrādes “Pagājušo vasaru Čuļimskā” fināla aina ar skaidro, tīro meitenes dziedājumu.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada 1975. gada novembrī. Rīts. Dzelzceļa stacija “Moskovskaja”. Sacelšanās laukums.

Realitāte. Pa viesnīcas durvīm iznāk Žanna un Guna.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada. Krievu muzejs 1975. gada novembrī.

Realitāte. Žanna un Guna stāv pie Krievu muzeja, ieiet pa tā durvīm.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada. Krievu muzejs un tā zāles 1975. gadā.

Realitāte. Žanna un Guna ieiet kādā gleznu zālē.

Žanna. Krievu muzejā tavu uzmanību īpaši gribu pievērst Levitanam un Savrasovam, lai arī manas mīļākās šo autoru gleznas šeit nav, tās parādīšu, kad janvārī brauksim uz Maskavu. Staigā, skaties, pieraksti.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada. Vakars. Ieslēdzas ielu apgaismojums. Ņevas prospekts.

Realitāte. Žanna un Guna iet pa Ļeņingradas ielām. Žanna un Guna metro vagonā. Žanna un Guna Ļeņingradas ielās.

Dokumentāli kadri. Ļensoveta teātris. Ļeņina parka 4. ēka. Afiša. Антон Чехов “Чайка”. Режиссёр Геннадий Опоков.

Realitāte. Žanna un Guna pie Ļensoveta teātra, iet teātra ēkā.

Dokumentāli kadri. Ļeņingrada. Vakars. Izgaismotais Ļensoveta teātris. Izrādes “Kaija” fragments. Ņina Zarečnaja šūpojas šūpolēs. Gaismas starā tur ieskrien Konstantins Trepļevs. Atskan šāviens.

Dokumentāli kadri. Izgaismotās Ļeņingradas ielas 1975. gada novembrī.

Žanna un Guna iet pāri Sacelšanās laukumam uz viesnīcu “Moskovskaja”.

Žanna. Domāju par šī vakara Ņinu Zarečnaju. Esmu diezgan daudz izrāžu “Kaija” redzējusi, bet nav tās īstās Ņinas, kādu vēlos. Nav!

Guna. Man gan viss pirmo reizi un ļoti patika. Bet ko tu īsti gribi redzēt?

Žanna. Ņinai jābūt uzbrūkošākai, ar kaili skūtu galvu. Visi salūst viņas mērķtiecības priekšā, nošaujas, pakaras vai kā citādi padodas.

Guna. Tad jau viņa iet pāri liķiem, kaut kāda līdzība ar to gleznu viltojumu realizētāju.

Žanna. Es jau teicu, ka ir viela pārdomām. “Kas reiz milējis, tas nevar milēt”.

Guna. Nepatīk man šis Jeseņina teksts. Nepatīk. Vajag taču ticēt. Es tev palīdzēšu. Zini, tikšos ar Rūdolfu un piedāvāšu viņam Salaveča lomu mūsu Jaungada eglītes uzvedumā.

Žanna. Nesmīdini mani! Rīgas centra kadrs ar kriminālu pagātni, kurš ar džinsām apgādā visas augstskolas, būs par Salaveci lauku vidusskolā. Nesmīdini mani! Bez tam esmu jau sarunājusi divus Ādolfu Šapiro 4. kursa studentus, būs gan Salaveči, gan runās Blaumaņa un Virzas tekstus. Forši puikas, pazīstu viņus, Guntis Skrastiņš un Rūdolfs Plēpis.

Guna. Nu labi, būs vēl trešais Salavecis, tirgosies ar džinsām. Manā klātbūtnē tu šeit esi runājusi ar saviem draugiem un visi vaicāja par Rūdolfu, ļoti interesējās par viņu.

Žanna. Rūdolfš uz visiem atstāj neizdzēšamu iespaidu. Mums patīk sliktie puīši, tāpēc arī atbēgu uz mazpilsētu un tāpēc mēs iepazināmies.

Dokumentāli kadri. Mazpilsēta, kustība tās centrā, daudz ļaužu, mašīnu. 1975. gada novembra vidus.

Realitāte. Strauja upe, kuras vienā krastā vidusskolas ēka, otrā krastā jaunceltne. 10. klases skolēni savos solos. Guna skatās pa logu uz būvlaukumu, kurā pilnīgs miers un klusums, rosās vien dažī strādnieki.

Dokumentāli kadri. 1975. gada 18. novembris. Rīgas centrs vakarā. Brīvības pieminekļš, kuram apkārt brauc trolejbuss. Kafejnīca "Luna". "Laimas" pulkstenis rāda vēlu vakara stundu.

Realitāte. Pie "Laimas" pulksteņa vairāki cilvēki, starp viņiem arī Rūdolfš, kurš ģērbies melnā uzvalkā; balts kreklš, melna kaklasaite, arī neaizpogātais lietusmēteliš melns. Ir 10 vakarā. No Brīvības pieminekļa puses nāk Guna, ģērbusies džinsu kostīmā, melnā, neaizpogātā lietusmēteli. Rūdolfš viņu pamana, paiet pretim, sasveicinoties sniedz roku.

Rūdolfš. Atvainojos, ka tiekamies tik vēlu, bet šodiena tāda īpaša, Čakste bija jāpagodina, svecīte jāaiznes. Tu, Guna, zini, kas šī par īpašu dienu?

Guna. Jā, zinu, mani vecāki satika viens otru Sibīrijā.

Rūdolfš. Nu, skaidrs.

Rūdolfš satver Gunu aiz pleciem, pagriež uz viesnīcas "Rīga" pusi.

Rūdolfš. Tev ir blociņš, rakstāmais?

Guna. Nē, kam man naktī rakstāmais?

Rūdolfš. Tuvākās stundas laikā tu uzzināsi ļoti daudz, vēlāk nožēlošī, ka nepierakstīji.

Guna– Nekas, pārjautāšu, ja būs vajadzība.

Rūdolfo un Guna sāk iet uz viesnīcas “Rīga” pusi.

Dokumentāli kadri. Operas un baleta teātris. Viesnīca “Rīga”.

Realitāte. Rūdolfo un Guna pieiet pie restorāna “Rīga” lielās zāles ārdurvīm, kur cilvēku rinda. Rūdolfo paņem Gunu aiz rokas, iet garām rindai, trīsreiz piesit durvīm, tās atveras un viņi ieiet restorānā.

Dokumentāli kadri. Restorāna “Rīga” lielās zāles foajē, bārs “Skapis”.

Realitāte. Rūdolfo un Guna nāk no garderobes, kur atstājuši lietusmēteļus.

Rūdolfo. Ieiesim slavenajā “Skapī”, palūkosim kāda tauta sapulcējušies, vai ciena Pirmās Brīvvalsts svētkus.

Rūdolfo un Guna ieiet bārā “Skapis”, kurš klientu pilns, nostājas starp durvīm un bāru, viņiem tiek pievērsta uzmanība. Rūdolfo vispirms pamāj, sasveicinās ar bārmeni Valliju, tad māj un atbild sveicieniem gan pa labi, gan pa kreisi. Rūdolfo pieliecas Gunai un kā gids rāda ar roku, it kā iepazīstina caur bāra murdoņu un troksni.

– Redz, kur kinostudijas pārstāvji, operators Kukels ar asistentiem Baltābolu, Milleru, Sakalovski. Redz, tur pašreiz populārākais mans studiju biedrs, gleznotājs Anmanis, viņa izstāde Aizrobežu Mākslas muzejā radīja nevis vētru, bet īstu vulkānu, satricināja Latviju. Redz, Operetes galvenais režisors Pamše ar dēlu. Bet te jau nāk populārais dzejnieks Bergmanis, gan jau arī tu, Guna, pagalvī liec viņa grāmatu “Uzdāvini man tīru sniegu”.

Andris Bergmanis. Sveiciens! Kas tā par skaistu būtni pagodinājusi mūsu gurušo bohēmu?

Rūdolfo. Žannas draudzene Guna.

Bergmanis. Žannas draudzene? Tiešām? Kur tad tu agrāk biji?

Guna. Meklēju grāmatu “Uzdāvini man tīru sniegu”.

Bergmanis. Vai izdevās atrast?

Guna. Pagaidām neesmu pat vāciņus redzējusi.

Rūdolfš. Redz, Bergmani, ir arī tādas personas, kas nezina “Skapja” slavenāko dzejnieku.

Vēl vairāki stāvi tuvojas Rūdfolfam un viņš, Gunu aiz pleciem saņēmis, atkāpjas uz durvīm. Kāds vaicā. Rūdi, vai ostā šodien bijī?

Rūdfolfš. Frenk, es jau teicu, ka tev pirmajam jārunā.

Frenks. Bet viņi grib redzēt tevi.

Rūdfolfš. Frenk, atgriezīsimies pie šīs sarunas rīt. Un neaizmirsti par Pitu, atdod viņam plates.

Frenks. Iepazīstīni ar savu skaisto mūzu.

Rūdfolfš. Tā ir Žannas draudzene Guna.

Atskan vairāki aicinājumi pievienoties viņu kompānijām.

Rūdfolfš paceļ rokas. Mēs pagaidām aizejam.

Atskan jautājumi – Kad atgriezīsieties?

Rūdfolfš. “Varbūt šonakt, varbūt nekad vairs.” Jānis Ziemeļnieks.

Rūdfolfš paņem Gunu aiz rokas un viņi atstāj bāru, pagriežas pa labi un ieiet restorāna “Rīga” lielajā zālē, kur gandrīz visi galdiņi aizņemti. Pie Rūdfolfa pienāk oficiants.

Rūdfolfš. Sveiks, Žoržik! Mana vieta, ceru, ka brīva.

Oficiants. Viss, kā vienmēr, Rūdi.

Oficiants ved Rūdfolfu un Gunu cauri zālei, apsēdina pie galdiņa, kurš starp lielo logu ar skatu uz Operas namu un skatuvi orķestrim. Orķestrim beigusies pauze un viņi sāk spēlēt Raimonda Paula “Vēju stundā”.

Rūdfolfš Gunai. Ko tu vēlētos?

Guna. Pavisam ko nedaudz. Es vakariņas paēdu pie Žannas vecākiem. Bet, ja zinājusi, ka nāksim uz restorānu, būtu uzvilkusi skaistu kleitu.

Rūdfolfš. Tu izskaties satriecoši, vai tad nejutī reakciju “Skapī”?

Rūdolfš oficiantam. Divas tējas, augļu salātus un saldējumu. Dokumentāli kadri. Restorāna “Rīga” lielā zālē, orķestris, viesi. 1975. gada 18. novembris.

Realitāte. Rūdolfš un Guna ēd saldējumu, dzer tēju. Rūdolfš pieceļas, iet pie orķestra, dod naudu pianistam, pasūta dziesmu. Alta saksofons un trompete tercās sāk spēlēt “Sudraba mēnestiņu”. Rūdolfš uzlūdz Gunu dejoj, viņiem pievienojas vēl citi pāri. Skan “Sudraba mēnestiņš”. Rūdolfš ir daudz garāks par Gunu un viņa, galvu pacēlusi, sāk aizrautīgi kaut ko stāstīt Rūdolfam, kurš, var redzēt, ir ļoti izbrīnīts par Gunas teikto, pat atraujas no viņas, saņem aiz pleciem un skatās Gunā, kura turpina runāt. Tad Guna apklust, nodur galvu, piekļaujas Rūdolfam un viņi turpina lēno deju.

Dokumentāli kadri. Naksnīgā Rīga, viesnīca, universālveikals. Komunālā iela. 1975. gada 18. novembris.

Pa Komunālo ielu iet Rūdolfš un Guna, piestāj pie 2. numura.

Rūdolfš. Šī nu ir leģendārā Latvijas konservatorijas vīriešu kopmītne, arī bijusī Teātra fakultātes mājvieta, pašreizējā Kultūras un Mākslas zinātņu fakultāte. Ir vairāki iemesli, kāpēc to visu šajā naktī gribu tev parādīt un arī viens galvenais iemesls. Rūdolfš ver smagās durvis un viņi ieiet ēkā. No kāda augsta stāva skan profesionāla tenora dziedājums.

Rūdolfš. Tas ir Ļu-Ļu un Alfrēda Kalniņa “Brīnos es”. Tikai īstus profesionāļus tu iepazīsi, šajā ēkā nemaz citādi nevar būt.

Turpina skanēt “Brīnos es” akapella dziedājums. Rūdolfš un Guna kāpj uz otro stāvu, pieiet kādām durvīm.

Rūdolfš. Parādīšu tev mācību skatuvi, visi Latvijas slavenākie aktieri šeit sviedrus lējuši. Šī gada pavasarī beidzās Teātra fakultātes ēra šajā namā, pēdējie šīs skatuvītes un Drāmas teātra kursa absolventi, Lūriņš, Šoriņš, Neimanis, Kugrēna un

tā tālāk. Blociņa tev nav, pierakstīt nevari, tāpēc ar uzvārdiem netērēšos. Tagad skatuvītē saimnieko Kultūras darbinieki.

Rūdolfš atver durvis un viņš ar Gunu ieiet pagārā, šaurā zālītē, kuras galā maza skatuvīte ar dažiem jauniešiem uz tās.

Rūdolfš. Sveiks, censoņi! Pie kā strādājam, ko mēģinām?

Kāds puisis. Regīna Ezera "Vasara bija tikai vienu dienu".

Rūdolfš. Ezera, tas ir labi. Man patīk agrīnā Ezera. Bet ko jūs mums ieteiktu šonakt un šajā ēkā? Kurā istabiņā ielūkoties vispirms?

Kāds cits jauniešs. Ir 18. datums, tāpēc sāciet ar 18. istabu, tur pie Druvas, Krīgera un Auziņa salasījusies izcila kompānija.

Rūdolfš. Paldies par informāciju! Veiksmi ceļā uz mākslas virsotnēm!

Rūdolfš un Guna iziet no zālītes, aiztaisa durvis, kāpj pusstāvu uz augšu, apstājas. Var dzirdēt, kā no augšstāva kāds lēnām nāk lejā. Rūdolfš it kā Gunai saka, pagaidīsim, paskatīsimies, kas ir nācējs un, pēkšņi, steidz šim lēnajam nācējam pretim.

Rūdolfš. Professore Lūcija Garūta! Sveiciens! Mēs atkal šeit tiekamies!

Rūdolfš noskūpsta profesores roku, tur to savā plaukstā, tā palīdzot lejuapgaitai pa kāpnēm, viņi lēnām paiet garām Gunai.

Lūcija Garūta. Sveiks, sveiks jaunekli, vārdā Rūdolfš. Mēs jau tikai otro reizi šajā ēkā tiekamies.

Rūdolfš. Un atkal ir stipendijas diena un atkal professore vēlas redzēt savu talantīgo audzēkni Lejiņu.

Lūcija Garūta. Nu tad palīdzat man arī šoreiz to ģeniālo palaidni atrast, jo parīt viņam jāspēlē koncerts kopā ar orķestri, taču nav redzēts jau četras dienas un šie stipendiju datumi mani uztrauc visvairāk.

Rūdolfš. Tā kā šodien ir 18. novembris, lieki teikt, ko tas jums nozīmē, es būšu mierinātājs un sacīšu, ka izcilo pianistu

Mārci Lejiņu šajā ēkā, kur uzdzīve sit augstu vilni, šonakt neatrast. Jūsu ģeniālais audzēknis ar ļoti skaistu meiteni vakariņo restorāna “Rīga” lielajā zālē un ir pilnīgi sakarīgs, par ko galvoju, jo tikko no turienes nāku.

Lūcija Garūta apstājas, atrauj savu roku no Rūdolfas skāriena, pagriežas un izbrīnīti skatās viņā.

Lūcija Garūta. Ak to jūs saucat par mierinājumu? It kā tikai glāzīte spētu aizšķērsot ceļu uz konservatoriju. Gribu redzēt to skaisto būtni, kurai, iespējams, lielāka vara, nekā dzirkstošam vīnam.

Rūdolfas. Profesor, nevajag jums tur iet, iznāks, ka es kāds izlūks, vai.

Lūcija Garūta. Un kā tad bija iepriekšējo reizi, kad mēs kopīgi no šejienes viņu aizvedām pie ārstiem? Lejiņš ne tikai man, bet arī jums pateicās.

Rūdolfas. Tas bija savādāk, šoreiz ir meitene, iespējams, mīla.

Lūcija Garūta. Nu, lūk, gribu redzēt šo mīlu, jo parīt koncerts. Viss. Paldies par izlīdzēšanu. Sen neesmu bijusi “Rīgas” lielajā zālē, bet jūs arī gaida skaista meitene, steigieties pie viņas.

Lūcija Garūta nokāpj vēl dažus pakāpienus un iet atvērt ārdurvis.

Rūdolfas. Gaišu svētku vakaru jums, profesore!

Ārdurvis aizveras, Rūdolfas uzskrien pie Gunas.

Rūdolfas. Gan man, gan tev tagad vajadzētu sacīt liela dzejnieka vārdus – “Dievam pateicos, ka tu man garām gāji”.

Viņi pagriežas pa labi, tad vēl pakāpieni, vienas durvis, tālāk vēl vienas un Rūdolfas bez klauvēšanas tās atver. Kopmītnes 18. istabiņa pilna cilvēkiem, cigarešu dūmiem un murdoņas. Rūdolfas istabā iebīda Gunu, kura izskatās apmulsusi. Viņi abi nostājas pie durvīm. Murdoņa un runas mazliet pieklust. No kāda krēsla ceļas iespaidīga auguma vīrs, steigžas pie Rūdolfas, sniedz roku. – Mans dziļš sveiciens centra ļaudīm!

Rūdolfs. Tev, Kaufeld, drīz pēdējais vilciens uz Jelgavu, jāsāk posties.

Kaufelds Gunai. Kad tāds skaistums pie mums ieradies, tad kādas var būt runas par aizbraukšanu. Atļausiet skūpstīt jūsu daiļo rociņu.

Un Kaufelds tik tiešām pamanās paņemt un noskūpstīt roku Gunai, kura vaicājoši paskatās Rūdolfā.

Rūdolfs. Iepazīšanās, cik jūtu, nedrīkstētu ievilkties garumā, tu, Kaufeld, roku noskūpstīji visu vārdā, ar to arī pietiks. Guna ir Žannas draudzene un viņai pateikšu, ka, lūk, tas ir klarnetists Bērziņš jeb Zilais suns, viņš arī kopmītņu vecākais, kurš te pieļauj pīpēšanu un, šķiet, arī iedzeršanu brīdī, kad profesore Lūcija Garūta ar savu klātbūtni pagodinājusi šo ēku. Tur, lūk, sasēduši 4. istabiņas aktieri Vilims, Kalnups, Apsītis, viņiem līdzās Brancis un Tomenass no 6. istabiņas, bet nu, uzmanību, viesis no līdzās esošās Filharmonijas kopmītnes, slavenais soloģitārists Beļickis, kuram pateicoties, mēs naktis "Jūras pērles" durvis varam ar kāju taisīt vaļā. Mums nav blociņa, kur izdarīt piezīmes, tāpēc vairāk uzvārdus nesaukšu, vien atzīmēšu, ka sieviešu maz. Druva, Krīger, kur tad jūsu skaistās kursabiedrenes?

Krīgers. Ir jau ir, tikai pagaidām 4. stāvā, negrib nolaisties līdz mūsu limenim.

Kaufelds. Daudz runu, bet labuma maz. Tev, Rūdi, kamēr mētelīti neesi novilcis, jāatnes papildinājums no Mazās Rīgas.

Rūdolfs klusē, vēlreiz pārskata, it kā pārskaita cigarešu dūmos esošās Latvijas kultūras dzīves nākotnes zvaigznes, saskatās ar Gunu.

Rūdolfs. Mēs ar Gunu aiziesim līdz Dzirnavu ielai. Jāizstaigājas. Jāparunājas. Cik atnest? Kaufelds paņem no galda naudu, kas jau bijusi savākta Dzirnavu ielai.

Kaufelds. Piecpadsmit rubļi. Trīs polši. Gaidīsim mājup ar uzvaru!

Rūdolfo. Nopirkšu. Gan jau naudu pēc tam, varbūt, paņemšu. Krīger, logu attaisi, izvēdini telpu!

Krīgers. Logs ir vaļā! Vai tad nevar just?

Rūdolfo un Guna iziet no 18. istabiņas.

Rūdolfo. Tagad uziesim ceturtajā stāvā.

Viņi uziet 4. stāvā, kur tukšajā foajē melns flīģelis.

Rūdolfo. Lūk, esam nonākuši līdz “Mēnesnīcas sonātei”. Te arī sākās mana apmātība un nelaime. Pie šī vecā flīģeļa, kurš pat īsteni nekad nav skaņots. Pat nepieklājīgi būtu šādam flīģelim atrasties starp konservatorijas studentiem, bet viņš te atrodas un spēj radīt traģēdiju.

Rūdolfo pieiet, pieskaras melnajam flīģeļa vākam.

– Tu dzirdi, visapkārt dun uzdzīve, stipendijas diena konservatorijā, kuru katru brīdi te kāds var ienākt, var Jurgenbergs sākt spēlēt trombonu vai Vilinskis tubu un akordeonu, Ļu-Ļu var atsākt dziedāt romantiku, Drevs spēlēt kontrabasu, var uzrasties vesels pūtēju ansamblis, tā tas ir bieži un tā tas bija kādā citā astoņpadsmitajā datumā, kad cauri šim bohēmas troksnim izdzirdu spēlētjam “Mēnesnīcas sonāti”. Kā apmāts skrēju uz šo foajē un ieraudzīju pie flīģeļa jaunu, brīnumainu būtņi. Es līdz šai dienai nesaprotu, kā tik jauna meitene varēja spēlēt ar tādu sāpi un dvēseliskumu. Un kur tāda būtne šeit uzradusies? No kurienes? Vai kādam līdzī atnākusi? Tu taču redzēji, kas notiek 18. istabā un tāpat arī citur. Viss. Biju kā noburts. Viss. Gāja laiks, Žanna to visu ieraudzīja, uzminēja. Žanna ir ļoti gudra sieviete, jūtīga, nespēj piedot “Mēnesnīcas sonāti”.

Bohēmas trokšņi, bet Rūdolfo un Guna klusē.

Guna. Kur tā brīnumainā būtne ir tagad?

Rūdolfo. Mācās Maskavas konservatorijā pie Baškirova. Esmu tev galveno parādījis, pateicis, tagad aiziesim līdz Dzirnāvu ielai.

Dokumentāli kadri. 1975. gada novembris. Rīga naktī.
“Laimas pulkstenis”, Ļeņina iela, Brīvības piemineklis, trolejbusi.

Realitāte. Rūdolfš un Guna iet garām Brīvības piemineklim,
viņi apstājas, Rūdolfš paceļ galvu augšup, pārkrustās.

Rūdolfš. Piedod, Mildiņ, ka tādā dienā ejam uz Dzirnau ielu pēc šņabja, piedod, Mildiņ.

Rūdolfš un Guna paiet garām Brīvības piemineklim.

Rūdolfš. Kad iznācu brīvībā, man bija pārrunas ar Stūra mājas kadriem par to, lai 18. novembrī liek mierā Komunālās ielas 2. namu. Stāstīju, lai nesatraucas, ka neviens tur “Zilo lakatiņu” nedziedās un ar sarkanbaltsarkano karogu apkārt neskraidīs, ka ir parastā stipendijas diena un studenti to atzīmē. Agrāk tur kādam vienmēr radās problēmas, pēdējos gadus ir miers, pateicoties man.

Dokumentāli kadri. Rīga. Nakts. Ļeņina iela. Pētera Stučkas iela.

Realitāte. Rūdolfš un Guna iet pa Pētera Stučkas ielu, pagriežas uz Dzirnau ielu, paiet uz Ļeņina ielas pusi, apstājas. Neviena cilvēka. Pēkšņi, tālumā no kādas vārtrūmes izklibo vīrietis garā kažokā un dodas pāri ielai. Rūdolfš iesvilpjas, klibais apstājas un gaida. Pie viņa pieiet Rūdolfš un Guna.

Klibais. Kas tad nu par brīnumiem! Pats Rūdis Lielais nāk pēc šņabja!

Rūdolfš. Ta mēs tā, pastaigājamies!

Klibais. Viņi pastaigājoties. Pie Čakstītes bijī? Svecīti atstāji?

Rūdolfš. Jā, bijī! Tevi gan tur nemanīju.

Klibais. Nesanāca, baudīju mākslu, nu un pēc tam, gatavojos darbam, šonakt liels pieprasījums pēc spirdzinājuma.

Rūdolfš. Un kāda māksla? Ko baudīji?

Klibais. Tarkovska “Spoguli” skatījos.

Rūdolfš. “Spoguli”!? Kā tā? Kur? Kāpēc es neko nezināju?

Klibais. Ja man tāda būtne būtu pie sāniem, es arī neko nezinātu. Jaunielā Freimanīte rādīja. Tā, lūk, dārgo kursabiedr!

Rūdolf. Iepazīsties, Guna. Mūsu Žannas draudzene.

Klibais. Vēl joprojām “mūsu”, nevis “tavas Žannas”.

Rūdolf. Ne jau nu naktī un Dzirnavu ielā apspriedīsim manu personīgo dzīvi. Atnes trīs mērus, mums maz laika.

Klibais. Te nevienam nav laika, redz, kur nākamie klienti.

Klibais steidzīgi ieklumburē tuvējā vārtu rūmē. No Ļeņina ielas puses nāk trīs vīrieši, apstājas un gaida. Iznāk Klibais, no kažoka iekškabatām izvelk trīs “Kristāla” pudeles, atdod Rūdfam, paņem no viņa naudu. Uzsauc aizejošajiem– Rūdi, piezvani Freimanītei, noskatieties “Spoguli”! Ir vērts!

Trīs vīrieši pieiet Klibajam. Rūdolf un Guna tuvojas Ļeņina ielai.

Rūdolf. Pavadišu tevi līdz Kupalas ielas baznīcai, Žannas vecāki, droši, ka sāk jau uztraukties.

Dokumentāli kadri. Rīga 1975. gada novembra naktī. Kāds vēlīns gājējs, sabiedriskais transports, Kupalas iela, baznīca.

Realitāte. Rūdolf un Guna pienāk pie baznīcas durvīm.

Rūdolf. Varbūt es tomēr braukšu reizē ar Skrastiņu un Plēpi?

Guna. Nē, tā nebūs labi.

Rūdolf. Nu tad vismaz Anmani, kā vēl vienu salavecī, paņemšu līdzī, ko es tur vienatnē...

Guna. Mēs taču gribam, lai tu sāk sarunu ar Žannu, kāpēc vajadzīgi lieki cilvēki? Atbrauksi, mūsu klasē pārgērbsies un tad būs pārsteiguma moments, trešais Salavecis. Netālu no Žannas. Tad aizvien tuvāk un tuvāk.

Guna uzlikusi plaukstu uz ārdurvju roktura, brīdi abi klusē.

Rūdolf. Es paļaujos uz tevi, Guna. Tev daudz šonakt izstāstīju. Palīdzi man, notici.

Guna. Es cenšos. Paldies par vakaru. Bija interesanti, lai arī neko nepierakstīju.

Guna atver vecās baznīcas durvis un ieiet pa tām.

Rūdolfš vēl brīdi stāv pie baznīcas, tad it kā sakārto lietasmēteļa iekšskabatās saliktās šnabja pudeles un aiziet pa tukšo Kupalas ielu.

Žannas vecāku viesistaba, kura ļoti līdzinās Žannas Mākslas telpai mazpilsētas senā baznīcā. Sienas noklātas gleznām un grāmatu plauktiem, dažādi mākslas priekšmeti, seni svečturi un kamīns kuras. Istabas centrā masīvs koka galds, pie kura sēž Žannas vecāki un dzer tēju. Pēc apgērba, stājas un portretiem skaidri noprotams, ka abi ir mākslinieki. Skaists mākslinieku pāris, ap gadiem sešdesmit. Atskan durvju zvans.

Žannas mamma. Guna pārnākusi – ceļas no galda un iet attaisīt durvis. Aicina Gunu apsēsties, ielej tēju.

Žannas tētis. Kā Rīgas naktsdzīve? Kā “Skapis” un Komunālā iela?

Guna. Nu, interesanta programma. Negaidīta. Pārsteidzoša.

Žannas mamma. Vai Rūdolfš bija nopietns sarunās?

Guna. Jā, un es viņam noticēju.

Žannas mamma. Mums jau arī gribas ticēt, patīk tas talantīgais negantnieks.

Žannas tētis. Mēs, var teikt, esam draugi, pat uz Čakstes kapu ejam kopā un arī šodien tur bijām. Tikai, viss ir Žannas ziņā, viņa nespēj piedot to “Mēnesnīcas sonāti”.

Žannas mamma. Sāpīgākais Žannai tas, ka viņa sagaidīja Rūdolfu no tiem cietumiem.

Žannas tētis. Tiešām sagaidīja, par to es atbildu.

Žannas mamma. Bet kas tālāk? Vai ir kādas cerības, Guna?

Guna. Tagad viss ir Salaveča varā. Jāsagaida Jaungada eglīte skolā.

Žannas mamma un tētis neizpratnē saskatās.

Dokumentāli kadri. Mazpilsēta 1975. gada decembra nogalē. Piesnigušas ielas, cilvēku drūzma pie veikaliem, daudziem rokās egļu zari un arī eglītes. Skan “Mikrofona aptaujas” dziesmas.

Realitāte. Upe nav aizsalusi, tā ir strauja un dziļa. Tās vienā krastā apsnigusi skola, bet otrā krastā apsnigusi jaunceltne, kurā jau iezīmējas divi stāvi. 10. klases puīši no jaunceltnes uz skolu pāri tiltam nes celtniecības stalažu daļas. Vidusskolas sporta zāle, kurā puīši ienes stalažu daļas. Pie zāles sienas, kurā nav logu, Ūsainais celtnieks un kāds jauns puisis montē stalažas. Zālē ienāk Guna, Žanna un skolotāja Vītiņa, viņas pieiet pie stalažu montētājiem.

Ūsainais celtnieks. Līdz vakaram visu pabeigsim, priekšnieces.

Žanna. Stalažām jābūt visas sienas garumā un līdz pat griestiem. Neaizmirstiet kārtīgi visu nostiprināt, pa stalažām staigās Latvijas teātra mākslas jaunās cerības.

Jaunais puisis. Tāda savdabīga ideja, stalažas skolas Jaungada eglītes svētkos.

Guna. Savdabīgi ir tas, ka jaunā skola uzcelta knapi līdz pusei, lai arī bija plānots, ka mācīsimes tur jau nākošgad. Tāpēc arī stalažas, lai atgādinātu par celtnieku solījumiem.

Jaunais puisis. Labi teikts, labi, tikai ne jau viss atkarīgs no manis.

Guna. No jums? Kas tad nu par brīnumiem?

Ūsainais celtnieks. Ainārs ir mūsu galvenais celtnieks, tā teikt, darbu vadītājs.

Jaunais puisis paklanās. Jā, esmu Ainārs un zinu, ka jūs esat skolas direktore Vītiņa, zinu, ka Žanna ir estētikas skolotāja, bet Guna mācās 10. klasē.

Vītiņa, Žanna un Guna izskatās mazliet apmulsušas par svešinieka teikto, tāpēc Ainārs uzskata par vajadzību paskaidrot. –Mana māsa ir kultūras nama direktore, redzēju, kā jūs iestudējāt Bloka “Divpadsmit” uz Oktobra svētkiem, pat gribēju pieteikties rezervistos. Tas bija ļoti drosmīgi un oriģināli.

Guna pārsteigta skatās uz Aināru, viņš pamana Gunas skatienu.

Vītiņa. Jā, manām meitenēm izdomas netrūkst, pat jāpiebremzē viņu idejas.

Guna. Skolotāj, neviens taču neuzzinās, ka Skrastiņš un Plēpis runās Virzas tekstus no "Straumēniem", viss būs maskēts zem Blaumaņa vārda.

Vītiņa. Vismaz šie divi biedri tagad zinās un, ja turpmāk būsiet tik runīgas, tad man rājiens pa partijas līniju garantēts.

Ainārs. Par "šiem diviem biedriem" jūs varat neuztraukties, viņi klusēs, bet diemžēl arī uz pasākumu nebūs un aktierus nedzirdēs.

Ūsainais celtnieks. Jā, taisnība, es braucu ciemos uz Latgali, bet Ainārs mums ir students, viņam sākas ieskaites, eksāmeni.

Žanna. Kur mācāties, ja nav noslēpums?

Ainārs. Rīgas Politehniskajā studēju celtniecību, arhitektūru, pavasarī absolvēšu. Bet noteikti piedalīšos jūsu oriģinālajos pasākumos, ja tikšu aicināts.

Žanna. Domāju, ka tā arī notiks.

Ainārs. Vai Guna arī tā domā? Vai tu mani aicināsi?

Guna. Jā, es tevi aicināšu.

Skolotāja Vītiņa un Žanna vaicājoši saskatās.

Dokumentāli kadri. 1975. gada nogale mazpilsētā. Krēslo. Izgaismoti veikalu skatlogi, rosība. Izgaismoti visi logi mazpilsētas vidusskolā, saposušies uz turieni steidz lieli un mazi.

Realitāte. Vidusskolas zālē liela, izpušķota egle, arī celtniecības stalažas izdekorētas. Vairāki laukumi tur atstāti skaņu aparatūrai, plašu atskaņotājiem, magnetofoniem. Pa stalažām staigā un visus klātesošos uzrunā divi salaveči, te viņi uzkāpj augstāk, te zemāk. Guna vēro trešo Salaveci, kas apjucis, kā apmaldījies klīst pa svētku zāli.

Salavecis – Skrastiņš. Vai šī skola ir jūsu mājas?

Skolēni, skolotāji no zāles. Jā! Jā!

Salavecis – Skrastiņš. Vai jūs mīlat savas mājas?

Skolēni, skolotāji no zāles. Jā! Mīlam!

Salavecis – Plēpis. Mājas ir cilvēki, kuru kārtība, ētiskās vērtības un dzīvesziņa ir pamats personības izaugsmei.

Raimonds, kurš uz stalažām pie viena no magnetofoniem, piesaka Paula dziesmu “Teic, kur zeme tā” un atskaņo to. Guna ierauga, ka trešais Salavecis saticis Žannu un kaut ko viņai saka. Žanna strauji pagriežas un izsteidzas no zāles. Gunai izdodas Žannu noķert pie skolas ārdurvīm. – Uz kurienu tu? Programma taču jāvada!

Žanna, mēтели plecos uzmetusi, izsteidzas ziemas putenī. – Neuztraucies! Skrastiņš ar Plēpi visu zina un visu izdarīs!

Guna. Parunājies taču ar Rūdolfu!

Žanna kliegz jau no attāluma. Guna, tu esi ģēnijs! Rīgas centra galveno farcovščiku sarunāt lauku skolā par ākstu! Bet tas nav stāsts par mani!

Žanna izzūd putenī.

Skan Raimonda Paula dziesma “Teic, kur zeme tā”. Pa skolas garo, tukšo gaiteni, galvu nodūris, lēni iet Trešais Salavecis, aiz viņa pa grīdu velkas dāvanu maiss.

Dokumentāli kadri. Maskava 1976. gada janvāra sākums. Pilsēta Jaungada rotās. Sarkanais laukums. Gorkija iela. Metrostacijas. Tretjakova galerija.

Realitāte. Žanna un Guna pie Tretjakova galerijas, viņas ieiet galerijā. Izstāžu zāles. Žanna un Guna ieiet kādā no zālēm.

Žanna. Lūk, arī Levitāns un viņa glezna “Pār mūžīgo mieru”.

Guna lūkojas gleznā “Pār mūžīgo mieru”, kaut ko raksta blociņā.

Izstāžu zāles.

Žanna un Guna ieiet kādā zālē, apstājas pie vienas no gleznām.

Žanna. Savrasova nemirstīgais darbs “Krauži atlidojuši”.

Guna raugās Savrasova gleznā “Krauži atlidojuši”, raksta blociņā.

Dokumentāli kadri. Maskava 1976. gada janvāra sākumā. Tretjakova galerija. Metrostacijas. Tagankas teātris.

Realitāte. Žanna un Guna brauc ar Maskavas metro. Viņas pie Tagankas teātra. Žanna vairākkārt skatās pulksteni, beidzot ierauga vajadzīgo cilvēku.

Žanna. Привет, Володя! Будьте знакомы, моя подруга Гунa.

Dokumentāli kadri. Vladimirs Visockis sniedz roku un saka: Рад знакомству! Я Володя!

Realitāte. Žanna ir saņēmusi ieejas kartes un vēstuli.

Žanna. Спасибо, Володя! Привет тебе от Лайми, “Юрас перле” и вообще, Рига скучает по тебе! Вечером позвоню!

Dokumentāli kadri. Visockis atsveicinās un aiziet.

Realitāte. Žanna un Guna ieiet Tagankas teātrī.

Guna. Kā tu iepazīnies ar Visocki?

Žanna. Nu, tas bija ļoti iespaidīgs piedzīvojums!

Guna. Pastāsti!

Žanna. 1974. gada rudenī notika Tagankas viesizrādes Rīgas Krievu drāmas teātrī. Mēs ar Rūdolfu bijām tajā pūlī, kas pirms izrādes “Desmit dienas, kas satricināja pasauli” izspieda durvis un ielauzās foajē, kur uzskrējām virsū tieši Visockim, kurš, attāpīgs puisis būdams, paslēpa mūs, vēlāk aizveda un apsēdināja balkonā uz kāpnītēm. Pēc izrādes viņu sameklējām un sākās mūsu kopējā naktsdzīve “Jūras pērlē “un ne tikai tur. Neaizmirstama nedēļa! Diemžēl tūlīt pēc tam Krievu drāmai līdzās esošajā konservatorijas kopmītnē atskanēja “Mēnesnīcas sonāte”.

Dokumentāli kadri. Tagankas teātra foajē un skatītāju zālē 1976. gada janvārī.

Gunās portrets Tagankas teātra zālē.

Fragments no izrādes “Pugačovs”. Visockis Hlopušas lomā, ieķēries ķēdēs, izkļiedz savu tekstu.

Gunas portrets.

Skatuves kopskats ar “Pugačovu” uz tās.

Dokumentāli kadri. Maskava 1976. gada janvāra sākumā. Metrostacijas. Vissavienības tautas saimniecības sasniegumu izstāde. Žanna un Guna Maskavas metro. Vissavienības Valsts Kinoinstitūts (VGIKs).

Realitāte. Žanna un Guna pie VGIKa, viņas ieiet VGIKā. Žanna un Guna foajē.

Žanna vaicā kādam vīrietim. Извините, где я могу встретить Нину Федоровну?

Vīrietis. Идём, покажу!

Vīrietis, Žanna un Guna iet pa gaiteni, līdz apstājas pie kādām durvīm.

Vīrietis. Прошу, кабинет Нины Федоровны!

Žanna. Спасибо вам!

Žanna pieklaucē pie durvīm, sagaida uzaicinājumu un viņas ar Gunu ieiet kabinetā.

Ņinas Fjodorovnas kabinets, kura sienas noklātas Andreja Tarkovska filmu plakātiem un attēliem. Ņina Fjodorovna, sieviete pusmūža gados, izskatās traucēta, pieceļas no galda un panākas pretim.

Žanna. Здравствуйте! Вам письмо от Володи Высоцкого.

Ņina Fjodorovna. Что же, Володя начал курьером воспользоваться? Интересно!

Žanna iedod vēstuli, Ņina Fjodorovna to ātri atver, izlasa, noliek vēstuli uz galda, ilgi skatās uz Žannu, pēc tam uz Gunu.

Ņina Fjodorovna. Значит, девушки из Риги? Высокий полёт! Андрей Арсеньевич сегодня “Зеркало “ показывает особой публике и если Высоцкий вас считают особыми, тогда ищите шестую проектную и сидите там тихо. Если

что, так и прямо скажите, что вы с позволения Высоцкого. Но, ради бога, не расстраивайте Андрея Арсеньевича, а то я всякое здесь повидала.

Dokumentāli kadri. Andrejs Tarkovskis ienāk projekcijas zālē, apsēžas un uzrunā sapulcējušos publiku.

Gunas portrets projekcijas zālē. Filmas "Spogulis" kadri. Vējš apgāž lampu uz dārza galda. Tarkovskis bērņībā.

Gunas portrets projekcijas zālē.

Filmas "Spogulis" kadri. Ugunsgrēks.

Gunas portrets projekcijas zālē.

Dokumentāli kadri. VGIKa gaiteni, auditorijas, studenti, pasniedzēji. Daudz pazīstamu un slavenu ļaužu sejas. Andrejs Tarkovskis paraksta autogrāfus, runājas ar atsevišķiem cilvēkiem.

Realitāte. Guna no džinsu kabatas izvelk pasi, atver un izņem no tās Rīgas kinoteātra "Aina" ieejas biļeti filmai "Andrejs Rubļovs", sniedz to parakstīšanai.

Dokumentāli kadri. Andrejs Tarkovskis paraksta autogrāfus.

Realitāte. Guna saņem kinobiļeti, ilgi skatās uz Tarkovska autogrāfu, tad biļeti ieliek pasē, bet pasi iebāž džinsu kabatā.

Dokumentāli kadri. Maskava 1976. gada janvāra sākumā. Vakars. Izgaismotās ielas un nami. Metrostacijas. Tagankas teātris.

Realitāte. Žanna un Guna pie Tagankas teātra. Viņas ieiet teātrī.

Dokumentāli kadri. Tagankas teātra foajē un skatītāju zālē. Gunas portrets skatītāju zālē. Fragments no izrādes "Bet rītausmas šeit klusas". Piecas meitenes un karavīrs. Instruktāža. Teātra foajē. Izgaismotā teātra ēka. Izrādes "Bet rītausmas šeit klusas" fināls. Skan Lielā Tēvijas kara valsis "Piefrontes mežā". Iekarinātie mašīnu borti šūpojas un starp tiem iet vienīgais dzīvs palikušais, staršina Vaskovs. Viņš vienīgais ir dzīvs. Visas meitenes mirušas. Vien tukšie borti skumji šūpojas. Meitenes mirušas. Nošautas.

Dokumentāli kadri. 1976. gada pavasaris mazpilsētā. Dārzos, parkos tiek grābtas vecās lapas un dedzinātas ugunsursos. Pa ielām pārvietojas lauksaimniecības tehnika. Rosība visapkārt.

Realitāte. Pavasara upe ir īpaši strauja. Tās krastā vidusskola, kuras teritorijā arī tiek grābtas un dedzinātas lapas. Bet jaunceltnē klusums, vien daži strādnieki tur redzami. Guna lēnām iet gar jauncelāmo skolu, daudziem betona stabiem vēl nav sasaistes ar topošo ēku, un tie vientuļi slejas pret debesīm, gaida savu kārtu būt noderīgiem. Guna apstājas pie katra no šiem stabiem, pieskaras tiem un pāri upei skatās uz savas klases logiem. Arī viņa ir pamanīta, jo Rudīte, nostājusies pie skolas, izmisīgi māj abām rokām un kaut ko kliedz, it kā aicina Gunu. Un tad Rudīte, rokas vicinādama un bļaudama, jau skrien pāri tiltam, tuvojas Gunai. Var sadzirdēt Rudītes izmisīgos kliezienus.

– Žanna ir noslīkusi! Žannas vairs nav! Viņa ir mirusi! Tikko no upmalas aizveda uz morgu!

Guna pieplok betona stabam, cieši turas pie tā. Rudīte ir jau līdzās.

– Es tev, Guna, visu laiku mācīju, ka nedrīkst teikt “upīte”, tā vienmēr pilsētiņā saukta par “drūmo upi”. Šodien drūmajā upē noslīkusi Žanna! Guna, saproti, kas ir noticis!? Žanna ir morgā!

Rudīte satver Gunu, kad tā atrauj rokas no betona staba. Tā apķērušās viņas brīdi stāv.

Guna. Atstāj, lūdzu, mani vienu.

Guna atkal pieķeras betona stabam.

– Atstāj mani vienu, es vēlāk aiziešu uz skolu.

Rudīte. Varbūt ārstu pasaukt? Es taču redzu, ka tev slikti.

Guna. Nē, man nevajag ārstu. Es gribu pabūt viena.

Straujā upe un vidusskola tās krastā.

Ik pa brīdīm turēdamās pie betona stabiem, pa būvlaukuma malu, galvu noliekusi, klibo Guna. Straujā upe. Guna aizklibojusi

līdz tiltam. Kad viņa paceļ galvu, savā priekšā ierauga Ūsaino celtnieku, kurš, rokas plati iepletis, stāv tilta galā.

– Nekur tevi nelaidīšu, klibo meitenīt! Tālāk ne soli!

Ūsainais celtnieks panāk pretim un cieši satver Gunu. Ierauga būvlaukumā Aināru, māj viņam, aicina palīgā. Straujā upe.

Pie tilta pieskrien Ainārs.

Ūsainais celtnieks. Palīdzi! Cieši satver klibo meiteni un aizved prom. Nepamet viņu! Man tūlīt atbrauks pakaļ mašīna, bet jūs abi ejiet prom no upes, kura šorīt jau vienu meiteni aizsauca.

Ūsainais celtnieks atdod Gunu Aināra rokās un pats aizsteidzas uz būvlaukumu. Straujā upe. Ainārs, cieši apķēris klibojošo Gunu, lēnām ved viņu tālumā no tilta. Straujā upe.

Mazpilsētas kapi. Kapliča. Žannas zārks kapličā. Pie atvērtā zārka stāv Guna un raugās uz Žannu baltā kleitā. Līdzās sēž Žannas vecāki. Guna pamāj kapu kalpotājam un tā atver kapličas durvis, pa kurām ienāk izvadītājs, pēc tam arī radi, draugi, paziņas.

Izvadītājs Gunai. Tad tu esi tā režisore bērēm, kuras bez pūtēju orķestra un tikai ar Bitlu mūziku?

Guna. Jā, tā esmu es, bet ne tas tagad galvenais. Bez Bitliem būs arī cita mūzika. Jūs vakar saņēmāt tekstus, vai ir kādi jautājumi?

Izvadītājs. Lai arī viss ir neparasti un drosmīgi, man jautājumu nav. Saprotu un pieņemu arī netradicionālo.

Guna. Nelielas izmaiņas. Austras Skujiņas dzejoli “Ēna uz kapā” runāsiet nevis kapličā, bet pie aizbērtā kapa. Vai atcerēsieties?

Izvadītājs. Viss būs, kā teicāt.

Izvadītājs pārskata melnos vākos saliktos tekstus un nostājas zārka galvgalī. Guna dod zīmi Raimondam, kurš ieslēdz

atskaņotāju. Kapličā sāk skanēt “Mēnesnīcas sonāte”. Pie zārka pieiet Rūdolf, noskūpst Žannu.

Mazpilsētas kapi. Kapličā ar daudziem bērniekiem pie tās. Mazpilsētas kapi. Atvērts zārks virs kapa. Skan Bītlu “Something”. Guna iet pie atvērtā zārka, viņa pie Žannas kreisā elkoņa liek Bītlu plati “Abbey road”, bet pie labā elkoņa Ivana Buņina grāmatu “Mīlestības gramatika”. Rūdolf vēlreiz iet pie zārka un noskūpst Žannu.

1976. gada jūnija agrs rīts. Pļavas zaļo un zied. Biešu lauks ar daudzajām ravētājām tajā. Guna aizmigusī savā gultā Aizkalnos.

Gunas sapnis. Restorāna “Rīga” lielā zālē. Trompete un saksofons tercās spēlē “Sudraba mēnestiņu”. Žanna ģērbusies kāzu kleitā dejo ar Rūdolfu. Viņi ir cieši apskāvušies un ir vienīgie restorāna viesi, vēl tikai orķestris. Visapkārt restorāna zālē daudz molbertu, uz tiem Žannas gleznas. Pēkšņi ieraudas bērniņš, Žanna steidzas pie ratiņiem, izņem no tiem mazuli, cieši sev piekļauj un iet pie Rūdolfa. Viņi mīļi dejo trijātā. Skan “Sudraba mēnestiņš”.

Aizmigušās Gunas vaigi ir asarās. Istabā ienāk Gunas mamma, apsēžas uz gultas malas, brīdi skatās uz aizmigušo meitu, tad ar savu raupjo plaukstu slauka asaras no Gunas vaigiem. Guna paver acis, mamma turpina slaucīt asaras.

– Nebēdājies, meitiņ, nebēdājies. Sāpe rimsies. Duksis jau tevi gaida. Aizbrauksiet uz biešu lauku, darbs tevi mierinās. Sāpe rimsies. Nebēdājies, meitiņ.

Mammas raupjā plauksta glāsta Gunas asaru mitros vaigus.

11. klase. 1976./77. mācību gads.

Dokumentāli kadri. 1976. gada 1. septembris. Visā Latvijā lieli un mazi bērni dodas uz skolu. Nebeidzami ziedu pušķi. Mazpilsētas skola 1. septembrī. Lai arī svētdiena, skola sākas

tieši šodien, bet rīt jau visi dosies uz darbu kolhoza kartupeļu laukos.

Realitāte. Guna ar asteru pušķi rokās iet pa ielu. Pie skolas vārtiem viņu sagaida Ainārs ar lielu savvaļas ziedu un augu pušķi.

– Sveicu tevi, Guna, tavā pēdējā skolas septembrī.

Guna. Paldies, pārsteidzi mani.

Ainārs. Vai tiešām ne brīdi neiedomājies, ka varu atnākt?

Guna. Es iedomājos un pat gaidīju tevi atnākam. Pārsteidzoši oriģināls pušķis.

Ainārs. Būtu banāli tevi sveikt ar gladiolām vai asterēm, tāpēc devos uz Latvijas ārēm un mežiem, lai tur atrastu ko vērtīgāku.

Guna. Tev izdevās. Vēlreiz pateicos. Bet kāpēc uzpucējies melnās biksēs, baltā kreklā?

Ainārs. Kā gan citādi! Tev arī balts priekšauts. Bez tam ir taču svētdiena!

Guna. Vai kāds man neteica, ka vīri strādāšot arī brīvdienās, lai tikai skolu uzbūvētu laikā?

Ainārs. Es tevis dēļ strādāšu arī naktīs, bet līdz tavam izlaidumam skola būs gatava. Jā, tūlīt iešu pārgērbties un pie darba. Redzi, vīri jau rosās, mašīnas dūc.

Guna. Tad lai veicas! Turēšu pie vārda un kontrolēšu. Labi, steidzos, drīz zvans.

Ainārs. Vai kontrole būvlaukumā varētu būt jau šodien?

Guna. To nevaru pateikt. Kontrolēm jābūt, un tās būs negaidītas.

Gunai nu katrā rokā pa svētku pušķim, viņa aizsteidzas uz skolu. Ainārs pagriežas un dodas uz straujās upes tiltu.

Pie skolas durvīm Guna satiek Rudīti.

Rudīte. Guna, es taču kā katru gadu tev priekš Brāļu kapiem puķes atnesu.

Guna. Paldies, es tās arī ņemšu, bet šo lielo pušķi nesīšu uz mājām.

Rudīte. Kā es neattapos! To taču tev Ainārs, vai ne?

Guna. Jā, to man Ainārs.

Rudīte. Kā viss mainās. Kā mainās. Laimīgā. Es priecājos par tevi un arī ļoti sapņoju par ko tādu. Bet es neesmu skaudīga, nebūt ne. Es priecājos. Vai tici man?

Guna. Es tev ticu. Miļā, godīgā, Rudīt, es tev ticu.

Guna uz brīdi abus pušķus paņēma vienā rokā un ar otru noglāsta Rudītei plecu.

Upe, vidusskola un jaunceltne, kurā vēl nav saskatāms trešais stāvs.

11. klases skolēni savos solos. Portretējums. Guna skatās uz jaunceltņi, ierauga Aināru, kurš joprojām baltā krekļā starp vīriem darba tērpos.

Skolotāja Vītiņa. Novēlu mums visiem šo mācību gadu veiksmīgu. Vairāk vai mazāk jūs katrs zināt, ko darīsiet pēc vidusskolas. Lai jūsu sapņi un cerības īstenojas! Bet rīt visi, kā parasts 2. septembrī, brauksim uz kolhoza kartupeļu lauku. Vismaz pirmās divas dienas es nevarēšu būt ar jums kopā, arī citi skolotāji aizņemti, tā kā būsiet vieni, jo esat jau pietiekami lieli. Par brigadieru iecēlu Gunu, jau iepriekšējos gadus noskatījos, ka viņai lauku darbi padodas. Un vēl tas, ka es un visa vienpadsmitā klase tevi, Guna, sveicam kā skolas komjaunatnes komitejas sekretāri. Skolas komjauniešu dzīve tagad tavā atbildībā. Neaizmirsīsim, ka ir sākusies gatavošanās nākamā gada galvenajam notikumam mūsu valstī, Lielās Oktobra revolūcijas sešdesmitajai gadadienai.

Skolotāja Vītiņa no galda paņēma piecas gladiolas, iet pie Gunas sola un sveic viņu, klasesbiedri aplaudē.

Straujā upe un jaunceltne. Vidusskola, pagalmā smagās mašīnas un to kravas kastēs soli, aizmugurējie borti vaļā un pie

tiem trepītes. Lieli un mazi skolēni kāpj mašīnu kravas kastēs un sēžas solos. Guna skatās, kā mašīnā sakāpj viņas klase, Guna iekāpj pēdējā, paliek stāvot kravas kastes aizmugurē, pamāj šoferim, kurš mašīnā ieliek kāpnītes, aiztaisa bortu. Mašīnas cita pēc citas izbrauc no skolas pagalma.

Jaunās skolas būvlaukums. Griežas betona maisītāji, sasaucas strādnieki. Ainārs runājas ar Ūsaino celtnieku, pēc tam abi dodas pie celtna.

Kolhoza kartupeļu lauks. Ir tikko atartas vagas, Guna un Rudīte steidzīgi lasa spaiņos kartupeļus. Pārējie klasesbiedri tāpat, sagaidījuši kamēr pabrauc garām pukšķošais traktoriņš, ar rotējošo ratu izmetot kartupeļus, tūlīt ķeras pie lasīšanas. Milzīgs kartupeļu lauks, var redzēt, ka tajā strādā vairākas klases. Rudīte stāv, neizpratnē skatās uz kartupeļu vagu.

Rudīte. Tas traktorists piedzēries, vai? Viņš taču īsti neredz vagu!

Pienāk Inta un Lelde.

Inta. Te kaut kas nav labi, puse kartupeļu neizarti.

Lelde. Guna, tu esi priekšniece, ej un runā ar to traktoristu, tā jau nav strādāšana.

Rudīte. Jā, Guna, tev jāiet un jārunā. Ja atbrauks kolhoza priekšniecība, mums visiem būs slikti, un zini, var noņemt brīvpusdienas.

Guna skatās tālumā. Traktoriņš aizpukšķinājis līdz vagas galam, tur apstājies un apklusis.

Guna. Labi, jums taisnība, iešu noskaidrot, kas noticis.

Rudīte. Varbūt mums iet tev līdzī, varbūt puīšus pasaukt?

Guna. Nē, nevajag, tikšu galā. Domāju, ka varam sākt kurt ugunkurus, cepsim kartupeļus.

Guna sāk iet pa jau nolasīto lauka daļu. Ik reizi, ejot garām puīšu teritorijām, skaļi sauc – Ejiet pēc žagariem un malkas, kursim ugunkurus!

Guna tuvojas apklusušajam traktoram, pieiet pie tā, lūkojas kabīnē un ierauga aizmigušo traktoristu, pie kājām viņam tukša “Volgas” vīna pudele. Guna brīdi skatās, tad sāk raustīt aizmigušo traktoristu.

– Коля, вставай, работать надо! Коля!

Traktorists paver acis un izbrīnīts skatās Gunā.

– Девушка, милая! Ты кто такая?

– Я бригадир!

– Ты бригадир!? Первый раз тебя вижу.

– А я третий осень подряд наблюдаю, как ты выпивший по полям гуляешь.

– Неври, я бы заметил тебя, слишком хороша.

Šajā brīdī Guna pārsteigta pamana, ka lauka malā piestāj motocikls “Java”, no tā nokāpj Ainārs un nāk pie viņas.

Guna Koļam. Ты не работник. Мы можем договорится, что ты отдохнешь пару часиков?

– Не в коем случае! Исключено! Председатель приедет, что я ему скажу? Что милая девушка велела в кустах сидеть? Не смехи меня!

– А хочешь, я тебя самые свежие записи Высоцкого подарю. Прошлой недели из Москвы привезла.

Koļa izliecas no traktora kabīnes un neticīgi skatās Gunā.

Koļa. Говоришь, свежие записи Высоцкого? Так ты ещё скажи, что встретила с Высоцким!

– Да, я встретила и он сам мне дал эти записи.

– Ну болтовня! Рассказчица! Так дай мне эти записи с автографом Высоцкого и я вообще перестану пить!

– Слушай, записи ты получишь уже завтра, а в середине ноября специально для тебя привезу автограф Высоцкого. А теперь вылезай из кабины, видишь, тракторист пришёл тебе на замену.

Apmulsušais Koļa tomēr izkāpj no kabīnes, skatās uz Gunu. Pienāk Ainārs.

Guna. Tu uzradies kā glābiņš, vajadzēs mazliet pastrādāt par kartupeļu racēju.

Ainārs. Bet skola? Kas cels skolu?

Guna. Tu taču atrodi kartupeļu laukā!

Ainārs. Es tikai uz brīdi atbraucu paskatīties, kā jums te visiem klājas.

Guna. Nu, lūk! Atbrauci, paskatījies, secināji, ka vajadzīga palīdzība un sāki strādāt.

Koļa joprojām stāv pie traktora, mazliet šūpojas un pilnīgā neizpratnē skatās gan uz Gunu, gan Aināru. Guna rāda Koļam, lai tas iet uz lauka malu atpūtā, un Koļa lēnām uz to pusi sāk virzīties.

Koļa Gunai. Ну, смотри! Если обманешь нащёт Высоцкого, буду жаловаться на тебя председателю!

Kolhoza kartupeļu lauks, pa to brauc traktors – vagu atarējs. Kuras uguns kuri, cepas kartupeļi, skolēni lokās vagās.

Dokumentāli kadri. Mazpilsēta 1977. gada februāra putenī. Ielas, ieliņas, mašīnu un cilvēku kustība.

Realitāte. Neaizsalusī upe, vidusskola tās krastā un trīsstāvu jaunceltne pretējā krastā. Skan 1976. gada “Mikrofona” aptaujas uzvarētāja Raimonda Paula “Mēmā dziesma”. Guna un Rudīte dežurantes, tikko beigušas tīrīt klasi, vēl pēdējos solus saliek pa vietām, Guna ņem spaini ar netīro ūdeni, dodas to izliet. Zem tāfeles uz beņķīša magnetofons, skan “Mēmā dziesma”. Rudīte apsēžas pie skolotāju galdiņa, paņem no turienes vietējo rajona laikrakstu un sāk šķirstīt. Ienāk Guna, aiziet uz savu solu, cauri putenim skatās uz jauno skolu. Pēkšņi Rudīte ko interesantu ieraudzījusi rajona laikrakstā, steidzas pie Gunas, apsēstas līdzās.

Rudīte. Skaties, tas taču mūsu Koļa!

Guna. Kāds Koļa?

Rudīte. Nu, traktorists, kas “Volgas” vīnu sadzēries nevarēja taisni pa vagām nobraukt.

Rudīte rāda Gunai avīzes lappusi, kurā liels jaunieša foto un apraksts par viņu. Guna ilgi skatās fotogrāfijā un pasmaida.

Guna. Tik tiešām, tas ir Koļa.

Rudīte. Es taču teicu! Sākumā pat nepazinu, sāku lasīt, ka labākais kolhoza traktorists, darba pirmrindnieks, kurš cienīgi sagaidīšot Lielās Oktobra revolūcijas gadadienu, nu, domāju jāpaskatās vērīgāk uz to varoni un, ko neteiksi, Koļa. Atceries, viņš vēl ceptus kartupeļus ņēma no mūsu ugunskuriem, teica, ka bez uzkodām nedrīkstot dzert. Un tu paskaties, darba varonis! Kā viss mainās. Kā mainās.

Guna. Jā, mainās daudz un daudz arī nemainās.

Rudīte. Labi, skriešu mājās, tu jau zini, man puteņos tik cept kūkas, rīt atnesīšu.

Guna. Visu labu, Rudīt! Man garšo tavas kūkas.

Šķan “Mēmā dziesma”, Guna turpina skatīties uz jauno skolu. Klasē ienāk skolotāja Vītiņa, apsēstas līdzās Gunai, arī skatās uz jaunceltni.

Skolotāja Vītiņa. Redz, jums gan tur nesanāca mācīties, bet ir lielas cerības, ka septembrī sāksies jauna lappuse skolas vēsturē.

Guna. Jā, man pat viens cilvēks apsolīja to jauno lappusi.

Vītiņa. To jau mēs visi sen redzam un zinām, kurš ir tas solītājs.

Guna. Bet, skolotāj, es jau rudenī reiz centos jums pateikt, ka mēs ar Aināru esam tikai draugi, jūs laikam nenoticējāt.

Vītiņa. Bet viņš taču ir iemīlējies tevī, tas skaidri redzams, un mēs ar skolotāju Žannu to sapratām jau toreiz, kad viņš būvēja stalažas un dekorēja mūsu zāli Jaungada eglītei.

Guna ilgi neko neatbild, šķan Raimonda Paula “Vēju stundā”.

Guna. Mēs ar skolotāju Žannu Ļeņingradā noskatījāmies Čehova “Kaiju”, pēc tam Žanna pateica, kādu viņa vēlētos redzēt Ļīnu Zarečnaju. Ar skūtu galvu, dzelžaini ejot uz savu mērķi, uzbrūkošu, salaužot vīriešus savā ceļā. Skarbi, bet patiesi. Es, skolotāj, laikam esmu tāda Kaija. Es Aināru neesmu aicinājusi uz tantes mājām, atteikusies iet ciemos pie viņa. Mēs neesam skūpstījušies. Tāda ir patiesība un to jums tagad pasaku, lai arī ko par mani nerunātu skolotāju istabā un skolā.

Klusumā skan “Vēju stundā”.

Vītiņa. Paldies par atklātību, Guna.

Guna. Es vienmēr pret jums esmu bijusi atklāta.

Vītiņa. Sen gribēju pajautāt, vai tu esi satikusi Rūdolfu?

Guna. Rūdolfs ir gribējis mani satikt, bet es bēgu no viņa. Man bail.

Pēc ilga klusuma Guna turpina runāt.

– Tajā pirmajā reizē, kad es viņu ieraudzīju ienākam Žannas istabā, tas uzbudinošais vīrieša aromāts, tas huligānisms mani satrieca. Un pēc tam mēs dejojām restorāna “Rīga” lielajā zālē, ļoti tuvu viens otram. Es bieži naktīs mostos, atceros šo deju, vīrieša aromātu, un ir grūti ar to tikt galā. Grūti. Mokoši. Tā ir jauna lappuse manā dzīvē. Es cenšos cīnīties un atklāju daudz ko jaunu sevī, es izzinu sevi. Tāds nu ir mans stāsts par vīriešiem un Čehova “Kaiju”. Es pat domāju, varbūt tiešām esmu vainīga Žannas nāvē? Varbūt man nevajadzēja dejojot ar Rūdolfu? Varbūt es esmu “Mēnesnīcas sonāte”?

Klusumā skan “Mikrofona” aptaujas dziesmas.

Vītiņa. Nē, tu neesi vainīga Žannas nāvē. Tici man, es mazliet zinu dzīvi. Tu neesi vainīga.

Vēl klusums, un skolotāja Vītiņa maina sarunas tēmu.

– Vai komjaunatnes komitejā esat runājuši par plānoto pasākumu pavasara brīvdienās?

Guna. Esam runājuši, viss būs kārtībā, visu sagatavošu, bet pati visu brīvlaiku būšu Maskavā.

Vītiņa. Atkal Maskava? Bet tu taču tur biji gan rudens, gan ziemas brīvlaikā.

Guna. Arī augustā atrados mūsu visu galvaspilsētā.

Vītiņa. Nu redz, tad vēl vairāk. Un tas taču dārgi!

Guna. Skolotāj, ja jūs zinātu, kādus biešu laukus es pagājušovasar nokaplēju! Tie mani glāba un atalgoja. Nauda Maskavai pietiek un bez tam nekas tur nav dārgi, muzeju biļetes par piecpadsmiit kapeikām, teātri un dzīvošana man par brīvu. Tā, lūk, skolotāj!

Skolotāja apķer, sapurina Gunu.

– Ak, tu mazā lielībniece! Maskaviete! Tikai atceries, ka tavs mērķis ir diploms bez trijniekiem un tikai ar dažiem četriniekiem, un vēl to atceries, ka līdz vasarai esi komjaunatnes komitejas sekretāre. Pati galvenā komjauniete skolā.

Guna. Un ne tikai!

Vītiņa. Jā, vēl arī jaunā Kaija! Bet tas paliks zināšanai starp mums.

Skolotāja vēlreiz sapurina Gunu, pieceļas, iet uz durvīm, pirms to atvēršanas pagriežas atpakaļ.

– Vai tiešām tev Ainārs tik vienaldzīgs?

Guna. Man viņš patīk. Diemžēl restorāna zālē esmu dejojusi ar slikto puisī Rūdolfu.

Viņas ilgi skatās viena uz otru. Skolas direktore un vienpadsmitās klases skolniece Guna Aizkalne.

Dokumentāli kadri. 1977. gada 8. maijs. Mazpilsēta Uzvaras dienas karogos un noformējumā. Bet rosība arī ielās, mazdārziņos tiek sēts un stādīts, pārvietojas kolhoza lauksaimniecības tehnika.

Realitāte. 8. maija pēcpusdiena, Brāļu kapi. Guna, ģērbusies Levi's džinsu kostīmā, vada ģenerālmēģinājumu Uzvaras dienas

koncertizrādei. Daudz skolēnu, skolotāju, simtiem Padomju armijas karavīru. Piebrauc kolhoza smagā mašīna, pie stūres Gunas tētis, ir atvesti mašīnu borti un Gunas klasesbiedri steidz pie mašīnas tos izkraut. Nāk Guna, sasveicinās, noskūpst tēti, rāda puīšiem, kur nesami borti un iet atpakaļ pie mikroфона, kurš uzstādīts Brāļu kapu vidū, iepretim galvenajam spēles laukumam, kas pie un ap karavīra monumentu.

Guna runā mikrofonā. Внимание! Ещё раз репетируем шествие бойцов! Духовой оркестр, ближе пожалуйста!

Guna pieiet pie netālu stāvošā majora un runājas ar to, karavīri stājas ierindā.

Pie Brāļu kapiem piebrauc mikroautobuss “Latvija” ar pazišanas zīmi “Rīgas Kinostudija”, no busiņa izkāpj Andris Slapiņš, Juris Podnieks, Jevgeņijs Paškēvičs un citi kinostudijas cilvēki. Piebrauc vēl vairākas Kinostudijas mašīnas, arī “lightvāģis”. Podnieks, Slapiņš un Paškēvičs no attāluma vēro Gunas komandēto karavīru parādi, pūtēju orķestris spēlē “Slavjanku”. Pie Kinostudijas ļaudīm pienāk žurnālisti, sasveicinās.

Žurnālists Jurim Podniekam. Pastāstiet, lūdzu, par jauno filmu un kāpēc jūs interesē šī mazpilsēta?

Juris Podnieks. Darbs būs veltījums Oktobra revolūcijas sešdesmitajai gadadienai un filmas nosaukums “Nākotne”. Mēs strādājam visā Latvijā, meklējam jaunus, interesantus cilvēkus, no kuriem tad arī būs atkarīga mūsu nākotne. Kā redzat, viss ir ļoti vienkārši un saprotami. Šeit mēs esam ieradušies, lai filmētu, pēc mūsu domām, ļoti oriģinālu un drosmīgu Uzvaras dienas pasākumu un šī pasākuma galveno autoru.

Andris Slapiņš aizsteidzas pie apgaismotājiem.

Kāds cits žurnālists Podniekam. Kad būs filmas pirmizrāde?

Juris Podnieks. Kā jau teicu, filma veltīta revolūcijas sešdesmitgadei un tieši pirms 7. novembra to varēs skatīties visā plašajā Padomju savienībā. Šodien šeit strādās arī hronikas

grupa, tā kā darba process būs skatāms kinožurnālos “Padomju Latvija” un “Māksla”.

Kinostudijas cilvēki tiek aicināti pulcēties tuvāk centrālai notikuma vietai. Apgaismotāji nes lielos ogļu prožektorus, liek Slapiņa norādītās vietās. Pēc Gunas norādēm koku zaros tiek iekārti smago mašīnu borti, tur strādā arī Ainārs un Ūsainais celtnieks. Pēc tam Guna ar armijas majoru iet pie lielas karavīru grupas, kaut ko stāsta viņiem, daļa karavīru paliek uz vietas, daļa iet līdzī Gunai pie zaros iekārtiem bortiem. Pie statīva ar Gunai domāto mikrofonu atrodas Paškēvičs, kā arī ar konvasa kamerām plecos Podnieks un Slapiņš, plus vēl skaņu vīri. Beidzot pie viņiem pienāk Guna, sasveicinās.

Paškēvičs Gunai. Vai iespējama neliela pauze armijai un masu skatu dalībniekiem? Mēs gribētu ierakstīt personīgu saruna ar tevi.

Guna. Cik gara pauze vajadzīga?

Paškēvičs. Piecpadsmit minūtes.

Guna brīdi padomā, iet pie mikroфона.

– Внимание всем! Пауза десять минут. Моя большая просьба, соблюдайте, пожалуйста, тишину и не уходите далеко. Время у нас очень мало а работы очень много.

Guna atkāpjas no mikroфона un viņai pie sejas tuvina citu mikrofonu.

Slapiņš filmē un runā.

– Es tevi vēroju un ieraudzīju Borisku no “Andreja Rubļova”. Vai saproti, par ko es runāju?

Guna. Boriska Tarkovska filmā “Andrejs Rubļovs” ir pēdējās noveles “Zvans” galvenais varonis. Vai zini, kas mūs vieno?

Slapiņš. Nē, nezinu gan.

Guna. Risks mūs vieno. Augstmaņi Borisku būtu sacirtuši gabalos, ja zvans neieskanētos, un mani rīt sacirtīs, ja izrāde neskanēs. Podnieks filmē un runā.

– Kuri tad ir tavi lielākie riski?

Guna. Pilnīgi viss šeit ir riska zonā, sākot ar trīs simtiem karavīru un beidzot ar “Romeo un Džuljetu”.

Paškēvičs. Ko tad Šekspīrs darīs 9. maijā?

Guna. Kad vīri, jaunieši aizgāja karā, tad viņi atvadījās no savām mīlotajām. Es to salīdzināšu ar balkona skatu no “Romeo un Džuljetas”, viņu atvadīšanās skats. Mani klasesbiedri to runās pie šī karavīra monumenta.

Slapiņš. Un kāpēc tie mašīnu borti sakārti kokos?

Guna. Jūs neviens to nesaprotat? Neatpazīstat?

Kinovīri saskatās, parausta plecus.

Guna. Tātad, Tagankas teātra rokrakstu nezināt? Izrādes neesat redzējuši?

Podnieks. Protams, ka zinām Tagankas teātri, esam skatījušies izrādes.

Paškēvičs. Viņi taču 1974. gada rudenī bija pie mums, Krievu drāmā.

Slapiņš. Jā, es toreiz noskatījos “Desmit dienas, kas satricināja pasauli”.

Guna. Tad jau biji viens no tiem, kas tās foajē durvis izspieda un ielauzās teātrī ar varu.

Slapiņš izskatās stipri pārsteigts, pat kameru nolaiž no pleca, Podnieks filmē šo momentu. Pēc pauzes Slapiņš atkal kameru iespiež plecā un atbild Gunai.

– Vai tiešām arī tu tur biji?

Guna. Es tikpat kā tur biju. Tik pat kā. Bet par tiem bortiem runājot, sapratu, ka Tagankā neesat redzējuši “Bet rītausmas šeit klusas”, pretējā gadījumā, borti nekādus jautājumus nerādītu.

Slapiņš. Par ko ir runa! Kurš šajā pilsētā vai apkārtnē ir redzējis kaut vienu Tagankas izrādi! Kurš? Neviens!

Guna. Nevajag būt tik kategoriskam. Ja es tev šorīt skolnieces kleitiņā un priekšautiņā būtu pagājusi garām, tu

nemūžam neiedomātos, ka mēs nopietni varam runāt par Tarkovska kino. Kāpēc domāt, ka es tāda vienīgā? Tie daudzie karavīri, it kā visi vienādi, bet varbūt kāds no viņiem jau beidzis Teātra augstskolu Maskavā un pat strādājis teātrī. Bez tam nav svarīgi, ir redzēta Ļubimova izrāde vai nav, šeit ar mašīnu bortiem radišu neatkarīgu, emocionālu stāstu. Citāts? Jā, bet kā sveiciens Tagankas pazinējiem.

Paškēvičs. Tu esi komjaunatnes komitejas sekretāre, vai tāpēc vari atļauties un uzdrošināties tik daudz?

Guna. Tam ir zināma nozīme, bet sāksim ar to, ka par komjaunatnes sekretāru kuru katru neievēl, tātad esmu strādājusi, man uzticas.

Paškēvičs. Un kas tālāk? Skola tūlīt beigsies.

Guna. Tālāk Maskava, Kinematogrāfijas institūts, tautā saukts par VGIKu, režijas fakultāte.

Slapiņš vēl gatavojas ko jautāt, bet Guna rāda uz pulksteni un uz kādu kapa plāksnīti ar uzrakstu "Nezināms".

Guna. Turpināsim sarunu skolā. Nofilmējiet, lūdzu, šo plāksnīti, man tas svarīgi, tulpes šorīt atnesu un vienmēr ziedus lieku uz šīs plāksnītes.

Podnieks un Slapiņš filmē Guna pie plāksnītes ar uzrakstu "Nezināms".

Paškēvičs Gunai. Vai mēs tagad varēsim filmēt kādu masu skatu?

Guna. Jā, karavīri cauri mašīnu bortiem dodas uz fronti. Un pēc tam vajadzētu visus klātesošos portretēt "Klusuma minūtes" laikā. Bet tas tikai nosaukuma pēc, patiesībā tā "minūte" būs daudz garāka, tās laikā pilnībā izskanēs Bēthovena "Mēnesnīcas sonāte".

Podnieks un Slapiņš organizē gaismotāju darbu, Guna dod zīmi majoram, stājas karavīri un pūtēju orķestris. Tiek iedarbināts "lightvāģis", iesprakšķas ogļu prožektori, gaismotāji tos pārbauda, vajadzības gadījumā samaina ogles.

Guna mikrofonā. Внимание! Шествие бойцов. Запоминаем, что в данный момент к бортам прикоснуться нельзя. Только при возвращении вам надо будет коснуться к бортам. Игорь Степанович, вы готовы?

Majors dod zīmi Gunai, ka viss ir kārtībā.

Guna mikrofonā. Внимание! Музыка! Начали!

Orķestris sāk spēlēt maršu "Прощание Славянки", simti karavīri pilnā ekipējumā dodas karā. Podnieks un Slapiņš filmē. Guna ritmā šūpo roku, it kā diriģē šo lielo parādi. Boriska no Tarkovska filmas "Andrejs Rubļovs". Iespaidīgs masu skats. Gunas tētis jūt līdzī, arī Ainārs un Ūsainais celtnieks, Gunas klasesbiedri, skolotāji un skolas direktore Vītiņa.

Dokumentāli kadri. 1977. gada jūnija beigas. Vasara pašā plaukumā. Vidusskolās izlaidumi. Rosība mazpilsētā.

Realitāte. Pa ielu Guna soļo baltā izlaiduma kleitā. Pie skolas vārtiem viņu sagaida Ainārs, viņi lēnām iet līdz skolas durvīm.

Ainārs. Tu jau zini, Guna, ka es ļoti vēlos Latvijā uzcelt jaunu bibliotēku. Un tad es iedomājos, ka mēs abi varētu ceļot pa visu Padomju savienību. Es būvētu bibliotēkas, bet tu iestudētu izrādes. Mēs taču varētu uzsākt tādu ceļu, vai ne?

Guna. Varbūt kādreiz tā arī notiks. Paldies tev, Ainār, paldies.

Ainārs. Tikai atceries, lūdzu, kad izsauks tavu vārdu un iesi pēc diploma, paskaties uz jauno skolu. Atceries to!

Guna. Es atcerēšos.

Guna pagriežas un ieiet skolā.

Meijām un zaļumiem izrotātā skolas zāle. Skolēni, viņu vecāki. Absolventi sēž ar sejām pret skatītāju zāli, netālu no viņiem galds ar grāmatām un atestātiem.

Visas meitenes baltās kleitās, puīši tumšos uzvalkos. Netālu no absolventu rindām ļoti nopietni un saspringti sēž Gunas mamma, tētis un tante.

Skolas direktore Vītiņa izsauc absolventes vārdu.

– Guna Aizkalne!

Guna pieceļas, brīdi stāv un paskatās uz saviem vecākiem.
Guna piesteidzas pie mammas, noliecas pie viņas.

– Māmiņ, kāpēc tu raudi? Neraudi, māmiņ!

Guna ar plaukstu slauka mammas asaras. Neraudi, māmiņ!

Direktore vēlreiz izsauc absolventes vārdu.

– Guna Aizkalne!

Guna iztaisnojas, sper dažus soļus un paskatās uz jauno skolu. Uz skolas jumta stāv Ainārs un sveicina Gunu ar milzīgu plāvu ziedu un augu pušķi. Direktore trešoreiz izsauc absolventes uzvārdu.

– Guna Aizkalne!

No pirmā sola izkrist ābols, ripo pāri telpai, ieripo pie tādiem pašiem āboliem Andreja Tarkovska filmā “Ivana bērnība”. Sāk skanēt Bitlu “Come together”.

Pēcvārds

Tas ir reāls stāsts par Auces vidusskolas veco un jauno ēku, starp kurām tek upīte. 1980./81. mācību gadā Māris strādāja par pionieru vadītāju Auces vidusskolā un viņa acu priekšā otrpus upītei būvēja šo jauno skolas ēku, kuras atklāšanu 1982. gada rudenī Māris arī režisēja. Tāpat visa pārējā darbība notiek Aucē, piemēram, Brāļu kapos, Kultūras namā, bet skolotājas Žannas bēres Sniķerkalna kapos, izvadīšana no vecās kapličas. 1979. gada Oktobra svētkos Māris ar Auces vidusskolas jauniešiem rādīja Aleksandra Bloka “Divpadsmi” inscenējumu, bet nākamā gada 9. maijā Brāļu kapos klusuma minūtes vietā tika atskaņota visa Bēthovena “Mēnesnīcas sonāte”. 1981. gada 9. maijā Dobelē pie pieminekļa “Tanks” Auces vidusskolas 11. klases skolnieki Māris Andersons (pēc dažiem mēnešiem iestājās Latvijas valsts

konservatorijas teātra fakultātē Ādolfa Šapiro kursā, vēlāk Jaunatnes teātra aktieris, Latvijā pazīstams pēc Alberta lomas atveidojuma seriālā “Likteņa līdumnieki”) un Inita Latiša runāja Šekspīra lugas “Romeo un Džuljeta” fragmentus, bet Biruta Kristapaite un Māris Stepītis pie tanka mīlētāju šķiršanos rādīja vizuāli, piedalījās pūtēju orķestri, kori, simtiem Padomju armijas karavīru.

Tāpat viss, kas saistīts ar komponisti Lūciju Garūtu, kantāti “Dievs, Tava zeme deg!”, Latvijas valsts konservatorijas vīriešu kopmītņi Komunālā ielā 2, leģendāro bāru “Skapis”, Rīgas kinostudiju, kopējo atmosfēru 70. gadu vidū Aucē un Rīgā ir uzrakstīts dokumentāli – subjektīvi precīzi.

Māris ar scenāriju “Vidusskola” ir iepazīstinājis kinopasaules ļaudis, sākot ar Ditu Rietumu, beidzot ar Dairu Āboliņu, arī vairākus producentus. Pagaidām bez konkrētības, bet sākotnēji plānots teatrāls scenārija lasījums – aktieru kastings.

Māris Druva

*Kantātei "Dievs, Tava zeme deg!" un
tautas aizbraukšanai pāri jūrai – 80*

“Krusta nesēji”

Scenārijs dokumentālai filmai ar aktierspēles elementiem

Dažas lomas un vēlamie to atveidotāji:

Lūcija Garūta – pianiste Agnese Egliņa

Teicējs, Mariss Vētra – Varis Vētra

Mācītājs – Januss Johansons vai Mārcis Klatenbergs

Zigfrīds Anna Meierovics – Andris Gindra vai Raimonds

Celms

Andrejs Eglītis –?

Teodors Reiters –?

Rūta Skujiņa – Ilze Blauberģa

Millija Grāve – ?

Aleksandrs Čaks – Kaspars Kārklīņš

Milda Grīnfelde – ?

Filmas oriģinalitāte:

Lūcija Garūta – Pols Makartnijs – Andrejs Eglītis – Andrejs

Tarkovskis

(Skatīt Māra Druvas Feisbuka lapā ar nosaukumu “Dievs, Tava zeme deg!– Pārbaudījumu laiks. 1,5 minūtes laikā redzama arī pianiste Agnese Egliņa Lūcijas Garūtas lomā un Varis Vētra kā Teicējs)

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pf-bid0bZsS5Mj2hvvfaL87hKARJcnUiWJFsHuqVBV-6N7UXsDYQqShKnd338G85ootnAG1Wl&i-d=100030277749356&sfnsn=mo

Inscenējums – 1921. gada 3. februāris. Auces dzelzceļa stacijā no vilciena vagona uz perona izkāpj ārlietu ministrs Zigfrīds Anna Meierovics un paziņo, ka Latvija *de jure* ir brīva un neatkarīga valsts. Mācītājs svēta šos vārdus. Tas ir sākums spozmei un traģēdijai.

Skaņa – drūma jūras vilņņu šalkoņa.

Strauja upe pie tās ietekas jūrā. Kuģa priekšgals un drūmi jūras vilņņi no dokumentālā sižeta par Latvijas leģionāru izdošanu Zviedrijā 1946. gada janvārī (skatīt Māra Druvas YouTube kanālā “Bez tevis”).

<https://youtu.be/Pqe8BtAHF78>

Drūmie vilņņi miksējas ar dzelzceļa sliedēm un nežēlīgi ripojošiem vilciena riteņiem, kuri samāļ visu iepriekš domāto un dzīvoto. Dzelzceļa stacijas. Foto no 1941. un 1949. gada izsūtīšanām (piemēram, Gunāra Janaiša fotografētais vilciens ar izsūtītajiem lopu vagonos 1949. gada 25. martā pie Auces dzelzceļa stacijas).

Mūsdienas. Gar upes krastu jūrai pieiet Teicējs un izstiepj roku uz tālumu pāri jūrai. Mācītājs paceļ rokas un svēta tālo krastu.

Teicējs. Mūsu Baltijas jūras krasts tur tālumā, otrā pusē. Tas tālais krasts ir glābis mūsu tautiešus un tas tālais krasts ir nodevis.

(Kadri no jau minētā sižeta par leģionāru izdošanu “Bez tevis”)

Teicējs. 1946. gada janvārī latviešu leģionāri tika izdoti Padomju savienībai, sadzīti uz kuģa un aizvesti pāri jūrai, tad tālāk lopu vagonos uz Sibīrijas soda nometnēm, no kurienes vairs atgriezās tikai retais. Ulmaņlaika brīvie jaunieši uzsāka ceļu pretim nāvei. “Ak tu, mans gaišais draugs” (Teicējs nodzied pirmo pantiņu no profesora Paula Saksa repertuāra dziesmas “Bez tevis”).

Mācītājs pārkrusta bangojošo jūru.

Skaņa – jūras šalkoņai, vilciena riteņu dunoņai pievienojas “Bitlu” dziesmas “Come together” sākums, kas saplūst ar ērģeļu skaņām no kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” ievada. Uz šo skaņu fona –

Mācītājs pārkrusta tālumā aizejošu vilcienu.

Minētā sižeta “Bez tevis” fragments par Latvijas leģionāru izdošanu Zviedrijā 1946. gada janvārī.

Skaņa – “Come together” sākums saplūst ar kantātes ievadu, un kantāte turpina skanēt fonā Teicēja tekstam.

Teicējs jūras krastā ar izstieptu roku: Tur, tajā tālajā krastā ir daudzu mūsu tautiešu Mūža dusa. Tur dus arī kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” krusttēvs un diriģents Teodors Reiters. Diriģents, kura sieva nomira dzemdībās, atstājot vien dēlu Leonu. Atstājot dēlu, kurš bez mātes uzaug un ir dzīves melno kaislību mocīts.

(Sižets par Teodora Reitera bērēm kopā ar Teicēja tekstu.)

Teicējs: Diriģenta bērēs pāri viņa zārkam skan paša diriģenta balss – dziļa atzišanās mīlestībā uz savu Tēvzemi. Diriģenta Teodora Reitera pēdējai gaitai Andrejs Eglītis radīja dzejas rindas:

“Satin nāve manas dziesmas
Melnā beigu kamolā;
Kaut to vienu nesatītu,
To – par tautas brīvestību –
Dziesmu manu mīlāko.”

Mācītājs pārkrusta bangojošo jūru.

Sižets par bēgļu laivu piestāšanu Gotlandes krastā un diriģenta Teodora Reitera bērēm. Diriģenta balss ieraksts, mīlestība uz savu Tēvzemi.

Inscenējums. Vide, telpa, kostīmi – Vācu laiks Rīgā, 1944. gada 1. marts. Pēcpusdiena. Skan Marisa Vētras dziedājums “Dažu skaistu ziedu”. Pa Ģertrūdes ielu lēnām iet Teicējs. Tad viņš apstājas zem kāda pusatvērtā loga, no kura tad arī skan Marisa Vētras balss.

Teicējs: Lai arī jau trešais Vācu laika gads, tomēr aizvien biežāk sāk skanēt Ulmaņlaika *Bellacord* plates, aizvien retāk par to kāds aizrāda. Aizvien, aizvien kāds uzdrošinās ieminēties, ka laiki mainīsies. Varbūt jau šovasar, varbūt jau šoruden. Un ir kāds Dzejnieks – lēmējs un kāda Komponiste – pareģotāja. Un tuvākajās dienās visa Rīga un visa Latvija viņiem paklanīsies, pateiks paldies par līdzēšanu izšķirties. Un ir vēl kāds dzejnieks, vārdā Aleksandrs Čaks, kurš kopā ar sev mīļu cilvēku Mildu Grīnfeldi iet uz “Tautas palīdzības” namu.

Inscenējums. 1944. gada 1. marts, trešdiena. Aleksandrs Čaks un Milda Grīnfelde iet pa ielu, tuvojas “Tautas palīdzības” namam, apstājas netālu no nama ieejas.

Aleksandrs Čaks. Tad nu tomēr. Vai mēs iesim tur iekšā?

Milda Grīnfelde. Man ir bail. Bet tik ļoti vēlos izdziedāt šos vārdus.

Aleksandrs Čaks. Šos vārdus, par kuriem apskaužu savu jauno spalvas brāli, vārdā Andrejs.

Milda Grīnfelde. Bet notis man ir līdzī, tās man draudzene Ilze iedeva jau sen.

Aleksandrs Čaks. Tev arī pagājušo trešdienu notis bija somā un mēs no tālienes skatījāmies, kā Reitera koris pulcējās uz mēģinājumu.

Milda Grīnfelde. Jā, tu taču redzēji, Ilze mūs pamanīja un māja ar roku, laikam domāja, ka es tūdaļ iešu un runāšu ar Teodoru Reiteru, teikšu viņam, ka esmu mācījusies, ka nojaušu ko lielu.

Aleksandrs Čaks. “Varbūt šonakt, varbūt nekad vairs.” Tā ir teicis kāds cits mans spalvas brālis.

Milda Grīnfelde. “Varbūt šonakt.” Bet man atkal bail. Kā kora dziedātājai. Vēl nav septiņi, iela tukša. Iesim atpakaļ līdz tam logam, no kura skanēja Marisa Vētras dziesma.

Aleksandrs Čaks. Iesim atpakaļ, krāsim Mildai drosmi.

Čaks un Grīnfelde pagriežas, lēnām aiziet pa ielu.

Teicējs. Bet Mariss Vētra ir pasēdējis Marķīza kafejnīcā un pēc tam ziedus nopircis pie Erdmaņa. (Tas viss, kas skan teicēja tekstā, ir redzams uz ekrāna. Mariss Vētra ar ziediem rokās iet pa ielu, satikšanās ar Milliju Grāvi, Otto Švarca restorāns, Rūta Skujiņa utt.) Arī viņš dzird savu dziedājumu no kāda pusatvērta loga un atceras to lietaino vasaras dienu, kad *Bellacord* studijā ierakstīja “Dažu skaistu ziedu”. Kāpēc tik lēni skan dziesma? Kāpēc todien lija? Vai lietus izvēlējās dziesmas tempu? Bet Mariss satiek Milliju Grāvi, pasniedz viņai ziedus, un viņi pusdieno Otto Švarca restorānā. Vēlāk viņiem pievienojas Millijas draudzene Rūta Skujiņa.

(Otto Švarca restorāns. Galdiņš līdzās logam.)

Mariss Vētra. Es šodien no kāda loga dzirdēju savu dziedājumu, atcerējos to dienu *Bellacord* studijā. “Dažu skaistu ziedu, Gaujā kaisiju”. Mīlnieka mokas manā lēnā dziedājumā. Kāpēc tā? Kāpēc tik lēni es todien dziedāju? Vai tāpēc, ka aiz loga lija?

Millija Grāve. Kādus ziedus mīlnieks met Gaujā?

Mariss Vētra. Skumjus ziedus. Skumjus.

Rūta Skujiņa. Tos, no pagājušās Jāņu nakts.

Teicējs ieraudzījis pazīstamu stāvu uz Ģertrūdes ielas, kurš paceļ roku sveicienam un Teicējs atbild šim sveicienam. Pēc mirkļa viņi satiekas – Teicējs un Dzejnieks, vārdā Andrejs.

Dzejnieks. Atvaino, ka mazliet nokavēju, bija saruna ar Reiteru, viesojos pie viņa.

Teicējs. Nekas, nekas, dzejniekiem pietāv kavēšanās. Nu, tad dodamies uz Aulu?

Dzejnieks. Nē, situācija nedaudz mainījies, mums jāaiziet uz Tautas palīdzības zālīti un jāsatiek Komponiste, gribu viņai parādīt dažas rindiņas, kuras vakarnakt radās.

Teicējs un Dzejnieks iegriežas šķērsielā, dodas uz “Tautas palīdzību”.

Dokumentāli kadri, Rīgas ielas 1944. gada martā.

Dzejnieks. Un vēl man vakarnakt tāda vīzija parādījās acu priekšā – es pēc daudziem, daudziem gadiem stāstu kādam par sevi, tas notiek tepat, mūsu mīļajā Rīgā, un es stāstu arī par šo kantāti, ko mēs visi tagad radām, kas zina, stāstīšu arī par šo brīdi, kad mēs ar tevi ejam satikt Komponisti, vārdā Lūcija Garūta. Bet interesantākais manā dzejnieka fantāzijā tas, ka Tu mani piesaki,

it kā mēs būtu koncertā un tu svinīgi paziņo nākamo numuru. Tu mani piesaki un es sāku garu, garu savas dzīves stāstu. Tur jau arī citi runātāji nepacietīgi gaida savu rindu, un tu arī tos pārējos pieteiksi. Nezinu, ko nozīmē šādas domas, vai to, ka dzīvi iziesim no šī kara? Vai dzīvi paliksim?

Teicējs. Un tie pārējie runātāji? Visi pazīstami?

Dzejnieks. It kā, jā. It kā mēs visi būtu saistīti ar šo kantāti, kura skanēs Vecajā Svētās Ģertrūdes baznīcā trešdien, 15. martā.

Teicējs. 15. marts jau teju klāt, tu ko, gribi Komponistei prātu jaukt ar jaunuzrakstītām rindām?

Dzejnieks. Tur katram burtam liela nozīme, es tikai nedaudz ko gribu mainīt, gan Komponiste mani sapratīs.

Dokumentāli kadri. Vācu laiks Rīgā.

Skaņa – “Come together” sākums miksējas ar kantātes ievadu, kantāte skan arī turpmākajos kadros, kur Teodors Reiters pie sievas kapa.

Inscenējums. 1944. gada marts. Cauri kapsētai lēni iet Teodors Reiters, viņam rokās sešas sarkanas tulpes. Kapsēta. Reiters stāv pie sievas kapa, noliek ziedus. Kapsēta. Reiters, galvu nodūris, sēž uz soliņa līdzās sievas kapam, garām paiet mācītājs un pārkrusta pie kapa sēdošo.

Teicējs un Dzejnieks pieiet durvīm, virs kurām izkārtne “Tautas palīdzības zālīte”. Brīdi viņi apstājas.

Teicējs. Zini, Dzejniek, es tevi kādreiz noteikti pieteikšu un tos visus pārējos arī pieteikšu. Būšu ģērbies smokingā un pildīšu tavu vīziju.

Viņi ieiet pa durvīm, pēc tam ver vēl vienas durvis, aiz kurām neliela, bet grezna zālīte ar klavierēm, kuras pašlaik spēlē Komponiste. Skan tēma no kantātes “Dievs, Tava zeme deg!”

Ienācēji brīdi klausās, tad iet pie klavierēm, Komponiste pārtrauc spēlēt. Ar galvas mājieniem viņi sasveicinās.

Komponiste. Beidzot esmu izlēmusi par ievadu, šai tēmai pielikts punkts. Paklausieties!

Komponiste spēlē kantātes ievadu, apstājas it kā pusfrāzē.

Komponiste. Un tālāk aiziet uz dziedājumu.

Dzejnieks. Lūcij, vai nebūs par ātru? Dziedātāji netiks līdz.

Komponiste. Nē, būs vēl ātrāk! Vienkārši, es vēl neesmu tik droša, man te vēl daudz, ko strādāt.

Dzejnieks. Un ko Reiters saka par tempu?

Komponiste. Reiters piekritis, viņam patiks dinamika, un mēs šovakar par to visu runāsim un arī dziedāsim.

Dzejnieks. Kā ar baznīcu?

Komponiste. Šovakar pēdējais mēģinājums šeit un parīt sākam darbu baznīcā.

Dzejnieks. Vai no "Tautas palīdzības" kāds mani meklēja?

Komponiste. Tikai Juris Lomanovskis bija atnācis, teica, ka "Tēvijā" būšot neliels sludinājums par trešdienas koncertu, kurš sāksies precīzi piecos.

Dzejnieks. Un tas ir viss? Kā ar afišām?

Komponiste. Nekādi citi paziņojumi nebūs. Vāciešiem nepatīk mūsu aktivitātes.

Dzejnieks. Lai nu viņi pukojas, tie vācieši, bet mēs tūlīt dažas rindiņas nodziedāsim, kā Mariss Vētra.

Teicējs. Kāpēc tad visi? Es jau arī esmu Mariss Vētra un es arī nodziedāšu.

Komponiste. Andrej, atkal izmaiņas?

Dzejnieks. Skatīsim 6. lappusi.

Visi trīs pie klavierēm, pārcilā nošu un teksta lapas, atrod vajadzīgo.

Dzejnieks. Redzat, ir trīsrinde, kas iesākas "Šūpojiet šūpuli, Latviju mīlo..."

Pēc tam sekos teksts “Ai zemīte, tēvu zeme – Nāc, Dieviņi paligos!” Vai pamanījāt atšķirību?

Dzejnieks uzmanīgi vēro Komponisti un Teicēju – Marisu Vētru, kuri ar zīmuļiem izdara labojumus savās lapās. Visi klusē.

Dzejnieks. Pamēģiniet nospēlēt un nodziedāt šo vietniņu.

Komponiste vēl brīdi izdara labojumus nošu lapā, tad sakārto notis uz pults un sāk spēlēt. Teicējs – Mariss Vētra dzied
...”Ai zemīte, tēvu zeme...”

Skatot šim dziedājumam, uz ekrāna dokumentāli kadri – Rīga Vācu laikā, vispirms pēcpusdiena, tad vakars.

Fragments no Andreja Tarkovska filmas “Andrejs Rubļovs”, krusta nešana sniegotā kalnā.

Inscenējums. Teodors Reiters pieceļas no kapu soliņa, vēlreiz noliec galvu un dodas prom, iet cauri kapiem. Krēslo. Kapsēta. Mācītājs pārkrusta aizejošo.

Rīgas ielas. Teodora Reitera kora dziedātāji pa vienam vien tuvojas kādam namam.

Aleksandrs Čaks un Milda Grīnfelde no tālienes vēro šo koristu pulcēšanos. Mildas draudzene Ilze viņus ir pamanījusi un māj ar roku.

Milda Grīnfelde. Cik man ir skumji. Cik skumji.

Aleksandrs Čaks. Varbūt es iešu kopā ar tevi? Varbūt iesim abi?

Milda Grīnfelde. “Varbūt nekad vairs”. Mēs ar tevi satiksimies trešdien, 15. martā, un Vecajā Svētās Ģertrūdes baznīcā klausīsimies kantāti, kura mums tagad lēni slīd garām un virzās uz Mūžību.

Aleksandrs Čaks. Un mēs tai līdzī. Mēs tai līdzī.

Viņi pagriežas un lēnām, rokās sadevušies, aiziet pa tukšo ielu.

Tautas palīdzības zālīte, kurā pulcējas kora dziedātāji, sasēžas krēslos, sākas mēģinājums. Pie klavierēm Lūcija Garūta, turpat līdzās diriģents Teodors Reiters un Andrejs Eglītis.

Diriģents. Komponiste, kā viņa pati to vēstīja, ir pabeigusi visu ievada daļu, to tad arī mēģināsim. Tā sāksies mūsu Tautas lūgšanu balss, atcerēsimies to visi un tā arī dziedāsim.

Komponiste sāk spēlēt ievadu, koris pievienojas. Pēcāk šie kora mēģinājuma kadri miksējas ar Vācu laika Rīgas ainām, dziedājums noklust. Tautas palīdzības zālīte. Lūcija Garūta pārskata nošu lapas, atrod vajadzīgo, rāda vispirms Andrejam.

Lūcija Garūta. Andrej, paskaties, lūdzu, mēs aizvakar runājām par šo vietīņu. Vai paliek tā, ka pēc “Mūžīgi mūžos, Āmen” vēlreiz sākas viss Lūgšanas teksts?

Andrejs Eglītis. Jā, tā tas ir un tā tas paliek. Tur es neko vairs nemainīšu.

Lūcija Garūta pagriežas pret Teodoru Reiteru.

Lūcija Garūta. Lieliskus vārdus tikko teica Andrejs, ka viņš neko vairs nemainīšot.

Andrejs Eglītis. Bet tas attiecas tikai uz konkrēto vietu.

Teodors Reiters. Nu, Andrej, mēs taču jau rīt sākam mēģinājumus baznīcā, jāpieņem izšķirošie lēmumi.

Teodors Reiters pagriežas pret koristiem.

Teodors Reiters. Jā, par mēģinājumiem baznīcā. Jārēķinās ar to, ka līdz komandantstundas sākumam mēs neko daudz nespēsīm izmēģināt, tāpēc nāksies baznīcā būt visu nakti un piecos no rīta varēsīm iziet uz ielas. Brīdiniet savus tuvākos par šo situāciju.

Lūcija Garūta. Tad, lūk, Teodor, kāds ir mans lēmums par šo “Lūgšanu”, es tur noņēmu visas ērģeļu notis, tā jādzied bez pavadījuma.

Teodors Reiters palūkojas uz Andreju Eglīti, tad vēlreiz uz Lūciju Garūtu, tad pāršķir nošu lapas, to dara arī koristi.

Teodors Reiters. Ko var zināt, varbūt tieši tā tas skanēs uz tālumu. Ko var zināt. Mēģināsim izdziedāt šo “Lūgšanu”.

Teodors Reiters ar vieglu žestu dod zīmi koristiem. Sākas *acapella* dziedājums –

“Mūsu Tēvs debesīs,
Svētīts lai top Tavs vārds!”

Skatot šim dziedājumam, uz ekrāna fragments no “Andreja Rubļova”, krusta nešana pret sniegoto kalnu, pēc tam dokumentāli kadri par 1944. gada Rīgu un Latviju. Teodors Reiters pie sievas kapa. Mācītājs. Dokumentālie kadri mikšējas ar mūsdienu Rīgu un mūsdienu dzelzceļa stacijām, kuras pārtapušas par kultūrvietām.

Dzirdami parasti mūsdienu pilsētas trokšņi. Teicējs melnā smokingā stāv pie mājas Martas ielā, kur no 1998.–2006. gadam dzīvoja Andrejs Eglītis.

Mācītājs svētī šo namu, nodzied korāli.

Teicējs: 2003. gada 18. jūnijā Dzejnieks Andrejs Eglītis video intervijā Mārim Druvam stāsta par savu dzīvi. Intervija ekskluzīva un agrāk npublicēta, tāpat kā visas pārējās intervijas šajā filmā.

2003. gada 18. jūnijs. Andreja Eglīša dzīvoklis Martas ielā. Dzejniekam rit 91. mūža gads. Stāstījums. Kadrs sākas ar ilgu Eglīša klusēšanu. Tuvplāns. Stāsts par to, kā 80to gadu beigās kantāte izdzirdēta Doma baznīcā. Stāsts par Ulmaņlaiku un darbu Radio kopā ar Osvaldu Porieti un Mirdzu Ķempi, par Vācu laiku, par kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” pirmatskaņojumu 1944. gada 15. martā.

Stāstījuma laikā fragments no Andreja Tarkovska filmas “Andrejs Rubļovs”, krusta nesējs paklūp sniegā zem smagās nastas, arī dokumentāli kadri par Vācu laiku Latvijā un laikmeta

inscenējumi, piemēram, Dzejnieka un Komponistes sarunas, darbs pie kantātes tapšanas, Teodora Reitera kora mēģinājums.

Ņujorka mūsdienās, Bītlu “Come together” miksējas ar kantātes ievadu un turpmāk skan kantāte. Taimskvērs. Braitona un māja, kurā dzīvo Indulis Lācis. 2010. gada 19. maijs. Induļa Lāča dzīvoklis ar skaņuplati “Dievs, Tava zeme deg!” redzamā vietā.

Aculiecinieka Induļa Lāča stāstījums par kantātes pirmatskaņojumu 1944. gada 15. martā. Indulim tolaik 13 gadu un viņa tēvs, Artūrs Lācis, Teodora Reitera kora dziedātājs basos, arī kora sekretārs un vēsturnieks. Pirms stāstījuma Indulis Lācis uz atskaņotāja liek plati ar kantātes pirmatskaņojumu, tā fonā skan visu intervijas laiku.

Intervijas laikā arī dokumentāli kadri par Vācu laiku Rīgā, osta, kuģi aizbraucējiem un laikmeta inscenējumi, piemēram, ievainoto leģionāru pulcēšanās pie Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas, Teodora Reitera kora pulcēšanās un mēģinājums. Teodors Reiteris iet cauri kapiem.

(Skatīt interviju ar Induli Lāci Māra Druvas YouTube kanālā: Indulis Lācis (Ņujorka) stāsta par Kantāti.)

<https://youtu.be/Rrhyntos6UU>

Mūsdienas. Teicējs pie Valmieras teātra, kurā sava mūža pēdējos gadus dzīvoja un strādāja režisors Oļģerts Kroders.

Pa Valmieras Sv. Sīmaņa baznīcas durvīm iznāk mācītājs un dodas uz teātra pusi.

Teicējs izstiepj roku pret teātra dienesta durvīm.

Teicējs: Latviešu leģendārais režisors Oļģerts Kroders par Atmodas laikā iepazīto kantāti “Dievs, Tava zeme deg!”

Valmieras teātris. 2007. gada 16. februāris. Oļģerts Kroders teātra grimētavā, kas ir arī viņa dzīves telpa, stāsta par Ulmaņlaiku bohēmu, par draudzību ar Anšlavu Eglīti un to, ka Lūciju Garūtu un Andreju Eglīti nav pazinis, jo viņi nekādās bohēmās netika redzēti un maz kas viņus pazina, bet 1941. gada 14. jūnijā Kroders tika izsūtīts uz Sibīriju, no kurienes atgriezās pēc 16 gadiem un par kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” esamību uzzināja tikai Atmosdas laikā.

Krodera stāstījums papildināts ar fragmentu no “Andreja Rubļova”, krusta nesējs paklūp un ar grūtībām ceļas kājās, kā arī dokumentāli kadri no Ulmaņlaiku Rīgas. Dzelzceļa stacijas, sliedes, maļ nežēlīgie lokomotīves riteņi un samaļ visu reiz dzīvoto un domāto. Sibīrijas soda nometnes.

Mūsdienas. Teicējs melnā smokingā pie Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas Rīgā, ar roku norāda uz baznīcas durvīm, pie kurām stāv mācītājs.

Teicējs: Aculieciniece Riekstiņas kundze stāsta par kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” pirmatskaņojumu šajā baznīcā 1944. gada 15. martā.

2008. gada 24. augustā Riekstiņas kundze stāsta par to, kā viņas, ģimnāzistes, klausījušās kantātes pirmatskaņojumu pārpildītā baznīcā, apsēžas tieši tajā baznīcas solā, kurā sēdējusi toreiz. Viņa pateicas Dievam, ka tajā, 1944. gadā, neaizbrauca pāri jūrai, bet palika savā Dzimtenē.

Intervijas laikā arī dokumentāli kadri par Vācu laiku, bēgļu laivām un laikmeta inscenējumi, piemēram, kantātes atskaņojums, Teodora Reitera koris. Teodors Reiters pie sievas kapa.

(Skatīt Māra Druvas YouTube kanālā “1944. gads. Pēdējoreiz kantāte”. Fragmenti no sižeta vairākkārt minēti scenārijā.)

<https://youtu.be/phDOFyqanMI>

Mūsdienas. Teicējs melnā smokingā pie Sv. Sīmaņa baznīcas Valmierā, norāda uz baznīcas durvīm.

Teicējs: Aculieciniece Sāvičas kundze stāsta par kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” atskaņojumu Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcā Rīgā 1944. gada 16. aprīlī.

2007. gada 20. februārī Sāvičas kundze stāsta par to, kā kopā ar draudzeni braukušas no Bulduriem uz Rīgu klausīties kantāti, par to, cik ļoti toreiz Andrejs Eglītis vienojis tautu. Stāsts par Lūciju Garūtu. Sāvičas kundze pateicas Dievam un saviem vecākiem par to, ka 1944. gadā atgriezušies no Kurzemes katla, nav devušies pāri jūrai, bet palikuši savā Dzimtenē.

Intervijas laikā arī dokumentāli kadri par Kurzemes katlu, bēgļu laivām un laikmeta inscenējumi, piemēram, Dzejnieks un Komponiste, kantātes atskaņojums.

Mūsdienas. Teicējs melnā smokingā pie Sv. Annas baznīcas Kuldīgā, ar roku norāda uz baznīcas durvīm, pa kurām ieiet mācītājs.

Teicējs: Aculieciniece Pučkares kundze stāsta par kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” atskaņojumu šajā baznīcā 1944. gada oktobrī.

2007. gada 2. martā aculieciniece Pučkares kundze stāsta par 1944. gada vēla rudens notikumiem Kuldīgā un šajā baznīcā, par to, ka pilsēta bijusi bēgļu pārpilna, par aukstumu, izmisumu un par kantātes atskaņojumu uz vispārējo baiļu fona, par Andreja Eglīša viesošanos šajā baznīcā un par Dzejnieka mīlestību un cieņu pret jaunatni kā Latvijas nākotni.

Intervijas laikā arī dokumentāli kadri par Kurzemes katlu un laikmeta inscenējumi, piemēram, izrāde “Dievs, Tava zeme deg!” Kuldīgas baznīcā 2007. gada 18. martā.

Sižeti. Latvijas skolu jaunieši un politiķi, piemēram, Antoņina Nenaševa runā Andreja Eglīša dzeju. Kino un foto fragmenti no Izglītības ministrijas atbalstītā projekta “Andreja Eglīša Dzejas svētki”

(2008.– 2013.g., projekta autors Māris Druva un viņa YouTube kanālā skatīt “Pieteikums filmai”.)

<https://youtu.be/Bh4xmWk-m1w>

Andreja Eglīša stāstījums (turpinājums 2003. gada 18. jūnija video intervijai). Kadrs sākas ar ilgu Eglīša klusēšanu. Skatījums uz mūsdienu Latviju, salīdzinājumā ar Pirmās Brīvvalsts laiku un Ulmaņlaiku. Par Ojāru Vācieti, Leonu Reiteru un Mirdzu Ķempi. Par dienestu leģiona 19. divīzijā. Par pasaules apceļošanu un Ņujorku. Par to, kā zviedru tauta nostājusies pret latviešu leģionāru izdošanu Krievijai.

Stāstījuma laikā arī dokumentāli kadri par Padomju laiku, Mirdzas Ķempes, Ojāra Vācieša portreti, leģionāru izdošana, dzelzceļa stacijas, maļ lokomotīves riteņi. Mācītājs svētī tālumā aizejošu vilcienu. Inscenējumi. Dzejnieka un Komponistes sarunas, kantātes atskaņojums, Teodora Reitera kora mēģinājums. Ņujorka, leģionāri pie Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas.

Ņujorka. Mūsdienas ar grupas “Dr. Bormentols” mūziku. Uz viena no Taimskvēra galdiņiem kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” buklets par kantātes atskaņojumu Talsu baznīcā 1945. gada 30. martā. Aktieris Valdis Čirksts 2010. gada 20. maijā Taimskvērā runā kantātes fragmentu:

“Ciemi un pilsētas gruvešos,
Nīcības putekļos triektas.
Augstāko kalngalu virsotnes

Nīcīgi ielejās liektas.

Dievs, vai nāk pastarā tiesa?"

Šo pašu fragmentu Valdis kopā ar aktrisi Karinu Lučiņinu 2010. gada 30. jūlijā runā Rīgā, guļot pie Brīvdabas pieminekļa
"Dievs, vai nāk pastarā tiesa?"

Ņujorka. Pretkara akcija Taimskvērē 2010. gada 23. maijā.
Uz pretkara akcijas fona aktrise Līga Freimane runā Andreja Eglīša kantātes "Dievs, Tava zeme deg!" fragmentu angļu valodā.
Šo pašu fragmentu latviešu valodā Līga kopā ar aktrisi Karinu Lučiņinu runā Rīgā pie Brīvības pieminekļa 2010. gada 2. augustā
"Jaunas sievas, jaunas mātes,
Dievu mīļi palūgsim:
Lai vairs mūsu baltus jērus
Nikni vilki nenorej!"

Ņujorka. 2010. gada 26. maijs. Pie Daugavas vanagu nama aktieris Kaspars Ieviņš spāņu valodā runā fragmentu no Andreja Eglīša kantātes "Dievs, Tava zeme deg!". Šo pašu fragmentu latviešu valodā Kaspars kopā ar Talsu ģimnāzijas audzēknēm Stellu un Ievu runā pie Talsu ev. lut. Baznīcas 2010. gada 15. augustā:

"Pērkons granda vakaros.
Ai zemīte, tēvu zeme,
Kā es tevi pasargāšu?
Met, Dieviņi, robežās!
Savu zelta zobentiņu!"

Andreja Eglīša stāstījums. Kadrs sākas ar ilgu Eglīša klusēšanu.

Fragments no Andreja Tarkovska filmas "Andrejs Rubļovs", krusta nešana sniegotā kalnā, krusta nesējs paklūp.

Eglītis stāsta par sievu Andu, par viņas aiziešanu Mūžībā. Stāsts par dziļu vientulību. Neviena nav aicinājis pie sevis ciemos šeit, Rīgā un arī Ziemassvētki vientulībā. Cilvēcisko vientulību atsver ticība Dievam un tautas mīlestība, kura jau kopš tā brīža, kad Vācu laikā dzima kantāte “Dievs, Tava zeme deg!”

Stāstījums papildināts ar dokumentāliem kadriem par mūsdienu Rīgu un Vācu laiku Rīgā, laikmeta inscenējumi, Dzejnieks un Komponiste, Teodora Reitera koris. Mācītājs. Teodors Reiters pie sievas kapa.

Mūsdienas. Teicējs melnā smokingā pie mājas Vilandes ielā, kur ilgus gadus dzīvojis režisors Kārlis Pamše. Teicējs ar roku norāda uz namu.

Teicējs: Režisors Kārlis Pamše šajā namā stāstīja par kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” pēdējiem atskaņojumiem 1944. gada augustā, kad daudzi no Teodora Reitera koristiem jau bija devušies pāri jūrai svešumā.

Skatīt Māra Druvas YouTube kanālā “K. Pamše par 1944. gadu”.
Kārļa Pamšes stāstījums.

<https://youtu.be/p0TqbMZLhAY>

Kadrs sākas ar ilgu Pamšes klusēšanu. Stāsts par to, kā pa Vidzemes šoseju plūst bēgļi pajūgi, kuri nogriežas un pietāj pie Vecās Sv. Ģertrūdes baznīcas, braucēji atstāj pajūgus un iet baznīcā klausīties kantāti. Par to, kā Pamše atpazinis tos, kuri dosies pāri jūrai un tos, kuri paliks Dzimtenē.

Stāstījums papildināts ar dokumentāliem kadriem par 1944. gada augustu Rīgā un kantātes atskaņojuma inscenējumu, Teodora Reitera koris. Mācītājs.

1944. gada augusta kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” atskaņojuma inscenējums, kas filmēts 2008. gada 24. augustā. Tautas pulcēšanās baznīcā.

Aleksandrs Čaks un Milda Grīnfelde stāv Ģertrūdes ielas malā un skatās uz tautu, kas pulcējas baznīcā.

Milda Grīnfelde. Mēs trešoreiz klausīsimies kantāti, kurai reiz vēlējos būt tuvu, tuvu.

Aleksandrs Čaks. Mēs bijām šai dzejai līdzās un šeit esam arī šodien, kad daudzi dosies svešumā.

Milda Grīnfelde. Arī mēs būsīm svešumā jau pavisam drīz. Kā viss mainās. Kā mainās.

Aleksandrs Čaks. Tu baidies no tuvā svešuma?

Milda Grīnfelde. Es baidos no tā, ka viss tik ļoti mainās. Atceries, mēs agrā pavasarī stāvējām pie Reitera kora mēģinājumu nama un atceries, cik ļoti vēlējos būt starp lemtajām dziedātājām. Bet kas notiek tagad? Teodors Reiters man zvanīja pirms nedēļas un aicināja dziedāt kantāti, jo daudzi viņa koristi jau devušies pāri jūrai uz svešumu.

Aleksandrs Čaks. Un tu atteicies.

Milda Grīnfelde. Jā, es atteicos, jo baidos no svešuma, es palieku kopā ar savu kori “Dziesmuvara”.

Aleksandrs Čaks un Milda Grīnfelde klusējoši skatās uz baznīcas atvērto muti, kura ļaužu pilna.

Aleksandrs Čaks. Atkal ir trešdiena un domāju, šis ir pēdējais kantātes dziedājums gan šajā zīmes gadā, gan daudzus turpmākos laikus.

Aleksandrs Čaks saņem Mildas Grīnfeldes roku un viņi dodas uz baznīcu.

Teodora Reitera kora ienākšana baznīcā un uzkāpšana balkonā. Teodors Reiters, Lūcija Garūta, Mariss Vētra, Ādolfs Kaktiņš. Mācītāja sprediķis. Kantātes autoru Lūcijas Garūtas un Andreja Eglīša pieteikšana. Klausītāji baznīcā. Ievainotie

leģionāri. Kora un Teodora Reitera aiziešana no balkona un baznīcas. Skaņa – jūras šalkoņa un trauksmes signāli, bērnu raudas. Pēdējais korists aizver baznīcas durvis.

Skaņa – Bitlu “Come together” miksējas ar kantātes ievadu, tālāk jūras šalkoņa, trauksmes signāli, bērnu raudas. Vācu laiks. 1944. gada augusta beigas.

Jūra no dokumentālā sižeta par leģionāru izdošanu, dzelzceļa stacijas, maļ lokomotīves riteņi. Uz brīdi šajā jūrā, dzelzceļa sliedēs iemiksējas Millijas Grāves portrets.

Gar upes, kura ietek jūrā, malu iet Dzejnieks ar lauku ziediem rokās. Viņš ziedus pa vienam vien met upē.

Dzejnieks:

“Dievam pateicos, ka tu man garām gāji.

Var jau būt, ka manis atrast nezināji.”

Tā pati jūra, dzelzceļa sliedes, kur iemiksējas Mežaparka Lielā estrāde, kas ļaužu pārpilna.

Mežaparka Lielā estrāde. 1990. gada Dziesmusvētku Noslēguma koncerts.

Kopkoris dzied Lūcijas Garūtas un Andreja Eglīša kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” akapella daļas “Lūgšana” noslēgumu

“Jo Tev pieder valstība, spēks un gods

Mūžīgi mūžos, Āmen!”

Mācītājs – Uz mana kapa lieciet mazu krustu, liels man bija dzīvē.

Leģendārais klusuma brīdis Mežaparka Lielajā estrādē pēc *acapella* dziedājuma. Šajā klusumā iemiksējas jau zināmā jūra, dzelzceļa sliedes, lokomotīves riteņi ar savu trauksmes skaņu.

Fragments no Andreja Tarkovska filmas “Andrejs Rubļovs”, krusta nešana sniegotā kalnā.

Inscenējums – Auces dzelzceļa stacijā no vilciena vagona uz perona izkāpj ārlietu ministrs Zigfrīds Anna Meierovics un paziņo, ka Latvija *de jure* ir brīva un neatkarīga valsts. Mācītājs svētī šos vārdus. Tas ir sākums spozmei un traģēdijai.

Bangojošā jūra miksējas ar dzelzceļa sliedēm. Dzelzceļa stacijas, kuras pārtapušas par kultūrvietām. Stacijas toreiz un šodien. Dzelzceļa sliedes, lokomotīves riteņi maļ un maļ, melni jūras viļņi. Uz to fona noslīguma titri.

Pēcvārds

Daudz kas jau ir realizēts no šī scenārija. Iestrādes. Pianiste Agnese Egliņa Lūcijas Garūtas lomā, aktieris Varis Vētra kā teicējs un Mariss Vētra u. c. Ir 80% no filmas materiāla, atliek piefilmēšana un kopējā montāža.

Skatīt Māra Druvas Feisbuka lapā “Pasaka par Dzīvi. Lūcijas Garūtas vasarnīcā...”

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0i1ad-5muiZSGBvmeiiepVXrXFbXq9ZfsuZbrvJJufTxNP-gyVqNa2nSY9s2Wir8GFZl&id=100030277749356

Koncertizrāde “Rozenštrauha dziesmas”

(Pēc Māra Druvas romāna “Skumjās dzemdības” motīviem)
Bēnes estrādē 2023. gada 13. maijā plkst. 19.00

Darbības laiks izrādē no 1988. līdz 1992. gadam.

Darbībā – Amatierteātris “Bēne”, teātra studija “30tie gadi”,
Jelgavas kamerkoris “Mītava”, Īles vokālais ansamblis “Spārni”,
Bēnes dāmu ansamblis “Upes pērles”

Izrādes īpašie viesi – Māsa Legzdiņa un Andris Daņiļenko

Izrādes muzikālais vadītājs – Aivis Antonovs Kalniņš

Režisors – Māris Druva

Visi koncertizrādes dalībnieki ģērbusies 80. gadu stilā.
Tāpat ģērbties tiek aicināti arī skatītāji.

No plkst. 18.15 Bēnes estrādē sāk skanēt 80. gadu populārākās dziesmas. Pulcējas skatītāji. Darbības spēles laukumā, kurās iesaistīti visi koncertizrādes dalībnieki. Ar motorzāģi “Družba” tiek zāģēti sausi koki, pēc tam tos garina klučos un skalda, gatavo ugunskuru vietas, rok tranšejas kabeļiem, pārkrauj dēļu kaudzes, remontē traktoru, maisa cementu ar granti, mūrē, veido apmetumu utt.

Plkst. 19.00 sāk skanēt dziesma no Tarantino filmas “Lubene” – *Chuck Berry* “You can never tell”. Peldkostīmā un

augstpapēžu korpēs spēles laukumā iesoļo modele ar virs galvas paceltu plakātu “1988”. Tāpat kā profesionālā boksa mačos, modele plakātu nes apkārt spēles laukumam un pēc tam aiziet. Mūzika noklust.

Spēles laukumā

Teicējs – 1988. gada jūnijs mazpilsētā ienāca ar neparastu rosību, būvēja jaunu estrādi, vēlējās uz pilsētiņu aicināt Eduardu Rozenštrauhu. Izpildkomitejas priekšsēdētājs biedrs Ruslānovs nepārprotami uzminēja to kārti, uz kuras liekama visa nauda, jo jau 1988. gada pavasarī paklīda baumas, ka kāds braukājot pa Latviju un dziedot “Zilo lakatiņu”, un tas neesot neviens cits, kā pats šīs dziesmas autors Eduards Rozenštrauhs, kam visa tauta droši piebalsojot.

Māsas Legzdiņas sāk dziedāt “Zilo lakatiņu”, pievienojas pārējie izrādes dalībnieki un skatītāji.

Pēc dziesmas “Zilais lakatiņš”

Teicējs – Rozenštauha koncerta sagatavošanā tika iesaistītas visplašākās darbaļaužu masas, taču paklīda baumas, ka notikšot biļešu iepriekšpārdošana, tāpēc pilsētiņu pārpludināja ļaužu pūļi, kuri neizklīda ne dienu, ne nakti, kurināja ugunsiskus, cepa un vārīja, dziedāja un dejoja.

(Koncertizrādes dalībnieki nes dēļus, zāgē tos, būvē skatuvi, rosās ap uguns kuriem, cep šašļikus, katlos vārās zupa. Visi kopā ar solistiem dzied Rozenštrauha dziesmas un dejo.)

Andris Daņiļenko dzied “Likteņdzirnas”.

Aivis un Annija dzied Rozenštrauha “Jaunība”.

Pēc dziesmas “Jaunība”

Teicējs – Sagatavošanās darbi ritēja pilnā sparā, bet pats Rozenštrauhs vēl nebija uzrunāts. Izpildkomitejas priekšsēdētājs Ruslānovs Ivars Ivara dēls izdomāja veidu, kā uzrunāt cienijamo mākslinieku. Ruslānovs piezvanīja uz kolhozu “Zvaigzne” un lūdza komjauniešu sekretāri Karmenu atbraukt uz pārrunām.

Sāk skanēt “You never can tell”, spēles laukumā peldkostīmos un augstpapēžu korpēs iesoļo modeles, starp kurām arī tā viena ar plakātu “1988”. Modeles *Chuck Berry* ritmā un kustībās dodas apkārt spēles laukumam, nostājas līdzās Teicējam. Mūzika pieklust.

Teicējs Karmenai (modelēm) – Sveicināta, Karmen! Tā nu sanācis, ka pagaidām mums sadarbība nav izdevusies. Jūtos mazliet vainīgs, ka neatbalstīju tavas idejas. Tagad pienācis īstais laiks kļūdas labot. Kas gan cits, ja ne tu, skaistā Karmena, vari veikt svarīgu uzdevumu. Tev došu šoferieni Zeltu palīgos, sēžaties “Žigulītī” un brauciet meklēt tautas gaismu, izcilo dziesminieku Rozenštrauhu. Atvediet viņu uz mūsu pilsētiņu. Būsim pateicīgi līdz mūža galam.

(Mūzika atkal pilnā skaļumā. Pie estrādes piebrauc “Žigulis”, modeles sakāpj tajā un aizbrauc, mūzika noklust.)

No skatītāju pūļa uz spēles laukumu laužas Fredis (Ilmārs Reimanis) – Ko jūs te par tām pusplikām meičām priecājaties! Es kā Fredis paziņoju, ka arī karogi vajadzīgi! Vajadzīgie karogi! Kas gan Rozenštrauha skatuve un dziesmas bez Latvijas karogiem. Tauta prasa. Es jau rīt varu atvērt karogu veikalu. Visu Latviju pārklāšu karogiem. Tas laiks ir klāt!

Fredis pret skatītājiem un izrādes dalībniekiem – Ko jūs
klusējat! Tas laiks ir klāt! Urrā! Par brīvu Latviju!

(Fredis kā diriģents aicina visus kopā saukt.)

Visi izrādes dalībnieki kopā sauc – Urrā! Urrā! Par brīvu
Latviju! Lai dzīvo Rozenštrauhs! Par brīvu Latviju!

(Akordeonists un instrumentālā grupa improvizē par
Rozenštrauha dziesmu tēmām, līdz pāriet uz ievadu kādai
konkrētai dziesmai, ko dzied kori un tauta. Tā tas notiek visu
izrādes laiku. Dziesmas ievads, “Ūdensrozes”.)

Andris Daņiļenko dzied “Ūdensrozes”.

Pēc dziesmas “Ūdensrozes” spēles laukumā iebrauc “Žigulis”,
kuru vada Dobeles novada Kultūras pārvaldes vadītāja Nadežda
Čerpaka. No mašīnas izkāpj Dobeles novada priekšsēdētājs Ivars
Gorskis, Bēnes pārvaldes vadītājs Gints Vežuks, deputāte Dace
Reinika. Fonogrammā skan Eduarda Rozenštrauha dziedājums,
“Drauga vārdi”. Atbraukusī komisija apstaigā un rūpīgi pārskata
visas darbības vietas, lai pārlicinātos, ka darbi tiks pabeigti
laikā un Rozenštrauhs tiks godam sagaidīts uz jaunās skatuves.
Pēc apskates komisija no visiem atsveicinās, sakāpj “Žiguli” un
aizbrauc, Rozenštrauha dziedājums noklust. Arī darba duna
mazliet pieklust, ir stopkadr.

Aija Legzdiņa dzied “Jasmīn baltais”

(Pēc “Jasmīn baltais” ansamblis improvizē par Rozenštrauha
dziesmu tēmām, izrādes dalībnieki būvē skatuvi un spēles
laukumā turpinās iepriekšējās darbības. Teicējs nosaka brīdi, kad
sākas nākamā dziesma.)

Andris Daņiļenko dzied “Pa kuru laiku nosirmoja jūra”.

(Pēc dziesmas ansamblis improvizē par tās tēmu, noslēdzošie darbi un podestūra, kas simbolizē Rozenštrauha skatuvi, ir gatava.)

Teicējs, uzkāpis uz jaunuzceltās podestūras –

Kad viss bija paveikts un atlika vien sagaidīt tautas mākslinieku, šo visu darbu galvenais vadītājs Ruslānos Ivars Ivara dēls stāvēja skatuves malā ar roku atspiedies pret garu, garu mastu un pavisam negaidīta doma viņam iešāvās prātā un viņš pat nesabaidījās no šīs domas – vai nevajadzētu tam Fredim teikt, lai sagādā vienu to īpašo karogu, ko uzvilkt šajā mastā.

Annija dzied Eduarda Rozenštrauha dziesmu “Pie aizbērtās akas” ar Rūtas Skujiņas vārdiem.

Pēc dziesmas

Teicējs – Vai kāds gan varēja paredzēt, ka pēc divarpus gadiem šie paši uguns kuri degs Barikādēs visā Rīgā un šīs pašas Rozenštrauha dziesmas tur tiks dziedātas. Bet 2001. gada janvārī tā notika. Un daudz kas tur notika.

Sāk skanēt *Chuck Berry* “You never can tell”. Spēles laukumā iebrauc “Žigulis”, no tā izkāpj modeles, vienai no tām rokās plakāts “1991”, modele ar plakātu un arī pārējās modeles ar lentām pāri peldkostīmiem “Miss Latvija 1990” iet apkārt spēles laukumam. Fredis spēles laukumā ievilk ratus virs kuriem būda ar uzrakstu “Fredis un Co. Karogu veikals”. Pārējie izrādes dalībnieki saliek malkas klučus ap uguns kuriem, no somām, no aizskatuves ņem biezas jakas, mēteļus, ziemas cepures, lakatus, dūraiņus. Puiši nes kažokus un modelēm sedz virs

peldkostīmiem. Modeles visu pārējo izrādes laiku paliek kopā ar tautu. Visi sēžas ap uguns kuriem. “You never can tell” noklust. Ansamblis sāk improvizāciju par Rozenštrauha dziesmu tēmām. Teicējs dod zīmi.

Māsas Legzdiņas dzied “Ai, māte, Latgale”

Pēc dziesmas “Ai, māte, Latgale”

Teicējs – Visā Rīgā šie uguns kuri. Īpaša vieta ir ceļš starp Televīzijas torni un Televīzijas ēku, tautā saukts par “Brodveju”. Un te jau arī varēja redzēt Brodvejas cienīgus priekšnesumus, sākot no čigānu romancēm un latviešu tautas dziesmām līdz pūtēju orķestru spēlētiem maršiem un Valda Artava dzejai. Lūk, arī Fredis ar savu karogu veikalu un minētā Valda Artava dzeja!

Fredis (Ilmārs Reimanis) līdzās savam karogu veikalam runā Valda Artava dzejoli.

Teicējs staigā starp uguns kuriem, pieiet pie kāda no tiem, kur sasēduši Bēnes amatierteātra pārstāvji un piesaka tos. Tādā veidā tiek pieteikti citi kolektīvi, kuri pie uguns kuriem ne tikai dzied, bet arī ēd un iedzer pa mēriņam, pastaigājas, sarunājas.

Bēnes amatierteātra priekšnesums.

Bēnes ansamblis “Upes pārles”

Dzeja

(No skatītāju redzes loka kreisajā spēles laukumā pusē, tālu aiz tā robežām atskan saucieni – Ātro palīdzību! Steidzami! Nestuves! No aizskatuves izsteidzas vīri ar nestuvēm un aizskrien kļiedzienu virzienā. Izrādes dalībnieki satraukti staigā starp uguns kuriem. No kreisās puses atgriežas vīri ar nestuvēm un cietušo uz tām, iet starp uguns kuriem, cauri spēles laukumam un pazūd aiz skatuves sienas. Visi nomierinās, koris “Mītava” pulcējas uzstāšanās vietā.)

Dzied Jelgavas kamerkoris "Mītava"

Dzeja

Īles ansamblis "Spārni"

Andris Daņiļenko dzied Raimonda Paula "Mātei" (Jāņa Ziemeļnieka vārds).

Pēc pēdējā "ugunskuru" kolektīvu izpildītā priekšnesuma.

Teicējs – "Brodveja" un ugunskuri Rīgā bija arī visīstākā gaidītu un negaidītu tikšanās vieta, kas ļoti daudziem paliks atmiņā līdz mūža pēdējai dienai.

Sāk skanēt fonogramma, Eduarda Rozenštrauha dziedājums.

Visi izrādes dalībnieki novelk barikāžu laika drēbes un kopā ar somām, paunām sakarina tās statīvos, kas ir līdzās skatuvei, tur arī modeļu kažoki, pēc tam izrādes dalībnieki izklīst pa visu spēles laukumu, kādi sasēžas pie skatītājiem. Fredis šajā laikā starp Barikāžu drēbju statīviem iestumj ratus, virs kuriem būda ar uzrakstu "Fredis un Co. Barikāžu drēbes un piederumi". Eduarda Rozenštrauha dziedājums noklust.

Teicējs – Vasara pēc barikāžu laika ienesa daudzas pārmaiņas pilsētiņas dzīvē. Viena no būtiskākajām pārmaiņām tā, ka pilsētas vadību no Ruslānova Ivara Ivara dēla aktīvajām rokām pārņēma labestīgā un naivā pilsētas domes deputāte Silvija Kaķīte. Tad nu šī pusmūža pilsētas saimniece jau pirmajās savas darbības dienās izdarīja liktenīgu kļūdu, apmeklējot veikalu "Fredis un Co". Barikāžu drēbes un piederumi", kurš atradās tieši pretim izpildkomitejas ēkai. Silvija pirmoreiz saskārās ar Latvijā strauji plaukstošo skarbo kapitālisma būtību.

Izkārtne netīra, durvis čikst un ar lielām grūtībām tās var attaisīt, iekšpusē pelējuma smaka. Vārdu sakot, te roka nav

pielikta, lai telpas kaut cik uzpostu. Līviju šis fakts tā pārsteidza, ka viņa gribēja momentā doties atpakaļ, saukt deputātus un atcelt lēmumu par telpu piešķiršanu Fredim.

Bet Fredis jau paspējis aiztaisīt durvis un aicināja Līviju apskatīt precī.

Līvija Kaķīte. Tu ko, Fredi, mūs par muļķiem uzskati, vai? Te taču par remontu nemaz nav domāts, bet kas mums līgumā paredzēts?

Fredis – Jā, bet remonts vajadzīgs gurķu un saulespuķu sēklu veikalam.

Līvija Kaķīte. Mēs tev šīs telpas tāpēc arī devām, ne par kādām barikādēm nebija ne runas.

Fredis. Kur nu vēl gurķu laiks! Lai telpas velti nestāv tukšas, es, tā teikt, upurējos un tautai svētas lietas savācu, kā viņas pašas varonību. Tūlīt visu parādīšu!

Teicējs. Iesākumā bija puskrēsla, bet nu acis pieradušas, un Līvija sāka kaut ko saskatīt.

Šaurajam lodziņam priekšā caurumaina sega, bet gar visām telpas sienām stiepās plaukti no grīdas līdz griestiem. Un visi tie bija piekrāmēti, piebāzti pilni ar krievu armijas zābakiem, dažāda izmēra un krāsas vateņiem, vatētām biksēm, lupatu grēdām, kuras laikam bija domātas kā auti. Netrūka arī visdažādāko veidu ziemas cepures, sākot ar tām pašām krievu armijniecēm un beidzot ar adītām micītēm. Un tad vēl dažādu cimdu daudzums.

(Visas Līvijas un Freda sarunas laikā tiek apspēlētas statīvos sakārtās drēbes, somas, pauniņas, kas šeit arī Freda veikals.)

Līvija Kaķīte – Un kas tas ir? –

Fredis – Tas viss barikādēm! Jā, šeit, kā saka, ir viss, lai cilvēkam uz barikādēm nebūtu jāsalst, lai viņi varētu silti saģērbties un godam sargāt Latviju.

Līvija – Barikādes sen aiz muguras, un tagad ir vasara.

Fredis – Ar barikādēm neko nevar zināt, te viņas ir un te viņas nav. Drēbītes mums paredzētas visai pilsētai, katram kaut kas iznāks.

Līvija – Un kas tev tur? Tajās daudzajās kastēs?

Fredis – Ā, kastēs ir sērkokociņi, sāls un tabaka. Man vēl atvedīs sveces, miltus un putraimus. Bez šīm mantām taču, priekšniec, uz barikādēm nevar iztikt.

Līvija – Un kāpēc otrā telpā tā krāmu noliktava? Dzelži, laužņi, virves, ledus cirtņi, lāpstas, kapļi, cirvji, grābekļi. Es prasu, kāpēc tas viss ir šeit savākts? Tev taču jau ir savs karogu veikals, tur arī visus šos krāmus varēji sanest.

Fredis – Vai, priekšniec, nejauciet svētas lietas vienā katlā! Bet barikādēs viss noder! Ziemā mūs pārsteidza pārāk nesagatavotus, bet nu viņiem tas joks vairs neizdosies, tauta būs gatava pārbaudījumiem.

Līvija – Un tās lupatas? Vai tās arī derēs cīnītājiem?

Fredis – Tās nav lupatas! Tas ir latgales puīša Jēča cauršautais kreklis. Omonieši vairākkārt raidīja uz Jēci savas naidīgās lodes un, lūk, te ir pierādījums! Re, kā saraibināts kreklis ar omoniešu ložu caurumiem.

Teicējs – Līvija jūta, ka viņai sāk reibt galva. Laikam uzminējis Līvijas spēku izsīkumu, Fredis padeva mazu, nospeļotu krēsliņu. Tas aizdomīgi nokrakšķēja, kad Līvija apsēdās, bet Fredis čukstēja. – Tikai pašai priekšniecei ļauju sēsties muzeja eksponātā. Krēsliņš arī nāk no Latgales. Ar šo krēsliņu Jēča draugs un bijušais klases biedrs Antons nosita kādu omonieti. Jā, kā lika pa galvu, tā omonietis gar zemi, tad vēlreiz drošības labad iegriezta gulošam. Vēlāk, kad piecelsies, parādīšu asinis uz krēsliņa.

Teicējs – Līvija tā īsti atjēdzās tikai pie tām asinīm, kuras tepat vien esot, šķiet, Līvijas roka pašlaik atradās uz liktenīgās vietas.

Fredis – Priekšniec, varbūt stiprinājumam barikāžu šņabītis derēs? Tūlīt ieliešu vienu mēriņu.

Teicējs – Fredis gāja pie veca, sagrabējuša skapja un vēra tā durvis, bet Līviju Kaķīti kādi augstāki spēki piecēla no omoniešu asinīm slacītā beņķīša un ļāva viņai izskriet uz ielas, kur viņa svētlaimē sāka elpot svaigu gaisu.

Teicējs – Pagāja vēl kādas nedēļas un augusta puča laikā pie Freda dīvainā veikala cilvēku pūļi un rindas stāvēja gan dienu gan nakti. Fredis bija pieaicinājis palīgos padomju armijas karavīrus, bet pats maisiem vien nesa projām naudu. Kad pučs beidzās, tad arī Freda veikals bija tukšs, pat sērkokciņu kastīti tur neatrast, pat ne šķipsniņu sāls. Vējš virināja vaļā atstātās veikala durvis un logu.

Gāja laiks un minētajam Freda veikalam līdzīgi iestādījumi radās cits pēc cita, gan Kaķītes pārvaldītajā pilsētīnā, gan visā Latvijā. Sāka organizēties arī pirmie seksuālo minoritāšu gājieni.

Silvija Kaķīte kā teicēja – Silvija Kaķīte bieži izgāja uz ielas un elpoja svaigu gaisu. Un katru šādu reizi viņai aizvien vairāk gribējās atgriezties tajā vasarā, kad sāka skanēt Rozenštrauha dziesmas un ļoti gribējās kaut brīdi pasēdēt pie barikāžu ugunsкура. Ak, ja varētu visu sākt vēlreiz! Ja varētu vēlreiz.

Māsas Legzdiņas klusi sāk dziedāt “Bij’ vasara toreiz tik zaiga...”. Dziesmai pievienojas izrādes dalībnieki un skatītāji.

Dziesmas laikā visi izrādes dalībnieki iet pie statīviem un ņem savas barikāžu drēbes. Ar šīm drēbēm rokās viņi nu stāv skatītāju priekšā, skūpstā barikāžu drēbes, cieši piekļauj tās krūtīm, paklanās skatītājiem. Paldies.

Pēcvārds

Bez šīs minētās izrādes Bēnes estrādē 2023. gada 13. maijā, projekta scenārija teatrāls lasījums ar aktieriem Karinu Lučiņinu, Irinu Tomsoni, Jāni Paukštello un Auces mūziķiem notika 2018. gada 23. septembrī Vecauces pilī ar teatralizētu gājienu uz Vecauces baznīcu, kur scenārija lasījuma otrā daļa.

Koncertizrādes “Rozenštrauha dziesmas” fragmentus no Bēnes estrādes skatīt Māra Druvas Feisbuka lapā, “Dobeles novadā 13.maijā...”

<https://www.facebook.com/share/p/E5R1YzkKSJNUMxmN/>

Koncertizrāde “Rozenštrauha dziesmas”

<https://www.facebook.com/share/v/xbKGum2MtuFFvKEo/>

*Raimondam Paulam 85
Mārim Beļickim 70
Auces Mūzikas skolai – mūžība
Māris Druva*

Komiska pasaka – groteska par ļoti nopietnām tēmām

Raimonda Paula Dievišķais granīts

(pēc Maskavā izdotās Māra Druvas grāmatas “Восемь сказок о великих котях, людях и собаках” motīviem)

Pēc tās zīmīgās 1966. gada nakts no 12. uz 13. janvāri, kad Rīgas kaķis Bāzilis Maskavas restorānā “Severnij” noorganizēja Raimonda Paula un Vladimira Visocka dzimšanas dienas svinības, Paulam – 30, Visockim – 28, klātesot gan “Bītliem”, gan Andrejam Tarkovskim, gan Komunistiskās partijas ģenerālsekretāram Leonīdam Brežņevam un daudziem citiem iespaidīgiem personāžiem, iestājās gadiem ilgs klusums. Tas izklausījās tik neticami un provokatoriski – “Bītli” Maskavā, ka runāt par to uzdrošinājās tikai pusčukstus un galvenokārt virtuvēs, kur vēl skaņas slāpēja zupas katlu un tējkannu vārīšanās. Čukstus sarunas ir čukstu sarunas, bet tas nenozīmē, ka tās izplatās lēnāk, nekā skaļi izteikti vārdi. Visā plašajā Padomju savienībā gadu no gada augs, izplatījās un pilnveidojās leģendas par brīnumiem, kas notikuši kādā Maskavas restorānā, un ka Visockis tagad “Bītliem” sacerot dziesmu vārdus, ka Tarkovskis sadraudzējies ar tiem dažādu šķirņu suņiem, kuri tonakt nekaunīgi piesēda viņa galdiņam, un aicinot tos filmēties,

bet galvenā un visvairāk aprunātā sensācija tā, ka Raimonds Pauls kādā klusuma brīdī uzklausījis kaķa Bāziļa emocionāli deklamētās Jāņa Ziemeļnieka dzejas rindas:

Bet tad uzreiz caur zvaigžņu zvīlo viju
Kāds savāds tēls pie manis liecās klāt,
Es nāves bailēs acis aizdarīju
Un trīcot dvesu “sargā mani, māt!”

pārstājis dzert. Tur, tajā restorānā, pēdējo glāzīti izdzēris un viss, vairāk ne grama. Līdz šai dienai. Redz, gadi iet, leģendas apaug jauniem pienesumiem, bet Pauls alkoholu nelieto. Kāpēc? Kas tur tāds notika?

Protams, bija neskaitāmi gadījumi, kad sarunas izspruka no virtuves šaurības un kļuva skaļas, bet, neskatoties uz to, cilvēks tas vai kāda cita dzīva radība, netika žēlots neviens. Par mutes palaišanu nācās dārgi maksāt. Tā kāds slavens Maskavas muzikants tanī pašā restorānā “Severnij” ilgi un skaļi stāstīja par to, kā, lūk, pie tā galdiņa Brežņevs, Makartnijs un Pauls dzēruši šņabi, ka jau nākamajā dienā bija spiests kravāt koferus un muzicēšanu uz daudziem gadiem turpināt Magadanas restorānos, bet labi, ka ne Noriļskas noietnēs.

Uz to pašu pusi gandrīz aizdevās arī divi “Modo” mūziķi, bundzinieks Vladimirs Boldirevs un soloģitārists Māris Beļickis. Raimonda Paula vadītais ansamblis “Modo” 1978. gada rudenī koncertēja Maskavā un pēc viena no koncertiem Estrādes teātrī Latvijas pārstāvjiem radās vēlēšanās pasēdēt un iedzert restorānā, kurā reiz it kā spēlējuši “Bīti”. Grūti pateikt, kāpēc Raimonds Pauls negribēja kopā ar ansambli doties uz to vietu, kur pēdējoreiz cilājis glāzīti. Grūti to pateikt, varam tikai minēt. Bet vēlā naktī Paulu sameklēja viesnīcā “Rosija”, un viņš bija spiests doties uz restorānu “Severnij”, lai izglābtu divus no savējiem,

kuri pārāk skaļi visiem stāstījuši, kas par “Bītlu”viesošanos Maskavā tiek runāts Latvijā un par Latvijas milzīgo ieguldījumu šā pasākuma norisē, jo viens no galvenajiem organizatoriem taču viņu kaķis, vārdā Bāzilis, un Pauls visus toreiz pārsteidzis, džeziski improvizējot par “Dizzy Miss Lizzy” tēmu.

Gadi gāja, bet tautas dzīlēs nekas netika aizmirsts no tā, kas reiz noticis vai, it kā noticis, restorānā “Severnij” 1966. gada janvārī. Padomājiet tikai! Bītli tur spēlējuši! Un, naktij noslēdzoties, Pauls pārstājis dzert uz mūžu.

Pienāca 90tie un nu viss slepenībā turētais uzsprāga, šķembām pārklājot gan tos, kas vēl gribēja dzīvot PSRS, gan tos, kas uzsāka ķepuroties nezināmā, it kā neatkarīgā laukumā.

Kādā 1993. gada augusta naktī pie restorāna “Severnij” durvīm tika novietots liels granīta blūķis, kurā iecirsti vārdi “Šajā restorānā Raimonds Pauls 1966. gada naktī no 12. uz 13. janvāri pēdējo reizi mūžā dzēra šņabi.”

Granīta blūķis bija kādu metru augsts, tikpat plats un kādus divus metrus garš. Tas taču milzu smagums! Kas to varēja te atvest un novietot?

Sākās dažnedažādi spriedumi, minējumi, līdz notika pirmās apšaudes starp Maskavas kriminālajiem grupējumiem. Katrs gribēja paziņot par savām tiesībām uz šo restorānu, granītu pie tā durvīm un tajā cirstajiem vārdiem.

Jāteic, ka visiem šiem grupējumiem, precīzāk, to pārstāvjiem reizi pa reizei izdevās sēsties pie lielā sarunu galda restorāna iekšienē. Tad pieklusa šāvienu troksnis apkārtējās ielās, bet tas tūlīt atsākās pēc tam, kad nekāda vienošanās līderu starpā netika panākta, nevienam neizdevās pierādīt autortiesības uz granītā cirstiem vārdiem, tāpat arī tukša izrādījās lielišanās par foto un video liecībām.

Rudenī sākās lielās politiskās cīņas Maskavas centrā, tika apšaudīts Baltais nams un apdraudēta Krievijas pastāvēšana.

Dabiski, ka cīņas par “Paula akmeni”, kā to nosauca tauta, palika otrajā plānā, bet arī tur, tāpat kā pie Baltā nama, cīņās iesaistījās smagā tehnika, bruņmašīnas, tanki, lielgabali.

Katrai vietai savi varoņi, Jeļcins Maskavas centrā, Rīgas kaķis Bāzilis pie restorāna “Severnij”. Teica gan, ka kaķis cīņas paņēmienus pārmantojis no Jeļcina, bet drīzāk bija otrādi, jo kaķis paspēja sevi pierādīt jau 1991. gada Augusta puča laikā. Ar krauķa Savrasova zīmētiem plakātiem ķepās un Vecās Žurkas palīdzību viņš spēja pacelt tautu no ierakumiem gan Rīgā, gan Maskavā. Tieši kaķis sniedza ķepu Jeļcinam, palīdzēja uzrausties uz tanka, no kura tauta sadzirdēja vadoni. Pučisti bija uzvarēti!

Baltais nams Maskavā tika apšaudīts, bet kādā nomalē stipri cieta restorāns “Severnij”, kur notika sīvas cīņas starp tiem, kuri gribēja valdīt pār šo restorānu un, galvenais, valdīt pār šo granīta blūķi ar tajā iecirstiem vārdiem, kuru kādi nezināmi spēki augusta nakts aizsegā novietojuši pie restorāna durvīm.

Ausa jauns oktobra rīts, kurš pieteica kaķa uzvaras gājienu. Sprakšķēja šāvieni, žvadzēja tanku ķēdes, kad no restorāna iznāca kaķis Bāzilis un paceltām ķepām nostājās līdzās “Paula granītam”. Tā kaķis tur stāvēja, gar ausīm spindza lodes, turpat netālu krājās kritušo liķi, bet jebkura lode meta likumu kaķim. Paceltām ķepām un pilnīgi nekustīgi viņš nostāvēja pusi no šīs zīmīgās oktobra dienas, tad nolaida ķepas, iegāja restorānā izčurāties un pēc tam atkal nostājās iepriekšējā pozā.

Pievakarē kara troksnis pieklusa, visi nāca apbrīnot kaķi, pat kažoku pataustīja, asti pacilāja. Kad tā bija ilgi brīnījušies, attapās, ka līdzās, kā draugs ar draugu, stāv Maskavas kriminālo grupējumu pārstāvji. Kas viņi akli, vai? Neredz, ka līdzās stāv ienaidnieks? Taču nekas briesmīgs nenotika, kopīgiem spēkiem aizvāca liķus un, ticiet vai nē, gāja pusizpostītajā restorānā, kur notika stihiska sanāksme, kurā tika panākta vienošanās. Beidzot! Vai tāpēc, ka galda galā sēdēja runcis Bāzilis? Bet vienojās par

to, ka šī teritorija turpmāk būs Miera osta, piederēs visiem un sauksies “Raimonda Paula Dievišķais granīts”. Arī Maskavas Baltais nams 1993. gada oktobrī pēc smagām apšaudēm kļuva par Miera ostu, kuru gribēja nosaukt par “Borisa Jeļcina tanku”, taču šī ideja neiedzīvojās tautā, turpretim Paula granīta slava auga no gada uz gadu.

Tad pie restorāna “Severnij” atgadījās kas tāds, par ko sāka runāt visā Krievijā un tālu aiz tās robežām. Pats par sevi restorāns pēc tam, kad kļuva par “Miera ostu” un kur bez kādām apšaudēm notika vērā ņemamas kriminālo aprindu tikšanās, bija kļuvis arī par izcilu mūziķu pulcēšanās centru. Te bieži vien nevarēja saprast, kurš bandīts, kurš mūziķis, bet bieži gadījās arī tā, ka šie apzīmējumi saplūda vienā personāžā. Un kāpēc gan izcils mūziķis nevarētu būt arī izcils bandīts un otrādi?

Tad lūk, reiz kāds no šiem izcilajiem mūziķiem–bandītiem bija dzēris jau daudzas dienas un kārtējo plostu uzsācis pēc tam, kad tika saņēmis restorānu pianistu balvu “Dzeltenās lapas”. Balvas pasniegšanas ceremonija kopš 1994. gada, kad šo balvu iedibināja, notiek restorānā “Severnij”. Un tā šis pianisma un restorānu lauva, statuju ar trīs apzeltītām lapām sev priekšā nolīcis, kāpa uz “plosta”, uzsēdinot uz tā vēl citus balvas “Листья жёлтые” nominantus, kurus arī ne mammas, ne sievas, ne vecmāmiņas tuvāko nedēļu laikā neieraudzīja, vien samierinājās ar ziņām no Maskavas morgiem, ka tādu un tādu līķi tur neesot.

Restorāna telpas viņi nepameta, gulēja plašajā *muzikalkā*, vakaros muzicēja un apmeklētāju pieplūdums ievērojams, jo bezvadu telefons strādāja lieliski. Muzikanti “uz korķa”, ejam klausīties! Nav jau pirmā reize, augsta līmeņa profesionāļi spēlēja visu, kopējot Ņujorkā izdotās Šufutinska kasetes, improvizējot par šajā restorānā spēlējušo “Bītlu” tēmām un, it kā atpūšoties, it kā demonstrējot savu varenību un profesionalitāti, spēlējās ar Šopēna etiķēm un Prokofjeva klavierkoncertu fragmentiem,

bet pāri visam, protams, Raimonda Paula nemirstīgie hīti, jo restorāns taču atrodas līdzās Maestro Dievišķajam granītam.

Bet katrs plosts, ja tas nenogrimst, reiz pietāj krastā. Tad, lūk, pēc daudzu dienu peldēšanas alkohola jūrā, mākslinieki nolēma ieelpot svaigu gaisu un attapās pie Paula granīta, kuram, kā izrādās, reiz tika dots tālejošs nosaukums – “Raimonda Paula Dievišķais granīts”. Un ilgi dzērušais pianists, trīs apzeltītas lapas pasitis padusē, nokrita ceļos pie granīta un sāka skūpstīt tur iecirstos vārdus – “Šajā restorānā Raimonds Pauls, 1966. gada naktī no 12. uz 13. janvāri, pēdējo reizi mūžā dzēra šņabi”. Ilgi viņš tur vārtījās, bučodams saltos granīta vārdus. Apzeltītās lapas nokrita zemē, un balvas ieguvējs pats tās gandrīz sabradāja, līdz kāds no amata brāļiem lapas atkal īpašniekam pabāza padusē un pats, ceļos nokritis sāka skūpstīt granīta vārdus, pēc tam to darīja arī citi.

Pēcāk viņi viens pēc otra kaut kā pietrausās kājās, atsakoties no jebkādas palīdzības un pazuda katrs savā virzienā. Tas ar tām apzeltītām lapām rokās, balvu pacēla virs galvas un tā zīmīgi, nolemti atskatījās uz aculieciniekiem. It kā atvadījās. Tantiņas pārkrustijās, pat zināja, ka izcils mūziķis, lai arī baumas klīda, ka arī nežēlīgs bandīts. Ko tur darīt, katra Dieva radība ir saržģīta, un jo talantīgāka, jo nevaldāmāka. Ģēniji vispār esot jukuši, no tādiem tikai tālāk. Tantiņas čukstējās, ka tādi jukušie šajā restorānā reiz pat no Anglijas atbraukuši un spēlējuši.

Neviens no tiem, kas vārtījās gar Paula granītu un skūpstīja tur cirstos vārdus, ilgu laiku netika redzēti. Maskavā klīda baumas, ka visi ņēmuši nelabu galu, it kā izdarījuši kolektīvu pašnāvību. Taču vēl lielāks satricinājums restorānu mūziķu mīlošai tautai bija tas, ka visi granītu skūpstītāji pārtraukuši dzert. Kā tad tā! Kur tad Šopēna etīdes, Rahmaņinova klavierkoncerti, Paula “Lapas dzeltenās” un citi restorānu hīti? Kas tos tagad spēlēs? Ne jau skaidrā prātā kāds to darīs! Šito trakumu! Pavārtās gar akmeni un pārstāj dzert! Kur tas dzirdēts!

Vistrakākais tas, ka vēl daži paklīduši krogus muzikanti, tīši vai netīši, pavārtījās gar Paula granītu, pēc iespējas kaislīgāk centās skūpstīt akmenī cirstos cerību vārdus. Un viss! Vairs ne grama alkohola!

Neticamā ziņa izplatījās zibens ātrumā. Maisam gals vaļā! Uz “Dievišķo granītu” sāka gāzties dzērāji no tuvām un tālām zemēm. Pie restorāna “Severnij” bija mūžīgā rinda. Karikatūristi steigās salīdzināt ar rindu pie Mauzoleja Sarkanajā laukumā.

Cik zināms, tad Mauzolejs ir atbrīvots no reketa ietekmes, ko nevar teikt par Paula “Dievišķo granītu”, kur tagad dienu un nakti dežurēja iespaidīgi kriminālo grupējumu pārstāvji, kā arī kaķis Bāzilis to visu neatstāja bez uzmanības, tieši viņu sāka dēvēt par “Krusttēvu”. Starp rindā stāvētajiem bija arī daudz suņu, kaķu un citas dzīvās radības, pat pa kādam zirgam gadījās. Alkohola posts nežēloja nevienu dzīvu dvēselīti. Bāzilis saprata, ka uzņemas pārāk lielu atbildību, tāpēc no Latvijas izsauca sabiedrotos, žurku, sauktu par Veco Žurku un krauķi, vārdā Savrasovs.

Kriminālo autoritāšu galvenais uzdevums bija atpazīt starp granīta skūpstītājiem īpaši bagātos, jaunos krievu miljonārus un tēvišķi ar viņiem parunāt pēc dievišķā rituāla, pateikt, ka tāpat vien nekas te nenotiek, ka pēc granīta skūpstiem jāšķiras no viena otra miljona, pretējā gadījumā dzeršana var atsākties jau rīt. Skaistām sievietēm, kuras tupās skūpstīt svētos vārdus, atkal bija citi piedāvājumi, no kuriem viņas nedrīkstēja atteikties, ja gribēja dzīvot ar skaidru prātu.

Uzraugiem bija ādas pletnes, vajadzēja sekot tam, lai rinda normāli virzītos uz priekšu. Nedrīkstēja atļaut vienam otram vārtīties granīta priekšā pārāk ilgi. Minūte, celies kājās un dodies savā jaunajā, skaidrības pārņemtajā dzīvē. Stundām ilgi vārtīties bija ļauts tiem pašiem pirmajiem, apskurbušajiem muzikantiem, tā teikt, celmlaužiem, kuri pat neapzinājās, kāda loma viņiem būs vēsturē.

Savukārt naudu no bagātajiem suņiem, kaķiem un citas dzīvās radības iekasēja runcis Bāzilis un viņa komanda. “Ziedotājiem” teica, lai tie neiedomājos ko sliktu, viņš, Bāzilis, kopā ar saviem domubiedriem dibināšot “Pasaules glābšanas fondu” un tam nepieciešams milzu pamatkapitāls. Šos vārdus sacīdams, Bāzilis iedeva desmit dolārus kādam noplukušam sunītim, kurš pēc skaršanās “Dievišķajam granītam” gāja viņiem garām. Jaunajā dzīvē taču ļoti gribēsies ēst. Bāzili neapmānīsi, tāpat kriminālās autoritātes, kuras arī kādus nabadzībā grimušos atbalstīja ar maizes kumosu. Viņi redz, kas ir kas. Un neviens bagātnieks nedrīkst tēlot nabadzīgo viņu priekšā. Ļoti slikti var klāties šādiem “aktieriem”, var nākties samaksāt dubultā.

Kādā siltā atvasaras dienā runcis Bāzilis, Vecā Žurka un kraukis Savrasovs sēdēja uz soliņa netālu no Paula granīta, pīpēja dārgus cigārus un skatīja ierasto rindu, kurā visi bija noguruši no cīņas ar savām vājībām un vēlējās kādu citu dzīvi, kurā, iespējams, uzsmaidīs laime. Tur pašreiz kriminālo grupu pārstāvji bija atmaskojuši kādu miljonāru, kurš slēpies aiz bomža maskas. Tiesa kas tiesa, kriminālie neaiztika suņus, kaķus, putnus un citu dzīvo radību, tāpat kā Bāzilis ar savu komandu nejaucās kriminālo zonā.

Bāzilis un viņa sabiedrotie, protams, neticēja tautas sacerētai leģendai, ka visi šeit pabijušie uz mūžu pārstāj dzert. Tās ir muļķības! Taču skaidrs arī tas, ka neviena narkoloģiskā ampuliņu šūšanas kompānija nevar sacensties ar Paula Dievišķā akmens spējām ārstēt alkohola pārņemtos. Tāpēc Pauls būtu pelnījis vēl vienu pieminekli Maskavā. Tikai leģendārais tēlnieks Cereteli tādu varētu radīt, piemēram, līdzās visnīcai “Rosija” desmit metrus augsts komponista tēls ar Dievišķā akmens kopiju rokās. Lieliska ideja! Bāzilis ar komandu to būtu realizējis jau 90. gadu beigās, ja vien dzīve neaizsauktu veikt svarīgākus uzdevumus.

1997. gada vēlā rudenī runcim Bāzilim un viņa komandai nācās pārcelties uz Ņujorku, jo tur sākās liela nelaime, daļa Manhetenas pacēlās pret debesīm. Tā kā runcis Rīgā bija studējis teoloģiju, viņam piedāvāja mācītāja vietu Ņujorkas Rietumu kaķu draudzē. Bet galvenais uzdevums, protams, Bāzilim un viņa komandai bija glābt Ņujorku un pasauli no draudošām briesmām. Kā to darīt, nevienam nebija ne jausmas, taču uzdevums šķitās daudz svarīgāks, nekā dzenāt alkoholiķu rindas pie Maskavas restorāna “Severnij”.

Taču pirms pašas aizlidošanas uz ASV runcim izdevās vēl viens vēsturē paliekošs ieraksts, viņš vēlreiz uz Maskavas īpašo restorānu atveda Raimondu Paulu, lai tas pasniegtu balvu “Dzeltenās lapas” kādam no saviem pianisma brāļiem. Pauls, protams, bija dzirdējis par granīta blūķi, kas šeit atvests un saistīts ar viņa vārdu, bet īsti tam negribēja ticēt un, kad viņi ar runci gāja garām alkoholiķu rindai, granīts jaunas dzīves slāpstošo stāviem bija aizsegts un Pauls vaicāja Bāzilim – Ko viņi te? Stāv rindā pēc lētām Maskavas desām, vai? – Runcis uzskatīja par labāku neko neatbildēt un bija laimīgs, ka granītu skart gribošie tik pārņemti no ilgām pēc jaunas dzīves, ka Paulu neviens neatpazīna.

Sākoties jaunam gadsimtam, “Paula Dievišķo granītu” piemeklēja lielas pārmaiņas. Lieta tāda, ka liktenīgais uzraksts “Šajā restorānā Raimonds Pauls, 1966. gada naktī no 12. uz 13. janvāri, pēdējo reizi mūžā dzēra šņabi” aizņēma tikai šī granīta labo pusi, bet pārējā granīta daļa brīva. Kāpēc tas tā? Kāpēc tie, kas visu izdomāja, kas iekala vārdus, aiztaupīja to vienu pusi? Vai viņu prātos jau tad bija šī ideja, kas te gadsimta sākumā tika realizēta? Varbūt viņi paši nepaspēja ideju realizēt, varbūt tika nošauti, nodurti kā daudzi, kas par šo vietu cīnījās?

Ko nu vairs! Neizprotamie deviņdesmitie aiz muguras, un sācies jaunais gadsimts, kas uz laiku aizvēra to tukšo granīta pusi, tā tika noslēpta zem melna pārvalka. Teica, ka naktīs pie

granīta pieeja slēgta, kreisā puse esot atsegta un ap to darbojoties akmeņkaļi.

Kala 2002. gada vasarā un darbu atklāja līdz ar brīdi, kad Jūrmalā sākās festivāls “Jaunais vilnis” un kāda torte trāpīja Raimondam Paulam tieši sejā. Bet arī Maskavā pie restorāna “Severnij” bija vērā ņemams notikums, kas turpmākajos gados būs cieši saistīts ar Jūrmalas festivālu “Jaunais vilnis”. Krita melnais pārvalks, un pārsteigtie skatītāji ieraudzīja granītā cirstu rozi ar uzrakstu zem tās – “Viena no miljona”.

Viena no miljona. Vai es? Vai tā būšu es? Kāda jauna aktrise no ļoti tālas N pilsētiņas dramatiskā teātra atcerējās šos vārdus, kurus gribēja izkliegt kopā ar kaijām virs teātra jumta, kad 2003. gada janvārī tur sāka iestudēt Čehova lugu “Kaija” un kad Ņikitas Mihalkova filmēšanas grupa apbraukāja Krievijas provinces teātrus, lai meklētu aktierus tāda paša nosaukuma filmai. Vai es? Vai tā būšu es? Vairākas dienas vilcienā, līdz aktrise pirmoreiz mūžā nokļuva Maskavā un pēc tam Mihalkova filmproļu laukumā. Šobrīd, 2004. gada jūlijā viņa turpina filmēties Ņinas Zarečnajas lomā. Soņa Gardina ir šīs aktrises vārds, un viņa skatās uz kādiem citiem granītā cirstiem vārdiem, kurus pašreiz skūpstā kāds rūdīts restorānu muzikants no tās pašas tālās N pilsētiņas. Žeņka Umovs, kurš divu bērnu tēvs un vairākkārt precējies, pirms pusotra gada nekādi nevarēja paredzēt, ka viņa dzīvi tā satricinās jauna aktrise, kura pēc “Kaijas” izrādēm sēdēja restorānā pie kafijas, cigaretēm un šņabja glāzītes, klausījās Žeņkas dziedāšanā un kurai pieredzējušais restorānu lauva mācīja mīlestību. Tas ir neticami, ka tik rūdītu dzīvi spēj samulsināt jauna meitene, kura vēlāk tika apstiprināta galvenajai lomai Ņikitas Mihalkova filmā “Kaija”. Tas ir neticami, bet Žeņka Umovs atsāka dzert un, lūk, viņi ir sastapušies Maskavā un Paula granīts ir vienīgā cerība. Vienīgā. Jo Soņa vairs neatgriezīsies tālajā N pilsētiņā. Viņai jau piedāvāts darbs legendārā Maskavas

teātrī, un filmrežisori gaida savu rindu. Bet Žeņkam viņa vecumā ir mazas izredzes iekļūt Maskavas mūziķu apritē. Un tomēr, viņi ir satikušies uz brīdi pie restorāna “Severnij” durvīm, kur notiekot brīnumi un austot cerība. Žeņka ļoti gribēja dzīvot.

Grūti pateikt, kas notika ar Žeņku, bet viņš grasījās apsēsties uz akmens. Pēdējā brīdī to pamanīja Soņa un skaļi iekliedzās – Žeņka, to nedari! Nesēdies uz akmens! To nedari! Žeņka!

Jau kuro gadu klīda leģendas par to, kas notiek ar tiem, kuri uzdrošinās apsēsties uz “Svētā granīta”. Kāds nošauts, kāds pakāries vai kā citādi padarījis sev galu, kāds atsācis neprātīgi dzert, kāds nokļuvis cietumā. Tāpēc tajā īsajā brīdī, kas tev atvēlēts būt pie granīta cirstiem vārdiem, tu nedrīksti tos apgānīt ar savu apsēšanos uz tiem, tā parakstot pats sev ļaunu spriedumu. Vēl pirms nedēļas uz granīta esot apsēdies talantīgais aktieris Mihails Jefremovs un tagad Maskavā runāja par nedienām, kas paredzētas šim māksliniekam.

Žeņka sadzirdēja Soņas brīdinājumu, vēlreiz pieskārs dziedinošajam tekstam un, galvu nodūris, gāja projām, atdodams vietu citam nelaiimes skartajam. Soņai tūdaļ atbrauks pakaļ un aizvedīs uz filmēšanas laukumu. Žeņka Umovs skatīsies uz aizejošo meiteni, kas tik bieži tālās N pilsētiņas restorānā ir klausījusies viņa dziedāšanā. Un tik bieži viņš tur ir dziedājis tieši šai meitenei – Ты.Ты.Ты.

Līdz ar to brīdī, kad 2003. gada maijā kādas tālas N pilsētiņas dramatiskā teātra aktrise tika apstiprināta Ņinas Zarečnajas lomai Ņikitas Mihalkova filmā “Kaija”, arī Maskavas restorāns “Severnij” piedzīvoja kārtējās pārmaiņas.

Ja iepriekšējos gadus “Raimonda Paula Dievišķais granīts” aizēnoja “Bītlu” saistību ar šo izklaides vietu, tad pēc 2003. gada 24. maija, kad notika Pola Makartnija koncerts Sarkanajā laukumā pie Kremļa sienas, viss pagriezās otrādi un “Bītlu” portreti restorāna interjerā atguva pelnīto spožmi.

Kaķim-mācītājam Bāzilim izdevās Polu Makartniju atvest uz "Severnij" un kavēties atmiņās par kādu 1966. gada nakti.

Jā, kaķis-mācītājs atkal ir Maskavā. Viņš atgriezās 2001. gada nogalē kopā ar savu komandu – Veco Žurku un kraukļi Savrasovu. Viņi pārdzīvoja smagu personisku traumu pēc 11. septembra traģēdijas Ņujorkā. Viņus taču speciāli uz turieni aicināja, lai palīdzētu novērst traģēdiju, lai pasauli brīdinātu par Slīpo Plakni, kur milzu daļa Manhetenas pacēlusies virs zemes. Kaķis katru svētdienu sprediķos brīdināja – Nepārslogojiet Slīpo Plakni! Nepārceļiet savu dzīvi uz turieni! Plakne neizturēs! Tā jūs nogalinās!– Kraukļis Savrasovs brīdināja no debesīm, Vecā Žurka pazemē. Kopš 1997. gada nogales, kad Klintons vadīja Ameriku, viņi kļiedza, brīdināja, arī Buša valdīšanas laikā darīja to pašu. Neviens viņos neieklausījās, sauca par jukušiem un gribēja izraidīt no Ņujorkas.

2001. gada 11. septembrī Slīpā Plakne neizturēja spiedienu, sāka griezties ap savu asi un aprija tūkstošiem dzīvo radību, namus, mašīnas, ielas. Smagā depresijā kaķis-mācītājs un viņa komanda pārcēlās uz Maskavu. Kaķis mainīja konfesiju, no Luterāņu mācītāja pārtapa par Pareizticīgo baķušku, un viņi visi trīs vienojās cīņai pret terorismu pasaulē.

Kaķis un viņa komanda bija ļoti aizņemti, tāpēc reti parādījās pie Paula Dievišķā akmens, uzticējās āpsim Otto, kuru Bāzilis atstāja savā vietā jau tad, kad 1997. gada nogalē pārcēlās uz ASV. Skaidrs, ka āpsis Otto šmaucās un pārāk daudz atstāja sev no bagātajiem kustoņiem ievāktās naudas, tomēr Bāzilis to piecietā un uzskatīja par spēcīgu kārti savās ķepās, un šī kārts dzīvē var noderēt.

Makartnija ierašanās Maskavā lika Bāzilim stingrāk kontrolēt situāciju. Atkal brieda pasaules līmeņa notikums kādā Maskavas restorānā.

Pirms koncerta Sarkanajā laukumā Pols Makartnijs satikās ar kaķi-mācītāju, domāja, ka Bāzilis atkal sāks runāt, atgādināt savu prasību uz autortiesībām “Bītlu” stilam un pirmajām dziesmām, apgalvojot, ka viņa tēvs, runcis Boriss, kopā ar vēl diviem runčiem ģitāristiem un suni bundzinieku Liverpūlē visu radīja jau piecdesmito gadu sākumā, jaunie puikas Pols un Džons to noskatījās un runču ideju piesavinājās, vēlāk nosaucot par “Bītlēm”.

Jau daudzi tiesu procesi bijuši, bet nekas nemainās, runču grupa aizmirstībā, ”Bītlī” joprojām valda pasaulē.

Bet nē, šoreiz kaķa mērķis bija miermīlīgs un 2003. gada 24. maija naktī Pols Makartnijs ieradās Maskavas restorānā “Severnij”, un viens no viņa pirmajiem jautājumiem bija par iespējām godināt mieru visā pasaulē un atkal sadzert ar to vīru, kam žakete apkārta medaļām. Kaķis paskaidroja – Leonīds Brežņevs nomira drīz pēc tam, kad Ņujorkā nošāva to jūsu puisi Džonu – Makartnijs mazliet sabēdājās, Brežņeva onkulis viņam spīgtā atmiņā, kā nekā, pats galvenais visā plašajā PSRS, bet ko tur, daudzu taču vairs no tās tālās nakts – Vladimirs Visockis, Andrejs Tarkovskis, Džordžs Harisons un citi, arī to iedzērušo suņu vairs nav šajā saulē, kuri toreiz ar savām aktierspējām uzmācās Tarkovskim un viens no viņiem arī saņēma lomu filmā “Stalkers”. Makartnijs ievaicājās arī par to jauno puisi pie klavierēm, kurš tonakt tik džeiziski improvizēja par “ Dizzy Miss Lizzy” tēmu, bet ar Vladimiru Visocki Makartnijs bija ticies Ņujorkā un kopā pat uzspēlējuši kādā 5. avēnijas bārā, kur Tagankas teātra aktieris atpūties kopā ar savu sievu Marinu Vladi.

Pats Pauls, jāsaka, īsti nenoticēja kaķim, ka varētu rasties vēl viena iespēja uzspēlēt kopā ar Polu Makartniju tajā pašā restorānā, kur tas darīts trakajā jaunībā. Pauls pat atzinās Bāzilim, ka toreiz arī nav ticējis, bet tikai ieilgušā jaungada skurbuma dēļ aizbraucis kaķim līdz uz Maskavu.

– Nu, kā bez klavierēm, kā bez klavierēm, – Paulu vēl centās pierunāt kaķis, bet Maestro atbildēja – Tas puisis no “Bītlīem” jau arī prot spēlēt klavieres, gan jums tur visiem izdosies, vecie vīri no drošības komitejas gādās par kārtību. Un bez tam negribu jautties jūsu strīdos, kurš vairāk “Bītlu” dziesmu sacerējis – viņi paši vai tavs slavenais tēvs – ģitārists.

Rīga un Jūrmala. Kaķis gan ļoti labi saprata Paula situāciju 2003. gada maijā.

Konkursa “Jaunais vilnis” atlases kārtas un sensacionālās runas par to, ka konkursā varēšot piedalīties arī kaķi un suņi, kuri nav mazāk traki par uzvaru gribošiem cilvēkiem. Un nu Paulam ar to visu jātiek galā. Var jau mest ne tikai ar tortēm. Un te vēl kaķis piedāvā spēlēt kopā ar Makartniju. Jūs gribētu būt Paula vietā?

Vai nu Maestro pieminētie “vecie vīri no KGB” vai līdzīgas struktūras no šodienas, bet kārtība restorānā “Severnij” bija vēl iespaidīgāka, nekā 1966. gadā. Tikai izredzētas personas, ieskaitot daudzus un dažādus “vecos vīrus”. Un neviens pat iepīkstēties nedrīkstēja par gaidāmo notikumu. Klusums. Iespaidīgākais priekšnesums tas pats, kas toreiz, 1966. gadā, – “Dizzy Miss Lizzy”. Dziedāja Pols Makartnijs un jauniņais Intars Busulis, jo kaķis jau tad paredzēja Busuļa spīdošo karjeru Krievijā un, lūk, visādi centās to balstīt.

Pasaule visu uzzināja nākamajā rītā, un tā bija todienas galvenā sensācija. Kāds kaķis, kurš reiz nav izglābis Ņujorku, Maskavas restorānā sarīkojis ballīti ar Polu Makartniju.

Kopš Paula Dievišķajā granītā iegravēja rozi ar parakstu zem tās – “Viena no miljona” – tur tika noorganizētas divas rindas, no kurām viena joprojām alkoholiķiem, kuri cer uz jaunu, brīnumainu dzīvi, bet otra romantiskām meitenēm, jā, arī sievietēm un kaijām, kuras cer gandrīz uz to pašu. Atšķirība tā, ka par nedzērājiem izdodas kļūt daudziem, bet

meitenēm, sievietēm, kajām apsolījums daudz skarbāks – Viena no miljona.

Un tomēr – Kura no mums? Kura?

Taņa no Jūrmalas. Viņa dzīvo netālu no slavenās Dzintaru koncertzāles. Taņa šopavasār pabeidza 8. klasi un savos jaunajos gados atrodas pie granītā cirstās rozes Maskavā.

Viņa pieskaras Paula granītam. “Viena no miljona”

– Vai es? Vai tā būšu es?

Bet kaķis-mācītājs ar ķepu notrauš asaru. Viņš iztēles acīm redz un dzird, kā Raimonds Pauls spēlē Bēthovena “Mēnesnīcas sonāti”. – Vai es? Vai tas būšu es?

Pēcvārds

“Raimonda Paula Dievišķais granīts” aktiera Vara Vētras lasījumā ierakstīts CD diskā 2021. gada maijā Kaspara Ansona un Nacionālā teātra studijā Valda Zilvera vadībā. Noklausīties ierakstu var Māra Druvas YouTube kanālā, meklētājā ierakstot “Raimonda Paula Dievišķais granīts”.

<https://youtu.be/EJ5Tp3tNrcw?si=ymt0gLBLkCveX5p6>

Andreja Eglīša un Lūcijas Garūtas kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” pilns atskaņojums Rīgas ostā un jūras krastā Gotlandē 2024. gada rudenī, tā atzīmējot Latvijas Kultūras kanona un tautas aizbraukšanas pāri jūrai 80 gadus (1944-2024).

Koncertizrāde “Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!”

1944. gada rudens. Teatrāls laikmeta inscenējums.

Rīgas ostā pie pasažieru kuģa pulcējas simtiem aizbraucēju ar līdzpaņemtiem koferiem, saiņiem un maisiem. Turpat netālu zirgu pajūgi, kravas un vieglās automašīnas, daudz vācu karavīru, virsnieku, ievainoti leģionāri. Kopējā pūlī arī koris “AveSol” un Vidzemes kamerorķestris, kā Kantātes izpildītāji, un daudzi amatierkori, amatierteātri, kuri rada kopējo trauksmes, neziņas atmosfēru. Daudzviet plakāti “Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!”. Zvanu skaņas. Kņada, satraukums, ko ik pa brīdim pārtrauc Teicēja teksti par to, kas ar mums notiks, ka aizbraucējos ir prezidents Alberts Kviesis, Teodora Reitera kora dziedātāji, Nacionālā un Dailes teātru aktieri, dzejniece Rūta Skujiņa ar bērniem, operdziedātājs Mariss Vētra, diriģenta Haralda Medņa sieva Zenta ar gadu veco dēliņu Ivaru u.c. Pirmās Brīvvalsts cilvēki.

Ko darīt – braukt projām vai palikt Latvijā?

Šis koncertizrādes kuģis ir vispārinājums visām daudzajām laivām un kuģiem, kuri 1944. gada rudenī pameta Dzimto krastu, aizvedot tūkstošiem tautiešu svešumā. Kas notiks ar tiem, kuri aizbrauc? Un ar tiem, kuri paliek dzimtajā zemē?

Teicējs savus tekstus runā, stāvēdams uz plašas podestūras, kas veidota no kravas konteineriem un atrodas uz laukuma

iepretim pasažieru kuģim. Uz šīs pašas podestūras arī daži muzikāli un horeogrāfiski priekšnesumi, kā signāli, kā pareģojums aizbraucēju tālai nākotnei, piemēram, kāda Eduarda Rozenštrauha dziesma ar Rūtas Skujiņas vārdiem, kāda leģionāru dziesma, Artūra Reinika dziesma ar Andreja Eglīša vārdiem “Es gribu ziedēt”. To visu dzied kopkoris. Bet ir arī Lūcijas Garūtas mūzika miksēta ar “Bītlu” tēmām, ko izpilda rokgrupa. Un dejo it kā Rīgas Horeogrāfijas skolas audzēknis Mihails Barišņikovs ar saviem klasesbiedriem.

Paies gadi un kāds no aizbraucējiem “Bītlus” un Barišņikovu skatīsies klātienē.

Visi turpmākie Trimdas Dziesmu svētki būs šo aizbraucēju vai viņu bērnu radīti.

Projekta iestrāde. Lūcijas Garūtas lomā pianiste Agnese Eglīņa, Teicējs Varis Vētra, projekta autors Māris Druva Lūcijas Garūtas dzīvoklī Rīgā. Garūta – Bīkli – Eglītis – Tarkovskis.

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0bczu-2PuCGjFwTLYLi3RaxXdmv6Q1ZDeXeJFihZFKbBP6JB-GwDYvfVjFBQ1rDFoyMl&id=100030277749356&sfnsn=mo

Cauri viļņiem dzirdama Ņujorka, Andreja Eglīša dzeja Taimskvērā un pēc tam Rīgas ostā.

Projekta iestrāde. Rokgrupa, solo ģitārists spēlē Kantātes fragmentu (klipā spēlē Agris Sikсна). Vide, kas jārada.

<https://youtu.be/YwE6fH7SLU>

1944. gada inscenējumā aicināti piedalīties visi kori, skolas, pašvaldības, uzņēmēji, aktieri, politiskās partijas un politiķi, valsts prezidenti, tautieši Zviedrijā, ASV un citur pasaulē, kas saistīti ar Andrejam Eglītim un Kantātei veltītiem projektiem, kopš 2006. gada, t.i., koncertizrādes “Dievs, Tava zeme deg!”, “Andreja Eglīša Dzejas svētki Latvijas skolās” u.c., aicināta tauta

Latvijā un pasaulē. Svarīgi, lai koncertizrādē piedalās arī tie tautieši, kuri 1944. gada rudenī aizbrauca pāri jūrai, piemēram, prezidente Vaira Viķe-Freiberga.

Uz podestūras kāpj mācītājs, saka Dievvārdus, svēti aizbraucējus un aicina pēdējoreiz dzimtenē noklausīties Latvijas tautas lūgšanu – kantāti “Dievs, Tava zeme deg!”.

Podestūru pamazām ir aizpildījis Vidzemes kamerorķestris un koris “AveSol”, diriģents Andris Veismanis, solisti – Mārtiņš Zvīgulis (tenors), Rihards Millers (baritons), pianists Uģis Muzikants ērģeļu partiju izpilda uz sintezatora. “Lūgšanā” pievienojas visi amatierkori. Vēl arī kustību partitūra, ko izpilda jau minētie Horeogrāfijas skolas audzēkņi ar it kā Barišņikovu priekšgalā. Šis kustību teātris darbojas jau kopš brīža, kad ostā pulcējas aizbraucēji, pavadītāji, Kantātes izpildītāji. Kustību skices turpinās visu Kantātes skanēšanas laiku un vēl tad, kad aizbraucēji kāpj uz kuģa, vien Latvijas himnas laikā kustība izdziest un saplūst ar tautu.

Paies gadi un kāds no dzimtenē palicējiem staigās Sibīrijas sājpu ceļus.

Bet Andreja Eglīša dzeja Ņujorkas Taimskvērā. Reiz, 2012. gadā Talsu baznīcā, atlidojusi no Ņujorkas, Kantāti izdejoja Vija Vētra. Par aizbraucējiem, par dzimtenē palikušajiem.

Kantātes atskaņojums (50 min).

Pēc kantātes atskaņojuma tās izpildītāji ņem savus koferus, somas, saiņus, kopā ar citiem aizbraucējiem, kuri iegādājušies īpašās projekta biļetes, zvanu skaņu pavadīti, sakāpj uz kuģa, nodzied Latvijas himnu, kuģis atstāj dzimto krastu. Ostā paliek plakāti “Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!” – pārfrāzēts Andreja Eglīša teksts par šodienu.

Kuģis piestāj Gotlandes ostā. Atpūta ceļotājiem. Ekskursija vietās, kur 1944. gadā piestāja laivas no Latvijas, šai tēmai veltītās izstādes apskate.

Kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” atskaņojums Gotlandes krastā.

Kuģa atgriešanās Latvijā.

Projekta ilgums 24 stundas, tas tiks filmēts, papildu materiāls filmai par Kantāti un tās autoriem.

Lūcijas Garūtas un Andreja Eglīša kantāte “Dievs, Tava zeme deg!” ir viens no visnozīmīgākajiem notikumiem Latvijas tautas dzīvē 20. gadsimtā, vienmēr bijis, ir un būs politisks tautas iedvesmas projekts, kas šodienā nav pienācīgi novērtēts.

Valsts nozīmes projekts.

Jā, Kantāti Rīgas ostā var izpildīt tikai koris, solisti un pianists, bet šis Latvijas Kultūras kanons ir pelnījis jaunu skatījumu, vērienīgu izrādi ar lidojumu līdz pasaules centram, līdz turpmākajiem Dziesmusvētkiem, kuros, cerams, skanēs arī kantāte “Dievs, Tava zeme deg!”.

Koncertizrāde “Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!” ar Kantātes pilnu atskaņojumu 2024. gada rudenī plānota arī Ventspils un Liepājas ostās.

Pēc Ostas izrādēm projekts pielāgojams koncertzālēm un teātriem, piemēram, Valsts svētkos.

Projekta autors un režisors Māris Druva

Tel.nr. 28849204

Pēcvārds

Grāmatā jau daudz pateikts un apskatāms par Lūcijas Garūtas un Andreja Eglīša kantāti “Dievs, Tava zeme deg!”

Vēl ieskatam viens fragments ar Lūciju Garūtu (Agnese Eglīņa) un Marisu Vētru (Varis Vētra) Komponistes vasarnīcā Vecāķos.

Skatīt Māra Druvas Feisbuka lapā “Pasaka par Dzīvi. Lūcijas Garūtas vasarnīcā”.

<https://www.facebook.com/share/v/WwV1xypWwqPMowJU/>

Labdien!

Elektroniski nosūtu iesniegumu Prezidentam,
ko 11.07. plkst. 15:01 kancelejā atstāju izdrukas formātā
(pielikums nākamajā vēstulē).

Ar cieņu Māris Druva

A. god. Latvijas valsts prezidentam Edgaram Rinkēvičam no Māra Druvas

iesniegums

Lūdzu Jūs kļūt par projekta “Lūcijas Garūtas un Andreja Eglīša kantāte “Dievs, Tava zeme deg!” un “Tautas aizbraukšana pāri jūrai 80 gadi” (1944–2024) patronu.

Projekta ietvaros 2024. gada rudenī paredzētas koncert-izrādes ar kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” pilnu atskaņojumu Ventspils, Liepājas un Rīgas ostās, kā arī jūras krastā Gotlandē. Kantātes skanējums abos jūras krastos un filmas “Krusta nesēji”, kas stāsta par šīs Kantātes likteni, pabeigšana. Projekts cieši sasaistīts ar Mihaila Barišņikova un Pola Makartnija personībām, tā Latvijas Kultūras kanonu – kantāti “Dievs, Tava zeme deg!”, paceļot līdzās pasaules mākslas vērtībām.

Projekta ietvaros paredzēta baleta izrāde “Astoņas pasakas par Mihailu Barišņikovu” (izrāde manā režijā ierakstīta, izskanējusi Latvijas Radioteātrī 2015. gadā), kurā būs atsauce uz kantāti “Dievs, Tava zeme deg!”, jo izrādes centrā, līdzās no Rīgas nākušam ģēnijam, ir 2001. gada Ņujorkas traģēdija.

Pie projekta strādāju 20 gadus, kopš brīža, kad personīgi iepazinos ar Andreju Eglīti un Mihails Barišņikovs Ņujorkā parakstīja projekta bukletu. Filmā visu šo gadu darbs, kā arī mana videointervija ar Andreju Eglīti (publicēta manā grāmatā “Vai Andrejs Eglītis?” (“Solvita”, 2008.).

Par izrādi Nacionālā Operā un Baletā esmu sācis sarunu ar teātra galveno diriģentu Mārtiņu Ozoliņu un Horeogrāfijas skolas direktori Agnesi Andersoni. Izrāde pēc manas grāmatas “Vai Barišņikovs?” (M.D.Ideju centrs, 2002.) motīviem. 2003. gada 18. jūnijā šo grāmatu dāvināju Andrejam Eglītim. Pie tās un izrādes esmu daudz strādājis Ņujorkā, pasaules centrā pierādījis savu ideju, ko ar parakstu apliecinājis grāmatas galvenais varonis Mihails Barišņikovs.

Bet Ostu izrādēs līdzās Kantātes skanējumiem ir skaudrs stāsts par tautas sadalīšanos 1944. gada rudenī. Par tiem, kuri aizbrauca pāri jūrai svešumā un par tiem, kuri palika dzimtajā zemē. Man tas ir dziļi personīgs stāsts. Visi manējie neaizbrauca pāri jūrai, palika Latvijā un tāpēc es piedzimu un uzaugu Sibīrijā, Omskas apgabalā. Esmu Politiski Represēta persona.

Jūsu, Prezidenta kungs, un Latvijas valsts labvēlīgas attieksmes gadījumā, projektu var pabeigt un pilnībā prezentēt nākamo Dziesmu svētku laikā 2028. gadā, kuros, cerams, skanēs arī kantāte “Dievs, Tava zeme deg!”.

Pielikumā projekta apraksts (2 lpp.)

Ar cieņu Māris Druva

11.07.2023.

Prezidenta atbilde.

Latvijas Valsts Prezidenta Kanceleja
Par patronāžu.

Godājamais Druvas kungs!

Atsaucoties uz Jūsu šā gada 11.jūlija vēstuli, vēlos informēt, ka valsts prezidentam Edgaram Rinkēvičam nebūs iespējams uzņemties projekta “Lūcijas Garūtas un Andreja Eglīša kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” un Tautas aizbraukšanai pāri jūrai 80 gadi”(1944– 2024) patrona pienākumus.

Vienlaikus vēlos uzsvērt, ka atzinīgi vērtējam Jūsu iniciatīvu un vēlmi īstenot kultūrvēsturisku projektu, godinot mūsu tautas dižgarus un viņu ieguldījumu.

Lai izdodas īstenot visas radošās ieceres arī turpmāk.

Cienā – Kancelejas vadītāja Gunda Reire

Pēcvārds

Prezidenta Kancelejas atbildes oriģināls skatāms Māra Druvas Feisbuka lapā

<https://www.facebook.com/share/p/HiX4Pupf9N1ReNFx/>

Līdzīgu atbildi par Kantātes skanējumu Rīgas ostā un jūras krastā Gotlandē Māris saņēma no Ministru prezidenta, Rīgas domes, Kultūras ministrijas, Nacionālā Kultūras centra, Dailes un Nacionālā teātra, Ventspils un Liepājas Kultūras pārvaldēm, no virknes Latvijā zināmiem producentiem. Vēl pēdējā cerība bija, kad diriģents Andris Veismanis par šā projekta realizāciju tikās ar Rīgas domes priekšsēdētāju Vilni Ķirsi. Bez rezultāta.

Viņi visi šodien baidās no kantātes “Dievs, Dievs Tava zeme deg!”. Ir liela atšķirība, kā Kantāte skanēja 1944. gadā un kā Atmodas laikā. Un skaidrs, kā tai būtu jāskan 2024. gada augustā Rīgas, Ventspils, Liepājas ostās un jūras krastā Gotlandē.

Tāpēc jau arī visi baidās.

Dobeles novada Domei no Māra Druvas

iesniegums

Lūdzu atbalstīt projektu “**Aucei – 100**, Andreja Eglīša un Lūcijas Garūtas kantātei “ Dievs, Tava zeme deg!” un tautas aizbraukšanai pāri jūrai – 80”

Auces 100gadē liela nozīme bijusi dzelzceļa līnijai Rīga – Reņģe – Mažeiki – Klaipēda, tāpēc šo faktu būtu vērts atzīmēt ar komercreisu Rīga – Auce 2024.gada 27.jūlijā, īpaši pieminot, ka Latvijas pirmais ārlietu ministrs Zigrīds Anna Meierovics tieši uz Auces stacijas perona paziņoja, ka Latvija *de jure* ir brīva, neatkarīga valsts.

27. jūlija pēcpusdienā Auces Dzelzceļa stacijā ar pūtēju orķestri tiek sagaidīts pasažieru vilciens no Rīgas. Bēnes stacijā vilciena pasažieriem ir pievienojies valsts prezidents Edgars Rinkēvičs.

Pēc prezidenta un pasažieru sagaidīšanas visi dodas uz Auces estrādi, kur sākas koncertizrāde “Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!”.

1944. gada rudens notikumu restaurācija Aucē. Estrādē pulcējas tauta, lai pirms došanās bēgļu gaitās uz Kurzemi vēl brīdi pabūtu kopā dzimtajā pilsētā, sacītu pēdējos vārdus, nodziedātu pēdējās dziesmas. Tiek kurti uguns kuri. Tautā ir novada un Latvijas pašdarbības kori, deju kolektīvi, amatiererteātri, Auces un apkārtnes iedzīvotāji, vācu karavīri, virsnieki un ievainoti leģionāri (Vēstures grupa “Latviešu karavīrs”), firmu, uzņēmumu, valsts iestāžu, zemnieku saimniecību pārstāvji, visi

ģērībušies Vācu laika stilā. Tautā arī koris "AveSol" un Vidzemes kamerorķestris. Turpat zirgu pajūgi, mantām piekrautiem ratiem, un ar maziem bērniem tajos, Ulmaņlaiku un Vācu laika transporta līdzekļi, mantām, saiņiem piekrauti, rokām stumjami rati un ratiņi. Daudzviet redzami plakāti "Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!"

Kad visi sapulcējušies, galveno uzrunu saka prezidents Rinkēvičs, kasit kā ir ārlietu ministra Meierovica teksts, pasvītrojot Auces nozīmīgumu (ja prezidents Auces 100 gadu svinībās nevarēs piedalīties, tad šo tekstu lasīs aktieris Mārcis Klatenbergs). Kopkori dziedās leģionāru dziesmu "Dzintra", Artūra Reinika dziesmu ar Andreja Eglīša vārdiem "Es grību ziedēt", vēl arī teicējas teksti un čello solonumuri (Auces aktrises, mūziķes Zane Jančevska un Guna Šnē), dzejas lasījumi. Teicējas tekstos atsauce uz Auces un apkārtnes iedzīvotājiem, kuri 1944. gada rudenī kuģos un laivās pameta Latviju.

Mācītājs saka Dievvārdus, aizlūdz par tautu un Auci, aicina pēdējoreiz dzimtenē noklausīties kantāti "Dievs, Tava zeme deg!"

Koris "AveSol" un Vidzemes kamerorķestris ieņem savas vietas uz speciālajām podestūrām kantātes izpildījumam. Diriģents Andris Veismanis, ērģeļu partiju uz sintezatora izpilda aucenieks Uģis Muzikants, solisti – Mārtiņš Zvīgulis (tenors), Rihards Millers (baritons). Dziedājumā "Lūgšana" piedalās visi, tautas skatā esošie, amatierkori.

Kantātes pilns atskaņojums (50 min). Koncertizrādes kopējais garums 90 *minūtes*.

Pēc Kantātes atskaņojuma, čella motīvu vadīts, sākas gājiens cauri Aucei uz Dzelzceļa staciju. Arī stacijā uz perona Kantātes motīvus spēlē čelliste Guna Šnē. Sakāpšana vilcienā. Aizbraukšana no Auces. Uz ielām, uz stacijas perona paliek plakāti "Neaizbrauksim! Paliksim! Nesadegsim!". Tie ir pārfrazēti

Andreja Eglīša vārdi, stāsts par šodienu, arī par Auces simtgadi, par kuru uzzinās visa Latvija, jo pasažieru vilciena pienākšana Aucē un kantātes “Dievs, Tava zeme deg!” atskaņojums ar kori “AveSol” un Vidzemes kamerorķestri brīvā dabā ir īpaši Notikumi. Svētku cienīgi un Prezidenta līmeņa Notikumi, kas paliks atmiņā līdz Auces divsimtgadei.

Pielikumā – projekta izdevumu tāmes (3 lpp.)

“Latvijas dzelzceļa” dokumenti par Auces un Bēnes staciju apsekošanu

Projekta autors Māris Druva

Pēcvārds

Klusums. Bet tas nav saistīts ar pianista Uģa Muzikanta aiziešanu Mūžībā.

Pēcvārds visam

Pēc Lūgšanu brokastīm 2019. gada 11. oktobrī Luterāņu baznīcas virsvadība darīja visu, lai iznīcinātu Māra paveikto Vecauces baznīcā. 2020. gada vasarā Māris ar visiem darbīgajiem cilvēkiem aizgāja no baznīcas. Arī kaķis-mācītājs Bāzilis un cita dzīvā radība tika padzīti. Zuda Mākslas telpa, Kamerteātris un izstāžu zāle, dārza skatuve, piemiņas stends vācu karavīriem, no baznīcas tika iznestas Jāņa Streiča gleznas, Anša Vācieša koktēlniecības darbi utt. Situāciju neglāba Mārta Brauna, Dzintras Gekas, Pētera Vaska, Jāņa Streiča, Auces iedzīvotāju vēstules Luterāņu baznīcas virsvadībai un Jānim Vanagam personīgi, iesaistījās Latvijas masu mediji. Bez rezultāta.

Skatīt Māra Druvas Feisbuka lapā LTV sižetu “Mainoties baznīcas vadībai likvidē Mākslas telpu”

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=432473024438619&id=100030277749356

Toreiz Vilceni-čigāniete, vārdā Toma, gar baznīcas žogu gaudoja, Lūgšanas meta pret baznīcu. Auce cēlās virs zemes, vērtās Slīpā Plaknē.

2024. gada rudenī kaķis – mācītājs Bāzilis Auces centrā pārkrustī Vilceni-čigānieti un viņa oktobra naktīs kļīst pa tukšajām ielām, gaudo lūgšanas pret gājputniem, kuri zemu, zemu un lēni pārlido māju jumtiem, spārnu vēdas var dzirdēt – Aizejam...Aizejam... Aizejam...

Vienubrīd kāds teica, ka Vilcenes lūgšanas pret debesīm apturēs putnus, bet, nē –

Aizejam...Aizejam...Aizejam...

